समृद्ध केदारस्यूँ निर्माणको मूल आधारः
शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, उद्योग, पर्यटन र वन पैदावार

एकीकृत आवधिक विकास योजना

२०८१-२०८५

सुदुरपश्चिम प्रदेश

केदारस्यूँ गाउँपालिका

देउरा, बझाङ

समृद्ध केदारस्यूँ निर्माणको मूल आधार:
शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, उद्योग, पर्यटन र वन पैदावार

एकीकृत आवधिक विकास योजना

२०८१-२०८५

सुदुरपश्चिम प्रदेश

केदारस्यूँ गाउँपालिका

देउरा, बझाङ

आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग :

प्रदेश सरकार
मुख्यमन्त्री र मन्त्रिपरिषदको कार्यालय
सुदूरपश्चिम प्रदेश अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण प्रतिष्ठान
सुदुरपश्चिम प्रदेश, पुन्ना , डोटी, नेपाल

सहजीकरण:

क्रिएटिभ मल्टिसेक्टर रिसर्च ट्रेनिङ एण्ड
कन्सल्टेन्सी प्रा. लि., काठमाडौं
(CMRTC)

अध्यक्षको मन्तव्य

नेपाली जनताको लामो समय देखीको त्याग, वलिदानीपूर्ण पटक—पटकको संघर्ष र आन्दोलनको उपलब्धिस्वरुप नेपालको संविधान २०७२ जारी भई मुलुकमा संघिय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था कायम भएको छ । संघिय संरचना अनुसार नै स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न गरी नेपालमा नयाँ संविधान बमोजिमको संघिय ढाँचाको राज्य संरचनाको कार्यान्वयन गर्ने पहिलो जिम्मेवारी जनताले हामीलाई सुम्पेका छन । संविधानको मूल मर्म र भावना अनुसार नेपाली जनताको दिगो शान्ति र सामाजिक न्याय सहितको समृद्धिमा पुर्याउन यो व्यवस्थाको जग बसाल्ने ऐतिहासिक अवसर अहिलेका हामी जनप्रतिनिधिहरुले प्राप्त गरेका छौ । हाम्रो संविधानले संघिय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रलाई संस्थागत गरी स्वाधिन र समुन्नत राष्ट्र निर्माण गर्ने परिकल्पना गरेको छ । यसैगरी संयुक्त राष्ट्रसंघद्धारा सन २०३० सम्मका लागी निर्धारण गरीएका १७ वटा विकास लक्ष्यलाई मध्यनजर गरी बलियो आधारशिला तयार गर्न संविधानले निर्देशन गरे अनुसारको राज्यको नीतिमा समायोजन हुने गरी योजनावद्ध विकासको शुरुवात गर्न बान्छनीय भएको छ ।

केदारस्यूँ गाउँपालिकाको “ समृद्ध केदारस्यूँ निर्माणको मूल आधारः शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, उद्योग, पर्यटन र वन पैदावार” भन्ने दीर्घकालीन सोचको आधारमा निर्माण भएको प्रथम आवधिक विकास योजना (२०८१/८२ देखी २०८५/८६) सुदूरपश्चिम प्रदेश अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, पुन्ना, डोटीको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा क्रिएटिभ मल्टिसेक्टर रिसर्च ट्रनिङ एण्ड कन्सल्टेन्सि प्रा.लि. (CMRTC) काठमाडौ परामर्श संस्थालाई आवधिक विकास योजना निर्माण गर्न दिईएको जिम्मेवारी अनुसार काम सम्पन्न गरिएको छ ।

प्राकृतिक सम्पदाले भरीपूर्ण, धार्मिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक विविधता भएको केदारस्यूँ गाउँपालिकाका जनताको आर्थिक, सामाजिक न्याय सहितको समृद्धिको समाज निर्माण गर्न योजनावद्ध विकास गर्नका लागी नगर आवधिक विकास योजना एउटा मार्गदर्शक मार्गचित्र हुनेछ । हाम्रो स्रोत र साधनहरुलाई सबै आधारभूत तहमा रहेका जनताहरुको पहुँच र लाभ पुग्ने गरी उपयोग र विस्तार हुनेछ । समृद्धि सहितको सुशासनलाई संस्थागत विकास गर्न यो आवधिक विकास योजना महत्वपूर्ण दस्तावेजको रुपमा रहनेछ । आवधिक विकास योजना तयार गर्नका लागी प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष रुपमा योगदान गर्नु हुने सम्पूर्ण हाम्रा शुभचिन्तक, विज्ञ, गाउँपालिकाका सम्पूर्ण जनप्रतिनिधिहरु, विषयगत समितिहरु, सहजिकरणमा संलग्न कर्मचारीहरु, आम समुदाय, सरकारी तथा गैर सरकारी विकास साझेदार संस्थाहरु, राजनीतिक दलका प्रतिनिधि, लगायत सबैलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु साथै आवधिक योजना निर्माणको परामर्श संस्था क्रिएटिभ मल्टिसेक्टर रिसर्च ट्रनिङ एण्ड कन्सल्टेन्सि प्रा.लि. (CMRTC) काठमाडौ लाई विशेष आभार प्रकट गर्न चाहन्छु । अन्तमा यो आवधिक योजनाको सफल कार्यान्वयनको शुभकामना व्यक्त गर्न चाहान्छु ।

गणेश बहादुर बोहरा
गाउँपालिका अध्यक्ष

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको मन्तव्य

बझाङ जिल्लाको दक्षिण तथा पश्चिमी भागमा अवस्थित केदारस्यूँ गाउँपालिका जिल्लाको मुख्य सडकखण्डसँग जोडिएको गाउँपालिका हो। उच्च पहाडी जिल्लाको रूपमा रहेका बझाङ जिल्लाकै धरातलिय विशेषता झल्काउने पालिकाको रुपमा रहेको छ । यस गाउँपालिकाको प्रथम एकिकृत आवधिक विकास योजना (२०८१/८२ देखी २०८५/८६) सुदूरपश्चिम प्रदेश अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, पुन्ना, डोटीको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा यो दस्तावेज तयार गरिएको हो । यस गाउँपालिकाको विकास र समृद्धिका लागि पहिचान गरिएका प्राथमिकताहरु, निर्दिष्ट गरिएका कार्यक्रम तथा योजनाहरु साथै विनियोजन भएको बजेटको प्रभावकारिता त्यतिबेला मात्र परिणाममुखी हुनजान्छ जतिबेला यी सबै कार्यक्रमहरुवाट प्रत्यक्ष रुपमा लाभान्वित सरोकारवालाहरु स्वःस्फूर्त रुपमा अधिकतम जनसहभागीताका साथ साझेदारीको हिस्सेदार भई लाभ प्राप्त गर्न सक्नेछन। यही विकासक्रमको जाँच गर्ने कसीको रुपमा आवधिक योजना तयार गरिएको हा । यो दस्तावेज तयार गर्ने क्रममा गाउँपालिकाको तर्फवाट अत्यन्त उत्साहका साथ सौहार्दपूर्ण वातावरण तयार गर्ने गाउँपालिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष लगायत सम्पूर्ण जनप्रतिनिधिज्यूहरु, विषयगत समितिहरु आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने सुदूरपश्चिम प्रदेश अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, पुन्ना, डोटीको सम्पूर्ण टीम, कार्यक्रम/योजना, नीति तथा कार्यक्रमको छलफलमा महत्वपूर्ण सहभागीताका साथ उपस्थित राजनैतिक दल, विषयगत निकायका प्रमुख एवं प्रतिनीधि, फिल्डस्तरमा खटिएर योजनाको अभिलेखीकरण गर्ने कर्मचारी, बुद्धिजीवी तथा नागरिक समाज, गाउँ कार्यपालिकाको विभिन्न शाखा अन्तरगत यो कामलाई पूर्णता दिन महत्वपूर्ण भूमीका निर्वाह गर्ने सम्पूर्ण शाखाका प्रमुख तथा कर्मचारी साथीहरुलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । साथै यस आवधिक विकास योजना निर्माणको प्राविधिक काममा निरन्तर खटिएर जिम्मेबारीका साथ पुरा गर्नुहुने क्रिएटिभ मल्टिसेक्टर रिसर्च ट्रनिङ एण्ड कन्सल्टेन्सि प्रा.लि. (CMRTC) काठमाडौंको सम्पूर्ण टिमका सदस्यहरुप्रति विशेष आभार प्रकट गर्न चाहन्छु ।

पदम राज उपाध्याय
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विषयसुचि

परिच्छेदः एक परिचय १

१.१ पृष्ठभूमि १

१.२ आवधिक योजना तर्जुमाका उद्देश्यहरू १

१.३ आवधिक योजना निर्माणका बिधि तथा चरण २

परिच्छेद दुई : केदारस्यूँ गाउँपालिकाको वस्तुगत अवस्था तथा उपलब्धि समीक्षा ३

२.१ गाउँपालिकाको परिचय ३

२.१.१. भौगोलिक अवस्था, राजनीतिक र प्रशासनिक संरचना ३

२.१.२ प्राकृतिक र सांस्कृतिक सम्पदा ४

२.१.३ जनसांख्यिक अवस्था ४

२.२ आर्थिक विकास अवस्था ४

२.२.१ कृषि तथा खाद्य सुरक्षा ४

२.२.३ उद्योग, व्यापार व्यबसाय र आपुर्ति ६

२.२.४ आम्दानी, रोजगारी र वित्तीय सेवा ६

२.३.१ स्वास्थ्य तथा पोषण ७

२.३.२ शैक्षिक विकास ७

२.३.३ खानेपानी सरसफाई ७

२.३.४ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण ८

२.३.५ युवा, खेलकुद तथा कला ९

२.४ पूर्वाधार विकास १०

२.४.१ सडक पुल यातायात १०

२.४.२ जलविद्युत, वैकल्पिक उर्जा ११

२.४.३ सिँचाइ १२

२.४.४ सूचना तथा संचार प्रबिधि १२

२.५ वन वातावरण तथा विपद व्यबस्थापन १३

२.५.१. वन तथा जैविक विविधता १३

२.५.२. भूसंरक्षण तथा जलाधार १३
२.५.३. वातावरणीय ब्यबस्थापन........ १४
२.५.४. विपद ब्यबस्थापन........ १४
२.६ सुशासन तथा संस्थागत विकास १५
२.६.१. स्थानीय नीति ऐन, नियम सुशासन........ १५
२.६.२ संगठनात्मक विकास १५
२.६.३ वित्तीय स्रोत........ १५
२.६.४ योजना व्यवस्थापन १५
परिच्छेद तीनः गाउँपालिकाको विकासको सोच तथा अवधारणा १७
३.१ पृष्ठभूमि १७
३.२ प्रमुख समस्या तथा चुनौती........ १७
३.३ सम्भावना तथा अवसर १७
३.४ निर्देशक सिद्धान्त........ १८
३.५ सोच , लक्ष्य र उदेश्यहरु........ १९
३.६ परिमाणात्मक लक्ष्य २०
३.७ रणनीति र प्राथमिकता........ २२
३.७.१ गाउँगौरवका आयोजना........ २३
३.७.२ गाउँपालिकाको पहिचान........ २५
३.८ लगानी, स्रोत अनुमान र बाँडफाँट........ २५
परिच्छेद चारः आर्थिक विकास क्षेत्र........ २६
४.१ कृषि तथा पशुपंक्षीपालन........ २६
४.१.१ पृष्ठभूमि २६
४.१.२ समस्या तथा चुनौती........ २६
४.१.३ सम्भावना तथा अवसर २६
४.१.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति , कार्यनीति , कार्यक्रम तथा आयोजना........ २७
४.१.५ कृषि तथा पशुपंक्षी क्षेत्रको नतिजा खाका........ ३२

४.२ सिंचाइ ३५
४.२.१. पृष्ठभूमि ३५
४.२.२. समस्या तथा चुनौती ३५
४.२.३ सम्भावना तथा अवसर ३५
४.२.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति र कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ३५
४.२. अपेक्षित उपलव्धि तथा नतिजा खाका५ .... ३८
४.३ पर्यटन विकास ३९
४.३.१ पृष्ठभूमि ३९
४.३.२ समस्या तथा चुनौती ३९
४.३.३ सम्भावना तथा अवसर ३९
४.३.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ३९
४.४ उद्योग, व्यापार तथा व्यवसाय ४५
४.४.१ पृष्ठभूमि ४५
४.४.२ समस्या तथा चुनौती ४५
४.४.३ सम्भावना तथा अवसर ४५
४.४.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ४६
४.४. ५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका ४९
४.५ श्रम, रोजगारी तथा सामाजिक सुरक्षा ५१
४.५.१ पृष्ठभूमि ५१
४.५.२ समस्या तथा चुनौती ५१
४.५.३ सम्भावना तथा अवसर ५१
४.५.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका ५४
परिच्छेद पाँचः सामाजिक विकास ५५
५.१ आधारभूत स्वास्थ्य ५५
५.१.१ पृष्ठभूमि ५५
५.१.२ समस्या तथा चुनौती ५५
५.१.३ सम्भावना तथा अवसर ५५

५.१.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ५६
५.१.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका ६०
५.२ शिक्षा ६२
५.२.१ पृष्ठभूमि ६२
५.२.२ समस्या तथा चुनौती ६२
५.२.३ सम्भावना तथा अवसर ६२
५.२.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ६३
५.२.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका ६८
५.३ खानेपानी तथा सरसफाई ७०
५.३.१ पृष्ठभूमि ७०
५.३.२ समस्या तथा चुनौती ७०
५.३.३ सम्भावना तथा अवसर ७०
५.३.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ७०
५.३.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका ७४
५.४.१ पृष्ठभूमि ७६
५.४.२ समस्या तथा चुनौती ७६
५.४.३ सम्भावना तथा अवसर ७६
५.४.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा कार्यनीति ७७
५.४.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका ८१
५.६ युवा तथा खेलकुद ८३
५.६.१ पृष्ठभूमि ८३
५.६.२ समस्या तथा चुनौती ८३
५.६.३ सम्भावना तथा अवसरहरु ८३
५.६.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ८३
५.६.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका ८७
परिच्छेद छः पूर्वाधार विकास ८९
६.१ आवास तथा वस्ती विकास एवं सार्वजनिक निर्माण ८९

६.१.१ पृष्ठभूमि ८९
६.१.२ समस्या तथा चुनौती ८९
६.१.३ सम्भावना, अवसर ८९
६.१.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ८९
६.१.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका ९३
६.२ सडक, यातायात तथा पुलपुलेसा ९५
६.२.१ पृष्ठभूमि ९५
६.२.२ समस्या तथा चुनौती ९५
६.२.३ सम्भावना तथा अवसर ९५
६.२.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ९५
६.२.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका ९८
६.३ विद्युत तथा वैकल्पिक ऊर्जा १००
६.३.१ पृष्ठभूमि १००
६.३.२ समस्या तथा चुनौती १००
६.३.३ सम्भावना तथा अवसर १००
६.३.५ तथा नतिजा खाका अपेक्षित उपलब्धि १०३
६.४ सूचना तथा सञ्चार प्रविधि १०५
६.४.१ पृष्ठभूमि १०५
६.४.२ समस्या तथा चुनौती १०५
६.४.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १०६
६.४.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका १०९
परिच्छेद सात : वन वातारण तथा विपद् ब्यबस्थापन १११
७.१ बन तथा जैविक विविधता १११
७.१.१ पृष्ठभूमि १११
७.१.२ समस्या तथा चुनौती ११२
७.१.३ सम्भावना तथा अवसर ११२
७.२.१ पृष्ठभूमि ११८

७.२.२ समस्या तथा चुनौती ११८
७.२.३ सम्भावना तथा अवसर ११८
७.२.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ११८
७.२.५ तथा नतिजा खाका नतिजा खाका १२१
७.३.१ पृष्ठभूमि १२३
७.३.२ समस्या तथा चुनौती १२३
७.३.३ सम्भावना तथा अवसर १२३
७.३.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १२३
७.३.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका १२६
७.४ विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन १२८
७.४.१ पृष्ठभूमि १२८
७.४.२ समस्या तथा चुनौती १२८
७.४.३ सम्भावना तथा अवसर १२८
७.४.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १२९
७.४.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका १३२
परिच्छेद — आठ सुशासन तथा संस्थागत विकास १३४
८.१ संस्थागत विकास तथा सुशासन १३४
८.१.१ पृष्ठभूमि १३४
८.१.२ समस्या तथा चुनौती १३४
८.१.३ सम्भावना तथा अवसर १३५
८.१.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १३५
८.१.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका १४२
परिच्छेद -९ कार्यान्वयन ब्यबस्था १४४
९.१ पृष्टभूमि १४४
९.२ संस्थागत व्यवस्था तथा मानव संशाधन योजना १४४
९.२.१ समस्या तथा चुनौती १४४

९.२.२ सम्भावना तथा अवसर १४५

९.२.३ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति र कार्यनीति..१४५

९.३ बिषयक्षेत्र अनुसार अनुमानित बजेट..१४८

९.४ स्रोत अनुमान र प्रक्षेपण..१५०

९.७ आवधिक योजना कार्यान्वयन..१५३

९.७.१ कार्यान्वयन कार्ययोजना १५३

९.७.२ मार्गदर्शन तयारी..१५३

९.७.३ कार्यान्वयन व धको छनौट..१५४

९.७.४ अख्तियारी १५४

९.७.५ वार्षिक कार्यान्वयन कार्ययोजना..१५४

९.७.६ अनुगमन प्रतिवेदन र समीक्षा..१५४

९.८ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना १५४

९.८.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको आवश्यकता..१५४

९.८.२अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको जिम्मेवारी.. १५५

९.८.३ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रिया.. १५५

अनुसूचीहरु..१५७

अनुसूची १ : योजना बैंक.. १५७

अनुसूची २: आधार नक्सा (GIS Map)..१८४

अनुसूची ३: आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला उपस्थिति विवरण..१९३

अनुसूची ४: वडागत उपस्थिति विवरण.. २०६

अनुसूची ५: फोटो.. २१७

तालिकासुचि

तालिका १ :आवधिक योजना तर्जुमाका बिधि तथा चरण २
तालिका २: कृषि तथा पशुपालन सम्बन्धि विवरण ४
तालिका ३:गा.पा.का प्रमुख सडक १०
तालिका ४: गा.पा.का शाखा सडक १०
तालिका ५:वन सम्बन्धि विवरण १३
तालिका ६:सार्वजनीक जग्गा र जलाधार क्षेत्रको विवरण १३
तालिका ७:जोखिमयुक्त क्षेत्र सम्बन्धी विवरण १४
तालिका ८:समष्टिगत परिमाणात्मक लक्ष्य २०
तालिका ९ गाउँगौरवका आयोजना २४
तालिका १०:गाउँपालिकाको अन्तरिक तथा बाह्य स्रोतको प्रवृति २५
तालिका ११: कृषि तथा पशुपंक्षीपालनसम्बन्धी कार्यक्रम तथा आयोजना ३०
तालिका १२: कृषि विकासः नतिजा खाका ३२
तालिका १३:सिचाई सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना ३७
तालिका १४: सिंचाइ सेवाः नतिजा खाका ३८
तालिका १५: पर्यटन सम्बन्धी कार्यक्रम तथा आयोजना ४२
तालिका १६: पर्यटन प्रवर्द्धनः नतिजा खाका ४३
तालिका १७: उद्योग व्यापार ब्यबसाय सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना ४८
तालिका १८: उद्योग व्यापार व्यवसायः नतिजा खाका ४९
तालिका १९: श्रम रोजगारी सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना ५३
तालिका २०: श्रम तथा रोजगारः नतिजा खाका ५४
तालिका २१: स्वास्थ्य तथा पोषण सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना ५८
तालिका २२: आधारभूत स्वास्थ्यः नतिजा खाका ६०
तालिका २३: शिक्षा सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना ६६
तालिका २४: शिक्षा विकासः नतिजा खाका ६८
तालिका २५: खानेपानी तथा सरसफाई : कार्यक्रम तथा आयोजना ७३
तालिका २६:खानेपानी तथा सरसफाइं नतिजा खाका ७४
तालिका २७: महिला बालबालिका सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना ७९
तालिका २८:लक्षित वर्ग तथा सामाजिक समावेशीः नतिजा खाका ८१
तालिका २९: युवा खेलकुद सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना ८६
तालिका ३०: युवा तथा खेलकुद विकासः नतिजा खाका ८७

तालिका ३१: आवास बस्ति सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना..९२
तालिका ३२:आवास तथा वस्ती विकास ,सार्वजनिक पूर्वाधारः नतिजा खाका.....................................९३
तालिका ३३: सडक पुल सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना...९७
तालिका ३४: सडक, यातायात तथा पुलपुलेसाः नतिजा खाका...९८
तालिका ३५: बिद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना.................................१०२
तालिका ३६: विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जाः नतिजा खाका..१०३
तालिका ३७:सूचना तथा संचार सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना...१०८
तालिका ३८: सूचना तथा सञ्चार प्रविधिः नतिजा खाका..१०९
तालिका ३९: वन तथा जैविक बिबिधता कार्यक्रम तथा आयोजना...११५
तालिका ४०: वन तथा जैविक विविधताः नतिजा खाका...११६
तालिका ४१: वातारण तथा फोहोर मैला ब्यबस्थापन कार्यक्रम तथा आयोजना................................१२०
तालिका ४२:वातावरण तथा फोहोर व्यवस्थापनः नतिजा खाका...१२१
तालिका ४३: भू तथा जलाधार सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना...१२५
तालिका ४४: भू तथा जलाधार व्यवस्थापनः नतिजा खाका..१२६
तालिका ४५:विपद ब्यबस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना..१३१
तालिका ४६: विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनः नतिजा खाका.............................१३२
तालिका ४७: कार्यक्रम तथा आयोजनाः सुशासन तथा जवाफदेहिता..१३८
तालिका ४८:कार्यक्रम तथा आयोजनाः वित्तीय स्रोत ब्यबस्थापन १४०
तालिका ४९: कार्यक्रम तथा आयोजना : योजना ब्यबस्थापन...१४१
तालिका ५०: सुशासन तथा संस्थागत विकास : नतिजा खाका...१४२
तालिका ५१: जनशक्ति ब्यबस्थापन कार्यक्रम तथा आयोजना...१४७
तालिका ५२:बिषयक्षेत्र गत अनुमानित बजेट...१४८
तालिका ५३: स्रोत अनुमान र प्रक्षेपण (लाखमा)...१५०
तालिका ५४ : बजेट बर्गिकरण...१५१
तालिका ५५:अपुग स्रोत सम्बन्धि विवरण...१५२
तालिका ५६:स्रोत परिचालन रणनीति...१५३
तालिका ५७ : आवधिक विकास योजनाको अनुमगन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रिया...................................१५६

चित्र सुचि

चित्र १: केदारस्यूँ गाउँपालिकाको तस्विर ३
चित्र २: जनसंख्या पिरामिड, केदारस्यूँ गाउँपालिका ४
चित्र ३: रोजगारीको अवस्था ६
चित्र ४:खानेपानीको पहुँच ८
चित्र ५:१५ देखि २४ बर्ष उमेर समुहका युवाको शैक्षिक पृष्टभूमि ९
चित्र ६:घरको बनोटको अवस्था ११
चित्र ७: बिद्युतिय पहुँच ११
चित्र ८: सूचना तथा संचार प्रबिधिको प्रयोग को अवस्था १२

परिच्छेदः एक परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

संविधानतः स्थानीय तहको एकल तथा साझा अधिकार क्षेत्र तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ बमोजिको काम कर्तव्य र अधिकारलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न गाउँपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा स्थानीय स्तरको विकासका लागि आवधिक, वार्षिक, रणनीतिगत, विषय क्षेत्रगत, मध्यमकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजना बनाई लागु गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ । योजना तर्जुमाका विधि र प्रक्रियालाई सहज र स्पष्ट गर्न राष्ट्रिय योजना आयोग तथा प्रदेश योजना आयोगबाट स्थानीय तहका लागि दिग्दर्शनहरु जारी भएका छन् । तिनै दिग्दर्शनका प्रावधानहरु तथा ऐन, कानुनी व्यवस्थाको अधिनमा रही परिभाषित विधि र पद्धतिहरुको पूर्ण पालना गर्दै केदारस्यूँ गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक विकास योजना (२०८१/८२ – २०८५/८६) तर्जुमा गरिएको छ । राज्य शक्तिको बाँडफाँड तथा पुर्नसंचरनाको क्रममा स्थानीय तहको रुपमा स्थापित केदारस्यूँ गाउँपालिकाले योजनावद्ध रुपमा गाउँपालिकाको विकास गर्ने उद्देश्यले पहिलो आवधिक योजना निर्माण गरिएको छ । आवधिक योजना तर्जुमाका चरणहरु तालिका १ मा र आधारहरु वक्स १ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

१.२ आवधिक योजना तर्जुमाका उद्देश्यहरू

- गाउँपालिकाको वस्तुस्थिति तथा साधन श्रोतको पहिचान र विश्लेषण गरी स्थानीय सरकारको मूल्य मान्यता तथा स्थानीय आवश्यकताका आधारमा विकासको खाका कोर्ने,
- गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोच, निर्देशक सिद्धान्त, लक्ष्य, रणनीति र प्राथमिकता निर्धारण गर्ने,
- आवधिक योजनाको कार्यान्वयनका लागि मध्यकालीन तथा वार्षिक कार्यान्वयन कार्ययोजना, अनुगमन र समीक्षा सूचकहरूको खाका तयार पार्ने,
- भविष्यमा विषय क्षेत्रगत रणनीतिक योजना तथा विकास प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्न मार्ग निर्देशित गर्ने,
- गाउँपालिकाले अङ्गीकार गरेको नीति तथा कार्यक्रम, दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य तथा क्षेत्रगत उद्देश्यलाई मूर्तरूप दिनसक्ने कार्यनीति तथा प्रमुख कार्यक्रमहरू तय गर्ने ।

वक्स १ः आव धक योजना तर्जुमाका आधारहरु
नेपालको सं वधान
स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
अन्तरसरकारी वत्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४
राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वत्त आयोग ऐन, २०७४
आ र्थक कार्य व ध तथा वत्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ र नियमावली, २०७७
सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहबीचको समन्वय र अन्तरसम्बन्ध सम्बन्धी ऐन, २०७७
 वपद् जो खम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४
 वद्यमान राष्ट्रिय, प्रादे शक र स्थानीय नीति
स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कन कार्य व ध, २०७७

१.३ आवधिक योजना निर्माणका बिधि तथा चरण

तालिका १ :आवधिक योजना तर्जुमाका बिधि तथा चरण

क्रियाकलाप	सम्पन्न मिति	उपस्थिति	क्रियाकलाप
अभिमुखीकरण कार्यशाला	२०८१ बैशाख १०	गाउँकार्यपालिका, शाखा प्रमुख, राजनीतिक दलका प्रतिनिधि	• सन्दर्भ सामग्री को अध्ययन • अभिमुखीकरण कार्यशालाको आयोजना • आवधिक योजना को महत्व बारेमा जानकारी
			• केदारस्यूँ गाउँपालिका को आवधिक योजना तर्जुमा का बिधि प्रक्रिया का बारेमा जानकारी
			• गाउँपालिकाका अध्यक्षको अध्यक्षतामा आवधिक योजना तर्जुमा समितिको गठन
			• क्षेत्रगत समिति संयोजकको अध्यक्षतामा क्षेत्रगत समितिको गठन
वडागत छलफल तथा योजना सङ्कलन	२०८१ बैशाख २३	वडा अध्यक्ष, वडा स्तरीय जानकार व्यक्ति, राजनीतिक दलका प्रतिनिधि,	• क्षेत्रगत रुपमा वडाका समस्या, चुनौती तथा सम्भावना, अवसर संकलन
			• वडागत योजना संकलन तथा प्रथामिकरण
योजना तर्जुमा कार्यशाला	२०८१ बैशाख २४	गाउँकार्यपालिका, शाखा प्रमुख, राजनीतिक दलका प्रतिनिधि, स्थानीय बिज्ञ, विभिन्न संघ संस्थाका प्रतिनिधि	• गाउँपालिकाको दिर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्येश्य, रणनीति, कार्यनीति तथा क्षेत्र गत कार्यक्रम तय
			• गाउँपालिकाको गौरबका आयोजनाहरु तय
			• वडागत तथा शाखागत रुपमा प्राप्त तथ्यांकका आधारमा तयार पारिएको मस्यौदा प्रतिबेदनको प्रमाणीकरण
तथ्याङ्क प्रशोधन, लेखन	२०८१ असार ०४	परामर्श दाता कम्पनि तथा बिषय बिज्ञ	• वडा गत छलफल, गाउँपालिकाको पर्श्व चित्र तथा शाखागत सूचकका आधारमा प्रारम्भिक प्रतिबेदनको तयारी
मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी तथा पेश	२०८१ असार ०५	परामर्श दाता कम्पनि तथा बिषय बिज्ञ	गाउँकार्यपालिकामा आवधिक योजनाको अन्तिम प्रतिवेदन पेश

परिच्छेद दुई : केदारस्यूँ गाउँपालिकाको वस्तुगत अवस्था तथा उपलब्धि समीक्षा

२.१ गाउँपालिकाको परिचय

सुदूरपश्चिम प्रदेश, बझाङ जिल्लाको दक्षिण तथा पश्चिमी भागमा अवस्थित केदारस्यूँ गाउँपालिका ८०°५१'३१" देखि ८१°००'१०" पुर्वी देशान्तर र २९°२७'३२" देखि २९°३४'२५" उत्तरी अक्षांसमा अवस्थित केदारस्यूँ गाउँपालिका जिल्लाको मुख्य सडकखण्डसँग जोडिएको गाउँपालिका हो ।गाउँपालिकामा साबिकका रायल, बाँझ, भामचौर र भैरवनाथ ४ (चार) वटा गा.वि.स. समाहित छन् । गाउँपालिकाको नाम धार्मिक तथा सांस्कृतिक पृष्टभूमिसँग जोडिएको छ |

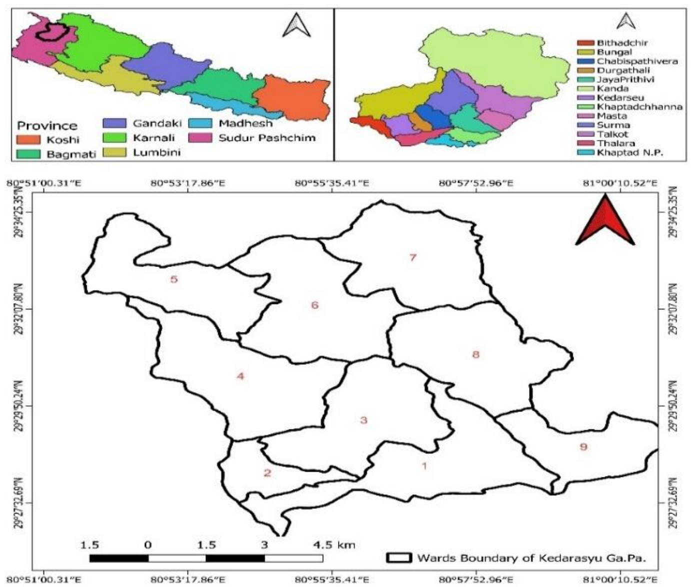

चित्र १: केदारस्यूँ गाउँपालिकाको तस्विर

२.१.१. भौगोलिक अवस्था, राजनीतिक र प्रशासनिक संरचना

कुल **११३.९१ वर्ग कि.मि क्षेत्रफलमा फैलिएको** केदारस्यूँ गाउँपालिकाको औषत समुद्र सतहबाट ९०० देखि ३२०० मिटरसम्म रहेको छ | पूर्वमा विथ्थडचिर गाउँपालिका, उत्तरमा बुंगल नगरपालिका, पश्चिममा दुर्गास्थली गाउँपालिका र दक्षिणमा थालारा गाउँपालिकाको प्रशासनिक सिमाना रहेको यो गाउँपालिका नौ वटा वडामा विभाजित छ | क्षेत्रफलका हिसाबले वडा नं. १-१५.४० वर्ग कि.मि, वडा नं.२-४.४४ वर्ग कि.मि, वडा नं.३ -१३.७४ वर्ग कि.मि., वडा नं. ४- १५.७९ वर्ग कि.मि, वडा नं. ५ -११.९९ वर्ग कि.मि, वडा नं. ६-१५.९६ वर्ग कि.मि., वडा नं. ७ -१३.८४ वर्ग कि.मि., वडा नं. ८ -१४.८९ र वडा नं ९ - ७.८३ वर्ग कि.मि. छ |

२.१.२ प्राकृतिक र सांस्कृतिक सम्पदा

दहशैंन ताल, करुधारा, ठुला गोदा ताल जुबकों पोखरी, बाँकुरो पोखरी, भाडा गाउँ पोखरी, महर गाउँ पोखरी, कोटी गाउँ पोखरी, गल्देनी पोखरी, नागपानी बाइतलि पोखरी, सेती, कलेगा, नारु गाड चौल्ली गाड आदि प्राकृतिक तथा केदार नाथ, कैलाश, त्रिवेणी धाम, स्यूँ कोट दरवार, स्यूँ कोट सुरुङ, गौरा तथा भुवो पर्ब, ठडो खेल, छलिया, हस्सडा, गडीगाउँ, मडीकोट स्थानीय मौलिक भेषभुषा गाउँपालिकाका प्रमुख सांस्कृतिक सम्पादन हुन् ।

२.१.३ जनसांख्यिक अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या २१३१२, परिवार संख्या ४२९६ र जनघनत्व १८७ छ भने उमेरका आधारमा ६० वर्ष भन्दा माथि ८.९ %, ५ देखि ५९ बर्ष समूहको ५३.५ % (आर्थिक रुपमा सक्रिय) र १४ बर्ष सम्मको जनसंख्या ३७.४ प्रतिशत र जातियताका आधारमा क्षेत्री ७१%, दलित १३%, ब्राह्मण ७.६%, र ठकुरी ५.६% छन् ।

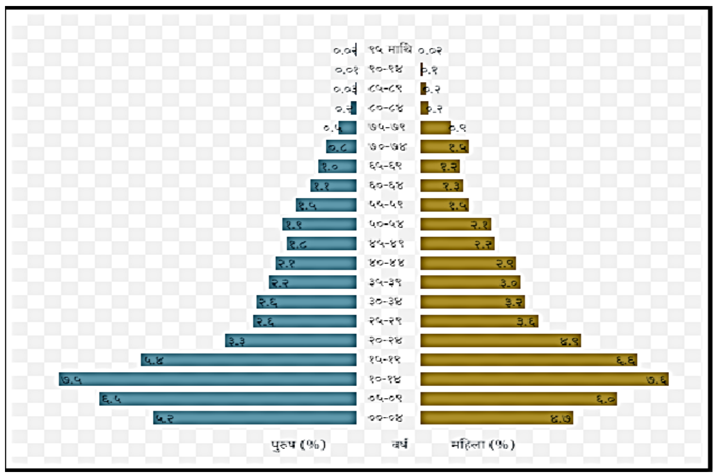

चित्र २: जनसंख्या पिरामिड, केदारस्यूँ गाउँपालिका

२.२ आर्थिक विकास अवस्था

२.२.१ कृषि तथा खाद्य सुरक्षा

राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ अनुसार गाउँपालिकामा ९१ प्रतिशत घरधुरी कृषि पेशामा संलग्न छन् भने कुल कृषि योग्य जमिन मध्ये १४१७ हेक्टर जमिनमा खेतीपाती गर्ने गरिन्छ । त्यसै गरि गाउँपालिकामा रहेको ११२० हेक्टर कृषि योग्य मध्ये अस्थाई बाली लाग्ने जमिन १०४८७. (९३.४%) र स्थाई बाली लाग्ने जमिन ९४१ हेक्टर.(६.६%) रहेको छ ।

तालिका २: कृषि तथा पशुपालन सम्बन्धि विवरण

विवरण	हेक्टर	प्रतिशत
कृषि योग्य जमिन	११२०	
स्थाई बाली लाग्ने जमिन	९४.१	६.६
अस्थाई बाली लाग्ने जमिन	१०४८.७	९३.४
पशुपालक कृषक	३८४९	९८
गाई/गोरु पालक	-	९५
राँगा /भैसी पालक	-	४५

स्रोत: राष्ट्रिय कृषि गणना, २०७८

गाउँपालिकामा प्रमुख अन्न बाली कोदो, गहुँ, धान, मकै, जौ, फापर, प्रमुख दलहन भटमास, कालो मास कालो सिमी, केराउ, भटमास, बोडी, तरकारी बालीमा आलु, केराउ, चोतो, पिडालु, प्याज, अदुवा, खुर्सानी, काक्रा, टमाटर, आलु, बन्दा, रायो, सलगम, गोलभेंडा आदि, प्रमुख फलफुल आरु, सुन्तला, स्याउ, केरा, ओखर, अनार आदि हुन् | पशुपालन तर्फ पशु चौपाया पाल्ने कृषकको संख्या- ३८४९ (९८%) मध्ये गाई गोरु पाल्ने ९५%, भैसी/राँगा पाल्ने ४५%, बाख्रा/च्यांग्रा पाल्ने ६९%, सुँगुर/बंगुर पाल्ने १७% र कुखुरा पाल्ने ११% रहेका छन् |

उपलब्धि समीक्षा

कृषि तथा पशुपन्छी पालन अन्तर्गत गाउँपालिकाले फलफुल विकास कार्यक्रम, बाली विकास तथा संरक्षण कार्यक्रम, आलु तथा तरकारी विकास कार्यक्रम, विउ प्रबर्धन तथा गुण नियन्त्रण कार्यक्रम, हाते ट्याक्टर, टनेल, फलफुलका बोट बिरुवा तथा तरकारी का बिउ बिजन वितरण, कृषि ब्यबसाय प्रबर्धन तथा बजार विकास कार्यक्रम, पशुपालन तर्फ वडा न २ जुपमा सुनौला हजार दिनका दलित महिलाहरुलाई कुखुराका चल्ला वितरण, वडा न १ देखि ९ सम्मका १० हजार बाख्रालाई पी पी आर खोप तथा वृहत बाख्रा खोर कार्यक्रम जस्ता कार्यक्रम संचालन गर्दै आइरहेको छन् भने यी कार्यक्रमको बार्षिक वित्तीय उपलब्धि ८५ प्रतिशत रहेको छ |

२.२.२ पर्यटन तथा संस्कृति

केदारस्यूँ गाउँपालिकामा मुलभूत रुपमा धार्मिक, सांस्कृतिक तथा पर्यापर्यटनका लागि महत्वपुर्ण क्षेत्रहरु रहेका छन् | केदार नाथ, कैलाश, त्रिवेणी धाम, डोलारी भैरब, भगवती मन्दीर, स्यूँ कोट दरवार, स्यूँ कोट सुरुङ, गौरा तथा भुवो पर्ब, देउडा खेल, छलिया, हस्सडा, गडीगाउँ, मडीकोट स्थानीय मौलिक भेषभुषा आदि यहाँका धार्मिक तथा सांस्कृतिक महत्वका पर्यटकीय उत्पादन हुन् भने केदार, दहशैंन ताल, सेती नदी, करुधारा, ठुला गोदा ताल आदि पर्यापर्यटनका हिसाबले महत्वपुर्ण क्षेत्र हुन् |

उपलब्धि समीक्षा

गाउँपालिकाले पर्यटकीय महत्वका क्षेत्रको संरक्षण का लागि पर्यटन प्रवर्धन कार्यक्रमहरु गर्ने गरेको छ | त्यस्ता कार्यक्रममा आ व २०७८/७९ मा पर्यटन क्षेत्रमा ३८ लाख २२ हजार विनियोजन गरेकोमा ९८.११ प्रतिशत वित्तीय उपलब्धि भएको थियो भने चालु आर्थिक बर्ष (२०८०/८१) मा पर्यटन क्षेत्रमा कुल ३२ लाख ६० हजार बजेट बिनियोजन गरिएको छ |

२.२.३ उद्योग, व्यापार व्यवसाय र आपुर्ति

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार गाउँपालिकामा कुनै न कुनै उद्योग व्यवसायमा संलग्न जनसंख्या ९९८३ रहेका मध्ये ७४.६ प्रतिशत कृषि जन्य उद्यममा, ९.२ प्रतिशत थोक व्यापारमा, ५ प्रतिशत निर्माण सम्बन्धि क्षेत्रमा संलग्न छन् | काष्ट उद्योग, कुटानी पिसानी, होजियारी, सिलाई कटाई, अल्लो, भाङ्ग, आलु चिप्स, आरन, मुर्ति निर्माण, साबुन तथा चप्पल उत्पादन सम्बन्धि साना तथा घरेलु उद्योग यहाँका प्रमुख उद्यम हुन् |

उपलब्धि समीक्षा

उद्यम विकासका लागि गाउँपालिकाले लघु उद्यम विकास कार्यक्रम संचालन गर्दै आइरहेको छ | उद्यम क्षेत्रको विकासका लागि गाउँपालिकाले आ.ब २०७७/७८ देखि २०७९/८० सम्म गाउँपालिकाले बार्षिक ३० लाख हाराहारी बजेट बिनियोजन गरेकोमा खर्च ९८% वित्तीय प्रगति हासिल गरेको थियो | आ ब २०८०/८१ गाउँपालिकाले ३२ लाख ५० हजार बिनियोजन गरेको छ |

२.२.४ आम्दानी, रोजगारी र वित्तीय सेवा

कृ ष तथा पशुपालन यस गाउँपा लकाको आम्दानी तथा रोजगारीका प्रमुख स्रोत हुन् | साथै प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत को १०० दिने कार्यक्रमले पनि गाउँपा लकामा अस्थाई रोजगारी प्रदान गरेको छ | राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार गाउँपा लकामा हाल कृषि तथा पशुपालन (७०.२%), पूर्ण बेरोजगार - १०.७%, मौसमी बेरोजगार ४१.५%, सक्रिय रोजगारी ५८.५%, सामान्य तथा प्राथमिक क्षेत्रका कामदार १६.४%, र शिल्पकला तथा कालिगडी २.८% रहेका छन् |

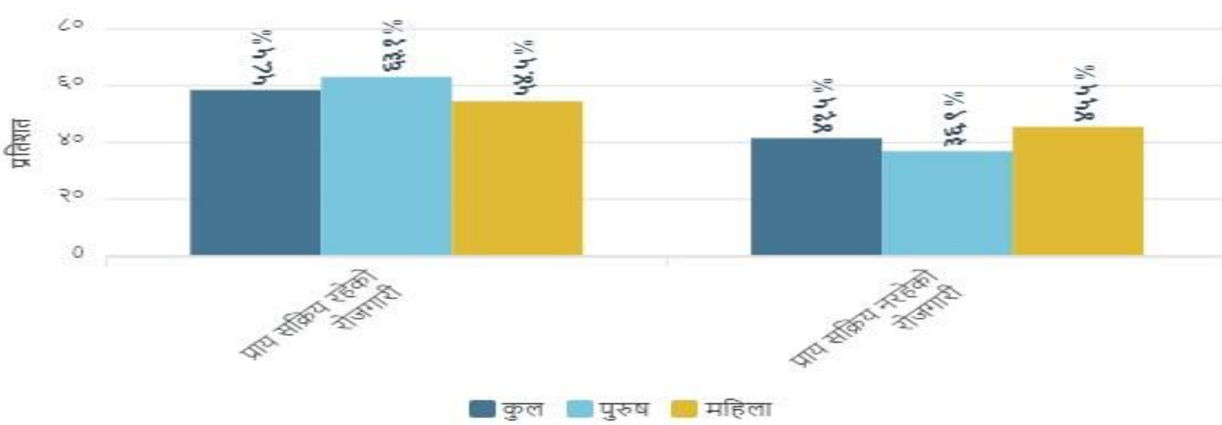

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

चित्र ३: रोजगारीको अवस्था

वत्तीय सेवा अन्तर्गत गाउँपालिकामा हाल एउटा बैंक, १३ वटा सहकारी संस्था र ६ वटा लघु वत्त संस्था रहेका छन् ।

उपलब्धि **समीक्षा**

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम गाउँपालिकामा संचालित प्रमुख कार्यक्रम हो । आब २०७९/८० मा श्रम रोजगारी को क्षेत्रमा ८४ लाख विनियोजन गरिएको मा ९९.५६ प्रतिशत वित्तीय उपलब्धि भएको थियो भने चालु आब २०८०/८१ मा ४ लाख ७५ हजार बिनियोजन गरिएको छ ।

२.३ सामाजिक क्षेत्र

२.३.१ स्वास्थ्य तथा पोषण

गाउँपालिकाको वडा न १ मा १५ सैयाको आधारभूत अस्पताल निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको छ भने वडा न ४, ७ र ९ मा स्वास्थ्य चौकी र अन्य वडामा आधारभूत स्वास्थ्य इकाई रहेका छन् । त्यसै गरि वडा न २ बाहेकका सबै वडामा वा थैंग सेन्टरको सुबिधा पुगेको छ । त्यसै गरि निजि संस्था अन्तर्गत वडा न १ मा एउटा पोली क्लिनिक रहेको छ ।

२.३.२ शैक्षिक विकास

औषत साक्षरता दर ७१.९%, (पुरुष साक्षरता ८३.९%, महिला साक्षरताः ६१.८%) रहेको गाउँपालिकाका कुल ५८ वटा वद्यालयमध्ये सामुदायिक ५५, निजि ३ र मा. बि १३ वटा रहेका छन् ।

उपलब्धि **समीक्षा**

आधारभूत तह शिक्षा कार्यक्रम, शैक्षिक पूर्वाधार निर्माण कार्यक्रम, शैक्षिक तथ्यांक अभिलेखीकरण, प्रारम्भिक बाल शिक्षा तथा विद्यालय शिक्षा कार्यक्रम र प्राबिधिक शिक्षा तथा ब्यबसायिक तालिम कार्यक्रम गाउँपालिकाले बिगतमा कार्यान्वयन गरेका प्रमुख कार्यक्रम हुन् ।

यसकाला ग गाउँपालिकाले आ ब २०७८/७९ मा २४ करोड ४३ लाख बजेट बिनियोजन गरिएकोमा ९५ प्रतिशत र आब ०७९/८० मा २५ करोड ५ लाख कुल विनियोजित बजेट मा ९७.६ प्रतिशत वित्तीय प्रगति भएको थियो । त्यसै गरि चालु आब २०८०/८१ मा २४ करोड ७९ लाख विनियोजन गरिएको छ ।

२.३.३ खानेपानी सरसफाई

गाउँपालिकामा आ.ब २०७४/७५ देखि २०७९/८० सम्म जम्मा २७८ वटा खानेपानी योजनाबाट २५७८ घरधुरी का १५४६८ जनसंख्या प्रत्यक्ष रुपम लाभान्वित छन् ।

देउरा, जुब, काकरतोला, गोगनपानी, हसर्दा रङम्याज, बाइतोली, बजुवा, महर गाउँ, कोटी गाउँ चुडेपानी, लोतु गोठालापानी, भण्डार, घारी, सेकुशैल्या खानेपानी, डिप बोरिंग खानेपानी आयोजना गाउँपालिकाका प्रमुख खानेपानी आयोजना हुन् ।

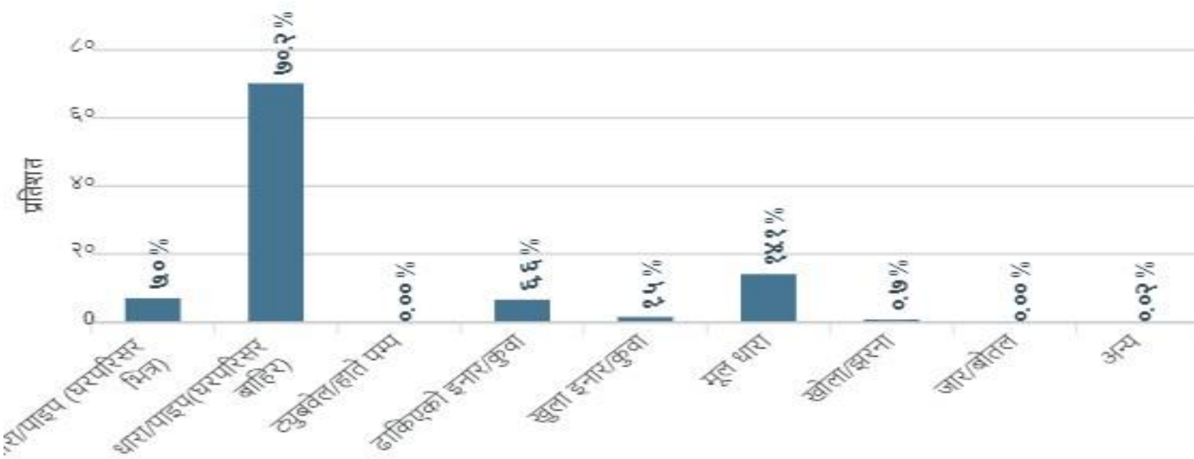

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८

चित्र ४:खानेपानीको पहुँच

उपलब्धि समीक्षा

खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रमा आ बा २०७८/०७९ मा ४ करोड ८१ लाख बिनियोजन गरिएको थियो जसमा ९२.६ प्रतिशत र आब ०७९/८० मा १ करोड ८६ लाख बिनियोजन गरिएकोमा ९५ प्रतिशत उपलब्धि भएको थियो भने आब २०८०/८१ मा १ करोड १७ लाख बिनियोजन गरिएको छ ।

२.३.४ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार गाउँपा लिकामा पुरुष साक्षरता ८३.९% र महिला साक्षरता ६१.८% छ भने ६० वर्ष भन्दा माथि को जनसंख्याः ८.९ %, १५ देखि ५९ बर्ष समूह को जनसंख्या ५३.५ % (आर्थिक रुपमा सक्रिय), १४ बर्ष सम्म को जनसंख्या ३७.४ प्रतिशत रहेका छन् । जग्गामा महिलाको स्वामित्व २.१ प्रतिशत छ भने पुरुषको स्वामित्व ९८ प्रतिशत छ । अर्को तर्फ १८-२० बर्ष उमेर समूह मा पहिलो पटक बिबाह गर्ने महिला ४० % रहेका छन् ।

अपाङ्गताको सन्दर्भमा यहाँ कुल अपाङ्ग जनसंख्याः ३७८ मध्ये शारीरिक अपाङ्ग (४१.२%), मानसिक वा मनोसामाजिक अपाङ्ग (६.६%), दृष्टि बिहिन (६.१%), बहिरोपन (८.५%), न्यून दृष्टि (९.८%) रहेका छन् ।

उपलब्धि समीक्षा

गाउँपालिकाले महिला बेचबिखन तथा हिंसा नियन्त्रण कार्यक्रम, महिला शसक्तिकरण तथा उत्थान कार्यक्रम, बालबालिकास सम्बन्धि कार्यक्रम जस्ता कार्यक्रम हरु संचालन गरिरहेको छ भने ति कार्यक्रमहरु को वित्तीय

उपलब्धि आ.ब २०७८/७९ मा कुल ५२ लाख बजेट विनियोजन गरिएकोमा सतप्रतिशत थियो भने आब २०७९/८० मा १ करोड २० लाख विनियोजन गरिएकोमा ९६ प्रतिशत खर्च भएको थियो । त्यसै गरि चालु आब २०८०/८१ मा २३ लाख ३० हजार विनियोजन गरिएको छ ।

२.३.५ युवा, खेलकुद तथा कला

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार गाउँपालिकामा १५ देखि ४० बर्ष उमेर समुहका युवा ३७% रहेका छन् भने १४ देखि २५ बर्ष उमेर समूह का युवामध्ये शिक्षा बिषय अध्ययन गरेका ६७%, ब्यबस्थापन ७%, मानविकी ४.३, विज्ञान तथा प्रबिधि २.८%, स्वास्थ्य २.२%, इन्जीनियरिंग २.२%, सूचना प्रबिधि १.८% छन् । यहाँका युवाको रोजगारीको प्रमुख गन्तब्य भारत हो जहाँ करिब ४० प्रतिशत युवा जाने गरेका छन् । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार करिब २३.४ प्रतिशत जनसंख्या विदेशमा बसोबास गर्ने गरेका छन् ।

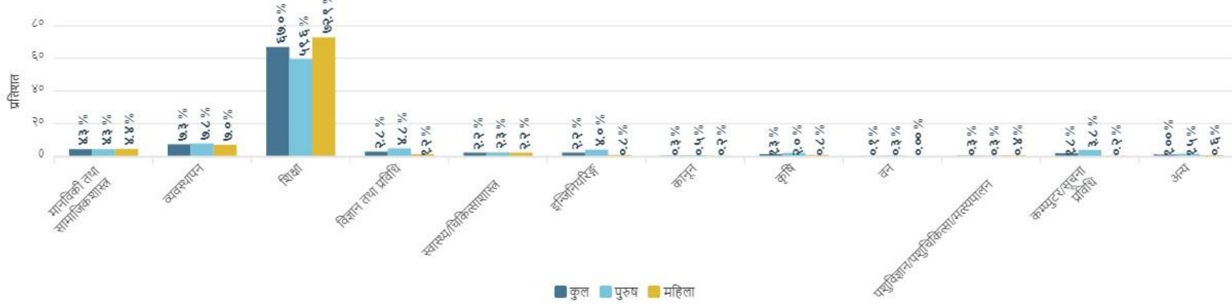

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८

चित्र ५:१५ देखि २४ बर्ष उमेर समुहका युवाको शैक्षिक पृष्टभूमि

खेलकुद तर्फ गाउँपालिकाको झोतामा खेलमैदान निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको छ भने बिद्यालयहरुमा खेलमैदानहरु छन् ।

उपलब्धि समीक्षा

गाउँपालिकाले बार्षिक रुपमा पालिका स्तरीय राष्ट्रपति रनिंगसिल्ड प्रतियोगिता लगायतका बिबिध खेलकुद कार्यक्रम तथा युवा वर्ग लक्षित शिपमुलक तालिम कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने गरेको छ । यिनै कार्यक्रमका लागि आ.ब २०७८/७९ मा कुल ५ लाख ५० हजार बजेट विनियोजन गरिएकोमा ८०.०१ प्रतिशत खर्च भएको थियो भने आब २०७९/८० मा ७ लाख विनियोजन गरिएकोमा ९९.८ प्रतिशत खर्च भएको थियो । त्यसै गरि चालु आब २०८०/८१ मा ९ लाख ६७ हजार विनियोजन गरिएको छ ।

२.४ पूर्वाधार विकास

२.४.१ सडक पुल यातायात

जयपृथ्वी राजमार्ग (१९ कि.मी) र बागथला बिजगडा सडक (१६ कि.मी) गाउँपालिका अन्तर्गतका प्रमुख पक्कि सडक हुन् भने यहाँका प्रमुख सडक र शाखा सडकको विवरण तालिका ३ र ४ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३:गा.पा.का प्रमुख सडक

सि.न.	सडकको नाम	जम्मा लम्बाइ	सडकको किसिम
१	देउरा जुव चौडाम डाफु केदार सडक	१३ ++११०	कच्ची सडक
२	बागथला बखेत भाटसैन सडक	६ +२७०	कच्ची सडक
३	सैन्स्यु बाझ सडक	५ +४३८	कच्ची सडक
४	बागथला सुदाडा भामचौर सडक	१४ +७९०	कच्ची सडक
५	बुनपा पातिहाल्ला भामचौर सडक	१९ +२००	कच्ची सडक
६	ढोडेखेत गण्डकी सडक	१०+ ५७०	कच्ची सडक
७	सेकु सडक	१० +५००	कच्ची सडक
	जम्मा	७९+ ८७०कि.मी	

स्रोतः पूर्वाधार शाखा, २०८१

तालिका ४: गा.पा.का शाखा सडक

सिन	सडकको नाम	जम्मा लम्बाइ	सडकको किसिम
१	रायल चौडाला सडक	२+२८०	कच्ची
२	सिम डुडिल सडक	२+२००	कच्ची
३	कोटीगाउ वडा कार्यलय रोड	३+९०८	कच्ची
४	सुदाडा रुवाकाडा सडक	०+३६०	कच्ची
५	मैतोलि शाखा सडक	०+४६०	कच्ची
	जम्मा	९+२०८	

स्रोतः पूर्वाधार शाखा, २०८१

२.४.२ आवास, सार्वजनिक निर्माण

देउरा, रायल, बाँझ, भामचौर, बाघथला र भैरवनाथ गाउँपालिकाका प्रमुख बस्ति भएका क्षेत्र हुन् । आवास तर्फ गाउँपालिकाका ४१.९ प्रतिशत आवास जस्ताको छानो भएका, ३७.८ प्रतिशत सिमेन्ट ढलान भएका, ३.९ प्रतिशत खरको, र ढुंगा को छानो भएका १५.३ प्रतिशत घरधुरी रहेका छन् ।

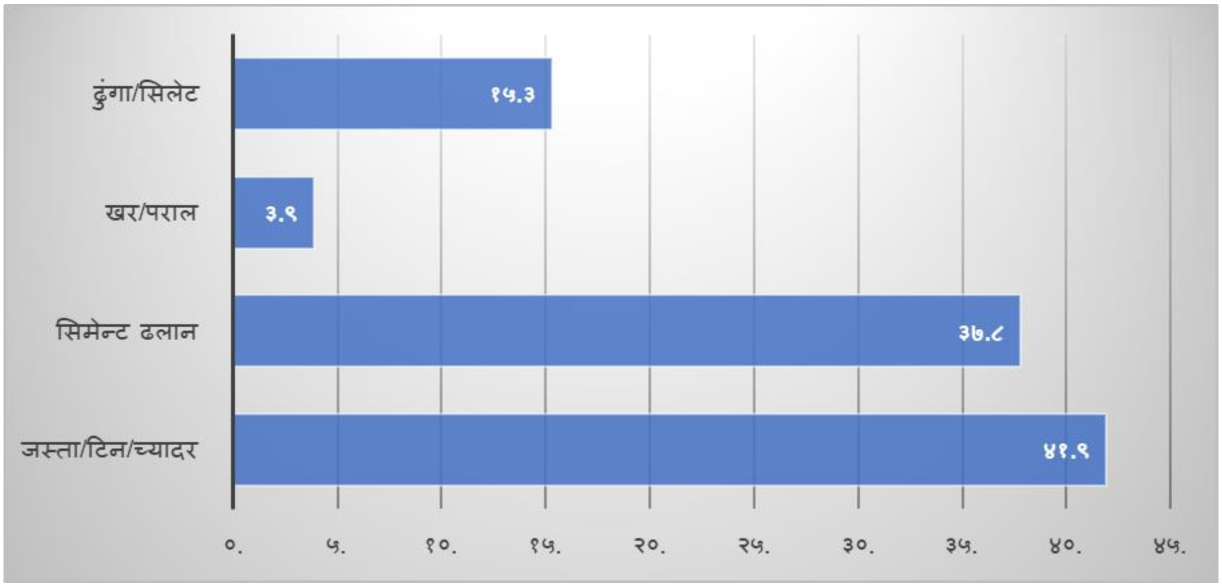

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८

चित्र ६:घरको बनोटको अवस्था

उपलब्धि समीक्षा

गाउँपालिकाले कार्यान्वयन गर्दै आएका एकिकृत आवास विकास, भवन मर्मत सम्भार, स्मारक, स्तम्भ निर्माण, कार्यालय भवन निर्माण आवास, वस्ती तथा सार्वजनिक क्षेत्र अन्तर्गतका प्रमुख कार्यक्रम हुन् | यी कार्यक्रमका लागि आ.ब २०७८/७९ मा कुल १ करोड २८ लाख बजेट विनियोजन गरिएकोमा ८६ प्रतिशत खर्च भएको थियो भने आब २०७९/८० मा ७० लाख विनियोजन गरिएकोमा ९९ प्रतिशत खर्च भएको थियो | त्यसै गरि चालु आब २०८०/८१ मा १ करोड ३ लाख विनियोजन गरिएको छ | अर्को तर्फ गत आवमा गाउँपालिका मा पुनर्निर्माण का लागि ३७ लाख विनियोजन गरिएकोमा ३२ प्रतिशत खर्च भएको थियो भने चालु आ ब मा २ लाख विनियोजन गरिएको छ |

२.४.२ जलविद्युत, वैकल्पिक उर्जा

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार गाउँपालिकामा ९२.२ प्रतिशत घरधुरीमा जलविद्युत तथा ६.६ प्रतिशत घरधुरी सोलार तथा वैकल्पिक उर्जाको पहुँचमा छन् |

वडा न. ३ मा २३५ घरधुरी वैकल्पिक उर्जा बाट तथा वडा न. ६ र ८ का सबै घरधुरी लघु जलविधुत आयोजनाबाट लाभान्वित छन् भने बाकी वडामा राष्टिय प्रशारण लाइन रहेको छ |

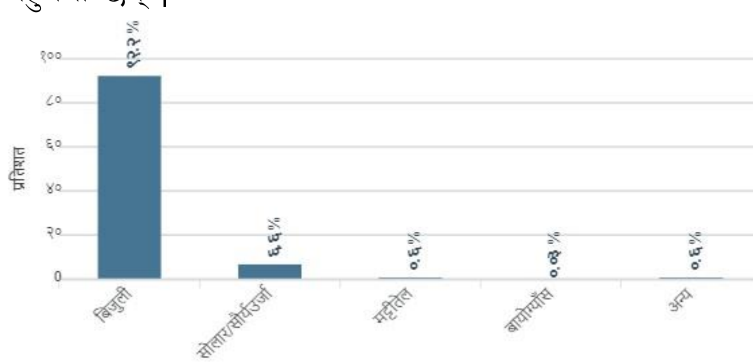

चित्र ७: बिद्युतिय पहुँच

उपलब्धि समीक्षा

लघु तथा साना जलविद्युत उत्पादन, स्तरोन्नति तथा मर्मत तथा वैकल्पिक उर्जा विकास एबं प्रवर्द्धन कार्यक्रम गाउँपालिकाका उर्जा क्षेत्रका प्रमुख कार्यक्रम हुन् | आ.ब २०७८/७९ मा कुल ४८ लाख बजेट विनियोजन गरिएकोमा ९९ प्रतिशत खर्च भएको थियो भने आब २०७९/८० मा २ करोड ९५ लाख विनियोजन गरिएकोमा ९९ प्रतिशत खर्च भएको थियो | त्यसै गरि चालु आब २०८०/८१ मा ४२ लाख ९० हजार विनियोजन गरिएको छ |

२.४.३ सिँचाइ

देउरा जुवालीखेत सिँचाइ नहर, गुइली गाड सिँचाइ नहर वडा न. १, सैम्स्यु साना सिँचाइ, बखेत साना सिँचाइ वडा न. ४, थापा गाउँ, मुखागड सिँचाइ नहर वडा न ६ र जुइल सिँचाइ नहर वडा न ९ गाउँपालिकाका प्रमुख सिचाई आयोजना हुन् | राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार, कृषि क्रियाकलाप प्रयोगमा आएको भुमि १४१७ हेक्टर मध्ये ३५ प्रतिशत (४८७ हेक्टर) मा मात्र सिँचाइ सुबिधा पुगेको छ |

उपलब्धि समीक्षा

लघु तथा साना सिँचाइ तथा भूमिगत सिँचाइ निर्माण, स्तरोन्नति तथा मर्मत कार्यक्रम सिँचाइ क्षेत्रका प्रमुख कार्यक्रम हुन् | गाउँपालिकाले आ.ब २०७८/७९ मा कुल २ करोड ९१ लाख बजेट विनियोजन गरिएकोमा ८३ प्रतिशत खर्च भएको थियो भने आब २०७९/८० मा ४५ लाख विनियोजन गरिएकोमा ९९ प्रतिशत खर्च भएको थियो | त्यसै गरि चालु आब २०८०/८१ मा २ करोड ५० लाख विनियोजन गरिएको छ |

२.४.४ सूचना तथा संचार प्रबिधि

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार गाउँपालिकामा करिब ९६ प्रतिशत मानिस सँग कुनै न कुनै प्रकारको संचार को साधन छ भने ३७.८ प्रतिशतसँग इन्टरनेट, ७३ प्रतिशत संग स्मार्ट मोबाइल फोनको पहुच छ |

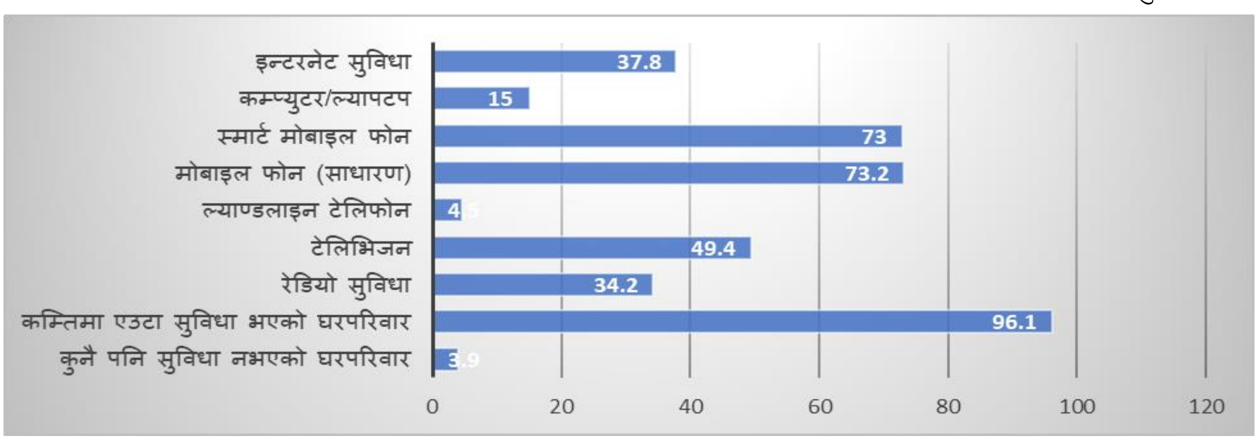

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८

चित्र ८: सूचना तथा संचार प्रबिधिको प्रयोग को अवस्था

२.५ वन वातावरण तथा विपद ब्यबस्थापन

२.५.१. वन तथा जैविक विविधता

गाउँपालिकामा ४७ वटा सामुदायिक, ९ वटा निजि र २ वटा कबुलियत बन रहेका छन् । पाखन वेद, दालचिनी, तेज पत्ता, अमला, चिउरी, गुज्रो, चिराईंतो, सेतो चिनी, आदि यहाँका प्रमुख वनस्पति हुन् । (तालिका ५)

तालिका ५:वन सम्बन्धि विवरण

वडा न	सामुदायिक वन	निजि वन	कबुलियत वन
१	३	-	१
२	१	-	-
३	२	-	१
४	६	-	-
५	११	-	-
६	७	-	-
७	६	३	-
८	९	६	-
९	२	-	-
जम्मा	४७	९	२

स्रोत : गाउँपा लका वन वातारण स मति, २०८१

२.५.२. भूसंरक्षण तथा जलाधार

गाउँपालिकाका सबै वडामा सार्वजनिक जग्गा तथा प्रमुख जलाधार क्षेत्र रहेका छन् (तालिका ६) । साथै जुबकों पोखरी, बाँकुरो पोखरी, भाडा गाउँ पोखरी, महर गाउँ पोखरी, कोटी गाउँ पोखरी, गल्देनी पोखरी, नागपानी बाइतलि पोखरी यहाँका प्रमुख पोखरी हुन् ।

तालिका ६:सार्वजनीक जग्गा र जलाधार क्षेत्रको विवरण

वडा न	सार्वजनिक जग्गा भएका क्षेत्र	प्रमुख खोला
१	डासा, पछ्डा र गर्जल	सेती, कलेगा, नारु गाड चौल्ली गाड
२	कट्खेत, जुब, वान्कुरु, ओरुगाउँ र कोटी गाउँ	-
३	नारुगौडा, रिठाखोलि, घोडेदाउन, निगाल्टुरा	नारु गाड, मैतोलि, हस्सडा
४	गौचरन, खरबारी	सिमल, कलंगा, रोता
५	रिठाली, चौडल्ली, गुरेना, बाँझ	डाँस खोला, कोइरेली खोला
६	-	-
७	-	दोमाल खोला
८	परेवा, मौभेरी खोला, द्वाला बन	सिराडी खोला, रन खोला

९	जौतली देखि छान्ने खोला	सेती नदि, जुइल गाड खोला

स्रोत : गाउँपा लका वन वातारण स मति, २०८१

उपलब्धि **समीक्षा**

जलस्रोत क्षेत्रको ब्यबस्थापन का लागि गाउँपालिकाले नदि तटबन्ध तथा नियन्त्रण, जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण जस्ता कार्यक्रम संचालन गरेको छ | आ.ब २०७८/७९ मा कुल २ करोड ९१ लाख बजेट विनियोजन गरिएकोमा ८३ प्रतिशत खर्च भएको थियो भने आब २०७९/८० मा ४५ लाख विनियोजन गरिएकोमा ९९ प्रतिशत खर्च भएको थियो | त्यसै गरि चालु आब २०८०/८१ मा २ करोड ५० लाख विनियोजन गरिएको छ |

२.५.३. वातावरणीय ब्यबस्थापन

गाउँपालिकाको घना बस्ति भएका प्रमुख क्षेत्र क्षेत्रमा हुने फोहोर मैला को ब्यबस्थापनका लागि पालिकाले आवस्यक पहल गरिरहेको छ | त्यसै गरि सार्वजनीक क्षेत्रमा फोहोरमैला जथाभाबी फाल्न नदिन पनि आवस्यक कार्य भैरहेको छ |

उपलब्धि **समीक्षा**

गाउँपालिकाले वातारणीय जोखिम न्यूनीकरण, वन तथा जलवायु सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम संचालन साथै फोहोर मैला को ब्यबस्थापनका लागि पालिकाले कन्टेनर वितरण जस्ता कार्यक्रमहरु गरेको छ |

२.५.४. विपद ब्यबस्थापन

गाउँपा लकाका सम्पूर्ण वडामा जो खम क्षेत्रहरु रहेका छन् | बिशेस गरि वडा न ८ र ९ का अ धकांश भूभाग जोखिमयुक्त छन् | तालिका ७ गाउँपालिकाका प्रमुख जोखिम युक्त क्षेत्र प्रस्तुत गरिएको छ |

तालिका ७:जोखिमयुक्त क्षेत्र सम्बन्धी विवरण

वडा न	जोखिम युक्त क्षेत्र
१	चौडाम बगर, नया वगर,
२	वाजुवा बगर, जुब खोला, काठु खेत, कफ्ला
३	तलबडा, झड्खेत, ठुली बान, सल्लेटा, थार खोला
४	साँउ बगड, बागथला, सन्सु बगर, खेत टुचा, छिल्लेख
५	सेती खोला, पाउटा, वगडी, गुरेन, चैडेल्नी, निजर, बाज
६	रोता गडा, सेला खेत, तल्लो सिंजाली, कोल्ड ठान, बैशेली
७	जमुडा, डूबके, पाटि बगर, पिपिर पाटा, कोटेली गाउँ, दोमान गाउँ
८	वडाको सम्पूर्ण भूभाग
९	सेखु बाहेकको सम्पूर्ण भूभाग

स्रोत: पूर्वाधार शाखा, २०८१

उपलब्धि **समीक्षा**

जो खम न्यूनीकरण गर्न गाउँपा लकाले विपद जोखिम क्षेत्रको नक्सांकन र बाढी भबिष्यबाणी कार्यक्रम संचालन गरेको छ । आ ब २०७९/८० मा १ करोड १० लाख विनियोजन गरिएकोमा ९०.४ प्रतिशत खर्च भएको थियो भने चालु आब २०८०/८१ मा ९८ लाख ६५ हजार विनियोजन गरिएको छ

२.६ सुशासन तथा संस्थागत विकास

२.६.१. स्थानीय नीति ऐन, नियम सुशासन

गाउँपालिकाले हालसम्म २९ वटा ऐन, नीति निर्देशिका जारी गरि स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित गरेको छ । प्रशासकीय सुधारको क्षेत्रमा आ. ब २०७७/७८ मा २० लाख, आब ७८/७९ मा ५ लाख बिनियोजन गरिएकोमा ९९ प्रतिशत खर्च भएको थियो भने आब ७९/८० मा १७ लाख बिनियोजन भएकोमा ९७ प्रतिशत खर्च भएको थियो । चालु आब ०८०/८१ मा यस शिर्षक अन्तर्गत ६ लाख बिनियोजन गरिएको छ ।

२.६.२ संगठनात्मक विकास

गाउँपालिकामा हाल कुल ६८ जनाको दरबन्दी भए पनि ५५ जना कर्मचारी कार्यरत छन् । हाल कार्यरत मध्ये ४५ जना स्थाई र १० जना करार छन् । गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासनिक भवन तथा वडा कार्यालय भवन पालिककै स्वामित्वका छन् । हाल १५ सैयाको अस्पताल निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको छ । वडाहरुमा पूर्ण रुपमा भरपर्दो इन्टरनेट सुबिधा छैन । कार्यालय संचालन तथा प्रशासनिक खर्च अन्तर्गत आब ०७८/७९ मा ११ करोड १७ लाख खर्च भएको थियो भने आब ०७९/८० मा १७ करोड ४१ लाख र चालु आब ०८०/८१ को चैत्र मसान्त सम्म मा ७ करोड ६४ लाख खर्च भएको छ ।

२.६.३ वित्तीय स्रोत

केदारस्यूँ गाउँपालिका को आ ब २०७८/८९ को कुल बजेट ५९ करोड ६० लाख, आ ब २०७९/८० मा ६३ करोड ६२ लाख र आ ब २०८०/८१ मा ५५ करोड २६ लाख बजेट रहेको छ । खर्च तर्फ विगत दुइ आ ब मा क्रमशः ८८.८९ र ९०.७४ प्रतिशत यथार्थ खर्च भएको छ । भुमि कर, प्रशासनिक शुल्क, सिफारिस दस्तुर, नाता प्रमाणित, ब्यबसाय रजिस्ट्रेसन आदि गाउँपालिकाका अन्तरिक राजश्वका प्रमुख स्रोत हुन् ।

२.६.४ **योजना व्यवस्थापन**

सहभागितामूलक योजना तर्जुमाको अभ्यास गरी सभाबाट स्वीकृत बजेट तथा नीति कार्यक्रमलाई वेवसाइट मार्फत् सार्वजनिक गर्ने अभ्यास भैरहेको छ । संघीय सरकार, प्रदेश सरकार तथा गैरसरकारी संस्थाहरूसँग समन्वय, सहकार्य र साझेदारी गरी विकास कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू कार्यान्वयन भइरहेका छन् । स्वीकृत

नीति, ऐन तथा नियमको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न मध्यमकालीन खर्च संरचना र सोको आधारमा वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने र सो अनुसार प्रक्रिया तथा नियमपालना अनुगमनको अभ्यास भैरहेको छ । गाउँपालिकाबाट कार्यान्वयन हुने ९० प्रतिशत आयोजनाहरु उपभोक्ता समितिका माध्यमबाट हुने गरेको छ | सार्बजनिक खरिद नियमावली दफा ९७ बमोजिम बनेको उपभोक्ता समिति गठन परिचालन कार्यविधि अनुसार गठित उपभोक्ता समितिले १ करोड सम्मका आयोजना संचालन गर्ने व्यवस्था छ |

परिच्छेद तीनः गाउँपालिकाको विकासको सोच तथा अवधारणा

३.१ पृष्ठभूमि

योजना तर्जुमा कार्यशाला, वडागत छलफल, सरोकारवाला व्यक्ति तथा संस्थासँग गरिएको छलफल, शाखागत छलफल आदि आधारमा केदारस्यूँ गाउँपालिकाको धरातलीय अवस्थाको विश्लेषण गरि गाउँपालिकाको विकासको सोच र अवधारणा तयार पारिएको छ | त्यसकै आधारमा केदारस्यूँ गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य, उदेश्य, प्राथमिकता, रणनीति तथा प्रमुख कार्यक्रम (गाउँ गौरब) का आयोजनालाई प्रस्तुत आवधिक योजनामा समेटिएको छ |

३.२ प्रमुख समस्या तथा चुनौती

- मानव संसाधनको अभाब
- विज्ञ कर्मचारीको अभाब
- मानव संसाधनको कार्यगत क्षमताको अभाब
- बिषयगत समितिको क्षमताको अभाब
- गाउँपालिकाको प्रशासनिक संरचना पूर्ण रुपमा एकिकृत हुन नसकेको
- आन्तरिक वित्तीय स्रोतको न्यूनता
- खर्च गर्ने क्षमताको अभाब (पुँजीगत खर्च पूर्ण रुपमा हुन नसकेको)
- सडक संरचनाको स्तरोन्नति गर्नु साथै नयाँ सडक संरचनाको विकास गर्नु
- संघीय कानुनमा समयानुकूल परिवर्तन गर्नु
- स्थानीय आवस्यकता अनुसारको दक्ष मानब संसाधनको ब्यबस्थापन गर्नु
- स्रोत साधन प्राप्ति को प्रक्षेपण यथार्थपरक नभएको
- कर प्रणाली ब्यबस्थित हुन नसकेको
- कर्मचारीको दरबन्दी अनुरुप स्थाई पद पूर्ति नभएको
- अनुदानको पर्याप्त अनुगमन नभएको
- वितरणमुखी कार्यक्रमको प्रधानता
- वित्तीय सुशासनको पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन हुन नसक्नु |

३.३ सम्भावना तथा अवसर

- संबैधानिक रुपमा अधिकार प्राप्त सार्वभौम सरकार
- आफ्नै मौलिक भेषभुषा तथा रहनसहनको विकास र विस्तार गर्न सकिने
- अल्लो, भाङ्गरो, कपास जस्ता वनस्पतिका साथै वेसार, खुर्सानी, टिमुर, अदुवा, अलैची, लसुन, धनिया जस्ता नगदे बालीको प्रबर्धन गर्न सकिने
- केदार, कैलाश, भैरवनाथ र त्रिवेणी धामलाई "सुदूरपश्चिममा चार धाम" का रुपमा विकास तथा प्रचारप्रसार गर्न सकिने

३.४ निर्देशक सिद्धान्त

शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, उद्योग, पर्यटन र वन पैदावारको अभिवृद्धिमार्फत् समृद्धी हासिल गर्न तय गरिएको गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोच तथा योजनालाई साकार पार्ने दिशामा उन्मुख हुन देहायअनुसारका विकासका मार्गदर्शक सिद्धान्तहरु तय गरिएका छन् ।

क) सुशासनको प्रवर्द्धन : सुशासनका लागि जवाफदेहिता, पारदर्शिता, जनसहभागिता, उत्तरदायिपनाको प्रवर्द्धन गरिने छ । सार्वजनिक सेवा प्रवाह तथा काम कारवाहीहरुलाई पारदर्शि वनाइने छ र डिजिटल प्रविधि जडान गरी सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई अनलाइन गर्दै प्रभावकारी वनाइने छ । सामाजिक जवाफदेहिताका औजारहरु (सार्वजनिक सुनुवाई, सावर्जनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सेवाग्राही अभिमत, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण, वेरुजु फछ्र्यौट आदि) लाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयनमा ल्याइने छ । सामाजिक न्याय, कानुन तथा विधिको शासन, सरकारी, निजी, सहकारी एवं सामुदायिक वीच साझेदारी, सहभागिता जस्ता अभ्यासहरु कार्यान्वयन गरिने छ ।

ख) स्थानीय अर्थतन्त्र सुदृढीकरण : केदारस्यूँ गाउँपालिकाको स्थानीय अर्थतन्त्रलाई सबल तथा सक्षम बनाउन बहुमुल्य वनस्पति तथा नगदे बालीलाई प्रोत्साहन गरिने छ | स्थानीय रैथाने बालीको उत्पादकत्व अभिबृद्धि गर्ने, बजारीकरण गर्ने तथा कृषि उपजमा मूल्य श्रृङ्खला स्थापित गर्न सहकार्य गरिने छ | साथै पर्यापर्यटन तथा सांस्कृतिक पर्यटन लाई पनि स्थानीय अर्थतन्त्रको आधारशिलाका रुपमा विकास गरिने छ |

ग) समन्वय, सहकार्य तथा साझेदारी : दिगो तथा सन्तुलित विकासका लागि स्थानीय तथा वाह्य स्रोत साधनहरुको परिचालनका लागि अन्तरसरकारी, गैरसरकारी, निजी तथा सहकारी क्षेत्र एवं समुदायसंग प्रभावकारी समन्वय, साझेदारी तथा सहकार्य गरी विकास प्रक्रियालाई नतिजामुखी वनाइने छ । निजी तथा सहकारी क्षेत्रसंगको पूँजी, व्यवस्थापकीय सीप तथा अनुभवलाई विशेष प्राथमिकता दिदै उपयुक्त वातावरण सिर्जना गर्दै कृषिमा औद्योगिकीकरण, पर्यटन प्रवर्द्धन, जस्ता क्षेत्रहरुमा निजी तथा सहकारी क्षेत्रलाई आकर्षित गरिने छ । शिक्षा तथा स्वास्थ्य सेवाको प्रवर्द्धन, विपद् जोखिम न्यूनीकरण, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, यातायात व्यवस्थापन लगायतका क्षेत्रहरुमा अन्तरपालिका कनेक्टिभिटीलाई अभिवृद्धि गरिने छ ।

घ) दिगो विकासः दिगो विकासका आधारभूत पक्षहरु मुलतः आर्थिक विकास, सामाजिक विकास, सामाजिक न्याय, वातावरण सन्तुलनलाई आत्मसाथ गरिने छ । विशेषगरी गुणस्तरीय एवं उत्पादनशील भौतिक पूर्वाधारहरुको निर्माणलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयनमा ल्याइने छ । आयोजनाहरुको स्थलगत अनुगमन, मूल्याङ्कन, निरीक्षण, गुणस्तर जाँच जस्ता संयन्त्रहरुको विकास गरी प्रभावकारी वनाइने छ । वार्षिक कार्यक्रम मार्फत दिगो विकास लक्ष्यलाई स्थानीयकरण गरिने छ । आवधिक योजनालाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्न मध्यमकालीन खर्च संरचना एवं वार्षिक कार्यक्रम वीच तादत्म्यता स्थापित गर्दै नतिजामुखी वनाइने छ ।

ङ) मानव संशाधन विकास तथा स्थानीय सेवा व्यवस्थापन : प्रभावकारी सेवा प्रवाह, प्रशासनिक सहजता, चुस्तता र विकास कार्यहरुको प्रभावकारी सञ्चालनका लागि दक्ष मानव संशाधनको व्यवस्था, सीप र दक्षता विकास

तथा प्रोत्साहन लगायतका अवसरहरुको उपलव्ध गराइने छ । संगठन व्यवस्थापन सर्भेक्षण, मानव संशाधन व्यवस्थापन योजना तयार गरी कार्यान्वयन ल्याएने छ ।

च) सामाजिक न्याय, समावेशीकरण एवं समतामूलक विकास : नेपालको संविधान २०७२ ले सुनिश्चित गरेको सामाजिक न्याय तथा समतामूलक विकासको मर्मलाई स्थानीयकरण गरिने छ । विकासको प्रतिफलमा समतामूलक पहुँच स्थापित गर्न संरचनागत तथा व्यवहारगत प्रयासहरु सञ्चालन गरिने छ । आर्थिक तथा समाजिक रुपमा पछाडी परेका वर्गको अर्थपूर्ण सहभागिता, क्षमता विकास र आत्मनिर्भरताका अवसरहरु सिर्जना गरिने छ । लक्षित वर्गलाई स्थानीय संरचनाहरुमा मूलप्रवाहीकरण एवं समावेशीकरण गर्ने, सशक्तीकरण एवं रोजगारीका अवसरहरु सिर्जना गरिने छ ।

छ) विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन : वातावरण संरक्षण ऐन तथा नियमहरु पालना गर्दै भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरु निर्माण गरिने छ ।

३.५ सोच, लक्ष्य र उदेश्यहरु

दीर्घकालीन सोच	**समृद्ध केदारस्यूँ निर्माणको मूल आधारः शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, उद्योग, पर्यटन र वन पैदावार**
लक्ष्य	स्वस्थ गुणस्तरीय, शैक्षिक जनशक्तिको माध्यमबाट ब्यबसायिक कृषि, उद्योग र पर्यटनको आधारशिला तयार भइ केदारस्यूँबासिको जिबनस्तरमा सुधार भएको हुने ।
उदेश्य	**क) आर्थिक विकास**
	कृषि तथा पर्यटन व्यवसायको प्रवर्द्धन, रोजगारी सिर्जना एवं आय आर्जनवाट स्थानीय अर्थतन्त्रमा गतिशीलता ल्याई गाउँपालिकाको आर्थिक स्थितिमा दिगो सुधार ल्याउनु
	ख) सामाजिक विकास
	सामाजिक सेवा सुविधा एवं पूर्वाधारहरुमा सवै वर्ग, समुदायहरुको पहुँचमा सहजता, स्वस्थ, शिक्षित, सीपयुक्त मानव संशाधनको विकास गर्दै समन्यायिक समतामूलक समाज निर्माण गर्नु
	ग) पूर्वाधार विकास
	दिगो, सुरक्षित र वातावरणमैत्री भौतिक पूर्वाधारमा सवै वर्ग, समुदायको पहुँच अभिवृद्धि गर्दै जनजीवनमा सहजता ल्याउनु
	घ) वन वातारण तथा विपद ब्यबस्थापन
	विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा जैविक विविधता एवं प्राकृतिक श्रोतहरुको दिगो संरक्षण गर्दै उपयोग गर्नु
	ङ) सुशासन तथा संस्थागत विकास
	संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि एवं सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी वनाउदै सुशासन प्रवर्द्धन गर्नु

३.६ परिमाणात्मक लक्ष्य

तालिका ८:समष्टिगत परिमाणात्मक लक्ष्य

नतिजा सूचक	इकाई	आधार बर्ष			योजनाको अन्त्यको अवस्था		
		संघ २०७९/८० को स्थिति	सुप प्रदेश २०७७/७८	केदारस्यूँ २०८०/८१	संघ २०८५/८६	सुप प्रदेश २०८२/८३	केदारस्यूँ गापा २०८५/८६
प्रभाव तह							
वहुआयामिक गरिवी	प्रतिशत	२८.६	२५.३	....	१३	१५	....
निरपेक्षित गरिवी	प्रतिशत	२०.३	२४.६	२४	१२	११	१५
प्रतिव्यक्ति वार्षिक आय	अ. डलर	१४५६	९१८	......	२३५१	१७१५	....
औषत आयु (जन्म हुँदाको)	वर्ष	७१.३	६९.८	६८	७३	७२	७०
साक्षरता दर (५वर्ष माथि)	प्रतिशत	७६.२	६३.५	७१.१	८५	९०	७६
वेरोजगारी दर	प्रतिशत	११.४	११.५	१०.७	५	७.५	५
असर तह							
स्थाई बाली लाग्ने कृषि योग्य क्षेत्र	हे	....	....	९४.१	....	....	२००
नियमित सिंचाइ भूमि	प्रतिशत	३३	....	३५	....	....	५५
कृषिमा आवद्ध जनसंख्या	प्रतिशत	६०.४	६५.२	७६	....	४०	८०
रोजगारीमा गैरकृषि क्षेत्रको योगदान	प्रतिशत	३६.५	३५	३०	४५	४६	४०
आधारभूत तहको भर्नादर	प्रतिशत	९२.३	९६.२	९७	९९.५		१००
३० मिनेटको दुरीमा नजिकको स्वास्थ्य सेवामा पहुँच भएका घरधुरी	प्रतिशत	७७	२८.७	...	९०	७०	२०
आधारभूत खानेपानीवाट लाभान्वित जनसंख्या	प्रतिशत	८८	८६.५३	७६.२	९९	९०	९०
३० मिनेटको दुरीमा यातायातमा पहुँच भएका घरपरिवार	प्रतिशत	८२		५५	९५	८५	२०
विद्युत सेवावाट लाभान्वित जनसंख्या	प्रतिशत	९६.७	६४.६९	९२.२	१००	९९	९९
इन्टरनेट सेवामा पहुँच प्राप्त घरधुरी	प्रतिशत	६९.२	४७.८	३७.८	९०	८०	६०

सेवा प्रवाहवाट सन्तुष्ट अनुभूति गर्ने सेवाग्राही	प्रतिशत	-	....	६५	....	....	८७
प्रतिफल तह							
बिषयक्षेत्रगत नीतिहरुको प्रभाबकारी कार्यान्वयन भएको हुने	संख्या	...	...	२९	..	..	५०
कृषि योग्य जमिनको क्षेत्र विस्तार भएको हुने	हे	....	....	९४.१	....	....	२००
नयाँ प्रबिधियुक्त सिचाई आयोजनाहरु संचालनमा आएको हुने	संख्या	....	....	..	....	....	४
पर्यटकीय स्थलको संरक्षण तथा विकास भइ पर्यटन आवागमनमा वृद्धि भएको हुने (बार्षिक लाखमा)	संख्या	....	....	२०	....	....	५०
रैथाने कृषि उत्पादनको ब्राण्डीङ भएको हुने	संख्या	....	....	०	....	....	४
संरक्षित, सुरक्षित तथा स्वस्थ्य जल स्रोत को प्रयोग बढेको हुने	प्रतिशत	...	...	२	....	....	१०
सम्पूर्ण वडामा सडक विस्तार भएको हुने	संख्या	..	....	७	...	...	९
श्रोत : मानव विकास प्रतिवेदन, २०२२, सुदूरपश्चिम प्रदेश आवधिक योजना २०७६/७७, सोहौं योजना २०८०/८१							

३.७ रणनीति र प्राथमिकता

गाउँपालिकाको आर्थिक तथा सामाजिक विकासको आधारशिला तयार गर्न आवधिक योजना कार्यशालाले देहायका समष्टिगत रणनीति तथा प्राथमिकता तय गरेको छ

रणनीति	प्राथमिकता	जिम्मेवारी
विषयक्षेत्रगत नीति तय गर्ने	आवधिक योजनाले तय गरेको पन्च बर्षीय लक्ष्य र उदेश्य बमोजिमका विषयक्षेत्रमा आवश्यक नीति तर्जुमा गर्ने	गाउँपालिका
कृषि क्षेत्र को उत्पादकत्व अभिबृद्धि गर्ने	रैथाने बालीको उत्पादन प्रशोधन तथा बजारीकरण बढाउने	अगुवा कृषक, गा पा,
	अलैची, वेसार, टिमुर, अदुवा, खुर्सानी लगायतका नगदे बालिको उत्पादकत्व बढाउने	अगुवा कृषक, गा पा, प्रदेश
	कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रमा संलग्न अगुवा तथा ब्यबसायिक कृषकको क्षमता अभिबृद्धि गर्ने	अगुवा कृषक, गा पा,
	सेती, कालगा नदि लगायतका नदि तथा प्रमुख जल प्रबाह नजिकका खेति योग्य जमिनमा लिफ्ट/ ड्रिप जस्ता प्रबिधियुक्त सिचाई आयोजना संचालन गरिने छ।	अगुवा कृषक, गा पा, संघ
	अगुवा कृषक तथा गाउँपालिका विच ब्यबसायिक साझेदारिता बढाउने	अगुवा कृषक, गा पा,
पर्या तथा सांस्कृतिक पर्यटन को विकास गर्ने	केदार, कैलाश, भैरवनाथ र त्रिवेणीलाई चार धामको रुपमा विकास गर्ने	गा पा तथा अन्तरपालिका सहकार्य
	सेती नदि तथा दहशैन लगायतका पर्या पर्यटनको सम्भावना भएका क्षेत्रको पहिचान, रेखांकन र सम्बर्द्धन गरिने छ	गा पा र प्रदेश सरकार
जलस्रोत क्षेत्रको संरक्षण र उत्पादनशील प्रयोगमा जोड दिने	आधुनिक घट्ट, जलविद्युत, सिचाई तथा खानेपानी जस्ता जलश्रोतको आवस्यकता पर्ने क्षेत्रको दिगो विकासका लागि उपलब्ध स्रोतहरुको संरक्षण तथा पुनर्भरण गरिने छ।	गा पा र प्रदेश सरकार
कृषि सडक संजालको विकास गर्ने	वडा ५ र ६ लगायत सम्पूर्ण प्रमुख वस्तीबाट कृषि क्षेत्रमामा सडक संजालले जोडिने छ।	गा पा र प्रदेश सरकार

३.७.१ गाउँगौरवका आयोजना

आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशालाले केदारस्यूँ गाउँपालिकाको गाउँगौरबका आयोजना तय गरेको छ । गौरबका आयोजनाको छनौटका लागि मुलभूत रुपमा आठवटा सूचकलाई आधार बनाइएको थियो । आयोजना सञ्चालनवाट स्थानीय नागरिकलाई पुग्ने प्रत्यक्ष लाभ (१) आय आर्जन तथा रोजगारी सिर्जना (२) गाउँपालिकामा मानवीय गतिविधि अभिबृद्धि (३) वस्तु वा सेवाको व्यापारमा वृद्धि (४) संघ प्रदेश वा अन्तरपालिका सहकार्य (कनेक्टिभिटी) (५) आयोजना सञ्चालन गर्नुपर्ने अत्यावश्यकता (६) मानवीय क्षमता अभिबृद्धि (दक्षता, शिप र ज्ञान) (७) आयोजनावाट पूँजी निर्माण तथा लगानीको सम्भाव्यता (८) ।

तालिका ९ गाउँगौरवका आयोजना

कार्यक्रमहरू	एकाइ	योजनाका कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रू.लाखमा)						बजेट प्रतिशत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा	
गाउँ गौरव योजना									
एक घर एक धारा सुरक्षित खानेपानी विस्तार आयोजना	वडा	१-९	२०	३०	३०	१५	१०	१०५	५.७५
रैथाने बाली संरक्षण, उत्पादन तथा बजारीकरण र फलफूल खेती विस्तार	वडा	१-९	१०	२०	२०	२०	२०	९०	४.९३
सामुदायिक विद्यालयहरुको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि कार्यक्रम (इन्टरनेट, प्रविधियुक्त, बालमैत्री, पुस्तकालय, प्रयोगशाला तथा भौतिक पुर्वाधार)	संख्या	५५	५०	५५	४०	३०	५०	२२५	१२.३३
सेती र कालगा नदि/बाग्थला, देउरा, झोता बजार बचाउ कार्याक्रम (आर. सि. सि. तटबन्धन) (संघिय ,प्रदेश र स्थानिय सरकार)	संख्या	१	३०	१५	२०	२०	१०	९५	५.२१
ग्रामिण सडक विस्तार तथा स्तरोन्नति कार्यक्रम	किमी	७०	१०	५०	६०	६०	७०	२५०	१३.७०
कालागा नदि तथा विभिन्न गाड खोला बृहत सिचाई आयोजना	संख्या	६	२०	३०	४०	३५	३००	४२५	२३.२९
केदार, कैलाश, दहसैन, भैरवथान, त्रिवेणी (चारधाम) धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्र विकास आयोजना	संख्या	१	२०	१०	२५	४०	४०	१३५	७.४०
रक माउन्टेन पार्क देउरा	संख्या	१	१०	१०	२००	१००	५०	३७०	२०.२७
अल्लो भांगो उत्पादन, प्रशोधन तथा कपडा उद्योग र विभिन्न तेल उत्पादन उद्योग	संख्या	२	१०	३०	३०	३०	३०	१३०	७.१२
गाउँ गौरबको योजनाको जम्मा			१८०	२५०	४६५	३५०	५८०	१८२५	

३.७.२ गाउँपालिकाको पहिचान

केदार, कैलाश, दहसैन, भैरवथान, त्रिवेणी (चारधाम) केदारस्यूँ गाउँपालिकाको प्रमुख चिनारीका रुपमा रहेका धार्मिक केन्द्र हुन् । यी धार्मिक केन्द्रलाई चार धामका रुपमा विकास गरि गाउँपालिकाले धार्मिक पर्यटनको विकासमा जोड दिने लक्ष्य लिएको छ । चारधामलाई विकासको केन्द्र मानी सेती र कालगा नदि जस्ता जल प्रबाह, रैथानी बाली र स्थानीय मौलिक संस्कृतिलाई प्रबर्धन गर्दै गाउँपालिकाको आर्थिक तथा सामाजिक विकासको खाका कोर्न खोजेको छ ।

३.८ लगानी, स्रोत अनुमान र बाँडफाँट

केदारस्यूँ गाउँपालिकाको वास्तविक र प्रस्तावित वित्तीय स्रोतबीच पूर्ण रुपमा सामन्जस्यता छैन । आ ब २०७७/७८ मा ५५ करोड ८ लाख, आ ब २०७८/७९ मा ५८ करोड ८१ लाख र आ ब २०७९/८० मा ६२ करोड ७३ लाख गाउँपालिकाको कुल प्रस्तावित बजेट रहेकोमा वास्तविक रुपमा खर्च भएको बजेट क्रमश ३२ करोड ५४ लाख, ५६ करोड ४० लाख र ४१ करोड ११ लाख रहेको छ । बिगत ३ बर्ष को गाउँपालिकाको प्रस्तावित बजेटको वृद्धि ७ प्रतिशत रहेकोमा वास्तविक खर्च भएको बजेटको वृद्धिदर मा उतारचढाव रहेको छ । (तालिका १०)

तालिका १०:गाउँपालिकाको अन्तरिक तथा बाह्य स्रोतको प्रवृति

आर्थिक बर्ष	बजेट (रु लाखमा)			
	प्रस्तावित	वृद्धि दर	बास्तविक	वृद्धिदर
२०७७/७८	५५०८		३२५४	
०७८/७९	५८८१	७	५६४०	७३
०७९/८०	६२७३	७	४१११	-२७

स्रोतः गाउँपालिकाको रातो किताब

त्यसै गरि गाउँपालिकाले विगत तीन आर्थिक आर्थिक बर्षको अन्तरिक आय क्रमश १० लाख, १ करोड ३५ लाख (बैंक मौज्दात सहित) र ४० लाख रहेको छ जुन वास्तविक रुपमा खर्च भएको बजेट स्रोतको ०.००३, ४ र १ प्रतिशत हुन आउछ ।

परिच्छेद चारः आर्थिक विकास क्षेत्र

४.१ कृषि तथा पशुपंक्षीपालन

४.१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले खाद्य सम्वन्धी अधिकारलाई मौलिक हकका रुपमा प्रत्याभूति गरि देशलाई खाद्य सम्प्रभुत्व तुल्याउन र स्वाधीन अर्थतन्त्रको विकास गर्न कृषि क्षेत्रमा विशेष जोड समेत दिएको छ । त्यसैगरी १६ औं योजनाले दीर्घकालीन लक्ष्यका रुपमा उच्च र दिगो उत्पादन / उत्पादकत्व र तीव, दिगो तथा रोजगारमूलक आर्थिक वृद्धिलाई तथा दिगो विकास लक्ष्यलाई एक मार्गदर्शनको रुपमा ग्रहण गरेको छ । यस अनुसार कृषि क्षेत्रलाई औद्योगिकीकरणका माध्यमवाट रोजगारी सिर्जना गरी आयआर्जन वृद्धि, गरिवी निवारण, भोकमरीको अन्त्य, खाद्य सुरक्षा तथा पोषणको सुनिश्चितता गर्नुपर्ने हुन्छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले कृषि तथा पशुपालन सम्वन्धी, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, कृषि तथा पशुपंक्षी वजार सूचना दिने, वजार तथा हाटवजारको पूर्वाधार निर्माण गर्ने, साना सिंचाइ निर्माण गर्ने, प्राविधिक सेवा तथा कृषि सामाग्री आपूर्ति गर्ने, कृषकको क्षमता विकास गर्ने, पशुपंक्षीजन्य प्रकोप तथा महामारी नियन्त्रण गर्ने, पशु चिकित्सक, पशुनस्ल सुधार, पशुआहार, पशुपंक्षी वीमा तथा कर्जा सहजीकरण गर्ने, चरन क्षेत्रको विकास तथा व्यवस्थापन गर्ने र उच्च मूल्ययुक्त कृषिजन्य वस्तुको प्रबर्द्धन, विकास एवं वजारीकरण गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र समावेश गरेको छ ।

४.१.२ समस्या तथा चुनौती

प्रांगारिक मलको अभाव, युवा जनशक्ति पलायन, प्राविधिक ज्ञानको अभाव, परम्परागत शैलीको कृषि प्रणाली हाबी हुनु, सिंचाई पुर्बाधारको अभाव, पशु बिमाको अभाब, चरिचरणको समस्या सन्तुलित दानाको कमी, गोठ सुधार हुन नसकेको, दक्ष जनशक्तिको कमी, बजारको समस्या, सडक पूर्वाधारको कमजोर अवस्था, सहज यातायातको अभाब, जलवायु परिवर्तनले कृषि तथा पशुपालन ब्यबसायमा परेको प्रभाब न्यूनीकरण गर्नु, कृषि तथा पशुपालन भएका क्षेत्रमा सडक यातायातको व्यवस्था गर्नु, कृषि तथा पशुपालन ब्यबसायलाई आय आर्जनको भरपर्दो स्रोतका रुपमा विकास गर्नु आदि कृषि तथा पशुपंक्षीपालन क्षेत्रका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरु हुन् ।

४.१.३ सम्भावना तथा अवसर

सडक पूर्वाधार विस्तारमा क्रमिक रुपमा प्रगति हुनु, सार्बजनिक जग्गालाई चरण क्षेत्रका रुपमा विकास गर्न सकिने, उन्नत जातको पन्छी, भैसी तथा बाखा पालनको उच्च सम्भावना भएको, अलैची, आलु, लसुन, टिमुर, बेसार, स्याउ तथा दाँते ओखर जस्ता नगदे बालीको ब्यबसायिक क्षमता विकास गर्न सकिने, रैथाने वालीको प्रबर्द्धन गर्न सकिने, उन्नत जातको विउ विजनको व्यवस्था गर्न सकिने, कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रको विकासका आवस्यक नीति तय गर्न सकिने, सेती तथा कागला नदि आसपासको क्षेत्रलाई बृहत कृषि उत्पादन

क्षेत्रका रुपमा विकास गर्न सकिने आदि कृषि तथा पशुपंक्षीपालन क्षेत्रका प्रमुख सम्भावना तथा अवसरहरु हुन् ।

४.१.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति , कार्यनीति , कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : कृषिमा यान्त्रीकरण, आधुनिकीकरण एवं व्यवसायीकरणवाट उत्पादन र उत्पादकत्वमा अभिवृद्धि भएको हुने

उद्देश्य

१. कृषि उपजको उत्पादन र उत्पादकत्वमा अभिवृद्धि ल्याउदै खाद्यमा आत्मनिर्भर वनाउनु
२. कृषिलाई व्यवसायीकरण गर्दै कृषि उपजहरुको वजार प्रवर्द्धन गर्नु
३. पशुपंक्षीपालनमा व्यवसायिकता विकास गर्दै रोजगारी सिर्जना गर्नु

रणनीतिहरु

१.१ कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने
१.२ रैथाने कृषि उपजहरुको वजार विस्तार एवं प्रवर्द्धन गर्ने
२.१ कृषि उपजहरुको उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा अभिवृद्धि गर्ने
२.२ खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर हुन आधार निर्माण गर्ने
३.१ उन्नत जातका पशुपंक्षीको पालनवाट उत्पादन वृद्धि गर्दै वजार प्रवर्द्धन गर्ने

कार्यनीतिहरु

रणनीति १.१ को कृषि क्षेत्रको क्षमता अभिवृद्धि अन्तर्गत कार्यनीति

- गाउँपालिकाको पहिचानलाई समेट्ने गरि कृषि तथा पशुपालन नीति/कार्यविधि तय गरिने छ ।
- व्यावसायिक कृषि फर्मको मापदण्ड तय गरिने छ ।
- गाउँपालिकाको भू-उपयोग योजना बमोजिम कृषि तथा आवास क्षेत्रको बर्गिकरणका लागि आवस्यक नीतिगत व्यवस्था गरिने छ ।
- कृषक, कृषि व्यवसाय तथा फार्महरुको क्षमता अभिबृद्धि गरिने छ । कृषियन्त्र, प्रविधि, एवं मेशिन उपकरणहरुको प्रयोग सम्वन्धी प्राविधिक एवं सैद्धान्तिक ज्ञान तथा सीप प्रदान गरिने छ ।
- कृषि तथा पशुपालनसम्बन्धि ज्ञान हस्तान्तरणका लागि केदारस्यूँ गाउँपालिकासँग सम्बन्धित कृषि बिज्ञको रोस्टर तयार गरिने छ ।
- प्राबिधिकधारको बिद्यालयलाई कृषि अनुसन्धान केन्द्रको रुपमा विकास गरिने छ ।
- कृषि अनुसन्धान केन्द्र, कृषि ज्ञान केन्द्र लगायतका संस्थासँगको साझेदारीमा कृषिक्षेत्रको संस्थागत सबलीकरण गरिनेछ
- कृषि प्राविधिकहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्दै कृषकहरुलाई प्राविधिक सहयोग सल्लाह नियमित रुपमा उपलव्ध गराइने छ ।

- व्यावसायिक कृषकको रोस्टर तयार गरि त्यस्ता कृषकको क्षमता अभिवृद्धि/सहकार्य योजना तथा ब्यापारिक योजना निर्माण गरिने छ ।
- कृषकलाई वर्गीकरण गर्दै कृषक परिचयपत्र वितरण वितरण गरिने छ र सोही अनुसार सुविधा एवं अनुदानहरुको व्यवस्था मिलाइने छ । उत्कृष्ट कृषकलाई वार्षिक रुपमा सम्मानित एवं पुरस्कृत गरिने छ ।
- कृषक तथा कृषि फर्महरुको क्षमता अभिवृद्धिका लागि वैंक सहकार्य गर्दै सहुलियत दरमा कृषि ऋणको व्यवस्था मिलाइने छ ।

रणनीति १.२ को रैथाने कृषि उपजहरुको वजार विस्तार एवं प्रवर्द्धन गर्ने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- गाउँपालिकाका प्रमुख रैथाने बालीको उत्पादनमा विविधिकरण ल्याउन प्रशोधनकेन्द्र को स्थापना गरिने छ ।
- कृषि उपजहरुको वजार प्रबर्द्धन एवं संरक्षणका लागि अध्ययनको आधारमा उपयुक्त उपजहरुको वौद्धिक सम्पत्ति संरक्षित गरिने छ । उपजको व्राण्डिङ गर्ने, सामुहिक व्यापार चिन्ह, भौगोलिक सङ्केत लिने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- स्थानीय रैथाने वालीको मूल्य निर्धारण गरि गाउँपालिकाले कृषकको उत्पादन खरिद गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ । साथै रैथाने वाली प्रवर्द्धनका लागि प्रदेश र संघ सरकारसँग सहकार्य गरिने छ ।
- जय पृथ्वी लोक मार्ग आसपास शीत भण्डार, कृषि सङ्कलन केन्द्र तथा हाटवजारको व्यवस्था गरिने छ ।
- प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता तथा तुलनात्मक लाभ भएका कृषि तथा कृषिजन्य उपजहरुको व्यवसायिक उत्पादन गर्न प्रोत्साहित गदै कृषि उपजहरुको निर्यात प्रबर्द्धन गरिने छ ।
- बजार विस्तारका लागि सूचनाप्रबिधिको प्रयोगमा जोड दिईने छ ।
- सुदूरपश्चिम प्रदेशका प्रमुख बजार क्षेत्र तथा अन्यत्र बजार प्रवर्द्धन गर्न सम्बन्धित शहरी क्षेत्रका ब्यबसायीसँग सहकार्य गरिने छ ।

रणनीति २.१ को कृषि उपजको उत्पादन र उत्पादकत्वमा अभिवृद्धि अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- हाल सञ्चालनमा रहेका व्यवसायिक कृषि फर्महरुको क्षमता उत्पादकत्व अभिबृद्धिमा जोड दिईने छ ।
- रैथाने चामल, गहुँ, कोदो आदिको उत्पादकत्व वृद्धि गर्न गह्रा सुधार, यन्त्रीकरण, जैविक मल लगायतका नविनतम प्रबिधिको प्रयोगमा जोड दिईने छ ।
- स्थानीय वीउविजन, वेर्नाहरुको संरक्षण गर्दै गुणस्तरीय जातका मूलतः नगदे एवं उच्च मूल्यका कृषि उपजहरुको व्यवसायिक खेतीलाई प्रोत्साहित गर्दै अलैची, फलफुल, आलु लगायतका कृषि उपजहरुको पकेट (जोन, सुपरजोन) क्षेत्रहरु निर्धारण गरी आवश्यक सुविधाहरु उपलव्ध गराइने छ ।
- जैविक तथा प्राङ्गरिक मल, गडयौलेमल आदिको व्यवसायिक रुपमा व्यापक उत्पादन गर्दै वजारमा नियमित रुपमा उपलव्ध गराउन सहकारी क्षेत्रसँग सहकार्य गरिने छ ।

- कृषि पूर्वाधारहरु (कुलो नहर, सङ्कलन केन्द्र, बिक्रीकेन्द्र, गोदाम, शीतभण्डार, चिस्यान केन्द्र, प्रशोधन केन्द्र, माटो परीक्षण, लगायत कृषि सडक) निर्माण गरी कृषि उपजहरुको उत्पादनमा अभिवृद्धि ल्याइने छ ।
- कृषि उत्पादन लागतमा न्यूनीकरण र उत्पादकत्व अभिवृद्धिका लागि कृषिका आधुनिक यन्त्र उपकरण तथा मेशिनहरुको प्रयोगलाई प्रोत्साहित गरिने छ र कृषि यन्त्रहरुको खरिदमा अनुदानको व्यवस्था मिलाइने छ ।

रणनीति २.२ को खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- सार्बजनिक जग्गाको लगत संकलन गरि त्यस्ता जग्गामा गाउँपालिका कै अगुवाइमा ब्यबसायिक खेतिको विस्तार गरिने छ | खाली जग्गामा कृषि उपजहरुको व्यवसायिक खेतीका लागि प्रोत्साहित गरिने छ ।
- मुख्य खाद्यान्नको वृहत उत्पादनका लागि एक निश्चित क्षेत्रको व्यवस्था गरी सिंचाइ लगायत सवैप्रकारका सुविधा उपलव्ध गराउदै व्यवसायिक रुपमा खाद्यान्न उत्पादन गरिने छ । यसका लागि वैदेशिक रोजगारवाट फर्केका युवाहरुलाई प्रोत्साहित गरिने छ ।
- समर्थन मूल्यको व्यवस्था गर्दै कृषि प्रविधिहरुको सदुपयोगवाट वृहत खाद्यन्न उत्पादनका लागि सहकारी क्षेत्रलाई प्रोत्साहित गरिने छ ।
- खाद्य पदार्थको आयातमा न्यूनीकरण ल्याइने छ ।

रणनीति ३.१ को उन्नत जातका पशुपंक्षीको पालनवाट उत्पादन वृद्धि गर्दै वजार प्रबर्द्धन गर्ने सम्वन्धी कार्यनीतिहरु

- उन्नत जातको बाख्रा/ च्यांग्रा पालन लाई जोड दिईने छ |
- कृत्रिम गर्भाधान सेवालाई विस्तार गर्दै उन्नत तथा उच्च प्रतिफल दिने पशुपंक्षीहरु व्यवसायिक रुपमा उत्पादन गर्न प्रोत्साहित गर्दै विक्री वितरणका लागि वजारको सुनिश्चित गरिने छ ।
- पशुसुत्केरी कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्दै आवश्यक सहयोगको व्यवस्था गरिने छ ।
- भेटनेरी सेवा उपचार केन्द्र तथा पशु प्रयोगशालालाई प्रभावकारी वनाउदै आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्था मिलाइने छ । पशुस्वास्थ्य एवं पशुखोप घुम्ति सेवाहरु सञ्चालन गरिने छ ।
- सम्भावित क्षेत्र पहिचान गरि उन्नत जातका बाख्रा पकेट क्षेत्रका रुपमा विकास गरिने छ |

तालिका ११: कृषि तथा पशुपंक्षीपालनसम्बन्धी कार्यक्रम तथा आयोजना

कार्यक्रमहरू	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रू .लाखमा)						बजेट प्रतिशत	दिविल संकेत	लैंगिक संकेत	जलबायू संकेत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व.	पाँचौ आ.व.	जम्मा				
नीतिगत संरचना निर्माण कार्यक्रम												
कृषि तथा पशुपालन नीतिकार्यविधि तथा मापदण्ड तय/		१	२०					२०	०	२	३	१
कृषि पकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रम												
नगदे बाली पकेट क्षेत्र	संख्या	४	५०	४०	४५	३६	४०	२११	४			
अन्न बाली पकेट क्षेत्र	संख्या	५	४०	५०	४०	४०	४०	२१०	४	२	३	१
रैथाने बाली विकास कार्यक्रम												
बाली संरक्षण प्रशोधन कार्यक्रम /	संख्या	४	५०	८०	१५०	१००	२००	५८०	१०	२	३	१
रैथानी खेति विस्तार आयोजना	संख्या	५	२०	१०	१५०	२००	२५०	६३०	११	२	३	१
रैथाने बाली संकलन केन्द्र आयोजना	संख्या	१	१०	१०	१०	१०	१०	५०	१	२	३	१
कोशेली घर निर्माण आयोजना	संख्या	१	१०	१०	१०	१०	१०	५०	१	२	३	१
नगदे बाली प्रबर्द्धन कार्यक्रम												
अलैची क्षेत्र विकास आयोजना	हे	४०	२०	१०	१००	१००	१००	३३०	६	२	३	१
आलु पकेट क्षेत्र विकास	हे	५०	५०	५०	५०	५०	५०	२५०	४	२	३	१
लसुन पकेट कार्यक्रम	हे	२५	५०	५०	५०	५०	५०	२५०	४	२	३	१
व्यवसायिक पशुपंक्षी पालन								**०**	**०**	**२**	**३**	**१**
पशुपंक्षी वीमा कार्यक्रम	संख्या	१	१०	१०	१०	१०	१०	५०	१	२	३	१
पकेट क्षेत्रमा गोठ तथा खोर सुधार कार्यक्रम	संख्या	३	२०	२०	२०	२०	२०	१००	२	२	३	१
गाइ/भैसी पालन पकेट क्षेत्र	संख्या	१	४०	४०	४०	४०	४०	२००	३	२	३	१

कार्यक्रम												
बाखाच्यांग्रा/ पालन पकेट क्षेत्र कार्यक्रम	संख्या	२	५०	५०	५०	५०	५०	२५०	४	२	३	१
दुध उत्पादन कार्यक्रम	संख्या	२	१०	१०	१०	१०	१०	५०	१	२	३	१
पशु आहार कार्यक्रम	संख्या	१	३०	३०	३०	३०	३०	१५०	३	२	३	१
वडामा पशु स्वास्थ्य शिविर कार्यक्रम	संख्या	५	३०	३०	३०	३०	३०	१५०	३	२	३	१
पशुको कृतिम गर्भाधान तथा नक्ससुधार कार्यक्रम	संख्या	५	२५	२५	२५	२५	२५	१२५	२	२	३	१
पशुपंक्षी स्वास्थ्य उपचार, रोग नियन्त्रण, खोप कार्यक्रम	संख्या	५	१०	१०	१०	१०	१०	५०	१	२	३	१
मत्स्यपालन												
सार्वजनिक जग्गा वा खोलाकिनारमा प्राकृतिक मस्त्य पालन)सेती र कालगा खोला तथा अन्य सम्भाव्य जल प्रबाहमा(	संख्या	१	१०	१०	१०			३०	१	२	३	१
नबिन कार्यक्रम								०	०	२	३	१
तेज पत्ता विकास कार्यक्रम	हे	१०	१०	१०	१०	१०	१०	५०	१	२	३	१
पाखन वेद, प्रबर्द्धन कार्यक्रम	हे	१०	१०	१०	१०	१०	१०	५०	१	२	३	१
दालचिनी खेति कार्यक्रम	हे	१०	१०	१०	१०	१०	१०	५०	१	२	३	१
बेसार विकास कार्यक्रम	हे	१०	१०	१०	१०	१०	१०	५०	१	२	३	१
मौरी विकास कार्यक्रम	संख्या	१	१०	१०	१०	१०	१०	५०	१	२	३	१
कृषि पूर्वाधार तथा निर्माण								०	०	२	३	१
देउरामा कृषि उपज संकलन तथा बिक्री केन्द्र	संख्या	१	३०	३०	३०	३०	३०	१५०	३	२	३	१
कृषि हाट बजार सञ्चालन	संख्या		३०	३०	३०	३०	३०	१५०	३	२	३	१
कृषि एम्बुलेन्स	संख्या		३०	३०	३०	३०	३०	१५०	३	२	३	१

चरन क्षेत्र विकास कार्यक्रम	संख्या		२०	२०	२०	२०	२०	१००	२	२	३	१
उत्पादन तथा उत्पादकत्व अभिवृद्धि								०	०	२	३	१
गह्ला सुधार कार्यक्रम		१	४०	४०	४०	४०	४०	२००	३	२	३	१
कृषि यन्त्र खरिदमा सहयोग ७५) (प्रतिशत अनुदान सहयोग	संख्या		४०	४०	४०	४०	४०	२००	३	२	३	१
जैविक मल उत्पादन सहयोग	संख्या		४०	४०	४०	४०	४०	२००	३	२	३	१
कृषि किरा नियन्त्रण, औषधि	संख्या		४०	४०	४०	४०	४०	२००	३	२	३	१
क्षमता विकास कार्यक्रम								०	०	२	३	१
प्राविधिकहरुको क्षमता विकास	संख्या		४०	४०	४०	४०	४०	२००	३	२	३	१
कृषकको क्षमता विकास, परिचयपत्र, डाटावेस र कृषि सहकारीको क्षमता विकास	संख्या		४०	४०	४०	४०	४०	२००	३	२	३	१
कमाउदै सिक्दै युवा कार्यक्रम	संख्या		४०	४०	४०	४०	४०	२००	३	२	३	१
जम्मा			**९८५**	**९९५**	**१२९०**	**१२७१**	**१४२५**	**५९६६**				

४.१.५ कृषि तथा पशुपंक्षी क्षेत्रको नतिजा खाका

तालिका १२: कृषि विकासः नतिजा खाका

प्रमुख नतिजा सूचक	ईकाइ	**आधार वर्ष**	**लक्ष्य परिणाम**					सूचनाको स्रोत	पूर्वानुमान
		२०८०/०८१	८१/०८२	८२/८३	८३/०८४	८४/८५	८५/०८६		
प्रभाव तहः								पालिकाको पार्श्वचित्रवार्षिक , प्रगति समीक्षा	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कृषकहरूमा व्यावसायिकताविकास भएको हुने
आफ्नै उत्पादन वा आयले ९ महिना भन्दाबढी खान पुग्ने परिवार	प्रतिशत	५	७	१०	१३	१६	१९		
असर तहः 1	कृषि उपजहरूको उत्पादन वृद्धि भई खाद्यान्यमा आत्मानिर्भर तर्फ उन्मुख भएको हुने								
कृषियोग्य भूमिले ओगटेको	हेक्टर	०	३००	४००	८००	१५००	३०००	पालिकाको	कृषि उत्पादनमा अभिवृद्धि

क्षेत्रफल								पार्श्वचित्रवार्षिक , प्रगति समीक्षा	भएको हुने
आत्मनिर्भर भएका खाद्य बालीहरू	संख्या	५	५	५	५	५	५		
प्रतिफल 1.1	कृषि उपजहरूमा अभिवृद्धि हुने								
टिमुर उत्पादन क्षेत्र	हेक्टर	०	०	२०	४०	६०	१००		
सिस्नु उत्पादन क्षेत्र	हेक्टर	०	१०	१५	२०	२५	३०		
अलैची उत्पादन क्षेत्र	हेक्टर	०	०	०	०	४०	५०		
गह्रा सुधार भएको खेत	रोपनी	०	०	१०००	२०००	३०००	४०००		
प्रतिफलः 1.2	कृषि पेशा एक मर्यादित एवं आकर्षित पेशाको रुपमा स्थापित हुने								
व्यवसायिक कृषि उत्पादन	संख्या	२	३	३	३	३	३	पालिकाको वार्षिक प्रगति समीक्षा	कृषिपेशा मर्यादित पेशाको रूपमा विकास भएको हुने
व्यवसायिक कृषि फर्म	संख्या	१००	१००	१००	१००	१००	१००		
१३ प्रतिफल.	**कृषिका उत्पादन सामाग्रीप्रविधि तथा प्राविधिक सेवाको प्रभावकारितामा अभिवृद्धि भएको हुने ,**								
आधुनिक अलैची भट्टी	संख्या	०	०	०	०	०	२५		
सञ्चालनमा रहेको कृषि एम्बुलेन्स सेवा	संख्या	०	०	०	०	१	१		
दक्ष कृषि प्रविधिक	संख्या	०	९	९	९	९	९		
नियमित सिंचित भूमि	हेक्टर	०	१३०	१४०	१५०	२००	२५०		
कृषि पूर्वाधारहरूः संकलन तथा विक्री केन्द्र, गोदाम	संख्या	०	०	०	१	२	३		
२ असर तहः	कृषिलाई व्वसायीकरण गर्दै कृषि उपजहरूको बजार प्रवर्द्धन भएको हुने								
कृषि उपजहरूको वार्षिक विक्री	रू . करोडमा	०	३	४	५	६	७	पालिकाको वार्षिक प्रगति समीक्षा	कृषिमा व्यवसायिकरण भएको हुने
२१ प्रतिफल.	कृषि उपजका बजारीकरणको आधार तयार हुने								
कृषि थोक विक्रेतासँग ब्यबसायिक सहकार्य	संख्या	०	०	१	१	२	३	पालिकाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन	कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन भएको हुने
व्यवसायिक रूपमा उन्नत जातको नर्सरी	संख्या	०	०	१	२	३	४		
क्रियाशिल कृषि / वनस्पति प्रशोधन केन्द्र	संख्या	०	०						
२२ प्रतिफल.	कृषि उपजहरूको वौद्धिक सम्पत्ति संरक्षण भएको हुने								

दर्ता भई प्रयोगमा आएका व्यापारिक चिन्ह	संख्या	०	०	१	१	२	३	व्यापार चिन्ह दर्ता वुलेटिन	कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम प्रभावकारी भएको हुने
दर्ता भएको सामुहिक चिन्ह तथा भौगोलिक संकेत	संख्या	०	०	१	१	२	३		
३ असर तहः	पशुपंक्षीहरूको व्यवसायिक पालनमा अभिवृद्धि भएको हुने								
व्यवसायिक रुपमा पशुपंक्षीको पालन वार्षिक वृद्धिदर	प्रतिशत	०	०	०	४	८	१२	पालिकाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन	कृषकहरूको व्यवसायिकता विकास भएको हुने
पशुजन्य उत्पादनको वार्षिक निकासी(कूल उत्पादनको)	प्रतिशत	०	०	५	१०	१५	२०		
पशुपंक्षी वीमाबाट लाभान्वित कृषक	संख्या	०	०	२००	२५०	३००	३५०		
प्रतिफल	उन्नत जातको पशुपंक्षीहरूको उत्पादनमा अभिवृद्धि भएको हुने								
उन्नत जातको पशुपंक्षीको कूल संख्या)लाखमा(	संख्या	०	०	२	५	१०	२०	पालिकाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन	कृषकहरूको व्यवसायिकता विकास भएको हुने
नश्ल सुधार तथा कृतिम गर्भाधान केन्द्र	संख्या	१	१	१	१	१	२		
पशु सम्वन्धी प्रविधि खोप , (क्यासट्रेसन)कृत्रिम प्रजनन उपयोग गर्ने कृषक	संख्या					१	२		
क्रियाशील पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ता	संख्या	३	३	३	३	३	३		
प्रतिफल	पशुपंक्षीको वजार प्रवर्द्धन भएको हुने								
पशुजन्य उत्पादनको विक्रीका लागि समय	घण्टा	२४	२२	१८	१५	१२	१०	पालिकाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन	कृषि पूर्वाधारको विकास भएको हुने
अपेक्षित उपलब्धि	कुल ग्राहस्थ उत्पादनमा कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रको योगदान उल्लेख्य मात्रमा वृद्धि हुने तथा उत्पादनले खाद्य सुरक्षामा टेवा पुगेको हुने, कृषि योग्य भुमिको क्षेत्रफल ३००० हेक्टर सम्म पुगेको हुने, टिमुर, सिस्नु, अलैची जस्ता नगदेबाली (बनस्पति) को उत्पादन वृद्धि हुने । दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकारण मा सहजता आएको हुने ।								

४.२ सिंचाइ

४.२.१. पृष्ठभूमि

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार सा—साना सतह तथा भूमिगत सिंचाइ प्रणालीको सञ्चालन, मर्मत सम्भार, रेखदेख, स्तरोन्नति एवं अनगमन तथा नियमन गर्न सक्ने अधिकार स्थानीय तहलाई दिएको छ । कृषियोग्य भूमिमा नियमित वाह्रै महिना सिंचाइ सुविधा उपलव्ध गराई कृषिको उत्पादन र उत्पादकत्व वढाउन सिंचाइको दिगो व्यवस्थापन गर्नुपर्ने, परम्परागत सिंचाइ प्रणालीको मर्मत सम्भार एवं नयाँ प्रविधिमा आधारित सिंचाइ प्रणालीको माध्यमवाट सिंचित क्षेत्र विस्तार गर्दै सिंचाइ पूर्वाधार निर्माण तथा सिंचाइ प्रणालीलाई सुदृढीकरण गर्नुपर्ने हुन्छ । प्रसस्त जलाधार क्षेत्र भएको केदारस्यूँ गाउँपालिकाले सिचाई प्रणालीको संरक्षण तथा स्तरोन्नतिका लागि आवस्यक नीतिगत व्यवस्था गर्नु आवस्यक छ ।

४.२.२. समस्या तथा चुनौती

भौगोलिक कठिनाइ, आधुनिक सिचाई पुर्बाधारको अभाब, परम्परागत सिचाईको संरक्षण र सम्बर्द्धनको अभाब, गाउँपालिकामा प्राबिधिक जनशक्तिको अभाब, कुलो र पक्कि नहरको अभाब, सिचाई प्रविधिको विकास गर्न आवस्यक वित्तीय स्रोतको व्यवस्था गर्नु, सेती, कलेगा जस्ता नदि प्रणालीको पूर्ण उपयोग गर्नु आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरु हुन् ।

४.२.३ सम्भावना तथा अवसर

अलैची, लसुन, आलु लगायतका बालीको उत्पादकत्व वृद्धि हुने, सम्भावित भूक्षय प्रतिरोधी सिचाई को व्यवस्था गर्न सकिने, पानीको स्रोतलाई सदुपयोग गर्न सकिने, कृषि उपजको विकासमा दिगोपन आउने, प्लास्टिक पोखरीको व्यवस्था गर्न सकिने, वडा प्रत्येक खोलालाई सिचाई को प्रयोजनका लागि उपयोग गर्न सकिने आदि यस क्षेत्रका प्रमुख सम्भावना तथा अवसर हरु हुन् ।

४.२.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति र कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्यः भरपर्दो एवं दिगो सिंचाइ सेवा उपलव्धताबाट खाद्यान्नको उत्पादन र उत्पादकत्वमा अभिवृद्धि आएको हुने

उद्देश्यः

१. जलाधार दिगो संरक्षण एवं उपयोग गर्दै नियमित रुपमा सिंचाइ सेवा उपलव्ध गराउनु
२. सिंचाइका आधुनिक तथा वैकल्पिक प्रविधिहरुको अवलम्वनवाट सिंचाइ सेवा सुनिश्चित गर्नु ।

रणनीति

१.१ खोला, सीमसार, तालतलैया तथा पानीमुहान जस्ता जलाधार क्षेत्रको संरक्षण गर्दै विस्तार गर्ने
२.१ सिंचाइ आयोजनाहरुको निर्माण, मर्मत सम्भार र स्तरोन्नति गर्दै सिंचाइ सुविधा विस्तार गर्ने
३.१ उपयुक्त आधुनिक सिंचाइ प्रविधिहरुको व्यवस्थावाट सिंचाइ सुविधा विस्तार गर्ने

रणनीति १.१ खोला, सीमसार, तालतलैया तथा पानीमुहान जस्ता जलाधार क्षेत्रको संरक्षण गर्दै विस्तार अन्तर्गतका कार्यनीति

- गाउँपालिकाको उत्तरी क्षेत्रबाट सेती र कालगा नदी तर्फ बहने प्रमुख खोला, सिमसार, तथा पोखरी को पानीलाई व्यवस्थितरुपमा प्रयोग गरि कृषि क्षेत्रमा सिचाई सुबिधा पुर्याइने छ ।
- नगदे बाली, आलु, अन्न बाली, मसला बाली आदि क्षेत्रलाई लक्षित गरि आधुनिक सिचाई नहरहरु निर्माण गरिने छ ।

रणनीति २.१ सिंचाइ आयोजनाहरुको मर्मत सम्भार र स्तरोन्नति गर्दै सिंचाइ सुविधा विस्तार अन्तर्गतका कार्यनीति

- गाउँपालिका भित्र का पुराना सिचाईका साधानको खोजि तथा नक्शांकन गरि त्यस्ता आयोजनाहरुको मर्मत संहार गरिने छ ।

रणनीति ३.१ उपयुक्त आधुनिक सिंचाइ प्रविधिहरुको व्यवस्थावाट सिंचाइ सुविधा विस्तार सम्बन्धि कार्यनीति

- आलु, लसुन, तरकारी बाली लगायत को खेति प्रणाली का लागि थोपा सिचाई प्रणाली लागायतका प्रणालीको प्रयोग गरिने छ ।

तालिका १३:सिचाई सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना

कार्यक्रमहरू	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रू.लाखमा)						बजेट प्रतिशत	दिविल संकेत	लैंगिक संकेत	जलबायू संकेत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा				
सिंचाइ प्रणाली विकास												
नयाँ सिचाई आयोजना निर्माण	**संख्या**	५	३०	३०	३०	३०	३०	१५०	५२	२	३	१
आधुनिक सिंचाइ प्रविधि निर्माण	**संख्या**	४	३०	२०	३०	३०	३०	१४०	४८	२	३	१
सिचाँइको जम्मा			६०	५०	६०	६०	६०	२९०				

४.२. अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका५

तालिका १४: सिंचाइ सेवा: नतिजा खाका

प्रमुख नतिजा सूचक	ईकाइ	आधार वर्ष	लक्ष्य परिणाम					सूचनाको स्रोत	पूर्वानुमान
		२०८०/०८१	८१/०८२	८२/८३	८३/०८४	८४/८५	८५/०८६		
प्रभाव तहः	भरपर्दो एवं दिगो सिंचाइ सेवा उपलव्धताबाट खाद्यान्नको उत्पादन र उत्पादकत्वमा अभिवृद्धि आउने								
कृषि उपज को उत्पादकत्व	प्रतिशत	-	४	५	६	७	८	पालिकाको पार्श्वचित्र,	संघ र प्रदेशबाट यथेष्ट बजेट व्यवस्था भएको हुने
१ असर तहः	जलाधार संरक्षण र उपयोग भएको हुने								
सिचाईका लागि प्रयोगमा आएको जलाधार क्षेत्र)खोला/ खोल्सा)	संख्या	१	२	३	४	५	६	पालिकाको पार्श्वचित्र,	स्थानीय समूदायसँग सहकार्य हुने
११ प्रतिफल.	सिंचाइका संरचनाहरूको मर्मत सम्भार तथा स्तरोन्नति भएको हुने								
कुलो तथा नहरको निर्माण / स्तरोन्नतिबाट थप सिंचित भूमि	हेक्टर	०	०	१००	२००	३००	४००	पालिकाको पार्श्वचित्र	लाभान्वित समुहसँग समन्वय र सहकार्य प्रभावकारी भएको हुने
२असर तहः.	सिंचाइका आधुनिक तथा वैकल्पिक प्रविधिहरूको अवलव्वनबाट सिंचाइ सेवा सुनिश्चित उपयोगमा वृद्ध भएको हुने								
आधुनिक प्रविधिको प्रयोगबाट थप सिंचित क्षेत्र	हेक्टर	०	१०	२०	३०	४०	५०	पालिकाको पार्श्वचित्र	संघ र प्रदेशबाट यथेष्ट बजेट व्यवस्था भएको हुने
२१ प्रतिफल.	आधुनिक सिंचाइ प्रविधिहरू प्रयोगमा आएको हुने								
थोपा छर्किने सिंचाइ प्रविधिबाट सिंचित भूमि	हेक्टर	०	१०	२०	३०	४०	५०	पालिकाको पार्श्वचित्रवार्षिक , प्रगति समीक्षा	संघ र प्रदेशबाट यथेष्ट बजेट व्यवस्था भएको हुने
उपलब्धि	आधुनिक सिचाई प्रबिधिको सुरुवात भएको हुने, थप ४०० हेक्टर जमिनमा सिचाई सुबिधा विस्तार हुने, कृषि बालीको औशत उत्पादकत्व ८ प्रतिशत सम्म पुग्ने								

४.३ पर्यटन विकास

४.३.१ पृष्ठभूमि

पर्यटकीय क्षेत्रको विकासका लागि ऐतिहासिक, साँस्कृतिक, धार्मिक र पुरातात्विक सम्पदा एवं प्राकृतिक श्रोतहरुको पहिचान, संरक्षण, प्रवर्द्धन र प्रसार प्रसार गरी राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको एक महत्वपूर्ण आधारको रुपमा पर्यावरण अनुकूल हुनेगरी पर्यटन उद्योग विकास गर्दै प्राप्त लाभ वितरणमा स्थानीय जनता प्राथमिकता दिने नीति संविधानमा उल्लेख भएको छ । त्यसैगरी १६ औं राष्ट्रिय योजनाले पर्यटनलाई विशेष महत्व दिदै गुण्नस्तरीय पर्यटन सेवाको विकास र विस्तारलाई रुपान्तरणका प्रमुख सम्वाहकका रुपमा ग्रहण गरिएको छ । त्यसैगरी नेपाललाई आकर्षक, सुरक्षित, मनोरञ्नात्मक पर्यटकीयमैत्री गन्तव्यको रुपमा स्थापित गर्ने, नयाँ पर्यटकीय गन्तव्यहरुको पहिचान, विविधीकरण, पूर्वाधार विकासमा निजीक्षेत्रको प्रवर्द्धन गर्दै रोजगारीका अवसरहरु वृद्धि भई जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने परिकल्पना भएको छ । त्यसैगरी स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार पर्यटन क्षेत्रको विकास, विस्तार र प्रवर्द्धन सम्वन्धी आयोजनाहरुको पहिचान, कार्यान्वयन, व्यवस्थापन, अनुगमन, नियमन गर्ने साथै ऐतिहासिक, पुरातात्विक, साँस्कृतिक तथा धार्मिक महत्वका सम्पदा, प्राचीन स्मारकको संरक्षण गर्ने, स्थानीय मौलिक झल्किने साँस्कृतिक रीतिरिवाजको संरक्षण, प्रवर्द्धन गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

४.३.२ समस्या तथा चुनौती

गाउँपालिकाको पर्यटकीय सम्पदाको प्रचार प्रचारको अभाव, बजार व्यवस्थापन अभाव, सूचना प्रविधि मैत्री संचारको अभाब, पर्यटकीय उत्पादनको अभाब, स्थानीय संस्कृतिको प्रवर्द्धन र विस्तार हुन नसक्नु, पर्यटक सूचना केन्द्रको अभाब, स्थानीय होटलहरु पर्यटनमैत्री हुन नसक्नु, बाह्य पर्यटकको आकर्षण बढाउनु, होटल, सडक लगायत का पूर्वाधार विकास गर्नु, गुणात्मक पर्यटकको संख्या बढाउनु, आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या तथा चुनौती हरु हुन् ।

४.३.३ सम्भावना तथा अवसर

सांस्कृतिक धार्मिक, तथा पर्या पर्यटनको विकास गर्न सकिने, देउडा, गौरा लगायतका स्थानीय पर्ब, भारी खेल, भुवो पर्ब, छलिया आदि संस्कृतिको संरक्षण र विस्तार गर्न सकिने, केदार, कैलाश, त्रिवेणी धाम, दहशैन लगायतका प्राकृतिक, धार्मिक तथा ऐतिहासिक सम्पदा संरक्षण तथा विकास गर्न सकिने आदि यस क्षेत्रका प्रमुख सम्भावना तथा अवसरहरु हुन् ।

४.३.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : साँस्कृतिक एवं पर्या पर्यटनको केन्द्रका रुपमा स्थापित भएको हुने

उद्देश्य

१. पर्यटकीय गन्तव्यहरु एवं सांस्कृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण, प्रवर्द्धन गर्नु

२. पर्यटक व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गर्दै रोजगारी एवं आयआर्जनमा वृद्धि ल्याउनु

रणनीतिहरु

१.१ पर्यटकीय क्षेत्रहरु पहिचान गरी पर्यटकीय क्षेत्र विस्तार गर्ने

१.२ पर्यटकीय स्थलहरुमा सुधार ल्याउदै पूर्वाधारहरुको निर्माण तथा स्तरोन्नति गर्ने

२.१ पर्यटन प्रवर्द्धन गरी रोजगारीका अवसरहरु सिर्जना गर्ने

कार्यनीतिहरु

रणनीति १.१ पर्यटकीय क्षेत्र पहिचान एवं पर्यटकीय क्षेत्र विस्तार अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- गाउँपालिकाको पर्यटकीय रुटमा पर्यटक लाई सूचना तथा जानकारी मिल्ने गरि सूचना बोर्ड, नक्शा आदि को व्यवस्था गरिने छ ।
- साँस्कृतिक एवं प्राकृतिक क्षेत्रहरुको पहिचान एवं नक्साङ्कन गरिने छ । तिनीहरुको विस्तृत विवरणहरु तयार पारी परिचायत्मक पुस्तिका तयार पारिने छ ।
- सम्भाव्यता अध्ययनका आधारमा धार्मिक, ऐतिहासिक, साँस्कृतिक सम्पदा तथा प्राकृतिक क्षेत्रहरुलाई गन्तव्य स्थानको रुपमा विकास गरिने छ ।
- पर्यापर्यटन, जल, कृषि, धार्मिक, साँस्कृतिक, सहासिक आदि पर्यटकीय क्षेत्रका रुपमा विकास गरिने छ ।
- थप पर्यटकीय उपजहरुको विकास गरी पर्यटकहरुको वसाई लागि अरु लम्व्याइने छ ।
- अन्तरपालिका समन्वय एवं सहकार्यमा पर्यटकीय सञ्जाल तथा कोरिडर विकास गरिने छ ।

रणनीति १.२ को पर्यटकीय सम्पदाहरुको संरक्षण र सम्वद्र्घन अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- केदार, कैलाश, त्रिवेणी धाम, दहशैन लगायतका प्राकृतिक, धार्मिक तथा ऐतिहासिक सम्पदा संरक्षण गरिने छ
- स्थानीय समुदायका कला, भाषा र संस्कृतिहरु झल्कने गरी उपयुक्त स्थानमा एकीकृत सङ्ग्रहालय निर्माण गरिने छ । सङ्ग्रहालयको प्रभावकारी व्यवस्थापनका लागि स्थानीय समुदायसंग सहकार्य गरिने छ ।
- स्थानीय भेषभुषा, रितिरिवाज, परम्परा, जात्रापर्व, पञ्चेवाजा आदिको संरक्षण गरिने छ ।
- लोकभाषा, कला, संस्कृतिहरुको संरक्षण गर्दै पुस्तान्तरणका लागि विशेष कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ ।
- स्थानीय समुदायसंग सहकार्य गरी हरेक वर्ष साँस्कृतिक मेला तथा प्रदर्शनी आयोजना गरिने छ ।
- सम्पदाहरु सवैको अभिलेखीकरण गरी पाश्र्वचित्र तयार पारिने छ ।

रणनीति २.१ को पर्यटकीय स्थल सुधार तथा पूर्वाधार निर्माण अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- केदार, कैलाश, त्रिवेणी धाम, दहशैन लगायतका प्राकृतिक, धार्मिक तथा ऐतिहासिक सम्पदाहरु मर्मत सम्भार तथा जीर्णोद्वार, प्रवलीकरण गर्दै नियमित सरसफाइका लागि स्थानीयहरुसंग सहकार्य गरिने छ ।
- स्थानीय संस्कृति एवं वातावरणीय पक्षलाई ख्याल राख्दै पर्यटकीय गन्तव्य स्थानसम्म पुग्न सडक तथा पैदल मार्गहरु निर्माण गरिने छ । गन्तव्य स्थानको दिशा तथा दुरी वारे जानकारी गराउने उद्देश्यले मार्गहरुमा सूचना वोर्ड राखिने छ ।
- विश्राम स्थल, पाटीपौवा निर्माण एवं सुरक्षाको प्रवन्ध मिलाउदै गन्तव्य क्षेत्रलाई सुरक्षित वनाइने छ ।
- आगन्तुकहरुको वसोवासका लागि होम स्टे, होटेल तथा रेष्टुरेण्टहरु सञ्चालन गरिने छ ।

रणनीति २.२ को पर्यटन प्रबर्द्धन गर्दै रोजगारी सिर्जना अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- पर्यटकीय सम्पदाहरुको संक्षिप्त विवरण उल्लेख गरी छोटा छोटा वृत्तचित्र वनाई सामाजिक सञ्जालवाट प्रचार प्रसार गरी पर्यटन प्रबर्द्धन गरिने छ ।
- निजी क्षेत्रसंग सहकार्य गरी वेरोजगार युवाहरु पर्यटक गाइड, कुक, वेटर जस्ता व्यवसायिक सीप तालिम प्रदान गरी रोजगारीका अवसरहरु सिर्जना गरिने छ ।
- स्थानीय आदिवासीहरुको संस्कृतिमा आधारित होमस्टेहरु सञ्चालन गर्न महिला तथा विपन्न समुदायलाई प्रोत्साहित गर्दै आवश्यक सहयोग उपलव्ध गराउदै रोजगारी तथा आयअर्जनका अवसरहरु सिर्जना गरिने छ ।
- पर्यटन क्षेत्रलाई लक्षित गर्दै स्थानीय सीप तथा प्रविधिमा आधारित उत्पादन तथा हस्तकलाका सामाग्रीहरुमा उद्यमशीलता विकास गरी रोजगारीका अवसरहरु सिर्जना गरिने छ ।

तालिका १५: पर्यटन सम्बन्धी कार्यक्रम तथा आयोजना

कार्यक्रमहरू	एकाइ	याजना कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य .रू)लाखमा मा(						बजेट प्रतिशत	दिविल संकेत	लैंगिक संकेत	जलबायू संकेत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आव.	पाँचौ आव.	जम्मा				
पर्यटकीय सम्पदा संरक्षण तथा सम्वर्द्धन												
दहशैन पर्यटकीय क्षेत्र विकास आयोजना	संख्या	४	३०	३०	३०	३०	३०	१५०	२०	२	३	१
पर्यटकीय पद मार्ग	संख्या	१०	३०	२०	३०	३०	३०	१४०	१८	२	३	१
केदार, कैलाश, भैरब नाथ त्रिबेणी धाम विकास आयोजना	संख्या	१	३०	१५	३०	३०	३०	१३५	१८	२	३	१
सम्पदाहरूको पार्श्वचित्र निर्माण	संख्या	१	२०					२०	३	२	३	१
पर्यटकीय जनशक्तिपूर्वाधार/ विकास												
पर्यटकीय नक्सा / सूचना केन्द्र निर्माण	संख्या	१	१०		१०		१०	३०	४	२	३	१
होटल स्तरीकरण कार्यक्रम	संख्या	१	५	५	५	५		२०	३	२	३	१
पर्यटकीय पैदल मार्ग निर्माण तथा स्तरोन्नति	संख्या	१	२०	५०	५०		६०	१८०	२	२	३	१
पर्यटन गाइड तथा कुक वेटर तालिम/	संख्या	१	१०		१०		१०	३०	४	२	३	१
होम स्टे विकास कार्यक्रम	संख्या	१		१०				१०	१	२	३	१
संक्षिप्त वृतचित्र निर्माण तथा प्रशारण	संख्या	१	२०					२०	३	२	३	१
कृषि पर्यटन विकास कार्यक्रम	संख्या	१	१०		१०		१०	३०	४	२	३	१
पर्यटन, संस्कृति तथा सम्पदाको जम्मा			**१८५**	**१३०**	**१७५**	**९५**	**१८०**	**७६५**				

४.३.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका १६ः पर्यटन प्रवर्द्धनः नतिजा खाका

प्रमुख नतिजा सूचक	ईकाइ	आधार वर्ष	लक्ष्य परिणाम					सूचनाको स्रोत	पूर्वानुमान
		२०८०/०८१	८१/०८२	८२/८३	८३/०८४	८४/८५	८५/०८६		
प्रभाव तहः	पर्यावरणीय तथा साँस्कृतिक पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा स्थापित भएको हुने								
आन्तरिक पर्यटकको संख्यामा भएको वार्षिक वृद्धि	संख्या	-	३००	४००	६००	८००	१२००	वार्षिक प्रतिवेदन,	पर्यटकहरूको आवगमनमा अभिवृद्धि भएको हुने
१असर तहः.	सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक सम्पदाहरूको संरक्षणसम्वर्द्धन एवं प्रवर्द्धन भएको हुने ,								
संरक्षित लोपोन्मुख संस्कृति तथा प्राकृतिक स्थल	संख्या	०	२	४	५	७	८	पालिकाको पार्श्वचित्र	संस्कृति एबं प्राकृतिक संरक्षणमा अभिवृद्धि हुने
११ प्रतिफल.	पर्यटकीय क्षेत्रको नक्साङ्कन भई सम्पदाहरू निर्माण भएको हुने								
नक्साङ्कन भएका थप पर्यटकीय क्षेत्रहरू	संख्या	०	२	४	५	६	७	पालिकाको पार्श्वचित्र	पर्याप्त वजेट विनियोजन भएको हुने
१२ प्रतिफल.	पर्यटकीय क्षेत्रहरूको प्रवर्द्धनात्मक सामाग्रीहरुको विकास भई डिजिटल माध्यामबाट प्रचार प्रसार बएको हुने								
प्रचारात्मक सामग्रीहरू ,पोष्टर-ई ,वृतचित्र) यु ट्युबका किसिम (	संख्या	०	१	२	३	४	५	पालिकाको वार्षिक प्रगति समीक्षा	सरोकारवाल निकायसग प्रभाकबारी समन्वय भएको हुने
२असर तहः .	स्थानीय स्तरमा थप रोजगारी सिर्जना एवं आय आर्जनमा वृद्धि भएको हुने								
पर्यटन व्यवसायमा थप लगानी वृद्धि	प्रतिशत	०	०	२	३	४	५	पर्यटन व्यवसाय संघको वार्षिक प्रतिवेदन	पर्यटन आवागमनमा अभिवृद्धि भएको हुने
पर्यटनबाट राजस्व संकलनमा भएकोप वृद्धि	प्रतिशत	०	०	३	४	४	५		
पर्यटनहरूको औषतमा दैनिक प्रतिव्यक्ति खर्च	रू.लाखमा	१	२	२.५	३	४	५		
२१ प्रतिफल.	पर्यटकीय पूर्वाधारहरूको स्तरोन्नति एवं थप निर्माण भएको हुने								
स्तरोन्नति भएका पर्यटकीय पूर्वाधारहरू	संख्या	०	२	३	५	६	७	पालिकाको पार्श्वचित्र	पर्याप्त वजेट विनियोजन भएको हुने
व्यवस्थित पैदल मारगको लम्वाई	कि.मी.								
पर्यटक घर	संख्या	०	०	४	५	६	७		

२.२ प्रतिफल	**पर्यटन पर्वर्द्धनमा निजी क्षेत्रबाट लगानी वृद्धि भएको हुने**								
सञ्चालनमा रहेका होटलरिस्रोट ,रेष्टुरेन्ट ,	संख्या	०	२	३	४	५	५	दर्ता अभिलेख उद्योग व्यवसाय	पर्यटन आवागमनमा अभिवृद्धि भएको हुने
व्यवस्थित होम स्टे	संख्या	०	१	२	३	४	५		
अपेक्षित उपलब्धि	गाउँपालिकाको ग्राहस्थ उत्पादनमा पर्यटन क्षेत्रको हिस्सा ५ प्रतिशत पुगेको हुने छ । पर्यटकीय विकास गर्न गुरुयोजना निर्माण भएको हुने छ पर्यटकीय क्रियाकलापहरू बढेका हुने छन् । गाउँपालिकामा स्थानीय संस्कृतिको कम्तीमा एउटा होमस्टे सञ्चालनमा आएको हुने छ ।								

४.४ उद्योग, व्यापार तथा व्यवसाय

४.४.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान, २०७२ ले अर्थ, उद्योग र वाणिज्य लाई राज्यको निर्देशक सिद्धान्तको रुपमा अंगिकार गरेको छ । यस अनुसार साधन श्रोतको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरी नेपाली श्रम, सीप र कच्चा पदार्थमा आधारित स्वदेशी लगानीलाई प्राथमिकता दिने, तुलनात्मक लाभका क्षेत्रको पहिचान गरी उद्योगको विकास, विस्तार एवं उपलव्ध साधन र श्रोतको अधिकतम परिचालन गरी आर्थिक समृद्धि हासिल गर्ने एवं सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको सहभागिता र स्वतन्त्र विकास मार्फत राष्ट्रिय अर्थतन्त्र सुदृढ गर्ने नीति ग्रहण भएको छ । त्यसैगरी १६ औं राष्ट्रिय योजनामा दीर्घकालीन राष्ट्रिय रणनीतिका रुपमा तीव्र दिगो र रोजगारमूलक आर्थिक वृद्धिलाई अंगिकार गरिएको छ भने उद्यमशील कार्य संस्कृति विकासलाई रुपान्तरणका प्रमुख सम्वाहकका रुपमा र उद्योगजन्य पूर्वाधारको विकास, उत्पादन र उत्पादकत्वमा अभिवृद्धि, रोजगारीका थप अवसरहरुको सिर्जना, स्थानीय श्रम र सीमा आधारित उद्योगको प्रवर्द्धन र विकासका साथै निर्यात प्रवर्द्धन र आयात व्यवस्थापन गर्ने गरी उद्योग क्षेत्रको समग्र विकास गर्ने परिकल्पना गरिएको छ । स्थानीय सरकारस सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार स्थानीय वजार व्यवस्थापन, स्थानीय वस्तुहरुको उत्पादन तथा आपूर्ति व्यवस्था, व्यापार प्रवर्द्धनमा सहजीकरण, स्थानीय वौद्धिक सम्पत्तिको संरक्षण, प्रवर्द्धन तथा अभिलेखीकरण, स्थानीय वस्तुहरुको गुणस्तर परीक्षण, स्थानीय व्यापार तथा वाणिज्य सम्वन्धी पूर्वाधार निर्माण लगायतका जिम्मेवारीहरु स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

४.४.२ समस्या तथा चुनौती

औद्योगिक सोचको अभाब, गाउँपालिका भित्र भएका उद्योग, व्यापार, तथा ब्यबसाय को गणना नहुनु, होटेल ब्यबसायको गुणस्तरीयता कम्जोर हुनु,बजार ब्यबस्थापन हुन् नसक्नु, उद्यमशीलताको अभाब, गाउँपालिकामा उद्योग क्षेत्र सम्बन्धि जनशक्तिको अभाब, निजिक्षेत्र लाई आकर्षण गर्नु, अन्तरसम्बन्धित पुर्बाधार (सडक, शिक्षा, जनचेतना) को अभाब, स्थानीय समुदायलाई उद्यमशीलता तर्फ आकर्षण गर्नु, संघिय सरकारका औद्योगिक नीति प्रभाकारी बनाउनु आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरु हुन् ।

४.४.३ सम्भावना तथा अवसर

स्थानीय जडिबुटी, रैथाने तथा नगदे बालीसँग सम्बन्धित कृषिजन्य बस्तुमा आधारित उद्योगको प्रवर्द्धन गर्न सकिने, अल्लो, भाङ्गरो, कपास जस्ता वनस्पति को प्रशोधन गरि उद्यमशीलता विकास गर्न सकिने, स्थानीय सहकारीको क्षमता अभिवृद्धि गरि उद्यमशीलता प्रबर्धन गर्न सकिने आदि यस क्षेत्रका प्रमुख सम्भावना तथा अवसरहरु हुन् ।

४.४.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्यः उद्योग व्यवसायहरुको प्रवर्द्धनवाट रोजगारीका अवसरहरु सिर्जना भई आयआर्जनमा सुधार आएको हुने

उद्देश्य

१. स्थानीय साधन, श्रोत तथा कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योगहरुको प्रवर्द्धन गर्नु
२. घरेलु तथा साना उद्योगको प्रवर्द्धनवाट रोजगारी एवं आयआर्जन वृद्धि गर्नु

रणनीतिहरु

१.१ घरेलु तथा साना उद्योगहरुको संरक्षण एवं प्रवर्द्धन गर्ने
१.२ औद्योगिक पूर्वाधार एवं नीतिगत संरचनाहरु निर्माण गरी उद्योग सञ्चालनमा सहजता ल्याउने
२.१ स्थानीय उत्पादनहरुको वजार प्रवर्द्धन गर्ने
२.२ प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता तथा तुलनात्मक लाभ एवं निर्यातजन्य उद्योगको प्रवर्द्धन गर्ने

कार्यनीतिहरु

रणनीति १.१ को घरेलु तथा साना उद्योगहरुको संरक्षण तथा प्रबर्द्धन अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- स्थानीय साधन, श्रोत, सीप तथा प्रविधिमा आधारित उद्योगको खोजि तथा विस्तार गरिने छ ।गाउँपालिका भित्र औद्योगिक कार्य गरेर बसेका उद्यमीको लगत संकलन गरिने छ ।
- सञ्चालनमा रहेका उद्योगहरुमा प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता अभिवृद्धि गरी उद्योग व्यवसायहरुको विकास विस्तारमा सहजीकरण गरिने छ ।
- अल्लो, भाङ्गरो, कपास प्रशोधन गरि उद्योग स्थापना गर्न चाहने उद्यमीलाई अनुदान उपलब्ध गराइने छ
- कृषि, पशुपंक्षीपालन, गैर—काष्ठ बन पैदावर, जडीवुटी, तरकारी, फलफुल तथा पर्यटन क्षेत्रमा व्यवसायिक विकास तथा उद्यमशीलता विकास गरी व्यवसाय सञ्चालनका लागि महिला, अतिगरिव तथा विपन्न वर्ग एवं दलितहरुलाई प्रोत्साहित गरिने छ । यसका लागि गाउँपालिका को पर्यटकीय रुटलाई औद्योगिक रुटका रुपमा विकास गरिने छ ।
- स्थानीय परम्परागत, मौलिक एवं कला संस्कृतिसंग सम्वन्धित उद्योग व्यवसायहरुको संरक्षण, सम्वद्र्धन तथा प्रबर्द्धनका लागि नीतिगत व्यवस्था गर्दै युवाहरुमा सीप हस्तान्तरण, उद्यमशीलता विकासका लागि प्रोत्साहित गरिने छ ।

रणनीति १.२ को औद्योगिक पूर्वाधार तथा नीतिगत संरचना निर्माण अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- गाउँपालिकाको उपयुक्त वडा लाई समेटेर जडिबुटी जन्य प्रशोधन केन्द्र को विकास गरिने छ ।
- उद्योग व्यवसाय सञ्चालनका लागि आधारभूत भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्था एवं सुरक्षाको प्रवन्ध मिलाइने छ ।
- सहकारीसँगको सहकार्यमा कृषिवन तथा जडीवुटीको व्यवसाय खेतीका लागि प्रोत्साहित गर्दै वजार प्रबर्द्धनका लागि आवश्यक पूर्वाधारहरु (सङ्कलन तथा विक्री केन्द्र, प्रशोधन, भण्डारण, चिस्यान, शीतभण्डार) निर्माण गरिने छ ।

- उद्योग व्यवसाय एवं आपूर्तिका लागि सरोकारवालहरुसंग अन्तरक्रिया एवं छलफल गरी स्थानीय नीति, ऐन, नियम तथा कानुनहरु निर्माण गर्दै व्यवसाय सञ्चालन गर्न सहजपूर्ण नीतिगत व्यवस्था तथा वातावरण तर्जुमा गरिने छ ।

रणनीति २.१ को घरेलु तथा साना उद्योगको वजार प्रबर्द्धन अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- गाउँपालिकाका निर्यातजन्य उत्पादनहरुको वजार प्रबर्द्धन तथा वजार संरक्षणका लागि वौद्धिक सम्पत्ति अन्तर्गत व्यापार चिन्ह, सामुहिक चिन्ह, भौगोलिक सङ्केत एवं कपि राइट लिन निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहित गरिने छ । यसका लागि आवश्यक सहयोग उपलव्ध गराइने छ ।
- उत्पादित वस्तुहरुको वजार प्रबर्द्धन तथा संरक्षणका लागि व्यापार चिन्ह लिन सम्वन्धित उद्योगलाई प्रोत्साहित गरिने छ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रमा उत्पादित वस्तुहरुलाई सामाजिक सञ्जाल तथा वेवसाइड मार्फत प्रचार प्रसारको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- गाउँपालिका वाहिरका ठूला उद्योग तथा व्यवसायहरुसंग सम्वन्ध विकासका लागि व्यवसायिहरु वीच अन्तरक्रिया, छलफल कार्यक्रमहरु आयोजना गरिने छ ।

रणनीति २.२ को निर्यातजन्य उद्योगको प्रबर्द्धन अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- तुलनात्मक लाभ तथा प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता एवं निर्यातजन्य उद्योगहरुको सम्भाव्यता अध्ययन गरी सोका आधारमा उद्योगहरुको विस्तार एवं प्रबर्द्धनका लागि निजी तथा सहकारी क्षेत्रसंग सहकार्य गरिने छ र आवश्यक सहयोग एवं अनुदानको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- वेरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारवाट फर्केका युवाहरुलाई निर्यातजन्य उद्योगका लागि चाहिने कच्चा पदार्थको व्यवसायिक खेती तर्फ आकर्षित गर्न प्रोत्साहित गरिने छ ।
- परम्परागत सीप तथा प्रविधिमा आधारित हस्ताकला उद्योगहरुको विकास, विस्तार एवं ठूलो परिमाणमा उत्पादन गर्दै निकासी प्रबर्द्धनका लागि प्रोत्साहित गरिने छ ।

तालिका १७: उद्योग व्यापार ब्यबसाय सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना

कार्यक्रमहरू	एकाइ	याजनाका कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (लाखमा.रू)						बजेट प्रतिशत	दिविल संकेत	लैंगिक संकेत	जलबायू संकेत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आव.	पाँचौ आव.	जम्मा				
घरेलु तथा साना उद्योगको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन												
घरेलु तथा साना उद्योगहरूको क्षमता अभिवृद्धि (स्थानीय भेषभुषा)	संख्या	१		२०				२०	२	९	१	३
सिस्नु तथा तितेपाती प्रशोधन केन्द्र	संख्या	२	४०	४०	५०	५०	५०	२३०	२४	९	१	३
मेड्पा कार्यक्रम प्रवर्द्धन	संख्या	१०	१०	१०	१०	१०	१०	५०	५	९	१	३
कृषि, वन उद्यमशीलता विकास कार्यक्रम	संख्या	१	२०	२०	२०	२०	२०	१००	११	९	१	३
कृषि उपज तथा जडीवुटी सङ्कलन, प्रशोधन, गोदामको सम्भाव्यता अध्ययन	संख्या	१	४०	४०	४०	४०	४०	२००	२१	९	१	३
घरेलु, साना उद्योगको प्रविधि हस्तान्तरण	संख्या	१	३०	३०	३०	३०	३०	१५०	१६	९	१	३
निर्यातजन्य उद्योगको प्रवद्धन कार्यक्रम												
निर्यातजन्य उद्योगको क्षमता विकास कार्यक्रम	संख्या	१	१०	१०	१०	१०		४०	४	९	१	३
निर्यातजन्य वस्तुहरुको गुणस्तर सुधार, लेवलिङ, प्याकेजिङ सहयोग	संख्या	१	१०	२०	३०		२०	८०	८	९	१	३
सहकार्य तथा समन्वय												
घरेलु उद्योगको विकास का लागि निजि क्षेत्र संग सहकार्य	संख्या	१	१०	२०	३०		२०	८०	८	९	१	३
			१७०	२१०	२२०	१६०	१९०	९५०		९	१	३

४.४.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका १८: उद्योग व्यापार व्यवसाय: नतिजा खाका

प्रमुख नतिजा सूचक	ईकाइ	आधार वर्ष	लक्ष्य परिणाम					सूचनाको स्रोत	पूर्वानुमान
		२०८०/०८१	८१/०८२	८२/८३	८३/०८४	८४/८५	८५/०८६		
प्रभाव तहः	स्थानीय साधनव्यवसायहरूको प्रवर्द्धन भएको हुने ,स्रोतमा आधारित उद्योग ,								
वौद्धिक सम्पत्ति संरक्ण अन्तर्गत आधिकारिक रुपमा ब्राडिङ दर्ता भएका उत्पादनहरू	संख्या	०	२	२	२	२	२	पालिकाको पार्श्वचित्र , व्यापार चिन्ह दर्ता वुलेटीन	उद्योग व्यवसायको प्रवर्द्धन भएको हुने
१ असर	प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता तथा तुलनात्मक लाभ भएका स्थानीय उत्पादनहरूको पहिचान भई उद्यमशिलता विकास भएको हुने								
वार्षिक आयात निर्यातको अनुपात (आयात: निर्यात)	अनुपात	१;४	१;४	१;४	१;४	३;४	३;४	उद्योग व्यवसायको दर्ता अभिलेख किताव	उद्योग व्यवसायको प्रवर्द्धन भएको हुने
१.१ प्रतिफल	आयातको प्रतिस्थापित तथा निर्यातजन्य उद्योगहरुको प्रवर्द्धन भएको हुने								
तुलनात्मक लाभ भएका क्रियाशिल उद्योग व्यवसायहरू	संख्या	१	१	१	१	१	१	पालिकाको पार्श्वचित्र,	उद्योग व्यवसायको प्रवर्द्धन भएको हुने
निर्यातजन्य वस्तुमा आधारित उद्योगहरू	संख्या	१	५	५	५	५	५		
२ असर तहः	घरेलु तथा साना उद्योगहरूको प्रवर्द्धनबाट रोजगारी एवं आय आर्जन वृद्धि भएको हुने								
सुचारू औद्योगिक ग्राम	संख्या							पालिकाको प्रगति समीक्षा	निजी क्षेत्रसँग सहकार्य भएको

									हुने
२१ प्रतिफलः.	घरेलु तथा साना उद्योगहरूको प्रवर्द्धन भएको हुने								
सुचारु लघुघरेलु तथा , साना उद्योगहरू	संख्या	२	३	३	३	३	४	उद्योग व्यवसायहरूको प्रवर्द्धन भएको हुने	उद्योग व्यवसायहरूको प्रवर्द्धन भएको हुने
जडीवुटीमा आधारित क्रियाशिल उद्योगहरू	संख्या	१	३	३	३	४	५		
हस्तकलामा आधारित क्रियाशिल उद्योगहरू	संख्या	१	१	१	३	३	३		
उद्यमशिलव्यवसायिक , विकास सम्वन्धी सीप मूलक तालिमबाट लाभान्वितहरू	संख्या	६३	३०	३०	३०	३०	३०		
२२ प्रतिफल.	उद्योग व्यवसायमा निजी तथा सहकारी क्षेत्रको लगानी वृद्धि भएको हुने								
उद्योग वयवसायमा निजी क्षेत्रबाट भएको थप लगानी वृद्धि	प्रतिशत	०	०	०	०	०	१	उद्योग व्यवसाय दर्ता अभिलेख	थप लगानी गर्न निजी तथा सहकारी क्षेत्र प्रोत्साहित भएको हुने
सहकारी संस्था मार्फत सञ्चालित उद्योग तथा व्यवसायहरू	संख्या	०	०	०	०	०	१		
अपेक्षित उपलब्धि	कुल ग्राहस्थ उत्पादनमा उद्योग क्षेत्रको योगदानमा वृद्धि हुने छ । स्थानीय उत्पादन को ब्रान्डीङ भएको हुनेछ सार्वजनिक निजी साझेदारी नीति आई कार्यान्वयनमा आएको हुने छ । कम्तीमा एउटा मझौला कृषि प्रशोधन गर्ने उद्योग सार्वजनिक निजी साझेदारीमा सञ्चालनमा आएको हुने छ ।								

४.५ श्रम, रोजगारी तथा सामाजिक सुरक्षा

४.५.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान, २०७२ ले श्रम तथा रोजगारीको हकलाई मौलिक हकको रुपमा ग्रहण गरेको छ भने १६ औं राष्ट्रिय योजनाले गुणस्तरीय मानव पूँजी निर्माणलाई रुपान्तरणका प्रमुख सम्वाहकको रुपमा लिएको छ । नेपाल सरकारले स्वदेशमा रोजगारीता सिर्जना र वैदेशिक रोजगारीता दुवै पक्षलाई प्राथमिकतामा राखेको छ । वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, भरपर्दो वनाउन सीप विकास, गन्तव्य मुलुकका वारेमा आधारभूत जानकारी, वैदेशीक रोजगारीवाट प्राप्त सीप, ज्ञान, पूँजी उपयोगका लागि विविध कार्यक्रमहरु पनि सञ्चालन हुँदै आएको पाइन्छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले रोजगार सूचना केन्द्र स्थापना गर्दै रोजगारी तथा वेरोजगारी श्रमशक्तिका वारेमा तथ्याङ्क, सीप विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रमा राखेको छ ।

४.५.२ समस्या तथा चुनौती

श्रम क्षेत्रमा सम्लग्न ठुलो जनसंख्या प्राथमिक स्तरको काममा आवद्ध, श्रमशक्तिको उत्पादनकत्व तथा क्षमता अभिबृद्धिको अभाव हुनु, श्रमिकको उत्पादकत्व वृद्धिमा पर्याप्त लगानी नहुनु, श्रमशक्तिको सामाजिक सुरक्षामा नीतिगत अस्पष्टता, श्रमशक्तिको व्यवस्थापन सम्वन्धी योजना तथा कार्यक्रमहरुको अभाव, युवाहरुको रोजगार गर्न सक्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्नु, विप्रेषणलाई आयमूलक क्षेत्रमा परिचालन गर्नु, आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरु हुन् ।

४.५.३ सम्भावना तथा अवसर

रोजगारी सिर्जना का अवसरहरु तयार गर्न सकिने, कृषि, पशुपालन, पर्यटन लगायत का क्षेत्रमा लगानी केन्द्रित गरि दक्ष जनशक्ति सिर्जना गर्न सकिने आदि यस क्षेत्रका प्रमुख सम्भावना तथा अवसरहरु हुन् ।

४.५.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्यः सीपयुक्त, व्यवसायिक जनशक्तिको विकासवाट रोजगारीताको सिर्जना भएको हुने

उद्देश्य

१. श्रमशक्तिको क्षमता, दक्षता तथा व्यवसायिक सीप अभिवृद्धि गर्दै रोजगारीता सिर्जना गर्नु

रणनीतिहरु

१.१ युवाहरुमा व्यवसायिक सीप तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने

१.२ प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई दिगो रोगजारी सिर्जना हुने क्षेत्रमा प्रयोग गर्ने

कार्यनीतिहरु

रणनीति १.१ को सीप, क्षमता अभिवृद्धि अन्तर्गतको कार्यनीति

- वेरोजगार युवालाई प्राविधिक, सीपमूलक तथा व्यवसायिक तालिम प्रदान गरिने छ ।
- कृषि, पशुपंक्षीपालन, माछापालन एवं वहुमूल्य जडीवुटीका क्षेत्रमा वेरोजगार युवाहरुलाई प्राविधिक ज्ञान तथा व्यवसायिक खेती सम्वन्धी क्षमता विकास तालिम तथा प्रशिक्षणहरु सञ्चालन गरिने छ ।
- गाउँपालिकाको प्राविधिक शिक्षालयसंग सहकार्य गर्दै वेरोजगार युवाहरु व्यवहारिक, प्राविधिक ज्ञान तथा सीप हासिल गर्न प्रोत्साहित गरिने छ ।
- वजारको मागका आधारमा छोटो अवधिका व्यवसायिक सीप विकास तालिमहरु सञ्चालन गरिने छ ।

रणनीति १.२ को प्रधानमन्त्रि रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गतको कार्यनीति

- प्रधानमन्त्रि रोजगार कार्यक्रममा सूचिकृत कामदारलाई दिगो पुँजी निर्माण हुने क्षेत्रमा परिचालन गरिने छ

तालिका १९: श्रम रोजगारी सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना

कार्यक्रमहरू	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (लाखमा.रू)						बजेट प्रतिशत	दिविल संकेत	लैंगिक संकेत	जलबायू संकेत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आव.	पाँचौ आव.	जम्मा				
सीप क्षमता अभिवृद्धि तथा रोजगारी सिर्जना												
बेरोजगार र उद्यमशील तथापेशागत क्षेत्रमा संलग्न जनशक्तिको तथ्यांक संकलन	पटक	५	१	१	१	१	१	५	१	२	३	१
उद्यमशील क्षेत्रकाउधमीको दक्षता विकास कार्यक्रम तथा स्वरोजगार हुने चाहनेहरुलाई उद्यम विकासशीलता विकास तालिम	पटक	५	१०	१०	१०	१०	१०	५०	१४	२	३	१
बेरोजगारहरुलाई स्वरोजगार हुन व्यवसायिक प्रोत्साहन तथा वित्तिय सहायता कार्यक्रम	पटक	५	१०	१०	१०	१०	१०	५०	१४	२	३	१
परम्परागत पेशा)दलित तथा अन्य(, सीप, व्यवसायिकरण कार्यक्रम	पटक	५	२०	५०	६०	६०	६०	२५०	७०	२	३	१
प्रधानमन्त्रीरोजगार कार्यक्रम	पटक	५	८०	८०	८०	८०	८०	४००	११३	२	३	१
व्यवसायिक तथा उद्यमीलाई आवश्यक परामर्श, व्यवसायिक दर्ताका लागि सहजिकरण, जीवनवृत्ति परामर्श तथा बैदेशिक सहायता कार्यक्रम	पटक	५	१	१	१	१	१	५	१	२	३	१
जम्मा			४०	७०	८०	६०	६०	३५५		२	३	१

४.५.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका २०: श्रम तथा रोजगारः नतिजा खाका

प्रमुख नतिजा सूचक	इकाइ	आधार वर्ष	लक्ष्य परिणाम					सूचनाको स्रोत	पूर्वानुमान
		२०८०/०८१	८१/०८२	८२/८३	८३/०८४	८४/८५	८५/०८६		
प्रभाव तहः	दक्ष तथा शिप युक्त जनशक्ति को संख्या वृद्धि हुने								
दक्ष तथा शिप युक्त जनशक्ति	प्रतिशत	१	२	३	४	५	६	पालिकाको पार्श्वचित्र,	युवा स्वरोजगार कार्यक्रम प्रवर्द्धन हुने
१असर तहः.	श्रमशक्तिको क्षमतादक्षता तथा व्यवसायिक सीपमा अभिवृद्धि हुने ,								
व्यवसायिक सीपमुलक तालिम प्राप्त दक्ष श्रम शक्तिको वार्षिक वृद्धि	प्रतिशत	०	२	३	४	५	६	पालिकाको पार्श्वचित्र , प्रगति समीक्षा	युवा स्वरोजगार कार्यक्रम प्रवर्द्धन हुने
११ प्रतिफल.	व्यवसायिक सीपयुक्त जनशक्तिहरूको विकास भएको हुने								
सञ्चालनमा रहेका प्राविधिक शिक्षालयहरू	संख्या	१	१	१	२	३	३		
.1२ प्रतिफल	रोजगारीता सिर्जना भएको हुने								
गाउँपालिका र निजी क्षेत्रको सहकारिता बाट भएको थप रोजगारी सिर्जना	प्रतिशत	०	०	१	४	५	६	पालिकाको पार्श्वचित्र	युवा स्वरोजगार कार्यक्रम प्रवर्द्धन हुने
प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमबाट लाभान्वित	संख्या		१००	२००	२५०	३००	३५०		
अपेक्षित उपलब्धि :	गाउँपालिकामा रोजगारीका थप अवसर हरु सिर्जना भएका हुने छन् । वैदेशिक रोजगारको सङ्ख्या घटेर स्थानीय रोजगारमा आबद्ध भएको हुने छ । विभिन्न उत्पादनमुलक क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि भएको हुने छ ।								

परिच्छेद पाँचः सामाजिक विकास

५.१ आधारभूत स्वास्थ्य

५.१.१ पृष्ठभूमि

संबिधानमा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क प्राप्त गर्ने, आकस्मिक सेवा एवं स्वास्थ्य सेवामा समान पहुँचलाई मौलिक हकको रुपमा ग्रहण गरिएको छ भने स्वास्थ्य सेवालाई नियमित, प्रभावकारी, गुणस्तरीय तथा सर्वसुलभ वनाई नागरिकको पहुँच स्थापित गर्ने नीति नेपाल सरकार लिएको छ । त्यसैगरी १६ औ राष्ट्रिय योजनामा सुलभ तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको सुनिश्चित गर्ने पक्षलाई दीर्घकालीन राष्ट्रिय रणनीतिको रुपमा ग्रहण गरिएको छ भने औषत आयु वृद्धि गर्ने, गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा नागरिकको समतामूलक पहुँच एवं उपभोग सुनिश्चित गर्ने, स्वस्थ, सवल, उत्पादनशील, एवं सुखी र स्वास्थ नागरिक वनाउने परिकल्पना समेत भएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार आधारभूत स्वास्थ्य, प्रजनन स्वास्थ्य, पोषण सेवा, महिला तथा वालवालिकाको कुपोषण, परिवार नियोजन तथा मातृशिशु कल्याण एवं रक्तसञ्चार सेवा सञ्चालन, ग्रामीण तथा शहरी स्वास्थ्य सेवा स्थापना, सञ्चालन र स्वास्थ्य सम्वन्धी पूर्वाधार निर्माण, जनचेतनाको अभिवृद्धि गर्ने जिम्मेवारीहरु स्थानीय तहमा निहित गरिएको छ ।

५.१.२ समस्या तथा चुनौती

स्वास्थ्य संस्थाहरुको स्तरोन्नतिमा कमि, स्वास्थ्य मेशिन उपकरण एवं पूर्वाधार अपर्याप्त हुनु, दक्ष, अनुभवी एवं विशेषज्ञ जनशक्तिको अभाव, सबै वडामा व्यस्थित बर्थिंग सेन्टर नहुनु, आयुर्वेद, वैकल्पिक चिकित्सालय, योगा सञ्चालनमा नआउनु , पौष्टिक आहार सम्वन्धी (जङ्क फुडको नकरात्मक असर) सचेतना कार्यक्रम प्रभावकारी हुन नसक्नु, २४ सैं घण्टा आपतकालीन स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नु, जटिल प्रकृतिका स्वास्थ्य उपचार उपलव्ध गराउनु, महामारी एवं आपतकालीन अवस्थाको सामना गर्ने असमर्थ, प्राणघातक जस्ता रोगहरुको नियन्त्रण तथा निवारण गर्नु, गुणस्तरीय तथा बिशेषज्ञ डाक्टर को अभाब, प्रसुति सेवामा प्रभाबकारी हुन नसक्नु, मातृ तथा शिशु मृत्युदर न्यूनीकरण गर्नु, विशषज्ञ सेवा प्रदान गर्न नसकिएको आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरु हुन् ।

५.१.३ सम्भावना तथा अवसर

गाउँपालिकामा १५ शैयाको अस्पताल हाल निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको, सूचना प्रबिधि को मध्यमबाट गाउँपालिकाका स्वास्थ्य चौकीहरुमा टेलिमेडिसिन को व्यवस्था गर्न सकिने, स्वास्थ्य चौकीहरुमा पालिका स्तरीय स्वास्थ्य मापदण्ड तयार गरि लागु गर्न सकिने, वडाहरुमा सामुदायिक स्वास्थ्य इकाईहरु स्थापना गरि स्वास्थ्य सेवा तथा सुबिधा लाई स्तरोन्नति गर्न सकिने, मातृ मृत्युदर घटाउन सकिनेविशेषज्ञ सेवा स्थानीय ,

विरामीलाई रेफर गर्ने दर लाई , ठाउँमै लिन सकिनेन्युनिकरण गर्न सकिने आदि यस क्षेत्रका प्रमुख सम्भावना तथा अवसरहरु हुन् ।

५.१.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : स्वास्थ्य सेवामा सहज पहुँच अभिवृद्धि भई सेवामा गुणस्तरीयता कायम भएको हुने

उद्देश्य

१. आधारभूत एवं गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवालाई सर्वसुलभ एवं गुणस्तरीय वनाउने
२. स्वास्थ्य एवं पोषण सम्वन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्दै प्राकृतिक, वैकल्पिक चिकित्सा पद्धतिको प्रवद्र्घन गर्ने

रणनीतिहरु

१.१ स्वास्थ्य सेवालाई विस्तार गर्दै गुणस्तरीय वनाउने
१.२ स्वास्थ्य संस्थाहरुको क्षमतामा अभिवृद्धि ल्याउने
२.१ स्वास्थ्य एवं पोषण सम्वन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने
२.२ प्राकृतिक तथा वैकल्पिक चिकित्सा पद्धतिलाई प्रवद्र्घन गर्ने

कार्यनीतिहरु

रणनीति १.१ को स्वास्थ्य सेवा विस्तार एवं गुणस्तरीय वनाउने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- स्वास्थ्य चौकीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्दै वर्थिङ सेवा एवं आपतकालीन (क्वारेण्टाइन) कक्ष सहित चौविसै घण्टा सञ्चालनमा ल्याउने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- प्रजनन लाई अनिवार्य रुपमा स्वास्थ्य संस्थामा गराउन अभियान संचालन गरिने छ ।
- गाउँपालिका भित्रका सामुदायिक स्वास्थ्य इकाईको क्षमता (पूर्वाधार र सेवा प्रबाह) अभिबृद्धि गरिने छ ।
- स्वास्थ्य घुम्ति शिविर, गाउँघर क्लिनिकहरुलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्दै स्वास्थ्य सेवामा पहुँच अभिवृद्धि ल्याइने छ ।
- अति गरिव, विपन्न, दलित वर्ग, समुदायहरुको नियमित स्वास्थ्य परीक्षण गर्दै ७० वर्ष माथिका नागरिकहरुको उपचार निःशुल्क गर्ने प्रवन्ध स्वास्थ्य चौकीहरु मिलाइने छ ।

रणनीति १.२ को स्वास्थ्य संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- दरबन्दी अनुसार स्वास्थ्य कर्मचारी, दक्ष र अनुभवी स्वास्थ्यकर्मीहरुको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरुमा आवश्यकता अनुसार दक्ष चिकित्सक, अहेव, नर्स लगायतका अनुभवी जनशक्ति व्यवस्था मिलाउदै महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरुको क्षमता अभिवृद्धिका लागि तालिम, प्रशिक्षण आदिको प्रवन्ध गरिने छ ।

- स्वास्थ्य संस्था (चौकी तथा इकाई) मा सूचना प्रविधिको व्यवस्था गरिने छ ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरुको स्तर र मापदण्ड अनुसारका भौतिक पूर्वाधार एवं मेशिन उपकरणहरुको व्यवस्था गरी क्षमता अभिवृद्धि गरिने छ । स्वास्थ्य संस्थाहरुमा प्रयोगशाला, व्लड वैंक, र आपतकालीन सेवाका उपकरणहरुको प्रवन्ध मिलाइने छ ।
- अस्पताल पुग्नु अगावैको एम्वुलेन्समै सम्भव हुन सक्ने आपतकालीन उपचारका लागि पूर्व—अस्पताल सेवाको व्यवस्था गरिने छ ।
- जिल्ला अस्पतालसंग समन्वय गरी महामारी तथा सरुवा रोगहरुको उपचारका लागि आवश्यकताका आधारमा प्रभावित क्षेत्रहरुमा सवै प्रकारका सुविधा सहितको आइसोलेशन सेन्टरहरु स्थापना गरी उपचार व्यवस्था मिलाइने छ ।

रणनीति २.१ को स्वास्थ्य एवं पोषण सम्बन्धी चेतना अभिवृद्धि अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- प्राणघातक तथा नसर्ने रोगहरु एचआईभी एड्स, लागुऔषध दुव्र्यसन, मधुमेह, उच्च रक्तचाप, मुटुरोग, क्यान्सर तथा मोटोपनाका वारेमा जनचेतना अभिवृद्धि गरिने छ ।
- स्वास्थ्यका हानीकारक रसायनिक पदार्थ, विषादीयुक्त, मिसावटजन्य एवं जङ्कफुड, सूर्तीजन्य पदार्थ, मदिरा सेबन जस्ता विकृति विरुद्ध अभियान सञ्चालन गर्दै चेतना अभिवृद्धि गर्दै रोग प्रतिरोधात्मक क्षमता अभिवृद्धि गर्ने पोषणयुक्त खाद्यपदार्थको उपभोगका लागि प्रोत्साहित गरिने छ ।
- बालविवाह, दुई सन्तान वीचको जन्मान्तर, परिवार नियोजन, मातृशिशु कल्याणका वारेमा सचेतनामूलक अभियान सञ्चालन गरिने छ ।

रणनीति २.२ को प्राकृतिक तथा वैकल्पिक चिकित्सा पद्धति अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- प्राकृतिक तथा वैकल्पिक उपचार (आयुर्वेदिक, युनानी, आम्नी, पञ्चकर्म, होमोप्याथिक, फिजियोथेरापी, लेजरथेरापी, अकुपञ्चर, अकुप्रेसर, म्युजिकथेरापी) को प्रचार प्रसार गरी जनचेतना अभिवृद्धि गरिने छ ।
- सामुदायिक संस्थाहरुसंग सहकार्य गर्दै गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानमा योग तथा ध्यान केन्द्रहरु सञ्चालनमा ल्याइने छ । विद्यालयहरुमा विशेष कक्षको व्यवस्था गरी वालवालिकाहरुलाई नियमित रुपमा योग तथा ध्यान गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- आयुर्वेदिक चिकित्सालाई प्रवद्र्घन गर्दै अस्पताल एवं औषधालयहरुको क्षमता अभिवृद्धि गरिने छ ।
- आयुर्वेदिक चिकित्सा सम्वन्धी उच्च शिक्षा अध्ययनका लागि प्रोत्साहित गर्दै आवश्यक सहयोग उपलव्ध गराइने छ ।
- जडीवुटी आधारित परम्परागत उपचार पद्धतिलाई प्रवद्र्घन गर्दै आधुनिक आयुर्वेदिक प्रणालीसंग आवद्ध गराइने छ ।

तालिका २१: स्वास्थ्य तथा पोषण सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना

कार्यक्रमहरू	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रात र वा षक लक्ष्य (रू. लाखमा)						बजेट प्रतिशत	दि वल संकेत	लैं गक संकेत	जलबायू संकेत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा				
गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा एवं विस्तार												
स्वास्थ्य संस्थाको न्युनतम मापदण्ड निर्धारण तथा स्तरोन्नति	**पटक**	५	२	२	२	२	२	१०	०.०१	३	१	२
१५ सैयाकोनिर्माणाधीन अस्पताल निर्माण आयोजना	**संख्या**	१	१००	२००	१००	५०	५०	५००	०.३४	३	१	२
स्वास्थ्य सेवाविस्तार: स्वास्थ्य चौकीमा स्वास्थ्य परीक्षण, खोप, गाउँघर क्लिनिक, अल्ट्रासाउण्ड को व्यवस्था	वडा	१-९	५०	५०	५०	५०	५०	२५०	०.१७	३	१	२
स्वास्थ्य चौकीमाआपतकालीन उपचार सेवा	वडा	१-९	३०	३०	३०	३०	३०	१५०	०.१०	३	१	२
वर्थिङ सेवाविस्तार कार्यक्रम (सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थाहरुमा)	वडा	१-९	२०	२०	२०	२०	२०	१००	०.०७	३	१	२
विद्यालय नर्स कार्यक्रम (नर्स सेवा)	संख्या	१३	१२	१२	१२	१२	१२	६०	०.०४	३	१	२
स्वास्थ्य चौकीमागर्भवती महिला चेकजाँचका लागि भिडियो एक्सरे ल्याब सेवा विस्तार	वडा	१-९	३०	३०	३०	३०	३०	१५०	०.१०	३	१	२
लक्षित वर्ग कालागि घर घरमा स्वास्थ्य कार्यक्रम	वडा	१-९	२	२	२	२	२	१०	०.०१	३	१	२
स्वास्थ्यचौकीमा टेलिमेडिसिन सेवा	संख्या	४	५	५	५	५	५	२५	०.०२	३	१	२
विशेषज्ञ डाक्टरसहितको स्वास्थ्य शिबिर	पटक	१०	५	५	५	५	५	२५	०.०२	३	१	२
एम्बुलेन्स खरिद	संख्या	१					३०	३०	०.०२	३	१	२
स्वास्थ्य संस्थाकोक्षमता विकास								०				
सूचना प्रबिधिमैत्री स्वास्थ्य संस्था कार्यक्रम	संख्या	४	५	५	५	५	५	२५	०.०२	३	१	२
आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रको विस्तार	संख्या	५	२०	२०	२०	२०	२०	१००	०.०७	३	१	२
स्वास्थ्यजनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धि	संख्या	५	१०	१०	१०	१०	१०	५०	०.०३	३	१	२
स्वास्थ्य चौकीमा स्वास्थ्य प्रयोगशालास्थापना	संख्या	७	२०	२०	२०	४०	५०	९०	०.०६	३	१	२
स्वास्थ्य एवं पोषणसम्वन्धी चेतना अभिवृद्धि								०				

महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविका अभिमुखीकरण तथा प्रोत्साहन	पटक	४	२०	२०	२०	२०	२०	१००	०.०७	३	१	२
वहुउद्देश्यीय पोषणकार्यक्रम	संख्या	५	२०	२०	१००	५०	१००	२७०	०.१८	३	१	२
पोषणयुक्तखानेकुराः चेतना अभिवृद्धि	संख्या	५	१	१	१	१	१	५	०.००	३	१	२
मातृ, शिशु, बाल्यकालीन खाद्य तथा पोषण सुरक्षा	संख्या	५	५	५	५	५	५	२५	०.०२	३	१	२
प्राणघातक तथा दिर्घरोगीलाई सहायता कार्यक्रम	संख्या	५	१०	१०	१०	१०	१०	५०	०.०३	३	१	२
प्राकृतिक एवंवैकल्पिक उपचार प्रवर्द्धन								०	०.००			
आयुर्वेदिक अस्पतालको विकास	संख्या	५	१०	१०	१०	१०	१०	५०	०.०३	३	१	२
गर्वती/सुत्केरी उद्धार कोष	संख्या	५	१०	१०	१०	१०	१०	५०	०.०३	३	१	२
कोल्डचेन व्यवस्थापन	पटक	१०	१०	१०	१०	१०	१०	५०	०.०३	३	१	२
नसर्नेरोग निरयन्त्रण कार्यक्रम	पटक	१०	१०	१०	१०	१०	१०	५०	०.०३	३	१	२
ज्येष्ठ नागरिकस्वास्थ्य परीक्षण	संख्या	१०	२	२	२	२	२	१०	०.०१	३	१	२
आमा समुह सुदृढिकरण	पटक	९	५	५	५	५	५	२५	०.०२	३	१	२
क्षयरोग नियन्त्रण कार्यक्रम	पटक	१०	५	५	५	५	५	२५	०.०२	३	१	२
स्वास्थ्य तथा पोषणको जम्मा			२९१	३९१	२९१	२४१	२७१	१४८५				

५.१.५अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका २२: आधारभूत स्वास्थ्य: नतिजा खाका

प्रमुख नतिजा सूचक	इकाइ	आधार वर्ष २०८०/०८१	लक्ष्य परिणाम					सूचनाको स्रोत	पूर्वानुमान
			८१/०८२	८२/८३	८३/०८४	८४/८५	८५/०८६		
प्रभाव तहः	गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सवै नागरिकको पहँच भएको हुने								
गाउँपालिका स्तरीय अस्पताल मा पहुच	प्रतिशत	०	४	६	९	१३	१७	पालिकाको पार्श्वचित्र , वार्षिक समीक्षा	स्वास्थ्य संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि हुने
१असर तहः.	आधारभुत स्वाथ्य सेवामा सहज पहुँच अभिवृद्धि भएको हुने								
३० मिनेटको दूरीमा नजिकको स्वास्थ्य संस्थामा पहुँच भएका घरधुरी	प्रतिशत	०	७१	७४	७६	७९	८२	पालिकाको पार्श्वचित्र,	
११ प्रतिफल.	स्वास्थ्य सेवाहरू विस्तार भई पहुँचमा सहजता भएको हुने								
गाउँघर क्लिनिक	संख्या		३	३	३	३	३	पालिकाको वार्षिक प्रगति समीक्षा	स्वास्थ्य संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि हुने
वार्षिक स्वास्थ्य शिविर	संख्या		२	२	२	२	२		
२४ सै घण्टा आपतकालीम सेवा उपलव्ध स्वास्थ्य चौकी	संख्या		१	१	१	१	१		
१२ प्रतिफल.	स्वास्थ्य संस्थाहरूको क्षमता अभिवृद्धि भई गुणस्तरीय सेवा प्रदान भएको हुने								
प्रसुति सेवा उपलव्ध भएका स्वास्थ्य संस्थाहरू	संख्या		६	६	६	६	६	पालिकाको पार्श्वचित्र	स्वास्थ्य संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि हुने
स्वास्थ्य संस्थामा उपलव्ध दक्ष जनशक्ति	संख्या		६०	६०	६०	६०	६०		
एक्सरे मेशिन सहित आधारभुत स्वास्थ्य उपकरण उपलव्ध भएका स्वास्थ्य संस्थाहरू	संख्या		५	५	५	५	५		
आधारभुत स्वास्थ्य भौतिक पूर्वाधार (खानेपानी र शौचालय) उपलव्ध भएका स्वास्थ्य संस्थाहरू	संख्या		१६	१७	१८	१९	१९		
सबै प्रकारका खोप एवं भिटामिन ए प्राप्त गर्ने वाला बालबालिकाहरू	प्रतिशत		४३२	४३२	४३२	४३२	४३२		

स्वाप्रश्वासको संक्रमण (ब्च्क्ष्) दर प्रति लाखमा	**संख्या**		५००	४५०	४००	३५०	२००		
मातृ मृत्युदर (प्रतिलाख जिवित जन्ममा)	संख्या	-	-	-	-	-	-		
स्वास्थ्य विमामा आवद्ध जनसंख्या	प्रतिशत	-	-	-	-	-	-		
२ असर तह	स्वास्थ्य एवं पोषण सम्वन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने प्राकृतिकवैकल्पिक चिकित्सा पद्धतिको प्रवर्द्धन भएको हुने ,								
कुपोषणका कारण पुड्कोकम तौल र ख्याउटे भएका , ५ वर्ष मुनीका बालबालिका	संख्या	०	०	०	०	०	०	पालिकाको पार्श्वचित्र	जनचेतना अभिवृद्धि भएको हुने
२१ प्रतिफलः.	स्वास्थ्य एवं वहुपक्षीय पोषण सम्वन्धी जनचेतना अभिवृद्धि भएको हुने								
जनस्वास्थ्य एवं वहुपक्षीय पोषण सम्वन्धी चेतना अभियान	संख्या	०	०	०	२	३	४	पालिकाको पार्श्वचित्र	स्वास्थ्य सम्वन्धी चेतना अभिवृद्धि भएको हुने
झाडापखाला महामारी एवं भाईरस सङ्क्रमणबाट भएको , मृत्यु	संख्या	०	०	०	०	०			
कार्यरत महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरू	संख्या		३०	३०	३०	४०	५०		
२२ प्रतिफल.	वैकल्पिक चिकित्सा पद्धति प्रवर्द्धन भएको हुने								
आयुर्वेदिक औषधालय तथा क्लिनिक	संख्या	०	०	१	१	१	१	पालिकाको पार्श्वचित्र	वैकल्पिक चिकित्सामा निजी क्षेत्र प्रोत्साहित भएको हुने
अपे क्षत उपलब्धि	स्थानीय स्वास्थ्य नीति तर्जुमा भएको हुने, गाउँपा लकामा कम्तीमा १५ बेडको अस्पताल स्थापना भएको हुने, रिफरल अस्पतालसँग सम्बन्ध स्था पत भएको हुने, ८० प्रतिशत महिलाहरू स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी भएको हुने, कशोरावस्थाको गर्भधारण सङ्ख्या २५ भन्दा कममा पु¥याउने, सुत्केरीपश्चात् ३ पटक जाँच गराउने महिला ५०% पु¥याउने, स्वास्थ्य संस्थामा ३० मनेट भत्रमा पुग्ने ८०% पु¥याउने ।								

५.२ शिक्षा

५.२.१ पृष्ठभूमि

शिक्षा क्षेत्रलाई वैज्ञानिक, प्राविधिक, व्यावसायिक, सीपमूलक, रोजगारमूलक वनाउने, सक्षम, प्रतिस्पर्धी र नैतिक एवं राष्ट्रिय हित प्रति समर्पित जनशक्ति तयार पार्ने, उच्च शिक्षालाई सहज, गुणस्तरीय र पहुँचयोग्य वनाई क्रमशः निःशुल्क वनाउने लक्ष्य नेपाल सरकारले लिएको छ । नेपालको संविधानले नागरिकलाई आधारभूत शिक्षालाई निःशूलक एवं अनिवार्य गर्ने, र माध्यामिक तह सम्मको शिक्षालाई निःशुल्क पाउने प्रत्याभूति गरेको छ । त्यसैगरी १६ औं राष्ट्रिय योजनामा सुलभ तथा गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चित गर्ने पक्षलाई दीर्घकालीन राष्ट्रिय रणनीतिको रुपमा ग्रहण गरिएको छ भने शिक्षाको माध्यमवाट व्यक्तिको सर्वाङ्गिण विकास गर्ने र गुणस्तरीय शिक्षा प्रणालीलाई सामाजिक एवं आर्थिक रुपान्तरणको रुपमा परिकल्पना गरिएको छ । त्यसैगरी स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार मातृभाषामा शिक्षा प्रदान, पाठ्यक्रम तथा सामाग्री विकास विकास, प्राविधिक शिक्षा प्रदान, सहकारी विद्यालय स्थापना एवं विद्यालयहरुको नक्साङ्कन, समायोजन, शैक्षिक पूर्वाधार निर्माण गर्ने लगायतका कार्यहरुका लागि नीति, कानुन, योजना, कार्यान्वयन, नियमन तथा अनुगमन मूल्याङ्कन गर्ने जस्ता जिम्मेवारीहरु स्थानीय सरकारको कार्यक्षेत्र भित्र राखिएको छ ।

५.२.२ समस्या तथा चुनौती

भौगोलिक कठिनाईका कारण विद्यालयको सहज पहुच नहुनु, विद्यालयमा अतिरिक्त क्रियाकलाप लगायत शैक्षिक सामाग्री, पुस्तकालय र प्रयोगशालाको कमि, पाठ्यपुस्तक ढुवानीमा समस्या, दिवा खाजाका लागि तोकिएको रकम न्यून हुनु, दिवा खाजा पकाउने कर्मचारी नभएको, स्थानीय पाठ्यपुस्तकको अभाव, विद्यालय, विद्यार्थी र अभिभावकहरु वीच नियमित सम्वादको अभाव र वुझाइमा कमि, आपतकालीन अवस्थामा वैकल्पिक माध्यमवाट सिकाइलाई निरन्तरतामा कमि, कक्षा दोहोर्याउने प्रवृति हुनु, सिकाइ उपलव्धि दर न्यून हुनु, विद्यालयहरुको नियमित अनुगमन र सुपरीवेक्षण कमि, विद्यालयमा शैक्षिक एवं भौतिक पूर्वाधारको कमी साथै भएका पूर्वाधारहरु पनि वालवालिका एवं अपाङ्गतामैत्री नहुनु, बाल मनोविज्ञान, मनोपरामर्शको अभाव र अध्ययन अनुसन्धानको पनि कमि, भाषा भेषभूषा र संस्कृतिमा बाह्य आक्रमणलाई नियन्त्रण गर्नु, सामुदायिक विद्यालयको शिक्षालाई पूर्णत प्रविधिमैत्री वनाउनु, विद्यालयका शिक्षकहरुको मनोवलमा अभिवृद्धि ल्याउनु, विद्यालय र अभिभावक बीचको वुझाइमा एकरुपता ल्याउनु आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरु हुन् ।

५.२.३ सम्भावना तथा अवसर

विद्यालय शिक्षालाई प्रविधिमैत्री वनाउन सकिने, गाउँपालिकाको भौगोलिक सहजतालाई ध्यान दिदै आवासीय बिद्यालय स्थापना गर्न सकिने, सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थीको आकर्षण वढाउन सकिने, विद्यालयमा भौतिक पूर्वाधार अपाङ्गता, वालवालिकामैत्री संरचनाको निर्माण एवं विस्तार गर्न सकिने, शिक्षकको क्षमता विकासका

लागि विशेषज्ञ हरु बाट तालिम को व्यवस्था गर्न सकिने, शिक्षा शाखालाई प्रभावकारी बनाउन सकिने, शिक्षकलाई अनुसन्धनात्मक कृयाकलापमा संलग्न गराउन गाउँपालिकाले सहजीकरण गर्न सक्ने, विद्यार्थीको अन्तरवैयक्तिक क्षमताको पहिचान विकास र तदअनुरुपको कार्यक्रम निर्माणकालागि आवश्यक पहल गर्न सकिने, मातृभाषा बझांगीमा स्थानीय पाठ्यपुस्तक निर्माण गर्न सकिने, स्थानीय कलासंस्कृति भाषा र , पुरातात्विक महत्वका सामग्रीहरू लोप हुँदै जानु ,साहित्यको लोप हुन सक्ने आदि यस क्षेत्रका प्रमुख सम्भावना तथा अवसरहरु हुन् ।

५.२.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य: प्राविधिक एवं गुणस्तरीय शिक्षामा सवैको पहुँच अभिवृद्धि भई दक्ष जनशक्ति उत्पादन भएको हुने

उद्देश्य

- शिक्षामा गति गरिव, विपन्न तथा सीमान्तकृत वर्ग लगायत सवैको सहज एवं समान पहुँच सुनिश्चित गर्नु
- विद्यालयहरुमा आधारभूत भौतिक एवं शैक्षिक सुविधाको सुनिश्चितताबाट गुणस्तरीय, प्रयोगात्मक, व्यवहारिक एवं प्राविधिक शिक्षा प्रदान गर्नु

रणनीतिहरु

१.१ साक्षरता वृद्धि तथा उमेर समूहका वालवालिकाहरुलाई विद्यालयको पहुँचमा ल्याउने
१.२ शिक्षालाई सर्वसुलभ बनाउदै गुणस्तरीय वनाउने
१.३ शैक्षिक एवं भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्था गर्दै सुविधासम्पन्न वनाउने
१.४ प्राविधिक दक्ष जनशक्ति विकास गर्ने

कार्यनीतिहरु

रणनीति १.१ को साक्षरता वृद्धि तथा शिक्षामा समान पहुँच अभिवृद्धि अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- शिक्षावाट वन्चित समूहलाई गृहणी, प्रौढ तथा अभिभावक शिक्षा तथा निरन्तर शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन एवं विद्यालय छाडेका वा वाहिर रहेका उमेर समुहका वालवालिकाहरुलाई वैकल्पिक शिक्षा प्रदानवाट साक्षरतामा अभिवृद्धि ल्याउदै जीवनोपयोगीका साथै प्रारम्भिक वालविकासलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गरिने छ ।
- नागरिक समाज, स्थानीय गैसस लगायतका सामुदायिक संस्थाहरुसंग सहकार्य गरी विद्यालय भर्नालाई अभियानको रुपमा सञ्चालन गर्दै उमेर समुहका सवै वालवालिकालाई विद्यालयको पहुँचमा ल्याइने छ ।
- आधारभूत एवं माध्यामिक तह सम्मको शिक्षालाई निःशुल्क एवं अनिवार्य वनाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गरिने छ ।
- आधारभूत तहसम्म स्थानीय मातृभाषामा शिक्षा प्रदान गर्न विद्यालयलाई प्रोत्साहित गर्दै नैतिक शिक्षा एवं व्यवहारिक शिक्षामा जोड दिइने छ ।

रणनीति १.२ को शिक्षालाई सर्वसुलभ र गुणस्तरीय बनाउने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- गाउँपालिका भित्रका बिद्यालयहरु लाई समेटेर आवाशीय बिद्यालयको विकास गरिने छ | न्यून विद्यार्थी संख्या भएका विद्यालयहरुलाई सम्भाव्यताका आधारमा विद्यालय समायोजन गर्दै आवसिय विद्यालयहरु सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
- तालिम प्राप्त, विषयगत एवं दरबन्दी अनुसारका शिक्षकहरुको व्यवस्था गर्दै शिक्षकहरुलाई प्रविधिमैत्री, विषयगत तालिम, पुर्नताजगी तालिम, अन्तरक्रिया एवं अनुभव आदनप्रदानमा सहभागि गराई पेशागत दक्षतामा अभिवृद्धि ल्याउदै शिक्षण पद्धतिहरुलाई व्यवहारिक, प्रयोगात्मक, बालमैत्री वनाइने छ ।
- विषयगत, कक्षागत सिकाई उपलब्धी दर बढाउन नतिजामा आधारित मूल्याङ्कन प्रणालीको अवलम्बन, विद्यालय अनुगमन तथा मूल्याङ्कन एवं बालबालिकाहरुलाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा प्रदान गर्दै बालबालिकाको सिकाईमा अभिवृद्धि ल्याइने छ ।
- शिक्षण सिकाइ तथा उपलब्धि, निरन्तरता दरमा वृद्धि ल्याउदै निश्चित मापदण्डका आधारमा उत्कृष्ट शिक्षक, उत्कृष्ट परिणाम ल्याउने विद्यालय, प्रभावकारी विद्यालय व्यवस्थापन, एवं वालवालिकाहरुलाई प्रोत्साहित गर्दै पुरस्कृत गरिने छ ।

रणनीति १.३ को भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्थावाट सुविधा सम्पन्न अन्र्तगतका कार्यनीतिहरु

- सवै प्रकारका भौतिक पूर्वाधारहरु (विजुली, खानेपानी, शौचालय, भवन निर्माण, कक्षाकोठा, फर्निचर, तारवार, खेलमैदान, छात्रावास आदि) निर्माण गर्दै पूर्वाधारलाई छात्रामैत्री, अपाङ्तामैत्री एवं भूकम्प प्रतिरोधात्मक बनाउदै विद्यालयलाई सहज वनाइने छ ।
- विद्यालयलाई आइसिटिमा जोड्दै इ—पुस्तकालय, ई—हाजिरी, स्मार्ट वोर्डको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- विज्ञान प्रयोगशाला, पुस्तकालय, सन्दर्भ सामग्री, विषयगत शैक्षिक सामग्री तथा पाठ्यपुस्तकहरुको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- विद्यालयहरुमा व्यवस्थित खेलकुद मैदान सहित विद्यालयको चारैतर्फ फलफुलका विरुवा, तथा छहारा दिने ठूला रुखहरुको वृक्षारोपण गरी हरियाली प्रवद्र्घन गरिने छ ।
- एक विद्यालय, एक करेसाबारीको निर्माण गरि विद्यालयको वातावरण सुन्दर र स्वच्छ बनाइने छ |
- विद्यार्थीहरुको नियमित स्वास्थ्य परीक्षण तथा प्रारम्भिक स्वास्थ्योपचारका विद्यालयमा घुम्ति नर्स सेवा उपलव्ध गराइने छ ।

रणनीति १.४ को प्राविधिक जनशक्ति विकास अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- कृषि, स्वास्थ्य, इन्जिनियरिङ लगायतका विषयहरुको अध्यपनका लागि प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम (सिटिइभिटी) को सम्वद्धनमा सुविधा सम्पन्न प्राविधिक शिक्षालय सञ्चालन गरिने छ ।
- व्यवसायिक एवं प्राविधिक शिक्षाका लागि शिक्षकहरुको पेशागत दक्षता अभिवृद्धि, तालिम प्रदान गर्ने, विषयगत शिक्षक लगायत आवश्यक श्रोत साधनको प्रवन्ध मिलाइने छ ।

- महिला, अति गरिव विपन्न, सीमान्तकृत एवं दलित वर्ग समुदायलाई छात्रवृत्ति प्रदान गर्दै प्राविधिक शिक्षाका लागि प्रोत्साहित गरिने छ ।
- १२ वर्ष भन्दा माथिका बालबालिकाको "बिशेष शिप सर्वेक्षण" गरि उनीहरुको क्षमता र रुची का आधारमा ब्यबसायिक शिक्षा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

तालिका २३: शिक्षा सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना

कार्यक्रमहरू	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रू.लाखमा)						बजेट प्रतिशत	दिविल संकेत	लैंगिक संकेत	जलबायू संकेत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा				
शैक्षिक नीति विकास												
बिद्यालयकोपुर्बाधार तथा गुणस्तरीयता को न्युनतम मापदण्ड निर्माण	संख्या	१	२०					२०	०.८६	४	१	३
स्थानीय विद्यालय भर्नाकार्यक्रम	पटक	१	५	५	५	५	५	२५	१.०८	४	१	३
विद्यालय पोशाक, कापी झोला किताव, ढुवानी रवितरणमासहजीकरण	संख्या	१	५	५	५	५	५	२५	१.०८	४	१	३
सुबिधा सम्पन्न प्रारम्भिक वाल विकास केन्द्र	संख्या	१	१०	५	५	५	५	३०	१.२९	४	१	३
स्थानीय उत्पादनमाआधारित दिवा खाजा कार्यक्रम	पटक	५	१०	१०	१०	१०	१०	५०	२.१६	४	१	३
शैक्षिक क्यालेन्डरनिर्माण/ ब्यबस्थापन	पटक	१	३	३	३	३	३	१५	०.६५	४	१	३
संस्थागत विद्यालयनियमन कार्यक्रम	पटक	१	३	३	३	३	३	१५	०.६५	४	१	३
गुणस्तरीय शिक्षा								०	०.००			
तालिम तथापुनर्ताजगी (बिशेषज्ञ तालिम, कम्पुटर, IEMIS, लेखा लगायत का तालिमकार्यक्रम)	पटक	५	५०	५०	५०	५०	५०	२५०	१०.७८	४	१	३
शिक्षक आदान प्रदान कार्यक्रम	पटक	२	१०	१०	१०	१०	१०	५०	२.१६	४	१	३
शिक्षकको क्षमता विकास (अनुसन्धान, बौद्धिक क्रियाकलाप, लेख प्रकाशन, आदि)	पदक	२	३०	३०	३०	३०	३०	१५०	६.४७	४	१	३
शिक्षककोबौद्धिकता/ ज्ञान सर्वेक्षण	पटक	३	२०		२०		२०	६०	२.५९	४	१	३
सम्मान तथा उत्कृष्ट पुरस्कार	संख्या	५	३०	३०	३०	३०	३०	१५०	६.४७	४	१	३
पाठ्यक्रमपरिमार्जन, संशोधन (आधारभूत तह कक्षा ६ देखि ८ सम्म का लागि स्थानीय	संख्या	१	२०					२०	०.८६	४	१	३

पाठ्यक्रमनिर्माण)												
माध्यमिक तह काकिशोर किशोरीको सूचना प्रबिधि सम्बन्धि ज्ञान शिप अभिबृद्धि कार्यक्रम	संख्या	५	२०	२०	२०	२०	२०	१००	४.३१	४	१	३
भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्था								०	०.००			
थप पूर्वाधार निर्माणः तारबार, कम्पाउण्ड, खानेपानी, खेलमैदान, कक्षाकोठा, फर्निचर तथा खेल सामग्री	संख्या	५५	५०	५०	५०	५०	५०	२५०	१०.७८	४	१	३
न्युनतम शैक्षिक सामग्रीको निर्धारण, अनुगमन र ब्यबस्थापन	संख्या	५५	२०	२०	२०	२०	२०	१००	४.३१	४	१	३
विज्ञान र सूचना प्रबिधि प्रयोगशाला	संख्या	१५	२०	२०	२०	२०	२०	१००	४.३१	४	१	३
पुस्तकालय	संख्या	१५	२०	२०	२०	२०	२०	१००	४.३१	४	१	३
प्राविधिक, दक्षजनशक्ति विकास								०	०.००			
प्राविधिक धार सञ्चालन	संख्या	२	३०	३०	३०	३०	३०	१५०	६.४७	४	१	३
उच्च शिक्षाछात्रावृत्तिःस्वास्थ्य, कृषिपशु, इन्जिनियरिङ, आयुर्वेद	संख्या	१०	५०	५०	५०	५०	५०	२५०	१०.७८	४	१	३
पढ्दै कमाउदै व्यवसायिक शिक्षा कार्यक्रम	संख्या	३	२०	२०	२०	२०	२०	१००	४.३१	४	१	३
अतिरिक्त कार्यक्रमहरू								०	०.००			
विद्यालयमा खेलकुद लगायतका अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन	संख्या	१२	२५	२५	२५	२५	२५	१२५	५.३९	४	१	३
विद्यालय घुम्ति नर्स सेवा	पटक	२	१	१	१	१	१	५	०.२२	४	१	३
एक विधालय एक करेसाबारी कार्यक्रम	संख्या	५५	६	६	६	६	६	३०	१.२९	४	१	३
आवासीय बिद्यालय विकास कार्यक्रम	संख्या	२	२०	२०	२०	२०	२०	१००	४.३१	४	१	३
विद्यालय घुम्ति नर्स सेवा	संख्या	१६	१०	१०	१०	१०	१०	५०	२.१६	४	१	३
शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रर्वतनको जम्मा			५०८	४४३	४६३	४४३	४६३	२३२०				

५.२.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका २४: शिक्षा विकास: नतिजा खाका

प्रमुख नतिजा सूचक	इकाइ	आधार वर्ष २०८०/०८१	लक्ष्य परिणाम					सूचनाको स्रोत	पूर्वानुमान
			८१/०८२	८२/८३	८३/०८४	८४/८५	८५/०८६		
प्रभाव तहः	प्राविधिक एवं गुणस्तरिय शिक्षामा सबैको पहुँच अभिवृद्धि भई दक्ष जनशक्ति उत्पादन भएको हुने								
साक्षरता दर.	प्रतिशत	७१.९	७१.९	७२	७४	७६	७८	पालिकाको पार्श्वचित्र,	जनचेतना अबिवृद्धि भएको हुने
१असर तहः.	शिक्षामा अति गरिव विपन्न तथा सीमान्तकृत वर्ग लगायत ,सबैको सहज एवं समान पहँच सुनिश्चित भएको हुने								
१५ मिनेटको दूरीमा आधारभुत तह सम्मको विद्यालय पहुँच भएका घारधुरी	प्रतिशत	७०	७५	८०	८५	९०	९५	पालिकाको पार्श्वचित्र,	
११प्रतिफल.	विद्यालयमा उमेर समूहका सबै वालवालिकाहरूको पहुँच वृद्धि भएको हुने								
आधारभुत तहको खुद भर्नादर	प्रतिशत	९३	९४	९५	९६	९७	९८	पालिकाको पार्श्वचित्र , वार्षिक प्रगति समीक्षा	अबिभावक एवं चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम प्रभावकारी बएको हुने
सुविधा सम्पन्न प्रारम्भिक वालविकास केन्द्र	संख्या								
विद्यालय बाहिर उमेर समुहका बालबालिकाहरू	प्रतिशत	७	६	५	४	३	२		
१२ प्रतिफल.	माध्यामिक तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य एवं नि:शुल्क भएको हुने								
विद्यालय छाड्ने दर	प्रतिशत	२०	१८	`१६	१४	१२	११	पालिकाको पार्श्वचित्र , वार्षिक प्रगति समीक्षा	शिक्षा क्षेत्रमा पर्याप्त वजेट विनियोजन भएको हुने
माध्यामिक तहसम्म दिवा खाजा खुवाउने विद्यालय	संख्या	५०	५०	५०	५०	५०	५०		
२असर तहः.	विद्यालयमा आधारभुत भौतिक एवं शैक्षिक सुविधाको सुनिश्चितताबाट गुणस्तरीयव्यवहारिक एवं इराविधिक शिक्षा प्रदान भएको हुने ,प्रयोगात्मक ,								
माध्यामिक तहको सिकाइ उपलब्धि दर	प्रतिशत	७२	७३	७४	७५	७६	७७	पालिकाको पार्श्वचित्र , प्रगति समीक्षा	गुणस्तरीय शिक्षा प्रवर्द्धित भएको हुने
उच्च शिक्षा अध्यापन गर्ने शिक्षण	संख्या	२	२	२	२	२	३		

संस्था									
२१ प्रतिफल.	विद्यालयहरूमा शैक्षिक एवं भौतिक पूर्वाधारहरूको व्यवस्था सर्वसुलभ भएको हुने								
सवै प्रकारका भौतिक पूर्वाधार भएका विद्यालय ,खेल मैदान) ,कक्षाकोठा ,फर्निचर ,शौचालय (हाजिरी-ई ,विद्युत,खानेपानी ,भवन	संख्या	४५	४६	४७	४८	४९	५०	पार्श्वचित्र तथा वार्षिक प्रगति समीक्षा	शिक्षा क्षेत्रमा पर्याप्त वजेट विनियोजन भएको हुने
आईसिटी कम्प्युटर ,तथाविज्ञान प्रयोगशालास्यानिटरी ,नर्ससेवा , ,भएका विद्यालय ,प्याड	संख्या	३०	३२	३४	३६	३७	३८		
२१ प्रतिफल.	सक्षम र व्यवसायिक प्राविधिक जनशक्ति उत्पादन भएको हुने								
विद्यालयमा प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा सञ्चालन गर्ने विद्यालय	संख्या	२	२	२	३	३	४	पालिकाको पार्श्वचित्र	व्यवसायिक एवं प्राविधिक शिक्षा प्रवर्द्धित भएको हुने
अपेक्षित उपलब्धि	खुद भर्ना दर शतप्रतिशत भएको हुने, साक्षरता दर १०० प्रतिशत पुगेको हुने छ, सबै माध्यमिक विद्यालयमा प्राविधिक धारका शिक्षा सञ्चालनमा आएका हुन ेछन् । सम्मको स्थानीय पहिचानसहितको पाठ्यक्रम तयार भएको हुने छ । सिकाइ उपलब्धि दर ७० भन्दा माथि भएको हुने छ ।								

५.३ खानेपानी तथा सरसफाई

५.३.१ पृष्ठभूमि

खानेपानी तथा सरसफाई सेवा र स्वच्छ खानेपानीमा पहुँचलाई नेपालको संविधान, २०७४ मा नागरिकहरुको मौलिक अधिकारको रुपमा ग्रहण गरिएको छ । त्यसैगरी दिगो विकास लक्ष्यमा स्वच्छ खानेपानीलाई एक महत्वपूर्ण लक्ष्य सूचकको रुपमा व्यवस्था गरिएको छ भने स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा स्थानीय खानेपानी व्यवस्थापन गर्ने, त्यसका लागि नीति, कानुन, मापदण्ड तथा योजना कार्यान्वयन, नियमन गर्ने, महसुल निर्धारण गर्ने जस्ता जिम्मेवारीहरु स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

५.३.२ समस्या तथा चुनौती

खानेपानीको शुद्धता तथा प्रशोधन कार्य नहुनु, खानेपानीको शुद्धता तथा सरसफाई प्रति जनचेतनाको अभाव, फोहोरमैला व्यवस्थापनको प्रभावकारीतामा कमि, खानेपानीको स्रोतको गुणस्तरीयता कायम राख्नु, खानेपानी मुहानहरुको दिगो उपयोग तथा संरक्षण गर्नु, गाउँपालिकामा खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धि हेर्ने कर्मचारी नभएको, व्यवस्थित खानेपानी योजना अभाव तथा भएका खानेपानीको संरक्षण एवं नियमित सञ्चालनमा समस्या आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरु हुन् ।

५.३.३ सम्भावना तथा अवसर

एक घर एक धारा अवधारणा लागु भएको, खानेपानीको ब्यबस्थापनका लागि प्रशस्त मात्रामा जलाधार रहेको, गाउँपालिका भित्र हाल संचालित खानेपानी आयोजनाले गाउँबासीको आवस्यकतालाई सम्बोधन गरेको, गाउँपालिकाले बार्षिक रुपमा खानेपानी सरसफाईका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको, एकिकृत खानेपानी व्यवस्थापन योजना निर्माण गर्न सकिने र संचालनमा रहेका खानेपानी आयोजनाहरू व्यवस्थित हुने आदि यस क्षेत्रका प्रमुख सम्भावना तथा अवसरहरु हुन् ।

५.३.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : गुणस्तरीय र सुरक्षित खानेपानीको सर्वसुलभ एवं पूर्ण सरसफाईयुक्त गाउँपालिका भएको हुने

उद्देश्य

१. स्वच्छ, सफा र सुरक्षित खानेपानीमा नागरिकहरुको पहुँच अभिवृद्धि भई सर्वसुलभ वनाउनु
२. सरसफाईलाई व्यवस्थित गर्दै स्वच्छ वातावरण कायम राख्नु

रणनीतिहरु

१.१ खानेपानीका मुहान तथा श्रोतहरुको संरक्षण एवं सम्वद्र्घन गर्ने

१.२ आधारभूत खानेपानीमा सवैको सहज पहुँच अभिवृद्धि गर्ने

२.१ सरसफाइलाई व्यवस्थित गर्दै फोहोरमैलालाई सुरक्षित विसर्जन गर्ने

२.२ सरसफाई सम्वन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने

कार्यनीतिहरु

रणनीति १.१ को खानेपानीका मुहान श्रोतको संरक्षण अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- खानेपानीका मुहान तथा श्रोतहरुको पहिचान गरी नक्साङ्कन गरिने छ ।
- खानेपानीका संरचनाको स्तरोन्नति, मुहान सुधार एवं संरक्षण गदै पानी प्रशोधनको व्यवस्था मिलाइने छ
- तारवार तथा पर्खालहरु निर्माण गरी मुहान क्षेत्रको संरक्षण गरिने छ ।

रणनीति १.२ को खानेपानीमा सवैको सहज पहुँच अभिवृद्धि अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- हरेक घरमा पाइपलाइन मार्फत सुरक्षित तवरले खानेपानी वितरणको व्यवस्था मिलाउदै एकघर एकधाराको व्यवस्था गरिने छ ।
- देउरा र झोतामा जस्ता खाने पानी को अभाब भएका क्षेत्रमा डिप बोरिंग को ब्यबस्थापन गरि खानेपानी को व्यवस्था गरिने छ
- काडाचौर र भाम चौरमा सोलार लिफ्ट प्रणालीद्वारा खानेपानीको आपूर्ति गर्ने व्यवस्था गरिने छ
- पानी मुहान र खानेपानी संरचनाहरुको नियमित मर्मत सम्भार, स्तरोन्नति र वितरण प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्दै थप क्षेत्रहरुमा खानेपानी सुविधा उपलव्ध गराइने छ ।
- सार्वजनिक स्थल, कार्यालय, बस्तिआदि क्षेत्रमा सार्वजनिक धाराहरु निर्माण गरी खानेपानीमा पहुँच वृद्धि ल्याइने छ ।

रणनीति २.१ को व्यवस्थित सरसफाई व्यवस्थित वनाउने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- शौचालयको व्यवस्था प्रत्येक घरमा हुनुपर्ने नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ। शौचालय निर्माण गर्न नसक्ने अति गरिव एवं विपन्न घरहरुमा शौचालय निर्माणका लागि सहयोग तथा अनुदानको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- स्थानीय समुदायको सहभागितामा पानी सुविधा सहितको सार्वजनिक शौचालय निर्माण एवं सरसफाइलाई व्यवस्थित गर्दै खुल्ला दिसामुक्त बनाइने छ ।
- फोहोरको मुख्य श्रोतहरु घर, पसल, व्यवसाय, कार्यालय एवं सार्वजनिक स्थलहरुमा फोहोरलाई वर्गीकरण गरी सङ्कलन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ । सङ्कलित फोहोरलाई सुरक्षित विसर्जनको व्यवस्था गरिने छ

रणनीति २.२ को जनचेतना अभिवृद्धि अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- खानेपानी संरक्षण, स्वच्छ खानेपानी वारे जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- सामुदायिक संस्थाको सहकार्यमा सरसफाई अभियान सञ्चालन गरिने छ ।
- महिला सञ्जाल तथा आमासमुह मार्फत फोहोरवाट कम्पोष्ट मल वनाउने सम्वन्धी प्राविधिक सीप विकास तालिम सञ्चालन गरिने छ ।
- फोहोरमैला सम्वन्धी चेतनामूलक प्रचार सामाग्रीहरु वनाई वितरण गरिने छ ।

तालिका २५: खानेपानी तथा सरसफाई : कार्यक्रम तथा आयोजना

कार्यक्रमहरू	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रू.लाखमा)						बजेट प्रतिशत	दिविल संकेत	लैंगिक संकेत	जलबायू संकेत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा				
खानेपानी मुहान तथा श्रोत संरक्षण												
खानेपानी आयोजना निर्माण तथा संरचनाको स्तरोन्नति	वडा	१-९	१००	१००	१००	१००	१००	५००	०.३९	६	३	१
मुहान क्षेत्र संरक्षण तथा वृक्षारोपण	वडा	१-९	१०	१०	१०	१०	१०	५०	०.०४	६	३	१
एक घर एक धारा सबलीकरण	वडा	१-९	५०	५०	५०	५०	५०	२५०	०.१९	६	३	१
खानेपानी आयोजना मर्मत सम्भार	वडा	१-९	२०	२०	२०	२०	२०	१००	०.०८	६	३	१
खानेपानी शुद्धीकरण,	वडा	१-९	१०	१०	१०	१०	१०	५०	०.०४	६	३	१
खानेपानी उपभोक्ता क्षमता वृद्धि	वडा	१-९	२	२	२	२	२	१०	०.०१	६	३	१
व्यवस्थित सरसफाइ												
विभिन्न वजार तथा बस्ती क्षेत्रमा ढल निकास व्यवस्थापन	वडा	१-९	४०	४०	४०	४०	४०	२००	०.१६	६	३	१
फोहोर बर्गिकरण तथा ब्यबस्थापन	संख्या	१-९	१०	२०	२०	२०	२०	९०	०.०७	६	३	१
सरसफाइ जनचेतना अभिवृद्धि												
फोहोरमैला जनचेतना अभिवृद्धि	पटक	५	२	२	२	२	२	१०	०.०१	६	३	१
टोल, वस्ती सरसफाइ अभियान	पटक	५	२	२	२	२	२	१०	०.०१	६	३	१
कम्पोष्ट मल वनाउने प्राविधिक तालिम	पटक	४		५	५	५	५	२०	०.०२	६	३	१
खानेपानी तथा सरसफाईको जम्मा			२४६	२६१	२६१	२६१	२६१	१२९०				

५.३.५अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका २६:खानेपानी तथा सरसफाइं नतिजा खाका

प्रमुख नतिजा सूचक	इकाइ	आधार वर्ष २०८०/०८१	लक्ष्य परिणाम					सूचनाको स्रोत	पूर्वानुमान
			८१/०८२	८२/८३	८३/०८४	८४/८५	८५/०८६		
प्रभाव तहः	गुणस्तरीय र सुरक्षित खानेपानीको सर्वसुलभ एवं सरसफाई गाउँपालिका भएको हुने								
सुरक्षित एवं उपचार गरिएको खानेपानी सुविधामा पहुँच भएको जनसंख्या	प्रतिशत	०	०	०	०	३	४	पालिकाको पार्श्वचित्र , वार्षिक	उपलब्ध पानीको उपयुक्त सदुपयोग हुने
१ असर.तहः	स्वच्छ सफा र सुरक्षित खानेपानीमा नागरिकहरुको पहुँच अभिवृद्धि भईसर्वसुलभ भएको हुने								
आधारभूत खानेपानी सेवामा पहँच भएको जनसंख्या	प्रतिशत	५०	५०	६०	७०	८०	९०	पालिकाको पार्श्वचित्र,	उपलब्ध पानीको उपयुक्त सदुपयोग हुने
११ प्रतिफल.	खानेपानीको मुहान तथा स्रोतहरूको संरक्षण भई दिगोको रुपमाविकास भएको हुने								
उपलव्ध खानेपानीको मुहान तथा जलश्रोतहरू	संख्या	५०	५०	५०	६५	७०	७५	पालिकाको पार्श्वचित्र , वार्षिक	पानी मुहानहरूकोसंरक्षण भएको हुने
तारवारपर्खाल , लगाई संरक्षित गरिएको खानेपानी मुहान	संख्या	३	३	५	६	७	८		
स्रोत संरक्षणका लागि बाढी पहिरो नियन्त्रण	संख्या	०	०	२	३	४	५		
१२ प्रतिफल.	**खानेपानी पूर्वाधारको स्तरोन्नति भई घरघरमा सुरक्षित खानेपानी उपलव्ध भएको हुने**								
नियमित मर्मतस्तरोन्नति , भएका खानेपानीका (धारा,पाइपलाइन)पूर्वाधार	संख्या	१५	१६	१९	२०	२१	२२	पालिकाको पार्श्वचित्र	खानेपानीउपभोक्ता समितिहरूको क्षमता विकास भई

थप खानेपानी पूर्वाधार	संख्या	-	-	-	-	-	-		क्रियाशील भएको हुने
क्रियाशील खानेपानि तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति	संख्या	१५	१६	१७	१८	१९	२०		
२असर तहः .	सरसफाइलाई व्यवस्थित गर्दै स्वच्छ वातावरण कायम भएको हुने								
ब्यबस्थित रुपमा फोहोर ब्यबस्थापन गर्ने ठाउ	प्रतिशत	१	१	१	१	१	१		
२१प्रतिफल.	पोहोरलाई सदुपयोग गर्दै फोहोरबाट आर्जन भएको हुने								
घर, पसल, कार्यालयका फोहोरलाई वर्गीकरण गरी विसर्जन गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	०	०	०	५	७	८	पालिकाको पार्श्वचित्र	फोहोर व्यवस्थापनमा जनचेतना अभिवृद्धि भएको हुने
शौचालय भएका घरधुरी	प्रतिशत	९०	९०	९४	९६	९८	१००		
व्यवस्थित ढल प्रणालीमा जोडिएका घरधुरी	प्रतिशत	०	०	०	०	५	१०		
२२ प्रतिफल.	फोहोरलाईसदुपोग गर्दै फोहोरबाट आय आर्जन भएको हुने								
जैविकमल बनाउने सम्वन्धी प्राविधिक तालिम लिने	संख्या	१५	१७	१८	२०	२२	२४	पालिकाको पार्श्वचित्र , वार्षिक समीक्षा	फोहोर व्यवस्थापनमा जनचेतना अभिवृद्धि भएको हुने
जैविक मल उत्पादनमा आवद्ध घरधुरी	संख्या	५	६	७	८	९	१०		
अपेक्षित उपलब्धि	सबै घरधुरीमा गुणस्तरीय, सफा, स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध हुने छ । निर्माणाधीन खानेपानी योजनाहरू निर्धारित समयमै सम्पन्न हुने छन् । खानेपानीको परीक्षण गर्न प्रयोगशालाको स्थापना भई सञ्चालनमा आउने छ । खानेपानी मिटर जडान तथा मर्मत सम्भार कार्यकर्ताको व्यवस्था भई नियमित खानेपानी वितरण भएको हुने छ । यस आवधिक योजना अवधिमा सत्यवती गाउँपालिका पूर्ण सरसफाईयुक्त पालिका हुने छ ।								

५.४ लैङ्गिक समानता, सामाजिक समावेशीकरण तथा लक्षित वर्ग

५.४.१ पृष्ठभूमि

नेपाल संविधान, २०७४ ले समानता (कानुनी आधारमा समान), सामाजिक न्याय (समानुपातिक सहभागिताका आधारमा), सामाजिक सुरक्षा (कानुनद्वारा सुरक्षा), ज्येष्ठ नागरिकको संरक्षण, दलितछुवाछूत तथा भेदभाव विरुद्ध (जातिय आधारमा), महिला, वालवालिका, दलित (समानुपातिक समावेशी सिद्धान्तका आधारमा) को हकलाई मौलिक अधिकारको रुपमा ग्रहण गरिएको छ । १६ औं राष्ट्रिय योजनामा परिस्कृत तथा मर्यादित जीवनलाई दीर्घकालीन राष्ट्रिय लक्ष्यको रुपमा अंगिकार गरेको छ भने गरिवी निवारण गर्ने र आर्थिक सामाजिक समानता सहितको न्यायपूर्ण समाज निर्माण गर्ने पक्षलाई दीर्घकालीन राष्ट्रिय रणनीतिको रुपमा लिइएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको लगत राखे, परिचयपत्र वितरण गर्ने, सामाजिक सुरक्षा र सुविधाको व्यवस्थापन गर्ने, दिवाखाजा, आश्रय केन्द्र सञ्चालन एवं पुर्नस्थापना केन्द्र सञ्चालन गर्ने र सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम कार्यान्वयन जस्ता जिम्मेवारीहरु संघ एवं प्रदेश सरकारको समन्वयमा गर्ने कार्य स्थानीय तहको क्षेत्राधिकारमा राखिएको छ ।

५.४.२ समस्या तथा चुनौती

गाउँपालिकाका भौतिक संरचनाहरु समावेशीमैत्री नहुनु, महिला र पुरुष विच ज्याला र जग्गा स्वामित्व जस्ता बिषयमा असमानता हुनु, समावेशी विकास प्रकृयाका बारेमा सेवा प्रदायक तथा सेवाग्राहीमा चेतनाको कमि, छाउपडी, बाल बिबाह जस्ता सामाजिक समस्याको दिगो समाधान हुन नसक्नु, मनोसामाजिक समस्याको निराकरणका लागि ठोस नीतिको अभाव, लक्षित वर्गको आर्थिक तथा वैयक्तिक क्षमता अभिबृद्धिको दीगो समाधानका लागि ठोस कार्यक्रमको अभाव, लक्षित वर्गका लागि विनियोजन गरेको वजेट कार्यक्रम वितरणमुखी हुनु, लैङ्गिक हिंसा, भेदभाव, छुवाछुत जस्ता सामाजिक कुरीतिहरुको नियन्त्रण गर्नु, अपाङ्गता भएकाहरुलाई स्वरोजगार वनाउनु, महिलाहरुमा गुणात्मक क्षमता विकास गर्दै निर्णय तहमा उनीहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता वृद्धि गर्नु आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरु हुन् ।

५.४.३ सम्भावना तथा अवसर

सामाजिक सम्पतिको अभिलेखीकरण, सामाजिक पुंजी लाई विकासमा रुपान्तरण गर्न सकिने, महिला सशक्तीकरण हुँदै, निर्णायक तह महिलाको उपस्थिति, महिला समूह, आमा समूह, महिला सहकारी जस्ता संस्थाहरु क्रियाशील रहेको, युवा क्लवहरु तथा विभिन्न सामाजिक संस्थाहरु क्रियाशील, उद्यमशीलता तथा व्यवसायिक सीप विकास तालिमहरु सञ्चालनवाट क्षमता अभिवृद्धि, रोजगारीता, पेशा एवं व्यवसायहरुमा महिला उपस्थिति, लक्षित वर्गको उत्थानका लागि वार्षिक बजेट बिनियोजन भएको आदि यस क्षेत्रका प्रमुख सम्भावना तथा अवसरहरु हुन् ।

५.४.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा कार्यनीति

लक्ष्यः सवै क्षेत्रमा समान सहभागिता एवं अवसरहरुको उपयोग गर्दै विभेद रहित समाज निर्माण भएको हुने

उद्देश्य

१. लक्षित वर्ग (महिला, वालवालिका, ज्येष्ठ नागरिक, दलित, अपाङ्गता भएका, सीमान्तकृत एवं अति विपन्न) को क्षमता अभिवृद्धि गर्दै सशक्तीकरण गर्नु

२. नीति निर्माण एवं नेतृत्व तह लगायतका क्षेत्रहरुमा समतामूलक समावेशीकरण भई विभेद रहितको समाज निर्माण गर्नु

रणनीतिहरु

१.१ लक्षित वर्गको क्षमता अभिवृद्धि गर्दै आर्थिक, सामाजिक स्थितिमा सुधार ल्याउने

१.२ लक्षित वर्गलाई सम्मान, संरक्षण र सशक्तीकरण गर्ने

२.१ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण प्रवद्र्घन गर्ने

२.२ सामाजिक न्याय सहित विभेद रहित समाजको सुनिश्चितता गर्ने

कार्यनीतिहरु

रणनीति १.१ को क्षमता विकासवाट लक्षित वर्गको आर्थिक सामाजिक स्थितिमा सुधार अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- अतिगरिव तथा विपन्नलाई आवश्यक सहयोग उपलव्ध गराउदै कृषि, स्वास्थ्य, इन्जिनियरिङ लगायतका प्राविधिक क्षेत्रमा उच्च शिक्षाका लागि प्रोत्साहित गरिने छ ।
- व्यवसायिक सीप तथा उद्यमशीलता विकास सम्वन्धी कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी महिला, अपाङ्गत भएका, दलित लगायतका लक्षित वर्ग, समुदायहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्दै स्वरोजगारीका लागि प्रोत्साहित गरिने छ ।
- वित्तीय पहुँचमा सहजता, सहुलियतपूर्ण ऋण, अनुदान आदिको व्यवस्था गर्दै अपाङ्गता भएका व्यक्ति लगायतका लक्षित वर्गको आय आर्जनका लागि प्रोत्साहित गरिने छ ।
- आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा पछाडी परेका महिला, बालबालिका, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक, अल्पसख्याक, सीमान्तकृत समुदायको अभिलेख तथा खण्डिकृत तथ्याङ्क अद्यावधिक गरिने छ । सोका आधारमा सामाजिक तथा आर्थिक उत्थान कार्यमक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- किशोरी तथा युवतीहरुलाई वजारको मागमा आधारित रोजगारीमूलक तालिमहरु प्रदान गरी क्षमता अभिवृद्धि गर्दै प्रतिस्पर्धी, सक्षम र सवल बनाइने छ ।

रणनीति १.२ को लक्षित वर्गलाई सम्मान, संरक्षण र सशक्तीकरण अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- पूर्ण अपाङ्गता भएका व्यक्ति एवं असक्त, वेसहारा, विपन्न, असहाय ज्येष्ठ नागरिक तथा एकल महिला एवं वालवालिकाहरुका लागि स्याहार केन्द्र, आश्रयकेन्द्र जस्ता कार्यक्रम निर्माण गरी संरक्षण गरिने छ ।

- नागरिक सम्मान, भ्रमण, निःशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण तथा उपचार, वीमा जस्ता कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी ७० वर्ष माथिका ज्येष्ठ नागरिकहरुको वाँकी जीवन यापनका लागि सहजपूर्ण वातावरण तयार पारिने छ ।
- ज्येष्ठ नागरिकका ज्ञान, सीप, अनुभवहरुलाई उपयोग गर्दै सीप हस्तान्तरण, छलफल एवं अन्तरक्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- वस्तीहरुमा सुविधायुक्त सामुदायिक भवन निर्माण गरी सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिका लागि विशेष शिक्षा एवं व्यवसायिक सीप प्रदान गरी सशक्त वनाइने छ ।
- वडा स्तरमा आमा समूह र किशोर किशोरीसंग उपाध्यक्ष कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

रणनीति २.१ को लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण प्रवद्र्घन अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्वन्धी स्थानीय नीति, ऐन, नियम तथा कानुनहरु निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।
- नीति निर्माण, योजना तर्जुमा, योजना कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा लक्षित वर्ग तथा लाभान्वित समुदायिकको सहभागिता अनिवार्य गरिने छ ।
- लैङ्गिक उत्तरदायी वजेट र शासन व्यवस्थालाई संस्थागत गरिने छ ।
- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्वन्धी आमा समुह, महिला सञ्जाल मार्फत सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै अभियानहरु आयोजना गरिने छ ।
- महिला लगायत लक्षित वर्ग, समुदायलाई आर्थिक, सामाजिक, राजनीतिक रुपमा सशक्तीकरण गरी गाउँपालिकाका विभिन्न संरचनाहरुमा सार्थक, अर्थपूर्ण सहभागि गराइने छ ।

रणनीति २.२ को सामाजिक न्याय सहित विभेद रहित समाजको सुनिश्चित अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- महिला, वालवालिका, अपाङ्गता भएका, दलित, विपन्न लगायतका लक्षित वर्गको संवैधानिक अधिकार संरक्षण एवं सम्वद्र्घन गरिने छ ।
- बालबालिकाहरुको शारीरिक र मानसिक विकासका लागि आवश्यक सवै प्रकारका व्यवस्थाहरु मिलाउदै वालमैत्री स्थानीय शासनलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
- महिला, एकल महिला, दलित एवं अल्पसंख्यक लगायतका पिछडिएका वर्ग, समुदायलाई विकासका हरेक चरण तथा तहहरुमा समान सहभागिको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- महिला, वालवालिका, किशोरकिशोरी, दलित लगायतका वर्ग समुदाय विरुद्ध हुने सवै प्रकारका विभेद, दुव्र्यवहार, शोषण, उपेक्षा, हिंसाको अन्त्य गरिने छ । यसका लागि स्थानीय नीति, ऐन, नियम तथा कानुनहरु वनाइ कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
- लैङ्गिक हिंसा, विभेद तथा शोषण विरुद्ध परामर्श एवं अनुशिक्षणहरु सञ्चालन गर्दै कानुनी उपचारको व्यवस्था मिलाइने छ ।

तालिका २७: महिला बालबालिका सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना

कार्यक्रमहरू	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रू.लाखमा)						बजेट प्रतिशत	दिविल संकेत	लैंगिक संकेत	जलबायू संकेत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा				
लक्षित वर्गको अवस्था सुधार, सशक्तीकरण												
लक्षित वर्ग व्यवसायिक सीप विकास	पटक	५	१०	१०	१०	१०	१०	५०	०.०७	५	१	३
अपाङ्गता भएका व्यक्तिको व्यवसायिक सीप विकास	पटक	५	२	२	२	२	२	१०	०.०१	५	१	३
ग बर्गका अपाङ्गका लागि समुदायमा आधारित व्यवसायिक सिप विकास कार्यक्रम	पटक	५	५	५	५	५	५	२५	०.०४	५	१	३
महिला स्वरोजकारका लागि उद्यमशीलता विकास	पटक	५	५	५	५	५	५	२५	०.०४	५	१	३
विपन्न महिला तथा दलित वर्गको लागि लोकसेवा तयारी कार्यक्रम	पटक	५	५	५	५	५	५	२५	०.०४	५	१	३
एकल महिला उद्यम विकास उपाध्यक्ष कार्यक्रम	पटक	५	५	५	५	५	५	२५	०.०४	५	१	३
लक्षित वर्ग सम्मान, संरक्षण,			५	५	५	५	५	२५	०.०४	५	१	३
ज्येष्ठ नागरिक सम्मान, सीप तथा अनुभव हस्तान्तरण	पटक	५	५	५	५	५	५	२५	०.०४	५	१	३
बाल संरक्षण तथा प्रवद्र्घन कार्यक्रम	संख्या	५	५	५	५	५	५	२५	०.०४			
सुनौला हजार दिनका आमाहरुसंग पोषण कार्यक्रम	पटक	५	५	५	५	५	५	२५	०.०४			
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण प्रवद्र्घन		५	५	५	५	५	५	२५	०.०४	५	१	३
महिला सञ्जाल, आमा समुह क्षमता विकास (पुर्बाधारसहित	पटक	५	५	५	५	५	५	२५	०.०४	५	१	३
स्थानीय क्लब, समूह, संजाल आदिको क्षमता विकासकार्यक्रम	पटक	१०	१०	५	५	५	५	३०	०.०४	५	१	३
महिला नेतृत्व तथा क्षमता विकास	पटक	५	५	५	५	५	५	२५	०.०४	५	१	३
बालबालिका नेतृत्व तथा क्षमता विकास	पटक	५	५	५	५	५	५	२५	०.०४			
व्यक्तिगत घटना दर्ता शिविर संचाल	वडा	१-९	८	६	५	५	५	२९	०.०४			
जेष्ठ नागरिक अशक्त, अपाङ्ग बेसाहारा, टुहुरा बालबालिकासंग अध्यक्ष कार्यक्रम	पटक	५	२०	१५	१५	१०	१०	७०	०.१०			
लैंगिक हिंसा सम्बन्धि कार्यक्रम	पटक	५	६	६	६	६	६	३०	०.०४			

सामाजिक न्याय सहित विभेद रहितको समाज सुनिश्चित	पटक	५	६	६	६	६	६	३०	०.०४	५	१	३
सामाजिक सुरक्षा दर्ता तथा नविकारण	वडा	५	६	६	६	६	६	३०	०.०४			
वालमैत्री सुशासन प्रवद्र्‍न (बाल मैत्री वडा तथा पालिका घोषणा)	पटक	५	६	६	६	६	६	३०	०.०४	५	१	३
सांस्कृतिक सुधार कार्यक्रम	पटक	५	६	६	६	६	६	३०	०.०४	५	१	३
किशोर किशोरी कार्यक्रम	पटक	५	६	६	६	६	६	३०	०.०४	५	१	३
दलितसंग अध्यक्ष कार्यक्रम	पटक	५	६	६	६	६	६	३०	०.०४	५	१	३
महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्गको			१५२	१४०	१३९	१३४	१३४	६९९				

५.४.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका २८:लक्षित वर्ग तथा सामाजिक समावेशी: नतिजा खाका

प्रमुख नतिजा सूचक	इकाइ	आधार वर्ष	लक्ष्य परिणाम					सूचनाको स्रोत	पूर्वानुमान
		२०८०/०८१	८१/०८२	८२/८३	८३/०८४	८४/८५	८५/०८६		
प्रभाव तहः	सबै क्षेत्रमा समान सहभागिता एवं अवसरहरूको उपयोग गर्दै विभेद रहित समाज निर्माण भएको हुने								
निर्णायक तहमा लक्षित वर्गको उपस्थिती	प्रतिशत	५०	५५	६०	६५	७०	७५	पालिकाको पार्श्वचित्र,	लक्षित वर्गको सशक्तिकरण
१असर तहः.	लक्षित वर्ग को क्षमता अभिवृद्धि गर्दै (सीमान्तकृत एवं अति विपन्न ,लोपोन्मुख,अपाङ्गता भएका ,दलित ,ज्येष्ठ नागरिक,वालवालिका,महिला) सशक्तीकरण भएको हुने								
प्राथमिक स्तरको रोजगारीमा लक्षित वर्गको आवद्धता	प्रतिशत	२३	२३	२२	२०	१८	१५	पालिकाको पार्श्वचित्र,	लक्षित वर्गको सशक्तिकरण भएको हुने
११ प्रतिफल.	सामाजिक एवं आर्थिक क्षेत्रमा लक्षित वर्गको अवस्थामा सुधार आएको हुने								
लक्षित वर्गमा भएको वार्षिक वजेट विनियोजन (कूल विनियोजन)	प्रतिशत	२	५	७	८	१०	१५	पालिकाको पार्श्वचित्र , वार्षिक समीक्षा	लक्षित वर्गको सशक्तिकरण भएको हुने
व्यवसायिक सीप विकास तालिमबाट स्वरोजगार भएका सीमान्तकृतमहिला , कूल) एवं विपन्न वर्ग (तालिम प्राप्त गर्ने संख्याको	प्रतिशत	०	०	२	३	४	५		
अपाङ्गता भएको व्यक्तिको सीप तथा दक्षता अभिवृद्धिका लागि सम्पन्न कार्यक्रमहरू	संख्या	५	६	७	७	८	९		

१२ प्रतिफल.	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण प्रवर्द्धन भएको हुने								
कृषि , ईन्जिनियरिङ ,स्वास्थ्य जस्ता क्षेत्रमा महिला प्राविधिकहरूको वृद्धि	संख्या	३०	३२	३३	३४	३५	३६		
२असर तहः .	नीति निर्माण एवं नेतृत्व तह लगायतको क्षेत्रहरूमा समतामूलक समावेशिकरण भई विभेद रहितको समाजको सुनिश्चितता भएको हुने								
सभामा महिला जनप्रतिनिधिको उपस्थिति	प्रतिशत	१०	१०	१०	११	१२	१३	जनप्रतिनिधिको नामावली	महिला वर्ग मूल प्रवाहीकरण भएको हुने
२१प्रतिफल.	गाउँपालिकाको सबै तहतप्काहरू समानता एवं समावेशीकरण भएको हुने								
समिति ,उपसमिति, कार्यदलहरूमा महिला तथा वन्चितीकरण समुदाय समावेशी प्रतिनिधित्व भएको	प्रतिशत	२	२	२	३	४	५	समितिका सदसयहरूको नामावली	लक्षित वर्ग मूलप्रवाहीकरण भएको हुने
२२ प्रतिफल.	सामाजिक एवं सांस्कृतिक रूपमा हुने सबै प्रकारका विभेद अन्त्य भएको हुने								
वञ्चितीकरण मापरेका जातजाति वर्ग , समुदायहरूको क्षमता सशक्तीकरणका लागि भएका कार्यक्रमहरू	संख्या	०	२	४	६	७	८	पालिकाको पार्श्वचित्र , वार्षिक प्रगति समीक्षा	लक्षित वर्ग मूलप्रवाहीकरण भएको हुने
अपेक्षित उपलब्धि	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति तर्जुमा भएको हुने, लैङ्गिक बजेट प्रणाली अवलम्बन भएको हुने, हरेक वडामा क्षमता विकास तालिम दिइएको हुने, गाउँपालिकाबाट गठन हुने समितिहरूमा ५० प्रतिशत समावेशिता भएको हुने, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण अन्तरक्षेत्रीय खण्डीकृत तथ्याङ्क सङ्कलनको अभ्यास सुरु भएको हुने, प्रादेशिक आयमा महिलाको घरायसी कामको लेखाजोखा भएको हुने, सबै निकायमा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट प्रणाली संस्थागत भएको हुने, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई बजेट परीक्षण नियमित भएको हुने छ ।								

५.६ युवा तथा खेलकुद

५.६.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान, २०७२ अनुसार युवाहरुको व्यक्तित्व विकास गर्ने र राज्यका सर्वाङ्गिण विकासमा युवाहरुलाई उपयुक्त अवसरहरु प्रदान गर्ने नीति अवलम्वन गरेको छ । राष्ट्रिय विकासमा युवा सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने, राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक एवं साँस्कृतिक अधिकारहरुको पूर्ण उपयोगको वातावरण सिर्जना गर्ने, युवाको सशक्तीकरण र विकासका लागि शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी लगायतका क्षेत्रहरुमा विशेष अवसर प्रदान गर्ने नीति पनि राज्यले ग्रहण गरेको छ । त्यसैगरी खेलकुद मार्फत स्वस्थ, सक्षम र अनुशासित नागरिक तयार गर्ने, खेलकुद र खेलाडीमा योजनावद्ध लगानी गर्ने, खेलकुदलाई राष्ट्रिय एकता रुपमा सदृढ गर्ने, अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा राष्ट्रिय सम्मान अभिवृद्धि गर्ने नीति पनि राज्यवाट अवलम्वन भएको छ भने स्थानीय स्तरका खेलकुदका पूर्वाधार निर्माण गर्ने, सञ्चालन, विकास एवं प्रवद्र्घन गर्ने, खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

५.६.२ समस्या तथा चुनौती

युवा दुर्व्यसनीको समस्यालाई कम गर्न नसक्नु, आवश्यक पूर्वाधार तथा लगानीको अभाव, खेलकुदको दिगो विकासकालागि आवश्यक खेलाडी र दक्ष प्रशिक्षकको अभाव, विद्यार्थी तथा युवा वर्गमा खेलकुदप्रति न्यून आकर्षण, युवा तथा खेलकुद क्षेत्रको विकासकालागि आवश्यक नीति, अध्ययन र योजनाको अभाव, खेलकुद क्षेत्रको विकासकालागि नीजिक्षेत्र, संघ तथा प्रदेश सरकारसँग सहकार्यको वातावरण निर्माण गर्नु, गाउँपालिकाले खेलकुद क्षेत्रको प्रबर्द्धनका लागि दक्ष तथा विश्वसनिय वतावरण तयार गर्नु, गाउँपालिकास्तरीय खेलकुद समिति नभएको, पर्याप्तमात्रामा गाउँपालिकास्तरीय खेलकुद आयोजना नभएको, जिल्ला तथा अन्य पालिकाहरूसंग खेलकुद सम्बन्धि सहकार्य तथा समन्वय गर्न नसक्नुपहुँचका आधारमा जथाभावी बजेट , विनियोजन द हुँदा खेलकुअस्तव्यस्त हुनु आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरु हुन् ।

५.६.३ सम्भावना तथा अवसरहरु

बार्षिकरुपमा गाउँपालिका स्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता सञ्चालन हुनु, प्रधानमन्त्री तथा युवा स्वरोजगार कार्यक्रमवाट ठूलो संख्यामा लाभान्वित, गाउँपा लकाप्रदेश तथा राष्ट्रिय स्तरीय खेलाडी उत्पादन ,जिल्ला ,

५.६.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : युवाहरुमा व्यवसायिकता विकास गर्दै खेलकुद लगायत सवै क्षेत्रमा युवाको सहभागिता प्रभावकारी भएको हुने

उद्देश्य

१. खेलकुदका भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरु निर्माणवाट प्रतिस्पर्धी युवा खेलाडीहरुको विकास गर्नु ।

२. युवा उद्यमशीलताको विकास गरि रोजगारीका अवसर हरु सिर्जना गर्नु

रणनीतिहरु

१.१ युवाहरुको क्षमता अभिवृद्धि तथा उद्यमशीलता विकास गर्ने

१.२ राजनीति लगायत सवै क्षेत्रमा युवाहरुको सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने

२.१ खेलकुद विकासका लागि पूर्वाधार संरचनाहरुको निर्माण गर्ने

२.२ सक्षम, प्रतिस्पर्धी एवं व्यवसायिक खेलाडीहरुको विकास गर्ने

कार्यनीति

रणनीति १.१ को युवाहरुको क्षमता अभिवृद्धि तथा उद्यमशीलता विकास अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- उद्योग, व्यवसाय लगायतका क्षेत्रमा प्रभावकारी उपस्थितिका लागि युवाहरुलाई प्रोत्साहित गरिने छ ।
- व्यवसायिक परियोजनाका आधारमा परियोजना कार्यान्वयनका लागि व्यवसायिक सीप हासिल प्राप्त युवाहरुलाई आवश्यक सहयोग उपलव्ध गराइने छ ।
- युवाहरुको क्षमता विकास, व्यवसायिक सीप विकास, उद्यमशीलता विकासका लागि गाउँपालिकावाट विविध कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ ।
- वित्तीय संस्थाहरुसंग सहकार्य गर्दै उद्योग व्यवसाय सञ्चालन गर्न युवाहरुलाई सहुलियतपूर्ण कर्जा उपलव्ध गराउन सहजीकरण गरिने छ ।
- गाउँपालिकामा प्राविधिक शिक्षालय सञ्चालन एवं विद्यालयमा प्राविधिक धारको अध्यापनलाई प्रभावकारी वनाउदै युवाहरुमा उद्यमशीलता विकास गरिने छ ।

रणनीति १.२ को राजनीति लगायत सवै क्षेत्रमा युवाहरुको सहभागिता अभिवृद्धि अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक एवं राजनीतिक क्षेत्रमा युवाहरुको आवद्धता एवं भूमिकामा वृद्धि ल्याइने छ । यसका लागि विविध प्रकारका तालिम, प्रशिक्षणहरु सञ्चालन गरी युवाहरुको क्षमतामा अभिवृद्धि ल्याइने छ ।
- युवा क्लव, समूह तथा सञ्जालहरुको विकास, विस्तार गर्दै गाउँपालिकाको विभिन्न क्षेत्रमा प्रतिनिधित्व तथा सहभागिता गराइने छ ।
- वेरोजगार युवाहरुलाई व्यवसायिक सीप तालिम प्रदान गर्दै स्टार्टअप लोन कार्यक्रममा आवद्ध हुन प्रोत्साहित गरिने छ ।
- लागुपदार्थ तथा लागुऔषध दुव्र्यसन प्रयोग गर्ने युवाहरूका लागि सुधारकेन्द्र तथा पुनरुस्थापना केन्द्रको व्यवस्था गर्दै परामर्श सेवाहरु सञ्चालन गरी विविध सामाजिक क्षेत्रहरुमा सारिक हुन प्रोत्साहित गरिने छ ।

रणनीति २.१ को खेलकुद विकासका लागि पूर्वाधार निर्माण र संस्थागत विकास अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- युवाहरुको शारिरीक, मानसिक एवं संवेगात्मक विकास तथा व्यवस्थापनका लागि खेलकुदको विकास गरिने छ । यसका लागि खेलकुद सम्वन्धी विविध कार्यक्रम तथा प्रतियोगिताहरु सञ्चालन गरी विद्यालयवाटै खेलाडीहरु उत्पादन एवं विकासका लागि प्रोत्साहित गरिने छ ।
- खेलकुदलाई व्यवस्थित रुपमा सञ्चालनका लागि गाउँपालिकामा खेलकुद समिति गठन गरिने छ ।

रणनीति २.२ को सक्षम, प्रतिस्पर्धी एवं व्यवसायिक खेलाडीहरुको विकास अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- युवा खेलाडीहरुमा भएको सीप, ज्ञान अभिवृद्धिका लागि विभिन्न तालिम एवं प्रशिक्षणहरुमा सहभागि गराई खेलाडीमा भएको सीपमा अभिवृद्धि ल्याइने छ ।
- राष्ट्रिय स्तरका खेलाडी एवं प्रशिक्षकहरुवाट दिइने लामो एवं छोटो समयावधिका व्यवसायिक प्रशिक्षण दिई व्यवस्था मिलाई सक्षम, प्रतिस्पर्धी खेलाडीहरुको उत्पादन गरिने छ ।
- हरेक वर्ष अन्तरविद्यालय, अन्तरवडाहरु र अन्तरपालिका वीच खेलकुद प्रतियोगिताहरु आयोजना गरिने छ र विजेता टीमहरुलाई पुरस्कृत गरिने छ ।

तालिका २९: युवा खेलकुद सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना

कार्यक्रमहरू	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रू.लाखमा)						बजेट प्रतिशत	दिविल संकेत	लैंगिक संकेत	जलबायू संकेत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा				
युवा उद्यमशीलता विकास												
व्यवसायिक सीप, उद्यमशीलता विकास	पटक	५	१०	१०	१०	१०	१०	५०	७.५२	४	२	३
केदारस्यूँ युवा उद्यमी सर्वे तथा रोस्टर तयार	पटक	१		१०				१०	१.५०	४	२	३
राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक क्षेत्रमा युवाहरुकोअवद्धता अभिवृद्धि												
युवा नेतृत्व विकास तालिम	पटक	५	२	२	२	२	२	१०	१.५०	४	२	३
युवा क्लव तथा सञ्जाल विस्तार तथा क्षमता विकास	पटक	५	२	२	२	२	२	१०	१.५०	४	२	३
वेरोजगार युवा स्टार्टअप लोन कार्यक्रम	पटक	५	२०	२०	२०	२०	२०	१००	१५.०४	४	२	३
लागुपदार्थ नियन्त्रणका लागि जनचेतना तथा पुर्नस्थापना कार्यक्रम	पटक	५	२	२	२	२	२	१०	१.५०	४	२	३
युवा नवप्रर्वद्धनात्मक विचार तथा प्रतिभा पहिचानतथा सम्मान	पटक	५	२	२	२	२	२	१०	१.५०	४	२	३
खेलकुद पूर्वाधार निर्माण								०	०.००	४	२	३

खेलमैदान निर्माण	संख्या	२	८०	२०	१०	२०		१३०	१९.५५	४	२	३
खेलकुदका सामाग्री व्यवस्था	पटक	५	१०	१०	१०	१०	१०	५०	७.५२	४	२	३
विद्यालय खेलकुद प्रवद्र्घन	पटक	५	८	८	८	८	८	४०	६.०२	४	२	३
खेलकुद विद्यालय स्थापना	संख्या	९	१२	१२	१२	१२	१२	६०	९.०२	४	२	३
व्यवसायिक खेलाडी विकास												
खेलाडी तालिम तथा प्रशिक्षण,	पटक	५	२	२	२	२	२	१०	१.५०	४	२	३
खेल प्रतियोगितामा सहभागिता								०	०.००	४	२	३
अन्तरपालिका खेल प्रतियोगिता	पटक	५	१५	१५	१५	१५	१५	७५	११.२८	४	२	३
पालिकास्तरीय खेल प्रतियोगिता (राष्ट्रपति रनिङशिल्ड)	पटक	५	१०	१०	१०	१०	१०	५०	७.५२	४	२	३
पालिकास्तरीय खेल प्रतियोगिता (राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड)	पटक	५	१०	१०	१०	१०	१०	५०	७.५२			
युवा तथा खेलकुदको जम्मा			**१८५**	**१३५**	**११५**	**१२५**	**१०५**	६६५				

५.६.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ३०: युवा तथा खेलकुद विकासः नतिजा खाका

प्रमुख नतिजा सूचक	इकाइ	आधार वर्ष	लक्ष्य परिणाम					सूचनाको स्रोत	पूर्वानुमान
		२०८०/०८१	८१/०८२	८२/८३	८३/०८४	८४/८५	८५/०८६		
प्रभाव तहः	खेलकुद लगायत सबै क्षेत्रहरूमा युवाको सहभागिता प्रभावकारी भएको हुने								
दिगो रोजगारीमा संलग्न युवा	प्रतिशत	१०	११	१३	१५	१७	२०		
१ असर तहः	युवाहरूमा क्षमता विकास एवं उद्यमशीलता विकासबाट स्वरोजगारितामा वृद्धि भएको हुने-								
युवा वेरोजगार	प्रतिशत	९०	८५	८०	७५	७०	६५	पालिकाको पाश्वचित्र	उद्योग व्यवसायको प्रवर्द्धन हुने

११ प्रतिफल.	युवामा उद्यमशीलता विकासबाट स्वरोजगारीतामा अभिवृद्धि- भएको हुने								
पालिकाबाट सञ्चालित व्यवसायिक कार्यक्रम बाट युवाहरू	संख्या	८३	८४	९०	१२०	१४०	१८०	पालिकाको पार्श्वचित्र , वार्षिक प्रगति विवरण	युवा स्टार्ट अप लोन कार्यक्रम प्रभावकारी हुने
व्यवसायिक सीप विकास तालिम लिई स्वरोजगारी - भएका युवा	संख्या	२२०	२५०	३००	३५०	३४०	३६०		
२ असर तहः	खेलकुदका भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरू निर्माणबाट प्रतिस्पर्धी युवा खेलाडीहरूको विकास भइको हुने								
खेलकुदका कुनैपनि विधामा रीष्ट्रिय पदक विजेता खेलाडी	संख्या	२	३	४	५	६	७	पालिकाको पार्श्वचित्र	प्रतियोगितात्मक खेलको विकास हुने
२१ प्रतिफलः.	खेलकुदका भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरू निर्माण भएको हुने								
सञ्चालित खेलकुद मैदानहरू	संख्या	४	५	६	७	८	९	पालिकाको पार्श्वचित्र	पालिकाको स्पोट्स हलको सूपमा विकास भएको हुने
खेलकुद प्रशिक्षण प्रदान गर्ने विद्यालय	संख्या	०	०	०	०	१	२		
२२ प्रतिफल.	सक्षम प्रतिस्पर्धी एवं व्यवसायिक खेलाडीहरू विकास भएको हुने								
पालिकावडास्तरिय , खेलकुद प्रतियोगिताहरू	संख्या	६	७	८	९	१०		पालिकाको पार्श्वचित्र	पालिकाको स्पोट्स हलको सूपमा विकास भएको हुने
व्यावसायिक खेलाडीहरू	संख्या	२	३	५	७	१०	१५		
राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका खेलकुदमा सहभागी खेलाडीहरू	संख्या	१०	१२	१५	१८	२०	२५		
अपेक्षित उपलब्धि	युवाहरूमा सीप र उद्यमशीलता अभिवृद्धि भएको हुने, विकासका विभिन्न क्षेत्रमा युवाहरूको संलग्नता बढेको हुने, विपद्जन्य अवस्थामा युवाहरू परिचालन भएको हुने, व्यावसायिक खेलकुदहरू सुरु भएको हुने, प्रत्येक वर्ष स्थानीय, प्रादेशिक, जिल्लास्तरीय एवम् राष्ट्रिय प्रतियोगिताको आयोजना गरेको हुने, विद्यालय तहमा खेलकुद मैदान निर्माण भएको हुने, गाउँपालिकास्तरीय खेलकुद मैदान, कभर्डहल निर्माण भएको हुने, वार्षिक रूपमा अन्तर विद्यालय खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना भएको हुने, युवा खेलकुद सम्बन्धी स्थानीय नीति निर्माण भएको हुने								

परिच्छेद छः पूर्वाधार विकास

६.१ आवास तथा वस्ती विकास एवं सार्वजनिक निर्माण

६.१.१ पृष्ठभूमि

संविधानत, आवासलाई मौलिक हकको रुपमा लिइएको छ । अव्यवस्थित वसोवासलाई व्यवस्थित गर्ने, योजनावद्ध रुपमा विकास गर्ने नीति नेपाल सरकारले अंगिकार गरेको छ भने १५ औं राष्ट्रिय योजनाले आन्तरिक एवं अन्तरदेशीय अन्तर आवद्धता वृद्धि गर्ने र दिगो शहरी तथा वस्ती विकास गर्नेलाई दीर्घकालीन राष्ट्रिय रणनीतिका रुपमा अंगिकार गरेको छ । १६ औ योजनामा आधुनिक, दिगो, व्यवस्थित शहर, आवास र वस्ती विकासलाई रुपान्तरणका प्रमुख सम्वाहकको रुपमा ग्रहण गरिएको छ भने वढ्दो शहरीकरणलाई व्यवस्थित गर्न आधुनिक पूर्वाधारयुक्त, योजनावद्ध, वातावरणमैत्री, विपद् प्रतिरोधी, सुरक्षित, व्यवस्थित, समावेशी, आर्थिक रुपमा गतिशिल, एवं साँस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्व कायम हुने गरी सुरम्य शहरहरुको विकास गर्ने, आर्थिक गतिविधि तथा गतिशिलता सिर्जना गर्ने, रोजगारीका अवसर वृद्धि हुने गरी सघन शहर, नयाँ शहर र शहरी कोरिडरको व्यवस्थित ढङ्गवाट विकास गर्ने परिकल्पना गरिएको छ । त्यसैगरी अव्यवस्थित वसोवास व्यवस्थापन गर्ने, व्यवस्थित वस्ती विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, संघ र प्रदेशको मापदण्डको अधिनमा रही एकीकृत वस्ती विकासका जग्गा एकीकरण गर्ने, जग्गा विकास एवं व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

६.१.२ समस्या तथा चुनौती

निजि तथा सार्बजनिक आवासहरु भूकम्प प्रतिरोधी नहुनु, गाउँपालिका भूकम्पीय दृष्टिकोणले जोखिमयुक्त क्षेत्रमा पर्नु, एकिकृत बस्तिहरु ब्यबस्थित नहुनु, बस्तिहरु ब्यबस्थित र सुरक्षित नहुनु, आवास निर्माण सम्बन्धि जनचेतनाको अभाब, भुकम्प प्रतिरोधी संरचना निर्माण वारे चेतनाको अभाव रहेको, बाक्लो वस्ती हुँदा आगलागीको समस्या बढेको आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरु हुन् ।

६.१.३ सम्भावना, अवसर

एकिकृत बस्तिहरुलाई मौलिक सांस्कृतिक बस्तीका रुपमा विकास गर्न सकिने, गाउँपालिकाले भूकम्प प्रतिरोधी मापदण्ड तर्जुमा गरि कार्यान्वयन गर्न सक्ने, सार्वजनिक भवन र आवासीय भवन लाई फरक फरक क्षेत्रमा ब्यबस्थापन गर्न सकिने, दुर्गम वस्तीहरूलाई स्थानान्तरण गरी व्यवस्थित र सुविधासम्पन्न आवास निर्माण गर्न सकिने साथै एकिकृत बस्ती हुँदा सुचना प्रवाहभ्रमण तथा विकास निर्माण कार्यमा सहजता हुने भेटघाट ,
आदि यस क्षेत्रका प्रमुख सम्भावना तथा अवसरहरु हुन् ।

६.१.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्यः सुरक्षित, व्यवस्थित आवास तथा वस्ती विकास विस्तार गर्दै ग्रामिण नमुना बस्तिहरु निर्माण भएको हुने

उद्देश्य

- सवै नागरिकलाई सुरक्षित तथा व्यवस्थित वसोवासको सुनिश्चित गर्नु
- वातावरणमैत्री, भूकम्प तथा प्रकोप प्रतिरोधात्मक घर भवन तथा दिगो पूर्वाधारहरुको निर्माण भई उपयोगमा सहजता ल्याउनु

रणनीतिहरु

१.१ सुरक्षित, व्यवस्थित एवं वातावरणमैत्री आवास तथा वस्ती विकास गर्ने

१.२ जोखिम क्षेत्रमा वसोवास गर्ने तथा अतिविपन्न, सीमान्तकृत परिवारलाई आवास व्यवस्था गर्ने

१.३ प्रकोप प्रतिरोधात्मक भवन तथा संरचनाहरु निर्माण गर्दै विपद् न्यूनीकरण गर्ने व्यवस्था गर्ने

कार्यनीतिहरु

रणनीति १.१ को आवास तथा वस्ती विकास अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- भू उपयोगका आधारमा निजी क्षेत्रसंगको सहकार्य गर्दै एकीकृत आवास तथा वस्ती विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि स्थानीय नीति तथा कानुनहरु निर्माण गरिने छ ।
- आवास तथा वस्ती विकासको प्रवद्र्घनका लागि आवश्यक सवै प्रकारका सुरक्षाको प्रवन्ध मिलाइने छ ।
- प्राकृतिक प्रकोप, संवेदनशील एवं असुरक्षित क्षेत्रमा वसोवास गर्ने नागरिकलाई व्यवस्थित क्षेत्रमा स्थानान्तरण गर्दै व्यवस्थित वस्ती विकास गरिने छ ।
- ग्रामीण वस्तीहरुमा सवैप्रकारका आधारभूत भौतिक पूर्वाधारहरुको व्यवस्था मिलाउदै संभाव्यताका आधारमा एकीकृत वस्ती विकास गरिने छ ।

रणनीति १.२ को जोखिम तथा अति विपन्न परिवारलाई आवास व्यवस्था अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- गाउँपालिका क्षेत्रका अति बिपन्न समुदायको पहिचान गरि त्यस्ता परिवारका लागि आवास सुबिधाको व्यवस्था गरिने छ

रणनीति १.३ को वातावरणमैत्री, प्रकोप प्रतिरोधात्मक भवन तथा संरचना निर्माण अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- सार्वजनिक एवं निजी भवनहरुलाई अनिवार्य रुपमा प्रकोप प्रतिरोधात्मक वनाइने छ । ढुंगाको प्रयोग बाट बन्ने आवासलाई भूकम्प प्रतिरोधी बनाउन समुदायलाई आवस्यक तालिम र प्राबिधिक सहयोगको व्यवस्था गरिने छ |
- राष्ट्रिय भवन संहितालाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
- नक्सा पास, भवन निर्माण स्वीकृत, जाँचवुझ एवं निर्माण अनुमति जस्ता कार्यहरु प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्दै भवन निर्माण संहिता तथा मापदण्डलाई कडाइका साथ कार्यान्वयन गरिने छ ।
- ढुंगा माटोवाट वनेका घर तथा ज्यादै पुराना, थोत्रा भवन एवं संरचनाहरुको प्रवलीकरण गर्न स्थानीयहरुलाई प्रोत्साहित गरिने छ ।

- सार्वजनिक भौतिक संरचनाहरु बालमैत्री, आपङ्गतामैत्री, महिला तथा ज्येष्ठ नागरिकमैत्री बनाइने छ र विपद् जोखिम न्यूनीकरणका पक्षलाई विशेष ध्यान दिइने छ ।

तालिका ३१: आवास बस्ति सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना

कार्यक्रमहरू	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रू.लाखमा)						बजेट प्रतिशत	दिविल संकेत	लैंगिक संकेत	जलबायू संकेत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा				
आवास तथा वस्ती विकास												
व्यवस्थित बस्ति विकास	वडा	१-९	५०	५०	५०	५०	५०	२५०	२७.०	११	२	३
खुल्ला क्षेत्र संरक्षण, पार्क निर्माण	संख्या	४	२०	५०	१००	१००	२००	४७०	९.१	११	२	३
अति बिपन्न तथा अव्यवस्थित वसोवास गर्नेहरुका लागि आवास कार्यक्रम (फुस को छानो विस्थापन सहित)	वडा	१-९	५०	१००	१००	-	-	२५०	४.८	११	२	३
सार्वजनिक भवन निर्माण			५०	५०	१००	५०	५०	०				
प्रकोप प्रतिरोधात्मक भवन, संरचना निर्माण	संख्या	३			१००			१००	७.७	११	२	३
भवन निर्माण संहिता निर्माण	पटक	१	२०					२०	०.४	११	२	३
भवन प्रवलीकरण कार्यक्रम	संख्या	७	२०	२०	२०	२०	२०	१००	१.९	११	२	३
भवन भूकम्प प्रतिरोधात्मक निरीक्षण	पटक	५	२०	२०	२०	२०	२०	१००	१.९	११	२	३
वडा कार्यालय भवन का लागि जग्गा व्यबस्थापन र भवननिर्माण	संख्या	८	३०	३०	३०	३०	३०	१५०	२०.२	११	२	३
आवास, वस्ति विकास तथा सार्वजनिक निर्माणको जम्मा			२१०	२७०	४२०	२२०	३२०	१४४०		११	२	३

६.१.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ३२:आवास तथा वस्ती विकास सार्वजनिक पूर्वाधारः ,नतिजा खाका

प्रमुख नतिजा सूचक	इकाइ	आधार वर्ष	लक्ष्य परिणाम					सूचनाको स्रोत	पूर्वानुमान
		२०८०/०८१	८१/०८२	८२/८३	८३/०८४	८४/८५	८५/०८६		
प्रभाव तहः	सुरक्षितव्यवस्थित आवास तथा बस्ती विकास विस्तार भएको हुने ,								
व्यबस्थित क्षेत्रमा वसोवास गर्ने जनसंख्या	प्रतिशत	०	२	३	५	१०	२०	पालिकाको पार्श्वचित्र	शहरीकरण विस्तार हुने
१ असर तहः	सबै नागरिकलाई सुरक्षित तथा व्यवस्थित बसोबासको सुनिश्चित भएको हुने								
प्रवर्द्धित आवास तथा बस्तीहरू	संख्या	०	०	१	१	२	३	पालिकाको पार्श्वचित्र	ल्याण्ड पुलिङ विकास
११ प्रतिफल.	व्यवस्थित आवास तथा बस्ती विकास भएको हुने								
ल्याण्ड पुलिङ क्षेत्र	संख्या	०	०	०	१	१	२	पालिकाको पार्श्वचित्र	
जोखिमयुक्त क्षेत्रमा बसोबास हुँदै आएका घर तथा बस्तीहरू	संख्या	३	२	१	०	०	०		
१२ प्रतिफल.	जोखिममा रहेका तथा विपन्न वर्गलाई सुरक्षित आवास व्यवस्था भएको हुने								
आश्रय भवन तथा सामुदायिक भवन केन्द्रहरू	संख्या	०	०	१	२	३	४	पालिकाको पार्श्वचित्र	प्रदेशको सहयोगमा आवास कार्यक्रम सञ्चालन हुने
२ असर तहः	वातावरण मैत्री एवं प्रकोप प्रतिरोधात्मक भवन तथा दिगो शहरी पूर्वाधारहरूको निर्माण भई उपयोगमा सहजता भएको हुने								
नमुना ग्रामिण बस्ति क्षेत्रको पूर्वाधार विकास भएको क्षेत्र	संख्या	०	०	१	१	२	३	वार्षिक प्रगति समीक्षा	लगानी गर्न निजी क्षेत्र प्रोत्साहित हुने

२१ प्रतिफलः.	भूकम्प लगायत प्रकोप प्रतिरोधी भवन /आवास को पुर्बधार विकास भएको हुने								
प्रकोप प्रतिरोधात्मक सार्वजनिक भवनहरू	संख्या	०	१	१	२	३	५	पालिकाको पार्श्वचित्र	प्रकोप न्यूनीकरणमा जनचेतना अभिवृद्धि भएको हुने
प्रक्रिया पूरा गरी निर्माण तथा प्रवलीकरण गरिएका निजी घर तथा संरचनाहरू	प्रतिशत	०	०	२	३	४	५		
निर्मित अपाङ्गमैत्री , बालबालिकामैत्री ,महिला संरचनाहरू	प्रतिशत	०	०	२	३	४	५		
२२ प्रतिफलः.	सार्वजनिक पूर्वाधारहरूको निर्माण एवं परिचालनमा गाउँपालिका प्रोत्साहित भएको हुने								
सञ्चालित वसपार्क तथा सार्वजनिक संरचनाहरू	संख्या	०	०	१	१	१	२		
अपेक्षित उपलब्धि	निजी, सार्वजनिक, सरकारी भवन तथा पूर्वाधारका संरचनाहरू पूर्णरूपले निर्माण सम्पन्न भएका हुने छन् । बस्तीहरूमा न्युनतम पूर्वाधार निर्माण भई सेवा सञ्चालन भएको हुने छ । भवन आचारसंहिता पूर्णरूपमा कार्यान्वयन भएको हुने छ । विपन्न वर्ग आवास योजना कार्यान्वयनमा आएको हुने छ । सार्वजनिक र सरकारी भवनहरू बाल, महिला तथा अपाङ्गमैत्रीपूर्ण निर्माण भएका हुने छन् ।								

६.२ सडक, यातायात तथा पुलपुलेसा

६.२.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान, २०७२ अनुसार यातायात क्षेत्रलाई सुरक्षित, व्यवस्थित, र अपाङ्गता भएका व्यक्ति अनुकुल वनाउने नीति राज्यले अवलम्वन गरेको छ । यातायात सुविधामा नागरिकहरुको सरल, सहज र समान पहुँच सुनिश्चित गर्ने, यातायात क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि गर्ने र वातावरण अनुकूल प्रविधिलाई प्राथमिकता दिर्ने, सार्वजनिक यातायातलाई प्रोत्साहन र निजी यातायातलाई नियमन गर्ने नीति राज्यले अंगिकार गरेको छ । यातायात क्षेत्रले देशको आर्थिक सामाजिक रुपान्तरणका लागि वलियो र भरपर्दो आधार निर्माण गर्ने, यातायात अन्तर्गत सडक, जल, रेलमार्ग, हवाइ र रज्जुमार्गलाई अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड अनुरुप सुरक्षित गर्ने, भरपर्दो, सुलभ र गुणस्तरीय वनाउने परिकल्पना १६ औं राष्ट्रिय योजनाले गरेको छ । त्यसैगरी स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक, झोलुङ्गेपुल, पुलेसाहरुको मर्मत सम्भार एवं स्तरोन्नति गर्ने, यातायात सुरक्षाको व्यवस्थापन गर्ने, स्थानीय सार्वजनिक यातायातको रुट निर्धारण, सेवाको गुणस्तरीयता निर्धारण गर्ने र भाडादर निर्धारण एवं नियमन गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहको कार्यक्षेत्र भित्र राखिएको छ ।

६.२.२ समस्या तथा चुनौती

भौगोलिक कठिनाईले सडक निर्माणमा कठिनाई तथा पहिरोको जोखिम हुने गरेको, गाउँपालिकाका सबै वडामा सडक यातायातको सहज र भरपर्दो पहुच नहुनु, कतिपय वडामा हाल सम्म सडकको पहुच नहुनु, सम्पूर्ण सडकहरु कच्ची भएकाले बार्हैमास संचालनमा आउन नसक्नु, पूर्वाधार शाखामा आवश्यक जनशक्तिको अभाब हुनु, सडक पुर्बाधारलाई द्रुत गतिमा सम्पन्न गर्न आवस्यक वित्तीय स्रोतको अभाब हुनु, खोलानाला पुल नहुँदा यात्रामा समस्या सडक ,स्तरोन्नति गर्न वजेटको अभाव आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरु हुन् ।

६.२.३ सम्भावना तथा अवसर

सडक संजालको विस्तार क्रमिक रुपमा हुनु, युटिलिटी करिडोर को क्रमिक रुपमा विस्तार हुनु, गाउँपालिका ले सडक संजाल विस्तारका लागि आवस्यक प्राथमिकता दिनु, वडाहरुमा सडक पहुँच वृद्धि गर्न सकिने आदि यस क्षेत्रका प्रमुख सम्भावना तथा अवसरहरु हुन् ।

६.२.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्यः सडक सञ्जालको विस्तार एवं स्तरोन्नति भई सुरक्षित, भरपर्दो एवं सहज यातायात सेवाको विकास हुने

उद्देश्य

- सुरक्षित र वातावरणमैत्री सडक पूर्वाधारको विकास, विस्तार एवं स्तरोन्नति गर्दै सडक सञ्जाल विकासवाट अन्तर आवद्धता वढाउनु

रणनीतिहरु

१.१ सडक, पुलहरुको गुणस्तर सुधार, मर्मत सम्भार एवं स्तरोन्नति गर्ने

१.२ सडक सञ्जाल विकास विस्तार गर्दै अन्तरपालिका आवद्धता वढाउने

कार्यनीति

रणनीति १.१ को सडक, पुलको गुणस्तर सुधार अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- स्थानीय यातायात कानून तर्जुमा गरिने छ
- सडक मापदण्डलाई प्रभावकरी रुपमा कार्यान्वयन गरिने छ
- सडक निर्माणमा वायो इन्जिनियरिंग प्रणालीलाई प्राथमिकता दिईने छ ।
- पूर्वाधार विकास समिति र सम्वन्धित शाखालाई पूर्ण जनशक्ति सहित प्रविधिमैत्री बनाइने छ
- सडक खण्डहरु नियमित रुपमा मर्मत सम्भार तथा स्तरोन्नति गरी गुणस्तर कायम राखिने छ ।
- आवश्यकता एवं भू—वनौटका आधारमा सडक सर्भे तथा डिजाइनका आधारमा ढलान, पुल, कल्भर्ट निर्माण गर्दै वर्षे भलपानी पनि व्यवस्थित हुनेगरी सडक नालालाई व्यवस्थित गरी सडकलाई गुणस्तरीय वनाइने छ ।
- सडक किनारा दायाँवायाँ आवश्यकताका आधारमा वायोइन्जिनियरिङ तथा वृक्षारोपण गरी सडकलाई हरियाली एवं वातावरणमैत्री वनाइने छ ।
- सडक वरपर भूक्षय रोक्न सहयोग गर्ने वनस्पतिको विस्तार गरिने छ
- मुख्य सडक आसपास बिसौनी तथा आराम गृह निर्माण गरिने छ
- विद्यालय क्षेत्र भित्र गति सिमित, जेब्रा क्रसीङ साथै सडक वाल निर्माण गरिने छ ।

रणनीति १.२ को सडक सञ्जाल विकास तथा अन्तरआवद्धता अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- गाउँपालिका भित्र मुख्य सडक बाट बस्ति तर्फ कृषि सडक विस्तारलाई जोड दिईने छ ।
- अन्तरपालिका जोड्ने सडकहरु विस्तार, स्तरोन्नति गरी सडक सञ्जाल विकास गरिने छ ।
- जिल्ला सडक, प्रदेश स्तरीय क्षेत्रीय सडक एवं राष्ट्रिय सडक सञ्जालसंग जोडिने गरी सडक विस्तार गर्दै वाह्य क्षेत्रसंगको अन्तरआवद्धता वढाइने छ ।
- सडक सञ्जाललाई सुदृढ एवं प्रभावकारी वनाउन यातायात गुरुयोजना निर्माण गरिने छ ।

तालिका ३३: सडक पुल सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना

कार्यक्रमहरू	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रू.लाखमा)						बजेट प्रतिशत	दिविल संकेत	लैंगिक संकेत	जलबायू संकेत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा				
सडक गुरुयोजना निर्माण	संख्या	१	२०					२०	१.४९			
वडा न १ सडक	संख्या	२	२०	२०	२०	४०	५०	१५०	११.१९	९	३	३
वडा न २ सडक	संख्या	१	२०	२०	२०	४०	५०	१५०	११.१९	९	३	२
वडा न ४ सडक	संख्या	१	१०	२०	१०	२०	४०	१००	७.४६	९	३	१
वडा न ५ सडक	संख्या	१	२०	२०	२०	३०	५०	१४०	१०.४५	९	३	३
वडा नं ६ सडक	संख्या	१	२०	२०	२०	३०	५०	१४०	१०.४५	९	३	२
वडा नं ७ सडक	संख्या	१	२०	२०	२०	३०	५०	१४०	१०.४५	९	३	१
वडा नं ८ सडक	संख्या	१	२०	२०	२०	३०	५०	१४०	१०.४५	९	३	३
वडा नं ९ सडक	संख्या	१	२०	२०	२०	३०	५०	१४०	१०.४५	९	३	२
नियमित मर्मत सम्भार तथा स्तरोन्नति	संख्या	७	२०	२०	२०	२०	२०	१००	७.४६	९	३	१
सडक किनारा हरियाली प्रवद्र्घन	किमी	७०	१०	१०	१०	१०	१०	५०	३.७३			
यात्रु प्रतिक्षालय निर्माण	संख्या	४	०	५	५	५	५	२०	१.४९			
सडक वर्गीकरण, रेखाङ्कन तथा नामाकरण	संख्या	७	५	५	५	५	५	२५	१.८७	९	३	३
सडक पुल सुरक्षा/ पूर्वाधार निर्माण (बोर्ड निर्माण)	संख्या	१०	५	५	५	५	५	२५	१.८७	९	३	२
सडक तथा यातायात जम्मा			**२१०**	**२०५**	**१९५**	**२९५**	**४३५**	१३४०				

६.२.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ३४: सडक, यातायात तथा पुलपुलेसाः नतिजा खाका

प्रमुख नतिजा सूचक	इकाइ	आधार वर्ष २०८०/०८१	लक्ष्य परिणाम					सूचनाको स्रोत	पूर्वानुमान
			८१/०८२	८२/८३	८३/०८४	८४/८५	८५/०८६		
प्रभाव तहः	सडक सञ्जालको विस्तार एवं स्तरोन्नति भई सुरक्षितभरपर्दो एवं सहज यातायात सेवाको विकास भएको हुने ,								
१५ मिनेटको दुरीमा सार्वजनिक यातायात पहुँच भएका जनसंख्या	प्रतिशत	१५	२०	२५	३०	३५	४०	पालिकाको पार्श्वचित्र	यातायात सञ्चालनमा अभिवृद्धि हुने
१ असर तहः	सुरक्षित र वातावरण मैत्री सडक पूर्वाधारको विकासविस्तार एवं स्तरोन्नति गर्दै सडक सञ्जाल विकासबाट अन्तर आवद्धता बढेको हुने ,								
हरित सडक	किमि	०	५	१०	१५	२०	२५	पालिकाको पार्श्वचित्र	यातायात सञ्चालनमा अभिवृद्धि हुने
११ प्रतिफल.	सडक पूर्वाधारहरू स्तरोन्नति भई सुरक्षित भरपर्दो र वातावरण मैत्री भएको हुने								
कच्ची सडकको लम्वाई	किमि	०	०	५	१०	२०	४०	पालिकाको पार्श्वचित्र	सरोकारवाला निकायसँग प्रभावकारी समन्वय भएको हुने
युटिलिटि कोरिडरको लम्वाई	किमि	०	०	५	१०	२०	४०		
१२ प्रतिफल.	संघ प्रदेश एवं अन्तरपालिकासँग सडक अन्तरआवद्धतामा ,अभिवृद्धि भएको हुने								
राष्ट्रिय (अन्तर पालिका, प्रदेश जोड्ने) हाइवेसँग जोडिएका सडकहरू	संख्या	१	१	१	१	१	१	पालिकाको पार्श्वचित्र	सरोकारवाला निकायसँग प्रभावकारी समन्वय भएको हुने
२असरः .	यातायात सेवा सहजसर्वसुलभ एवं व्यवस्थित भएको हुने ,								

९ दिगो ,सुरक्षित , नियमित यातायात जनसंख्या	प्रतिशत	५	१०	१५	३०	५०	७०	पालिकाको पार्श्वचित्र	
२१ प्रतिफलः.	सार्वजनिक यातायातमा पहुँच अभिवृद्धि भई सर्वसुलभ भएको हुने								
सार्वजनिक यातायात सेवा पुगरका वस्तीहरूकुल) (वस्तीको संख्या	प्रतिशत	३०	३५	४०	५०	६०	८०	पालिकाको पार्श्वचित्र	पालिकाको नियमन प्रभावकारी भएको हुने
अपेक्षत उपलब्धि	सडक गुरुयोजना तर्जुमा भई कार्यान्वयन भएको हुने छ । मापदण्ड तयार भई सडकहरूको वर्गीकरण भएको हुने छ । सडकहरूको स्तरोन्नति भई नागरिकहरूलाई आधा घण्टाको फेरामा सडकसम्मको पहुँच पुगेको हुने छ । पर्यटकीय पदमार्गहरूको निर्माण भएको हुने छ । पालिकामा निर्वाध आवागमनको सुविधा भएको हुने छ ।								

६.३ विद्युत तथा वैकल्पिक ऊर्जा

६.३.१ पृष्ठभूमि

नवीकरणीय ऊर्जाको उत्पादन तथा विकास गर्ने, नागरिकका आधारभूत आवश्यकता परिपूर्तिका लागि सुपथ र सुलभ रुपमा भरपर्दो ऊर्जाको आपूर्ति सुनिश्चित गर्ने र ऊर्जाको समुचित प्रयोग गर्ने प्रावधान नेपाल संविधान, २०७२ मा राखिएको छ । जलविद्युत उत्पादन वृद्धि र हरित अर्थतन्त्र प्रवर्द्धनलाई १५ औं राष्ट्रिय योजना अनुसार रुपान्तरणका प्रमुख सम्वाहकका रुपमा, र स्वच्छ एवं नवीकरणीय ऊर्जालाई दीर्घकालीन लक्ष्य प्राप्तिको सहयोगी क्षेत्रको रुपमा ग्रहण गरिएको छ । स्वच्छ ऊर्जा खपतमा वृद्धि गरी वातावरण र जलवायुमा पर्ने नकरात्मक असर कम गर्ने, स्वच्छ ऊर्जा उपभोगमा समुन्नत हुने परिकल्पना पनि १६ औं योजनामा गरिएको छ । त्यसैगरी स्थानीय विद्युत वितरण प्रणाली र सेवाको व्यवस्थापन गर्ने, सञ्चालन एवं नियमन गर्ने, वैकल्पिक ऊर्जा सम्वन्धी प्रविधि विकास, हस्तान्तरण, क्षमता अभिवृद्धि एवं प्रवद्र्घन गर्ने, साना जलविद्युत आयोजनाको (१ मेगावाट सम्मका) तथा वैकल्पिक ऊर्जा सम्वन्धीको नीति, कानुन, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

६.३.२ समस्या तथा चुनौती

विधुतीय उर्जा उत्पादनका लागि सडक लगायतका आवस्यक पुर्बाधारको अभाब, गाउँपालिकासँग पर्याप्त जनशक्ति, ज्ञान, प्रबिधि तथा वित्तीय स्रोतको अभाब, साना तथा कमजोर विद्युत गृहहरू हुँदा विद्युत बिक्री वितरण गरी आम्दानी बढाउन नसक्नुजथाभावी नाङ्गो तार साथै अव्यवस्थित रूपमा विद्युत लाईन विस्तार , तथा आगलागी हुन सक्ने जोखिम बढेको ,दुर्घटना हुने , हुँदा करेन्ट लाग्नेआदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरु हुन् ।

६.३.३ सम्भावना तथा अवसर

केदारस्यूँ गाउँपालिका सेती नदीको प्रमुख जल प्रबाह अन्तर्गत रहनु, केदारस्यूँमा भएको मझौला किसिमका खोला नालाहरूमा जलविद्युत आयोजना निर्माण गरि पालिकाको आयश्रोत बढाउन सकिने ,ठुला विद्युत आयोजनाबाट प्राप्त रोयल्टीको सहायताले स्थानीय तहले आम्दानीको श्रोत वृद्धि हुने, आदि यस क्षेत्रका प्रमुख सम्भावना तथा अवसरहरु हुन् ।

६.३.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति. कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्यः विद्युतीय साधन श्रोतहरुको अधिकतम सदुपयोग भई विद्युत खपतमा अभिवृद्धि भएको हुने

उद्देश्य

१. विद्युत आपूर्तिलाई दिगो र भरपर्दो बनाउदै उत्पादनशील क्षेत्रमा विद्युत खपतमा वृद्धि ल्याउनु
२. वैकल्पिक उर्जाको प्रयोगवाट विद्युतीकरणमा वृद्धि ल्याउनु

रणनीतिहरु

१.१ विद्युत आपूर्तिलाई नियमित र भरपर्दो वनाउने
१.२ उत्पादनशील क्षेत्रमा विद्युत उपयोग गर्दै विद्युत खपतमा अभिवृद्धि ल्याउने
१.३ नवीकरणीय ऊर्जाको प्रवद्र्घन गर्दै उपयोगमा अभिवृद्धि ल्याउने
१.४ जलविद्युत उत्पादनमा स्थानीयबासीको संलग्नता बढाउने

कार्यनीति

रणनीति १.१ को विद्युत आपूर्तिलाई नियमित र भरपर्दो वनाउने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- विद्युत उत्पादन कार्यमा लागत सहभागिताको ब्यबस्थापन गरिने छ
- स्थानीय स्तरमा उत्पादित बिजुलीलाई केन्द्रीय प्रसारणमा आबद्ध गरिने छ ।
- नेपाल विद्युत प्राधिकरणसंग सहकार्य गर्दै घरघरमा केन्द्रीय विद्युत प्रसारण लाइनबाट विद्युत वितरणको व्यवस्था मिलाउदै विद्युत आपूर्तिलाई भरपर्दो वनाइने छ ।
- विद्युत ट्रान्फरमर, पोल तथां पावर पोलहरुको मर्मत सम्भार, पुराना काठका पोल हरुलाई फलामका पोलले विस्थापित गर्दै विद्युत लाइनलाई सुरक्षित र भरपर्दो वनाइने छ ।
- विद्युत लाइनलाई युटिलिटि कोरिडरहरु निर्माण गरी सुरक्षित वितरणको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- सार्बजनिक भवन, स्वास्थ्य चौकी लगायतका क्षेत्रहरुमा विद्युत सेवालाई नियमित र भरपर्दो वनाइने छ ।

रणनीति १.२ को विद्युत खपतमा अभिवृद्धि अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- खाना पकाउन दाउराको सट्टामा विद्युतीय उपकरणहरुको प्रयोगलाई प्रोत्साहित गरिने छ । यसका लागि विद्युतीय चुल्हो (इन्डक्सन) र राइसकुकुरको विक्री वितरणलाई सहज वनाइने छ ।
- गाउँपालिकाले भविष्यमा निर्माण गर्ने चिस्यान केन्द्र, कोल्ड स्टोरेज, प्रशोधन केन्द्र आदि जस्ता वढी विद्युत खपत हुने प्रकृतिका उद्योग व्यवसायहरुलाई विशेष प्राथमिकता दिइने छ ।
- विद्युत खपत गर्ने उद्योग व्यवसाय स्थापना र विकासका लागि विशेष प्रकारको प्रोत्साहन तथा सुविधाहरु प्रदान गरिने छ ।

रणनीति २.१ को नवीकरणीय ऊर्जाको प्रयोग अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- विधुतीय सेवा पुर्याउन कठिन हुने घरधुरी तथा गोठहरुमा सहुलियत दरमा नवीकरणीय उर्जा को सेवा दिईने छ ।
- झड खेत, गाडी गाउँ, हरसडा, निङटुक्कालाई सौर्य उर्जा उत्पादनका लागि अध्ययन गरिने छ ।

रणनीति १.४ जलविद्युत उत्पादनमा स्थानीयबासीको संलग्नता बढाउने सम्बन्धि कार्यनीति

- केदारस्यूँ गाउँपालिकाले जलविद्युत आयोजना क्षेत्रमा पालिका स्तरीय जलविद्युत उत्पादन सिमिति गठन गरि कार्यान्वयन गराइने छ
- नेपाल विद्युत प्राधिकरणसँगको सहकार्यमा स्थानीय स्तरमा निर्माण हुने जलविद्युत आयोजनामा स्थानीयबासीको लागत सहभागिता को ब्यबस्थापन गर्न पहल गरिने छ

तालिका ३५: बिद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना

कार्यक्रमहरू	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रू.लाखमा)						बजेट प्रतिशत	दिविल संकेत	लैंगिक संकेत	जलबायू संकेत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा				
विद्युत आपूर्तिलाई भरपर्दो वनाउने	संख्या	१	५	५	५	५	५	२५	९.१	७	३	३
विद्युत ट्रान्सफरमर, पावरपोल मर्मत सम्भार एवंविस्थापित सहजीकरण	संख्या	१	५	५	५	५	५	२५	९.१	७	३	३
स्थानीय जलबिद्युत आयोजना को निर्माण	संख्या	३	१०	१०	१०	१०	१०	५०	१८.२	७	३	३
विद्युतीय मेशिन उपकरण प्रयोग प्रवद्र्घन	संख्या	२	१०	१०	१०	१०	१०	५०	१८.२	७	३	३
आधुनिक घट्ट, इन्डक्सनर सुधारिएको चुलो विस्तार	संख्या	१०००	१०	१०	१०	१०	१०	५०	१८.२	७	३	३
बस्ति क्षेत्रमा सौर्यजल बिद्युतसडक / वत्ती निर्माण	संख्या	१५०	१०	१०	१०	१०	१०	५०	१८.२	७	३	३
विद्यालय एवं सार्वजनिक भवन सौर्य ऊर्जाप्रवद्र्घन	संख्या	२०	५	५	५	५	५	२५	९.१	७	३	३
विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा जम्मा			**५५**	**५५**	**५५**	**५५**	**५५**	**२७५**		७	३	३

६.३.५तथा नतिजा खाका अपेक्षित उपलब्धि

तालिका ३६: विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा: नतिजा खाका

प्रमुख नतिजा सूचक	इकाइ	आधार वर्ष २०८०/०८१	लक्ष्य परिणाम					सूचनाको स्रोत	पूर्वानुमान
			८१/०८२	८२/८३	८३/०८४	८४/८५	८५/०८६		
प्रभाव तह:	विद्युतीय श्रोतहरूको अधिकतम सदुपयोग भई उत्पादनशील क्षेत्रमा विद्युत खपतमा अभिवृद्धि भएको हुने								
उत्पादनशील क्षेत्रमा विद्युतको प्रयोग	प्रतिशत	०	०	०	२	४	८	पालिकाको पार्श्वचित्र	
१असर तह:.	विद्युत आपूर्तिलाई दिगो र भरपर्दो बनाउदै विद्युत खपतमा वृद्धि आएको हुने								
विधुतीय सुबिधा प्राप्त घर धुरी	प्रतिशत	९३	९३	९३	९५	१००	१००	पालिकाको पार्श्वचित्र	नियमित विद्युत आपुर्ति हुने
११ प्रतिफल.	विद्युत आपूर्ति दिगो र भरपर्दो भएको हुने								
केन्द्रिय विद्युत प्रशारण लाइन पुगेको घरधुरी	प्रतिशत	९३	९३	९३	९५	१००	१००	पालिकाको पार्श्वचित्र	ने .प्रा.वि. सँग प्रभावकारी समन्वय भएको हुने
विस्थापित काठका पोल	प्रतिशत	८०	८५	९०	९५	९७	१००		
१२ प्रतिफल.	उत्पादनशील क्षेत्रमा विद्युत खपतमा अभिवृद्धि भएको हुने								
खाना पकाउने विद्युतीय चुल्हो इन्डक्सन प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	१	२	४	६	८	१०		
अन्य प्राबिधिक क्षेत्रमा विद्युत को प्रयोग	प्रतिशत	२	५	७	१०	१३	१६		
२ असर तह:									

२१ प्रतिफलः.	नवीकरणीय ऊर्जा उपभोगमा अभिवृद्धि भएको हुने								
सडक वत्तीहरू	प्रतिशत	०	०	०	३	५	७		
सौर्य विद्युत प्रणाली जडित घरधुरी	प्रतिशत	१	१	०	०	०	०		
सौर्य विद्युत प्रणाली जडित सार्वजनिक संघ संस्था कार्यालय , निकाय	प्रतिशत	०	०	०	३	५	७		
अपेक्षित उपलब्धि	शतप्रतिशत घरधुरीमा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन जडान भएको हुने छ ।								

६.४ सूचना तथा सञ्चार प्रविधि

६.४.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान, २०७२ अनुसार राष्ट्रिय आवश्यकता अनुसार सूचना प्रविधिको विकास विस्तार गरी सर्वसाधारणको सहज सरल पहुँच सुनिश्चित गर्ने र सूचना प्रविधिको उच्चतम प्रयोग गर्ने, नागरिकको व्यक्तित्व विकासका लागि सूचना केन्द्र तथा पुस्तकालयको स्थापना, प्रवद्र्घन गर्ने नीति राज्यले अंगिकार गरेको छ । १६ औं योजनाले सूचना प्रविधि तथा सञ्चार पूर्वाधार र वृहत सञ्जालीकरणलाई रुपान्तरणको प्रमुख सम्वाहकको रुपमा ग्रहण गरेको छ । सतप्रतिसत जनसंख्या आधुनिक सञ्चारको पहुँच भित्र आवद्ध हुने, सरकारी तथा निजी कारोवारहरुमा सञ्चार प्रविधिको उच्चतम प्रयोग भई सुशासन विकास गर्ने र समृद्धिमा सञ्चार क्षेत्रको उल्लेखनीय योगदान पुर्‍याउने, सुशासन कायमका लागि सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने, सञ्चार क्षेत्रमा सर्वसुलभ प्रविधिको उच्चाम प्रयोग गर्ने, संस्थागत क्षमता विकासका साथै एकीकृत डिजिटल सेवा प्रवद्र्घन गर्ने, डिजिटल नेपालको अवधारणालाई कार्यान्वयनमा ल्याउने परिकल्पना १६ औ योजनामा गरिएको छ । त्यसैगरी एफ.एम रेडियो (१०० वाट सम्मको) सञ्चालन, अनुमति, नवीकरण, खारेजी, नियमन गर्ने, सूचना तथा अभिलेख केन्द्र स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने, स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापनमा नवीनतम सूचना प्रविधिको उपयोग गर्ने, स्थानीय तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन गरी नवीनतम प्रविधियुक्त र सूचना प्रणालीमा आवद्धता गर्ने, स्थानीय क्षेत्रमा सूचना प्रविधिको विकास एवं प्रवद्र्घन गर्ने र संघ प्रदेशको कानुनको अधिनमा रही स्थानीय क्षेत्रभित्र इण्टरनेट सेवा, टेलिसेण्टर, केवुल तथा तारविहीन टेलिभिजन प्रणरणको अनुमिति, नवीकरण तथा नियमन गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

६.४.२ समस्या तथा चुनौती

मोवाईलईन्टरनेट तथा टेलिफोन टावर संख्यामा कमी हुनुका साथै भएका टावरमा पनि उच्च क्षमताको , ,विद्युत जडान गर्न नसकिएकोकेदारस्यूँका धेरै जसो गाउँहरूमा फाईवर नेटको विस्तार गर्न नसकिएको स्थायी प्रकृतिका विद्युत पोलहरू विस्तार गर्न बाँकी रहेकोले उक्त क्षेत्रहरूमा फाइवर नेट पुर्याउन कठिन भएको पालिकाका सबै ठाउँहरूमा सडक सञ्जाल नहुँदा विद्युत लाईन विस्तार तथा टावरमा विद्युत जडान गर्न समस्या भएको । सबै सामुदायिक विद्यालयहरुमा आइसिटिको सहज पहुँचको अभाव, सार्वजनिक स्थल, कार्यालयहरुमा सिसिटिभि जडान अपर्याप्त, अनलाइन मार्फत सार्वजनिक सेवाहरु प्रवाह हुन नसकेको, सबै सूचना, तथ्याङ्कहरु डिजिटाइजेशन हुन नसकेको, गाउँपालिकाका अभिलेखहरुलाई प्रविधिमैत्री वनाउनु, सामाजिक सञ्जालको वृद्धि संगै वढ्दो दुरुपयोगमा नियन्त्रण गर्नु, आवश्यक जनशक्ति एवं प्राविधिक ज्ञानमा अभिवृद्धि ल्याउनु आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरु हुन् ।

६.४.३ सम्भावना तथा अवसर

सूचना प्रविधिमैत्री गाउँपालिका वनाउने तर्फ गाउँपालिका उन्मुख, सूचना प्रविधिमा निजी क्षेत्रको लगानी वृद्धि गर्न सकिने, सार्वजनिक सेवा प्रवाहहरु क्रमिक रुपमा अनलाईन तथा प्रविधिमैत्री हुँदै, सूचना सञ्चार क्षेत्रमा युवाहरुको वढ्दो आकर्षण आदि यस क्षेत्रका प्रमुख सम्भावना तथा अवसरहरु हुन् ।

।

६.४.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : स्थानीयहरुको सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा पहुँच अभिवृद्धि गर्दै इ—गभरनेन्स कायम भएको हुने

उद्देश्य

- सूचना तथा सञ्चारका प्रविधिलाई विस्तार गर्दै गुणस्तरीय एवं भरपर्दो वनाउनु
- सूचना तथा सञ्चार प्रविधि उपयोग गर्दै विद्युतीय सुशासन प्रवद्र्घन गर्नु

रणनीतिहरु

१.१ सूचना तथा सञ्चार प्रविधिका पूर्वाधारहरु विस्तार एवं निर्माण गर्ने

१.२ आइसिटि सेवाहरुलाई विस्तार गर्दै उपलव्धतामा सहजता ल्याउने

१.३ सार्वजनिक सेवाहरुलाई अनलाई गर्दै आइसिटिको उपयोगमा वृद्धि ल्याउने

१.४ सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको विकासमा विद्यालय संग सहकार्य गर्ने

कार्यनीतिहरु

रणनीति १.१ सञ्चार पूर्वाधारको निर्माण अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- पालिका का सम्पूर्ण वडा कार्यालय, विद्यालय र स्वास्थ्य संस्थाहरुमा विद्युतीय हाजिरी र सिसिटिभी जडान गरि कार्यान्वयनमा ल्याउने
- टेलीफोन र इन्टरेनट सेवाको गुणस्तर अभिवृद्धिको लागि सेवा प्रदायक निकायसँग समन्वय र सहकार्य गरिने छ
- गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवाको लागि विद्युतीय भुक्तानी प्रणालीमा आवद्ध गरिने छ
- मोवाइल नेटवर्क कभरेजमा गुणस्तरीयता ल्याउन मोवाइल टावरहरु थप एवं विस्तार गर्न नेपाल टेलिकम एवं सेवा प्रदायक संस्थाहरुसंग समन्वय गरिने छ ।

रणनीति १.२ को आइसिटि सेवा विस्तार गर्दै पहुँचमा सहजता अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- मुख्यमुख्य सार्वजनिक क्षेत्रहरुमा निःशुल्क वाईफाईको व्यवस्था मिलाई इण्टरनेट पहुँचमा सहजता ल्याइने छ ।
- स्वास्थ्य चौकी, सुरक्षा चौकी जस्ता सार्वजनिक एवं संवेदनशील क्षेत्रहरुमा वढी क्षमताका इण्टरनेट सेवा निःशुल्क उपलव्ध गराइने छ ।

- विद्यालयहरुमा आइसिटिलाई प्रभावकारी वनाउदै ई—पुस्तकालय, ई—हाजिरी, सिसिटिभी, डिजिटल वोर्ड, अनलाइन कक्षाको व्यवस्था मिलाइने छ ।

रणनीति २.१ को सार्वजनिक सेवालाई अनलाइन गर्दै आइसिटि उपयोगमा वृद्धि अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- सार्वजनिक सेवाहरुलाई अनलाइन गरी गाउँपालिकाका सेवाहरु कुनैपनि क्षेत्र स्थानमा रही सहजै लिन सक्ने वनाइने छ । यसका लागि आवश्यक पूर्वाधारहरुको विकास तथा प्रवन्ध मिलाइने छ ।
- गाउँपालिकाको खरिद प्रक्रिया, राजस्व सङ्कलन, सिफारिस लगायतका सेवाका लागि वेग्लावेग्लै कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण गरी सेवामा सहजता एवं पारदर्शी वनाइने छ ।
- मोवाइल एप्स निर्माण एवं अद्यावधिक गर्दै गाउँपालिकाका सवै गतिविधिहरु प्रवाह गरिने छ ।
- गाउँपालिकाको वेवसाइटलाई अद्यावधिक गर्दै सूचनाहरु नियमित रुपमा सूचना तथा प्रकाशनहरु अपलोड गर्ने, स्वत प्रकाशन, सूचना माथिको हकलाई सुनिश्चित गरिने छ ।

रणनीति २.२ को सूचार तथा सञ्चार प्रविधिमा अभिवृद्धि ल्याउने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- दक्ष, सीपयुक्त जनशक्ति विकासका लागि माध्यमिक बिद्यालयमा आइसिटिमा आधारित प्रशिक्षण केन्द्र सञ्चालन गर्न प्रोत्साहित गर्दै सहकार्य गरिने छ ।

तालिका ३७:सूचना तथा संचार सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना

कार्यक्रमहरू	एकाइ	याेजनाकाे कुल लक्ष्य	अनुमानित श्राेत र वा र्षक लक्ष्य (रू.लाखमा)						बजेट प्रतिशत	दि वल संकेत	लैं गक संकेत	जलबायू संकेत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा				
मोवाइल टावर विस्तार प्रवद्र्घन (सहजीकरण)	संख्या	१		२०	३०		३०	३०	१२.००	१६	३	३
प्रत्येक सार्बजनिक संस्थामा इन्टरनेट सुबिधा	संख्या	२५	१०	१०	१०			३०	१२.००	१६	३	३
सार्वजनिक कार्यालय एवं स्थानमा सिसि टिभीव्यवस्था	पटक	३	५	१०	१०	-	-	२५	१०.००	१६	३	३
निःशुल्क वाइफाइ व्यवस्था	संख्या	३		५	५	५		१५	६.००	१६	३	३
सार्वजनिक डिजिटल सूचना वोर्ड	संख्या	१		२०	-	-	-	२०	८.००	१६	३	३
सार्वजनिक सेवा अनलाइन गर्ने				-	-	-	-	०	०.००	१६	३	३
मोवाइल एप्स निर्माण	संख्या	१	-	२०	-	-	-	२०	८.००	१६	३	३
सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा निजी क्षेत्र लगानीवृद्धि								०	०.००	१६	३	३
अनलाइन मिडिया तथा केदारस्यूँ एफएम प्रवद्र्घन	संख्या	१	१०	१०	१०	१०	१०	५०	२०.००	१६	३	३
आइसिटिमा आधारित प्रशिक्षण केन्द्र, प्राविधिकशिक्षालय कार्यक्रम	संख्या	१	२०	२०			२०	६०	२४.००	१६	३	३
सूचना र संचार प्र व धको जम्मा			४५	९५	६५	१५	३०	२५०				

६.४.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ३८: सूचना तथा सञ्चार प्रविधिः नतिजा खाका

प्रमुख नतिजा सूचक	इकाइ	आधार वर्ष	लक्ष्य परिणाम					सूचनाको स्रोत	पूर्वानुमान
		२०८०/०८१	८१/०८२	८२/८३	८३/०८४	८४/८५	८५/०८६		
प्रभाव तहः	सु;चना तथा सञ्चार प्रविधिहरूमा स्थानीयहरूको सहक पहुँच अभिवृद्धि भएको हुने								
आइसिटिमा पहुँच प्राप्त जनसंख्या	प्रतिशत	५	६	७	८	९	१०	पालिकाको पार्श्वचित्र	
१असर तहः.	सुचना तथा सञ्चार प्रविधिलाई सर्वसुलभभरपर्दो र गुणस्तरिय भएको हुने ,								
इन्टरनेट सेवामा पहुँच	प्रतिशत	५	६	९	१३	१८	२५	पालिकाको पार्श्वचित्र	आइसिटिको विस्तार हुने
११ प्रतिफल.	आइसिटिमा आधारित उपकरण पूर्वाधारहरूको विकास विस्तार भएको हुने								
स्थानीय इन्टरनेट सेवा प्रदायक संस्था	संख्या	१	१	१	२	२	२	पालिकाको पार्श्वचित्र	आइसिटिको विस्तार हुने
आइसिटि सम्वन्धी कुनै पनि साधन उपकरण नभएको घरधुरी	प्रतिशत	८०	७०	६०	५०	३०	१०		
१२ प्रतिफल.	आइसिटि सेवामा पहुँचमा सहजता अभिवैद्धि भएको हुने								
निःशुल्क वाइफाइ क्षेत्रहरू	संख्या	०	०	१	१	२	३	पालिकाको पार्श्वचित्र	आईसिटिको विस्तार भएको हुने
आइसिटि उपलव्ध सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरू	संख्या	२	-	-	-	-	२		
मोवाइल फोनवाट इन्टरनेट चलाउने संख्या	प्रतिशत	३०	४०	५०	६०	७०	८०		
२ असर तहः	सूचना तथा सञ्चार प्रविधि उपयोग गर्दै विद्युतीय सुशासन प्रवर्द्धन भएको हुने								
अनलाईन भएका सार्वजनिक सेवाहरू	संख्या	०	०	०	०	०	१	वार्षिक समीक्षा	
२१ प्रतिफलः.	सेवाहरू अनलाइन हुँदै आइसिटि उपयोगमा वृद्धि भएको हुने								
वेवसाइट अद्यावधिक भएको पटक	प्रतिशत	०	०	०	०	०	२	पालिकाको	आइसिटिको

सूचना केन्द्रबाट लाभान्वित सेवाग्राही	प्रतिशत	०	०	०	०	०	३	वार्षिक प्रगति समीक्षा	विस्तार भएको हुने
अपेक्षित उपलब्धि	पालिकाको शत प्रतिशत परिवारमा सूचनाको प्रवाह पुगेको हुने छ । विद्यालयहरूमा इ—लाइब्रेरी स्थापना भइसकेको हुने छ । ९५% भूक्षेत्र टेलिफोन टावरको दायरामा आइसकेको हुने छ । इन्टरनेट सेवा प्रयोग गर्ने परिवार सङ्ख्या २५% पुगेको हुने छ । पालिका भित्रका केही महत्वपूर्ण सेवाहरू विद्युतीय प्रणलीमा जोडिएका हुने छन्								

परिच्छेद सात : वन वातारण तथा विपद् ब्यबस्थापन

स्थानीय तह योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ अनुसार वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापनका लागि प्रमुख क्षेत्रका रुपमा वन तथा जैविक विविधता, भू तथा जलाधार व्यवस्थापन, वातावरण तथा फोहोर व्यवस्थापन, विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन रहेका छन् । उपरोक्त प्रमुख क्षेत्रहरुको बिद्यमान अवस्था, समस्या तथा चुनौतिहरुको विश्लेषण गरी आगामी ५ वर्षका लागि लक्ष्य, उद्देश्य एवं लक्ष्य परिमाण निर्धारण गरिएको छ र सोको प्राप्तिका लागि अवलम्बन गर्नुपर्ने रणनीति तथा कार्यनीति एवं प्रमुख कार्यक्रमहरुको तर्जुमा भएका छन् |

७.१ बन तथा जैविक विविधता

७.१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान, २०७२ अनुसार वन, वन्यजन्तु, पंक्षी, वनस्पती तथा जैविक विविधताको संरक्षण, प्रवर्धन र दिगो उपयोग गर्ने, प्रकृति, वातावरण वा जैविक विविधता माथि नकरात्मक असर परेको वा पर्न सक्ने अवस्थामा नकरात्मक वातावरण प्रभाव निर्मूल वा न्यून गर्ने, उपयुक्त उपायहरु अवलम्वन गर्ने नीति राज्यले ग्रहण गरेको छ । १६ औं राष्ट्रिय योजनाले प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण गर्ने र परिचालनलाई दीर्घकालीन राष्ट्रिय रणनीतिका रुपमा ग्रहण गरेको छ । जैविक विविधताको संरक्षण गर्दै गुणात्मक पर्यटनको गन्तव्य स्थानको रुपमा विकास गर्ने, संरक्षणमुखी सोचमा आधारित वन व्यवस्थापन र सोवाट प्राप्त लाभको समन्यायिक वाँडफाँड गर्ने, कृषिवनको अत्याधिक प्रयोगवाट जलाधार व्यवस्थापन तथा पर्यावरणीय पद्धति संरक्षण गर्ने, कृषिको उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्ने, वनजन्य तथा जडीवुटीको उत्पादनमा वृद्धि भई निर्यात र रोजगारी सिर्जना गर्ने परिकल्पना १६ औं योजनामा गरिएको छ । त्यसैगरी संघ तथा प्रदेशको कानुनको अधिनमा रही स्थानीय स्तरमा सामुदायिक, ग्रामीण तथा शहरी, धार्मिक, कवुलियती, साझेदारी वनको संरक्षण, प्रवर्धन, उपयोग गर्ने, वन उपभोक्ता समुहको व्यवस्थापन गर्ने, वन प्रवर्धन गर्ने, सार्वजनिक खाली जग्गा पाखा वा क्षेत्रहरुमा वृक्षारोपण गर्ने, सम्भार, उपयोग, व्यवस्थापन गर्ने, नदी किनार तथा उकासमा, नहर तथा सडक किनारमा वृक्षारोपण गर्ने, जडीवुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावर सम्वन्धी सर्वेक्षण गर्ने, उत्पादन, सङ्कलन, प्रवर्धन, प्रशोधन, वजार व्यवस्थापन गर्ने, वनवीऊ वगैचा स्थापना, व्यवस्थापन तथा प्रवद्र्घन गर्ने, नर्सरी स्थापना गर्ने, विरुवा उत्पादन, वितरण, रोपण तथा प्रवद्र्घन गर्ने, वन्यजन्तु एवं चराचुरुङ्गीको अभिलेखन, संरक्षण, व्यवसायिक पालन, उपयोग, अनुगमन गर्ने, मानव तथा वन्यजन्तु वीचको द्वन्द्व व्यवस्थापन गर्ने, वन्यजन्तु पर्यटन तथा आयआर्जन गर्ने, आखेटोपहारको व्यवस्थापन गर्ने, रैथाने प्रजातिको संरक्षण तथा प्रवर्धन गर्ने एवं मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण गर्ने, जैविक विविधताको अभिलेखीकरण र हरियाली प्रवर्धन गर्ने जस्ता कार्यहरु स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

७.१.२ समस्या तथा चुनौती

वहुमूल्य जडीवुटीहरुको पहिचान, संरक्षण र प्रवर्धन पूर्ण रुपमा नभएको, वन जङ्गलको दिगो सदुपयोग गर्दै जीविकोपार्जनका लागि आयमूलक कार्यमा उपयोग गर्न नसक्नु, पूर्वाधार विकास र वन जङ्गल वीच सन्तुलन कायम हुन नसक्नु, सामुदायिक बन र गाउँपालिका बीच समन्वय को अभाब, गाउँपालिकामा बन तथा जैविक बिबिधता हेर्ने जनशक्ति को अभाब, मिचाहा प्रजातिको वढोत्तरीवाट रैथानी प्रजातिहरुको संरक्षण गर्नु, मानव र वन्यजन्तु वीचको द्वन्द्व न्यूनीकरण गर्नु, वन पैदावारको प्राविधिक तवरले व्यवस्थापन गर्न नसक्नुवनस्पति , वन् ,तथा वन्यजन्तुको महत्व सम्बन्धि जनचेतनाको कमी हुनुयजन्तु तथा पंक्षीको चोरी सिकारीमा वृद्धि हुनु , छाडा गरी पालिएका रोगी चौपायाद्वारा जंगली जनावारमा रोग सर्न सक्ने आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरु हुन् ।

७.१.३ सम्भावना तथा अवसर

गाउँपालिकाको ठुलो हिस्सा वनले ढाकेको, चिराईतो, टिम्बुर, सतुवा, सिमजडी, बोक्ता, दालचिनी, अमला, हर्रो, बर्रो, तितेपाती, रिठ्ठा जस्ता जडिबुटीजन्य बनस्पतिहरु व्यवसायिक खेती गर्न सकिने, वन पैदावरमा आधारित उद्योग, व्यवसाय सञ्चालन, सामुदायिक बनसँग को सहकार्यमा वन तथा जैविक बिबिधतालाई उपयोग गर्न सकिने, मिचाहा प्रजातीलाई हटाई सो ठाउँमा विभिन्न उत्पादनशील वन विस्तार गर्न सकिनेपर्यटकिय , पदमार्गमा मिचाह प्रजातीलाई हटाईउपयुक्त वनस्पति रोपी संरक्षण तथा विस्तार गरी सोभायमान बनाउन सकिने आदि यस क्षेत्रका प्रमुख सम्भावना तथा अवसरहरु हुन् ।

७.१.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : जैविक विविधताको दिगो संरक्षण एवं सम्बर्धन भएको हुने

उद्देश्य

- जैविक विविधता तथा वन्य जीवजन्तुहरुको दिगो संरक्षण गर्दै पारिस्थितिकीय प्रणाली कायम राख्नु
- वहुमूल्य जडीवुटीहरुको व्यवसायिक खेतीलाई आयआर्जनको मुख्य श्रोतको रुपमा विकास गर्नु

रणनीतिहरु

१. जैविक विविधताको संरक्षण, सम्बर्धन एवं प्रबर्द्धन गर्ने
२. वन क्षेत्रलाई दिगो तथा वैज्ञानिक व्यवस्थापन गर्ने
३. वनक्षेत्रलाई विकास विस्तार गर्दै उत्पादनमुखी वनाउने
४. गैरकाष्ठ वन पैदावरको दिगो उपयोग गर्दै आयआर्जनको श्रोतको रुपमा विकास गर्ने

कार्यनीतिहरु

रणनीति १.१ को जैविक विविधताको संरक्षण, सम्बर्धन एवं प्रबर्द्धन अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- संघीय एवं प्रदेश कानुनको अधिनमा रही वन तथा जैविक विविधता सम्वन्धी स्थानीय नीति, ऐन नियम तथा कानुनहरु वनाई जैविक विविधताको संरक्षण गरिने छ ।
- सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह मार्फत समुदायमा जैविक विविधता, वन क्षेत्रको संरक्षण सम्वन्धी चेतनामा अभिवृद्धि ल्याउदै सहभागितामूलक, समावेशी र अधिकारमुखी पद्धतिमा आधारित अवधारणाहरु अवलम्वन गरिने छ ।
- चराचुरुङ्गी एवं वन्यजन्तुहरुको वासस्थान संरक्षण, जङ्गल क्षेत्रमा आहार व्यवस्थापन, एवं चोरी शिकारीलाई नियन्त्रण गरिने छ ।
- जैविक विविधतालाई पर्यटन प्रबर्द्धनसंग जोड्दै पर्यटन क्षेत्रको रुपमा विकास गरिने छ ।

रणनीति १.२ को वन क्षेत्रलाई वैज्ञानिक व्यवस्थापन गर्ने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण तथा आय मुलक बनस्पति को विस्तार जस्ता क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्दै वन क्षेत्रलाई वैज्ञानिक एवं दिगो व्यवस्थापन गरिने छ ।
- चरनका लागि निश्चित क्षेत्रहरु निर्धारण गरिने छ ।
- सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह तथा महिला समूहहरुको वैज्ञानिक वन व्यवस्थापनमा क्षमता वृद्धि गर्दै वन क्षेत्रको दिगो संरक्षण गरिने छ ।
- वन क्षेत्रमा फलफुल लगायतका वोटविरुवाहरुको रोपण गरी हरियाली विकास गरिने छ ।

रणनीति २.१ को वन जङ्गल क्षेत्रलाई विकास विस्तार गर्दै उत्पादनमुखी वनाउने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- जडीवुटी लगायत वहुमूल्य प्रजातिहरुको व्यवसायिक खेतीका लागि स्थानीयहरुलाई प्रोत्साहित गरिने छ । सम्भाव्यताका आधारमा जडीवुटी सङ्कलन तथा प्रशोधन केन्द्र निर्माण गरिने छ ।
- औषधीजन्य सुगन्धित तेल उत्पादन हुने वनस्पतिहरुको व्यवसायिक खेती गर्न सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहलाई प्रोत्साहित गरिने छ ।
- पालिकाका भित्रका ऐलानी तथा पर्ति जग्गा कृषिवनको व्यवसायिक खेतीका लागि सहकारी संस्था/ युवा क्लब आदिलाई प्रोत्साहित गरिने छ |
- जडीवुटीमा आधारित उत्पादनहरुको वजार विकास, विस्तार एवं प्रवद्र्घनका लागि आवश्यक सहयोग अनुदानको व्यवस्था मिलाइने छ ।

रणनीति २.२ को गैर—काष्ठवन पैदावरलाई आयआर्जनको श्रोतको रुपमा विकास अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- वनमा आधारित उपभोक्ता समूहसंगको सहकार्यमा गैरकाष्ठ बन पैदावर सङ्कलन, उद्योग तथा प्रशोधन केन्द्रहरु सञ्चालन गरिने छ ।
- गैरकाष्ठ बन पैदावर तथा स्थानीय जडीवुटीहरुको व्यवसायिक खेती तथा उद्यमशीलता विकास गर्दै उत्पादित सामानहरुको मूल्य श्रृङ्खला अभिवृद्धि गर्दै वजारको विस्तार एवं प्रवद्र्घन गरिने छ ।

- स्थानीय जडीवुटीहरुको वौद्धिक सम्पत्ति संरक्षण तथा व्यापार चिन्हहरु दर्ता गरी निकासी वजार प्रवद्र्घन गरिने छ ।
- सम्भाव्यताका आधारमा कृषि—वनको व्यवसायिक खेतीका लागि महिला, विपन्न, सीमान्तकृत एवं दलित वर्ग समुदायलाई प्रोत्साहित गरिने छ ।

तालिका ३९: वन तथा जैविक बिविधता कार्यक्रम तथा आयोजना

कार्यक्रमहरू	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रू.लाखमा)						बजेट प्रतिशत	दिविल संकेत	लैंगिक संकेत	जलबायू संकेत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा				
जैविक विविधतको संरक्षण												
जनचेतना अभिवृद्धि	पटक	५	५	५	५	५	५	२५	५.९५	१५	३	२
जैविक विविधताको प्रोफाइल निर्माण	पटक	१		२०				२०	४.७६	१५	३	२
वन क्षेत्र दिगो एवं वैज्ञानिक व्यवस्थापन												
मिचाहा प्रजाति नियन्त्रण	पटक	५	५	५	५	५	५	२५	५.९५	१५	३	२
खुल्ला क्षेत्र फलफुल तथा आय मुलक वनस्पति रोपण	पटक	१०	२०	२०			२०	६०	१४.२९	१५	३	२
सामुहिक वन उपभोक्ता समुह क्षमता अभिवृद्धि	पटक	२	१०		१०		१०	३०	७.१४	१५	३	२
वन सम्पदालाई उत्पादनमुखी वनाउने												
वन सम्पदाहरुको व्यवसायिक खेती सम्भाव्यता अध्ययन	पटक	१	२०					२०	४.७६	१५	३	२
वन सम्पदाहरुको व्यवसायिक खेती प्रवद्र्घन	संख्या	५	२०	२०			२०	६०	१४.२९	१५	३	२
गैरकाष्ठ वन पैदावरवाट आय आर्जन								०	०.००	१५	३	२
वहुमूल्य जडीवुटीको व्यवसायिक खेती प्रवद्र्घन	हे	२००	२०	२०	२०			६०	१४.२९	१५	३	२
जडीवुटीको वजार प्रवद्र्घन	संख्या	३	५	५	५	५	५	२५	५.९५	१५	३	२
जडीवुटी सङ्कलन प्रशोधन	संख्या	१	२५	२५				५०	११.९०	१५	३	२
जडीवुटीहरुको वौद्धिक सम्पत्ति व्यापार चिन्हदर्ता	पटक	१	५	१०	१०	१०	१०	४५	१०.७१	१५	३	२
वन र जैविक विविधता जम्मा			१३५.००	१३०.००	५५.००	२५.००	७५.००	४२०.००				

७.१.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ४०: वन तथा जैविक विविधताः नतिजा खाका

प्रमुख नतिजा सूचक	इकाइ	आधार वर्ष	लक्ष्य परिणाम					सूचनाको स्रोत	पूर्वानुमान
		२०८०/०८१	८१/०८२	८२/८३	८३/०८४	८४/८५	८५/०८६		
प्रभाव तहः	जैविक विविधताको दिगो संरक्षण एवं सम्वर्द्धन भएको हुने								
बन उपभोक्ता समिति संग को सहकार्यमा संरक्षित एवं व्यवस्थित वन क्षेत्रले ओगटेको क्षेत्र	प्रतिशत	०	२	५	१०	१५	२०	पालिकाको पार्श्वचित्र	वन उपभोक्ता समितिको सहभागिता प्रभावकारी भएको हुने
.१. असर तहः	वन क्षेत्रको विकस विस्तार गर्दै बहुमूल्य जडीबुटीको व्यवसायिक खेतीलाई आय आर्जनको रूपमा विकास भएको हुने								
जडिबुटी एवं गैर काष्ठ वन पैदावरमा आधारित उद्योगबाट सिर्जित रोजगारी	प्रतिशत	०	३	५	८	१०	१२	पालिकाको पार्श्वचित्र	निजी क्षेत्र थप लगानी गर्न प्रोत्साहित भएको हुने
११. प्रतिफल	वन क्षेत्रको विकास तथा विस्तार भएको हुने								
औषधीजन्य जडीबुटीहरूको थप विस्तार क्षेत्र	हे.	-	१०	२०	४०	८०	१६०		
१ २ प्रतिफल.	बहुमूल्य जडीबुटीहरूको व्यवसायिक खेति गर्दै आय आर्जनको स्रोतको रूपमा विकास भएको हुने								
वहुमूल्य वनस्पतिहरूको व्यवसायिक खेतीले ढाकेको भूमि	हे.	-	५०	७५	१००	१५०	२००	पालिकाको पार्श्वचित्र	निजी क्षेत्र थप लगानी गर्न प्रोत्साहित भएको हुने
सञ्चालित जडीबुटी सङ्कलन तथा प्रशोधन केन्द्र	संख्या	०	०	०	१	२	३		
जडीबुटीको आधिकारिक निकायमा दर्ता भएका वौद्धिक	संख्या	०	०	०	१	१	३		

सम्पत्ति दर्ता (व्यापार चिन्ह)									
अपेक्षित उपलब्धि	योजना अवधिको अन्त्यसम्ममा वन नर्सरीको स्थापना भएको हुने, वहुमूल्य वनस्पतिहरूको व्यवसायिक खेतीले ढाकेको भूमि २०० हेक्टर सम्म पुगेको हुने छ । गैरकाष्ठ वनपैदावरको खेती भएको हुने छ । वातावरण संरक्षणसम्बन्धी स्थानीय नीति, कानुन, मापदण्ड, हरित क्षेत्रमा १० प्रतिशतले वृद्धि भएको हुने छ । प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि लागु भएको हुने छ । विद्यालय तहमा वातावरण संरक्षणसम्बन्धी अभिमुखीकरण र वातावरणीय सचेतना अभिवृद्धि सम्बन्धी कार्यक्रम हरु सञ्चालन हुने छन् ।								

७.२ वातावरण तथा फोहोर व्यवस्थापन

७.२.१ पृष्ठभूमि

वातावरणीय सन्तुलनका लागि वनक्षेत्र सुरक्षित राख्ने, जनसाधारणमा वातावरणीय स्वच्छता सम्वन्धी चेतना वढाई औद्योगिक एवं भौतिक विकासमा वातावरण पर्न सक्ने जोखिम न्यूनीकरण गर्ने, वातावरण प्रदुषण गर्नेले दायित्व व्यहोनु पर्ने र वातावरण संरक्षणमा पूर्व सावधानी एवं पूर्व सूचित सहमति जस्ता पर्यावरणीय दिगो विकासका सिद्धान्त अवलम्वन गर्ने नीति राज्यवाट अंगिकार गरेको छ । त्यसैगरी स्थानीय स्तरमा हरित क्षेत्रको संरक्षण र प्रवद्र्घन गर्ने, वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरण गर्ने, न्यून कार्वनमुखी तथा वातावरणमैत्री विकास गर्ने, वातावरण संरक्षण गर्ने, स्थानीय स्तरमा सरसफाई तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारीहरु स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

७.२.२ समस्या तथा चुनौती

गाउँपालिका का प्रमुख बस्ति छेउछाउका जल प्रबाहमा प्लास्टिक तथा शिशा जन्य वस्तु फाल्ने प्रचलन हुनु, देउरा तथा झोताबजार बजार लगायतका क्षेत्र फोहोरमैला ब्यबस्थापन प्रभाबकारी नहुनु, फाहोरमैला व्यवस्थापन सम्वन्धी जनचेतनाको कमि, जैविक र अजैविक फोहोरलाई वर्गीकरण गरी त्यसको व्यवस्थापनको अभाव, जथाभावी, अव्यवस्थित रुपमा फोहोर फाल्ने गर्नेलाई कारवाही नहुने, सार्वजनिक क्षेत्रहरुमा सार्वजनिक शौचालय नहुनु, प्लाष्टिजन्य वस्तुलाई प्रभावकारी रुपमा ब्यबस्थापन गर्नु, फोहोरलाई सुरक्षित विसर्जन गर्नु ढलहरू अव्यवस्थित ढंगले बगि रहेकोबस्ति छेउछाउका खोला खोल्साहरूमा अव्यवस्थित तवरले फोहोर फाल्ने गरिएकोआदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरु हुन् ।

७.२.३ सम्भावना तथा अवसर

फोहोरमैलालाई श्रोतमै व्यवस्थापन गरी न्यूनीकरण गर्न सकिने, जैविक फोहोरवाट मल उत्पादन गर्न सकिने, पुनः प्रयोग हुने सामानहरूलाई भण्डारणको व्यवस्थापन गरी सम्बन्धित ठाउँमा पठाउनेफोहोर व्यवस्थापनमा , सिसा तथा प्लाष्टिक जन्य फोहोरहरू श्रोत ,कुहिने र नकुहिने गरी फोहोर व्यवस्थापन ,सचेतना विस्तार विन्दुमा नै फर्काउनका लागी आवश्यक नीतिगत कार्यहरू तर्जुमा गरी कढाइका साथ कार्यान्वयन गर्न सकिने आदि यस क्षेत्रका प्रमुख सम्भावना तथा अवसरहरु हुन् ।

७.२.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्यः फोहोरमैलालाई सुरक्षित विसर्जन एवं प्रदुषणहरु न्यूनीकरण गरि सन्तुलित एवं स्वच्छ वातावरण प्रवर्धन भएको हुने

उद्देश्य

वातावरण प्रदुषण न्यूनीकरणका उपायहरु अवलम्वनवाट स्वच्छ वातावरण प्रवर्धन राख्नु ।

रणनीतिहरु

१.१ घर, आँगन, चोक, वजार क्षेत्रका फोहोरहरु व्यवस्थित तवरले सङ्कलन, प्रशोधन गर्दै सुरक्षित विसर्जन गर्ने

१.२ सवै प्रकारका प्रदुषणहरु न्यूनीकरण नियन्त्रण गर्ने

कार्यनीति

रणनीति १.१ को व्यवस्थित रुपमा फोहोरहरु सङ्कलन तथा सुरक्षित विसर्जन अन्तर्गका कार्यनीतिहरु

- देउरा तथा झोताबजार बजार लगायतका क्षेत्र फोहोरमैला ब्यबस्थापन प्रभाबकारी बनाइने छ ।
- फोहोरमैलाको प्रभावकारी व्यवस्थापनका लागि पुनःप्रयोग, पुनःप्रशोधन, न्यूनीकरण र प्लाष्टिकजन्य वस्तुको निषेध विधि अवलम्वन गर्दै फोहोर उत्पादनलाई श्रोतमै न्यूनीकरण गरिने छ ।
- घर, पसल, कार्यालय एवं सार्वजनिक स्थल आदिमा उत्पादित फोहोरलाई व्यवस्थित रुपमा सङ्कलनका लागि निर्धारित रङ्गका डष्टपिनहरुमा राखिने छ ।
- फोहोरहरुको सुरक्षित विसर्जनका लागि ल्याण्ड फिल्ड साइडको व्यवस्था गर्दै सो क्षेत्रलाई स्यानिटरी पार्कको रुपमा विकास गरिने छ ।

रणनीति २.२ को हरियाली क्षेत्र विस्तार गर्दै स्वच्छ वातावरण प्रवर्धन अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- घरआँगन, विद्यालय, कार्यालय, सडक किनारा लगायतका खुल्ला तथा सार्वजनिक क्षेत्रमा फोहोरमैला बिसर्जन गर्ने प्रकृयालाई कडाईका साथ न्यूनीकरण गरिने छ ।
- हरेक वडाका उपयुक्त क्षेत्रमा हरियाली पार्क, वालउद्यान तथा मनोरञ्जन पार्कहरु निर्माण गरिने छ ।
- सार्वजनिक स्थल एवं वजारक्षेत्रहरुमा सार्वजनिक शौचालयहरु निर्माण गरी सञ्चालनमा ल्याउन स्थानीय सामुदायिक संस्था तथा महिला समूहहरुसंग सहकार्य गरिने छ ।
- वातावरण सरसफाइ समूह÷समिति परिचालन नियमित सरसफाई जस्ता कार्यहरु सञ्चालन गरी वातावरण संरक्षण तथा स्वच्छताका कायम राखिने छ ।
- जनस्तरमा वातावरण संरक्षण सम्वन्धी सचेतना कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ । यसका लागि स्थानीय सामुदायिक संघ संस्था तथा टोल सुधार संस्थाहरुसंग सहकार्य गरिने छ ।

तालिका ४१: वातारण तथा फोहोर मैला व्यबस्थापन कार्यक्रम तथा आयोजना

कार्यक्रमहरू	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रू.लाखमा)						बजेट प्रतिशत	दिविल संकेत	लैंगिक संकेत	जलबायू संकेत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा				
फोहोरमैला मैला व्यबस्थापन												
फोहोर न्यूनीकरण, पुनप्रशोधन, पुनप्रयोग, प्लाष्टिकजन्य वस्तुको निषेध कार्यक्रम	वडा	९	५	५	५	५	५	२५	८.४७	१२	३	१
सार्वजनिक स्थल डष्टवीन वितरण	वडा	९	२	२	२	२	२	१०	३.३९	१२	३	१
स्यानिटरी पार्क निर्माण	संख्या	९	१०	१०	१०	१०	१०	५०	१६.९५	१२	३	१
फोहोरवाट आय आर्जन												
जैविक मल उत्पादन कार्यक्रम	संख्या	१		२०	२०			४०	१३.५६	१२	३	१
जैविक मल उत्पादन मेशिन उपकरण खरिदमा सहयोग	अनुदान	१		२०	२०	२०	२०	८०	२७.१२	१२	३	१
प्रदुषण न्यूनीकरण												
घरआँगन एवं परिसर फलफुल रोपण कार्यक्रम	संख्या	१	५	५	५			१५	५.०८	१२	३	१
वालउद्यान, हरियालीपार्क तथा मनोरञ्जनपार्कनिर्माण	संख्या	३			२५	२५	२५	७५	२५.४२	१२	३	१
वातावरण तथा फाेहरमैला व्यवस्थापनकाेे जम्मा			२२	६२	८७	६२	६२	२९५		१२	३	१

७.२.५ तथा नतिजा खाका नतिजा खाका

तालिका ४२:वातावरण तथा फोहोर व्यवस्थापनः नतिजा खाका

प्रमुख नतिजा सूचक	इकाइ	आधार वर्ष	लक्ष्य परिणाम					सूचनाको स्रोत	पूर्वानुमान
		२०८०/०८१	८१/०८२	८२/८३	८३/०८४	८४/८५	८५/०८६		
प्रभाव तहः	फोहोर मैलालाई सुरक्षित विसर्जन एवं प्रदुषण नियन्त्रण भई सन्तुलित एवं स्वच्छ वातावरण प्रवर्द्धन भएको हुने								
वातारणमैत्री बस्ति तथा आवास	प्रतिशत	५	१०	१५	२०	३०	५०	पालिकाको पार्श्वचित्र	वन उपभोक्ता समूहको सहभागिता हुने
१असर तहः.	फोहोरमैला व्यवस्थित तवरले विसर्जन गर्दै पूर्ण सरसफाई युक्त भएको हुने								
व्यवस्त्रित रुपमा फोहोर बिसर्जन को व्यवस्था भएका घना बस्ति	संख्या	०	२	३	४	५	६	निर्माण सम्पन्न प्रतिवेदन	यथेष्ट बजेट व्यवस्थास्थानीयको , सहयोग
११ प्रतिफल.	फोहोरमैला व्यवस्थित रुपमा संकलन भई सुरक्षित विसर्जन भएको हुने								
वितरित कम्पोष्ट तथा डष्टविनहरू	संख्या	०	०	१००	२००	३००	५००		
ढल निकास व्यवस्थासँग जोडिएका घरधुरी	प्रतिशत	०	०	५	१०	१५	२५		
२असर तहः .	वातावरण प्रदुषण नियन्त्रणका उपायहरू अवलव्वनबाट स्वच्छ वातावारण प्रवर्द्धन								
सार्वजनिक क्षेत्रहरूमा भएको थप वृक्षारोपण	संख्या	-	-	२	३	४	५	पालिकाको पार्श्वचित्र	यथेष्ट बजेट व्यवस्था भएको हुने
२१प्रतिफलः.	वातावरण प्रदुषण नियन्त्रण तथा न्यूनीकरण भएको हुने								
खाना पकाउन दाउरा	प्रतिशत	९५	९३	९२	९०	९०	८५	पालिकाको	जनचेतना अभिवृद्धि

प्रयोग गर्ने घरधुरी								पार्श्वचित्र	भएको हुने
बिद्युत ऊर्जा प्रयोग गर्ने उद्योग व्यवसायहरू	संख्या	०	०	०	२	४	६		
२२ प्रतिफलः.	हरियाली क्षेत्र विस्तार गर्दै स्वच्छ वातावरण प्रवर्द्धन भएको हुने								
वाल उद्यानमनोरञ्जन , तथा हरियाली पार्कहरू	संख्या	०	०	०	२	३	४	पालिकाको पार्श्वचित्र	यथेष्ट बजेट विनियोजन भएको हुने
सुविधायुक्त सार्वजनिक शौचालयहरू	संख्या	०	०	१	२	४	५		
अपेक्षित उपलब्धि	स्थानीय तहमा फोहोरमैला व्यवस्थापनका दृष्टिले प्रभावकारी कार्य भएको हुने छ । विभिन्न किसिमका फोहोर मैलाहरूको संकलन, प्रशोधन, पुनःप्रयोग लगायतका कार्यहरू प्रभावकारी रूपमा भएका हुने छन् । वातावरण संरक्षणका दृष्टिले पनि उल्लेख्य रूपमा कार्य भएको हुने छ ।								

७.३ भू तथा जलाधार व्यवस्थापन

७.३.१ पृष्ठभूमि

नेपाल संविधान, २०७२ अनुसार राज्यले जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण गर्ने, नदीको व्यवस्थापन गर्ने, जलश्रोतको वहुपउयोगी विकास गर्ने नीति अंगिकार गरेको छ । नदी किनारहरुमा वाढी पहिरो नियन्त्रण र व्यवस्थापन गर्ने, एकीकृत जलाधार व्यवस्थापन गर्ने, जलवायु परिवर्तनवाट जलश्रोतको उपलव्धता र उपयोगमा पार्ने प्रभाव न्यून गर्ने, पर्यावरणीय सन्तुलनमा सुधार गर्ने परिकल्पना १६ औं राष्ट्रिय योजनाले गरेको छ । त्यसैगरी जलाधार संरक्षण, पानी मुहानहरुको संरक्षण गर्ने, ढुङ्गेधारा, कुवा, सीमसार, नदी किनार र उकास क्षेत्र लगायतका भू तथा जलाधार क्षेत्रको संरक्षण गर्ने जिम्मेवारीहरु स्थानीय सरकारको कार्यक्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

७.३.२ समस्या तथा चुनौती

वडा न १ देखि ९ सम्मका जोखिम युक्त क्षेत्रको पहिचान र रेखांकन हुन् नसक्नु, पहिरो नियन्त्रणका प्रयासहरुमा प्रभावकारीताको अभाव, ठाडो, भिरालो क्षेत्रका मलिलो माटोलाई वर्षातको पानीले वगाइ दिने, भिरालो जग्गाको नियन्त्रणका लागि भएका प्रयासहरु अपुग, ठाडो भिरालो क्षेत्रहरुमा वायोइन्जिनियरिङ प्रविधि प्रयोगमा नआउनु, सम्वेदनशील क्षेत्रहरुको व्यवस्थापन तथा वस्तीहरुको संरक्षण गर्नु, कमजोर भू—वनौट भएकोले पहिरो नियन्त्रण गर्नु, गाउँपालिकाको प्रयासले सबै गाउँहरूमा खानेपानीको व्यवस्थापन भएको भएतापनि प्रभावकारी व्यवस्थापनको अभाव रहेको आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरु हुन् ।

७.३.३ सम्भावना तथा अवसर

प्रसस्त जलाधार क्षेत्र भएकाले कृषियोग्य भूमिका नियमित रुपमा सिंचाइ उपलव्ध हुन सक्ने र कृषि उपजहरुको उत्पादन र उत्पादकत्वमा अभिवृद्धि ल्याउन सकिने, खोला किनार एवं नजिकका क्षेत्रहरुमा मत्स्यपालन व्यवसाय ठूलो स्तरमा सञ्चालन गर्न सकिने, झरना, पौडीपोखरी, स्नानकुण्ड आदिको निर्माणवाट आन्तरिक पर्यटन प्रवद्र्घन गर्न सकिने, कृषि—वनको व्यवसायिक खेती सञ्चालन गर्न सकिने, जलाधार क्षेत्रहरु, पानी मुहान, झरना, ताल तलैया, पोखरी तथा सीमासार क्षेत्रहरु भएकोले पर्यटन प्रवद्र्घन एवं आयमूलक उद्योग व्यवसायहरु सञ्चालन गर्न सकिने आदि यस क्षेत्रका प्रमुख सम्भावना तथा अवसरहरु हुन् ।

७.३.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्यः दिगो व्यवस्थापनवाट भू तथा जलाधार क्षेत्रको संरक्षण र सम्बर्धन भएको हुने

उद्देश्य

वाढी पहिरोवाट हुने क्षतिमा न्यूनीकरण ल्याउदै भूक्षयलाई रोकथाम तथा नियन्त्रण गर्नु

जलस्रोत क्षेत्रहरुको संरक्षण, सम्वद्र्घन गर्दै जलश्रोतवाट आयआर्जनको श्रोत वनाउनु

रणनीतिहरु

१. वाढी पहिरो तथा भू—क्षय नियन्त्रण तथा रोकथाम गर्ने
२. भू—संरक्षण एवं सम्वद्र्घन गर्ने
३. जलस्रोतको दिगो संरक्षण, सम्बर्धन गर्ने
४. जलश्रोतहरुलाई वहुउपयोगी वनाउदै आयश्रोतको रुपमा विकास गर्ने

कार्यनीतिहरु

रणनीति १.१ को पहिरो तथा भू—क्षय नियन्त्रण गर्दै क्षति न्यूनीकरण अन्तर्गका कार्यनीतिहरु

- भू—क्षय, वाढी पहिरो प्रभावित क्षेत्रहरु पहिचान गर्दै नक्साङ्कन गरिने छ ।
- भिरालो जमिन, खोल्साखाल्सी, पहिरो तथा भूक्षय क्षेत्रहरुमा वाँस, वावियो, अम्रिसो रोपण गर्दै वायोइन्जिनियरिङ प्रविधिवाट भू—क्षयलाई नियन्त्रण गरिने छ ।
- जथाभावी सडक निर्माण गर्ने, भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरु निर्माण गर्ने, वनविनास गर्ने जस्ता कार्यहरुलाई पूर्णत निरुत्साहित एवं निषेध गरिने छ ।
- अतिसंवेदनशील क्षेत्रका वस्तीलाई सुरक्षित क्षेत्रमा स्थानान्तरण गर्दै सम्भावित क्षतिवाट सुरक्षित राखिने छ ।
- संवेदनीशल क्षेत्र तथा भू—क्षय प्रभावित क्षेत्र नजिकका वस्तीहरुमा आपतकालीन अवस्था वारे जानकारीका लागि पूर्वसूचना दिने मेशिन उपकरणहरु जडान गरी सम्भावित क्षतिलाई न्यूनीकरण गरिने छ ।

रणनीति २.१ को भू—संरक्षण एवं सम्वद्र्घन गर्ने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- भू—उपयोग योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
- सडक छेउ नाली निर्माण, बायोइन्जीनियरीङ प्रबिधि, खेतका गरासुधार जस्ता कार्यवाट भूमिको दिगो संरक्षण गरिने छ ।

रणनीति ३.१ को जलास्रोतको दिगो संरक्षण, सम्वद्र्घन अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र जलस्रोत तथा जलाधार क्षेत्रको अध्ययन, अनुसन्धान, तथ्याङ्क सङ्कलन, अभिलेखीकरण, नियमन एवं संरक्षण गरिने छ । यसका लागि जलाधार संरक्षण ऐन, कानुनहरु निर्माण गरिने छ ।
- पानीमुहान, पानीपोखरी, सीमसार, तालतलैया लगायतका स्रोतहरुको क्षेत्राधिकार निर्धारण गरी अतिक्रमणलाई नियन्त्रण गर्दै आवश्यकताका आधारमा तारवार, पर्खाल निर्माण गरी संरक्षण एवं सम्वद्र्घन गरिने छ ।
- आवस्यक क्षेत्रमा नदी तथा खोला किनारामा तटवन्ध निर्माण गरिने छ ।

रणनीति ४.१ को जलस्रोतलाई वहुउपयोगी वनाउने आयआर्जनको रुपमा विकास गर्ने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- नदी तथा खोला किनारमा व्यवसायिक रुपमा कृषि—वन खेती गर्न स्थानीयहरुलाई प्रोत्साहित गर्दै आवश्यक सहयोग उपलव्ध गराइने छ ।
- मत्स्यपालनलाई व्यवसायिक रुपमा सञ्चालन गर्न प्रोत्साहित गरिने छ । यसका लागि खुल्ला क्षेत्र एवं पानी आपूर्तिको व्यवस्था मिलाइने छ ।

तालिका ४३: भू तथा जलाधार सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना

कार्यक्रमहरू	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रू.लाखमा)						बजेट प्रतिशत			
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा		दिविल संकेत	लैंगिक संकेत	जलबायू संकेत
पहिरो नियन्त्रण												
पहिरो क्षेत्र पहिचान, नक्साङ्कन	संख्या	९	५	२०	३०			५५	०.०६	१२	३	१
वर्षातको भलपानी नियन्त्रण	संख्या	९	१०	१०	१०	१०	१०	५०	०.०५	१२	३	१
भूक्षय नियन्त्रण—								०	०.००	१२	३	१
वायोइन्जिनियरिङ प्रवद्र्घन	किमी	२०	५	१०	१०	१०	१०	४५	०.०५	१२	३	१
खोल्साखाल्सी क्षेत्रमा रिटेनिङवाल निर्माण	संख्या	७	१०	२०	१५	१५	२०	८०	०.०९	१२	३	१
जलश्रोत संरक्षण एवं सम्वद्र्घन								०	०.००	१२	३	१
पानी मुहान, पोखरी, सीमसार, खोलानदी अधिकारक्षेत्र निर्धारण	पटक	१	५					५	०.०१	१२	३	१
खोलानदी तटवन्ध (तारजाली) निर्माण, वृक्षारोपण	घ मि	२००००	१००	१००	१००		१००	४००	०.४४	१२	३	१
जलश्रोतको दिगो सदुपयोगवाट आयआर्जन								०	०.००			
खोलानदी किनार कृषिवन खेती प्रवद्र्घन	संख्या	३	१५	२०	२५	३०	४०	१३०	०.१४	१२	३	१
मत्स्यपालन व्यवसाय प्रवद्र्घन	संख्या	२	२०	२०	३०	३०	३०	१३०	०.१४	१२	३	१
झरना, पौडीपोखरी, तातोपानी, स्नानकुण्ड एवंमनोरञ्जनपार्क निर्माण	संख्या	२		१०	१०			२०	०.०२	१२	३	१
भूमि तथा जलाधार व्यवस्थापनको जम्मा			१७०	२१०	२३०	९५	२१०	९१५		१२	३	१

७.३.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ४४: भू तथा जलाधार व्यवस्थापन: नतिजा खाका

प्रमुख नतिजा सूचक	इकाइ	आधार वर्ष	लक्ष्य परिणाम					सूचनाको स्रोत	पूर्वानुमान
		२०८०/०८१	८१/०८२	८२/८३	८३/०८४	८४/८५	८५/०८६		
प्रभाव तह:	दिगो व्यवस्थापनबाट भू तथा जलाधार क्षेत्रको दिगो संरक्षण र सम्वर्द्धन भएको हुने								
भू तथा जलाधार को उत्पादनशील प्रयोग	प्रतिशत	१	३		५		१५	पालिकाको पार्श्वचित्र	यथेष्ट बजेट विनियोजन भएको हुने
१ असर तह:	वाढी पहिरोबाट हुने क्षतिमा न्यूनीकरण लयाउँदै भूक्षयलाई रोकथाम तथा नियन्त्रण भएको हुने-								
भूक्षयबाढी पहिरोबाट , संरक्षित भएका क्षेत्रहरू	संख्या	०	०		०			पालिकाको पार्श्वचित्र	यथेष्ट बजेट विनियोजन भएको हुने
११ प्रतिफल.	वाढी पहिरो तथा भूक्षय नियन्त्रण भई क्षति न्ञनीकरण भएको हुने-								
नदी तटवन्ध भएका क्षेत्रहरू	संख्या	०	०		०	१	२	पालिकाको पार्श्वचित्र	यथेष्ट बजेट विनियोजन भएको हुने
ग्याविन जाली निर्माण	संख्या	०	०	३	४	५	६		
रिटेनिङवालपर्खाल , निर्माण	किमि	०	०	३	४	५	६		
वायो इन्जिनियरिङ भएका क्षेत्र	संख्या	०	०	३	४	५	६		
आइइइइआइए को ,	संख्या	०	०	१	२	३	४		

अध्ययनबाट संरक्षित क्षेत्र									
ठाडोभिरालोभूमि , भएका वस्ती	संख्या	७	६	५	४	२	०		
२असर तहः .	जलस्रोत संरक्षणसम्वर्द्धन गर्दै वहुउपयोगी भएको हुने ,								
संरचित, प्रवर्द्धित तथा उत्पादनशील प्रयोग गरिएका जलस्रोतहरू	संख्या	३	३	४	५	६	७	पालिकाको पार्श्वचित्र	
२१प्रतिफल.	जलस्रोतको दिगो संरक्षण एवं सम्वद्धन भएको हुने								
जलविद्युत निर्माण गरिएका खोला	संख्या	०	०	३	४	५	-	पालिकाको पार्श्वचित्र	संगप्रदेश , सरकारबाट अनुदानहरू उपलव्ध भएको हुने
२२ प्रतिफलः.	जलस्रोतलाई वहुउपयोग बनाउँदै आयआर्जन भएको हुने								
व्यवसायिक रुपमा भएको मत्स्यपालन	संख्या	०	०	०	०	१	२		
अपेक्षित उपलब्धि	व्यवस्थित जल तथा भूसंरक्षण प्रणाली लागू भई भू—जलाधार क्षेत्रको उत्पादनशील प्रयोग बढ्ने छ ।								

७.४ विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन

७.४.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान, २०७२ अनुसार राज्यले प्राकृतिक प्रकोपवाट हुने जोखिम न्यूनीकरण गर्न पूर्वसूचना एवं तयारी गर्ने, उद्धार, राहत एवं पुर्नस्थापना गर्ने नीति अंगिकार गरेको छ । अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका मापन केन्द्रहरुवाट जलवायु परिवर्तन सम्वन्धी सूचना अद्यावधिक एवं प्रवाह गर्ने परिकल्पना १६ औं राष्ट्रिय योजनामा गरिएको छ भने उत्थानशीलता विकासलाई दीर्घकालीन राष्ट्रिय रणनीतिको रुपमा लिइएको छ । विपद् पूर्व, सो पश्चात र विपद्को समयमा स्थानीय तहले निभाउनु पर्ने, विपद् तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्वन्धी योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने, अनुगमन एवं नियमन गर्ने, जोखिम वस्तीहरु पहिचान गर्ने, नक्साङ्कन गर्ने, वस्ती स्थानान्तरण गर्ने जस्ता जिम्मेवारीहरु पनि स्थानीय तहको क्षेत्राधिकारमा राखिएको छ ।

७.४.२ समस्या तथा चुनौती

विपद सम्बन्धि जनचेतनाको अभाब, भूकम्प प्रतिरोधी आवास निर्माण हुन नसक्नु, आपतकालीन उद्धारका लागि तालिम प्राप्त स्वयंसेवक, राहत सामाग्रीहरुको व्यवस्था कमि, विपद पीडितहरुका लागि राहत एवं सुरक्षित वासका लागि आवस्यक पुर्बाधारको अभाब, संवेदनशील क्षेत्रको नक्सांकन र संरक्षण सम्वन्धी कार्यक्रमको अभाव, एम्वुलेन्स, वारुणयन्त्र लगायतका साधनहरु सहज रुपका उपलब्ध हुन नसक्नु, भौतिक एवं मानवीय क्षति न्यूनीकरण तथा पीडितहरुलाई तत्काल उद्धार गर्नु, सङ्कटाउन्मुख एवं लोपोन्मुख जैविक विविधताको पहिचान, संरक्षण, सम्वद्र्घन गर्नु, कृषि उपजहरुको उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि गर्नु, कृषि उपजहरुलाई जलवायु परिवर्तन अनुकुलन वनाउनु आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरु हुन् ।

७.४.३ सम्भावना तथा अवसर

आपतकालीन उद्धार, खोज, राहत सामाग्रीको व्यवस्था गर्न सबै वडा मा सुरक्षा निकाय, स्वास्थ्य संस्था, सामाजिक संघसंस्था जस्ता सहयोगी संस्थाहरुको उपलव्धतावाट हुन सक्ने, पूर्व सूचना प्रणाली, पूर्वतयारी कार्ययोजना तर्जुमा गर्दै आपतकालीन उद्धार टोलीहरुको क्षमता अभिवृद्धि नमूना अभ्यास सञ्चालन गरी स्थानीयहरुको आवद्धतामा अभिवृद्धि ल्याउन सकिने, विपद् प्रतिरोधात्मक भवन, संरचनाहरु निर्माण गरि धनजनको क्षतिमा न्यूनीकरण गर्न सकिने आदि यस क्षेत्रका प्रमुख सम्भावना तथा अवसरहरु हुन् ।

७.४.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : विपद् व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी वनाउदै जोखिमवाट हुने क्षतिलाई न्यूनीकरण एवं जनजीवन सुरक्षित भएको हुने

उद्देश्य

- विपद् जोखिम न्यूनीकरण, विपद् प्रतिकार्य एवं पुर्नलाभलाई प्रभावकारी वनाउनु
- जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका उपायहरु अवलम्वन गर्दै क्षति न्यूनीकरण गर्नु

रणनीतिहरु

१.१ विपद् प्रतिरोधात्मक भौतिक संरचनाहरुको निर्माणवाट जोखिम न्यूनीकरण गर्ने

१.२ विपद् जोखिमवाट जनजीवन सुरक्षित वनाउने

२.१ जलवायु परिवर्तन अनुकुलनका उपायहरु प्रवद्र्घन गर्ने

२.२ जलवायु परिवर्तनका असरहरुलाई न्यूनीकरण गर्दै जनजीवनमा सहजता ल्याउने

रणनीति १.१ को विपद् प्रतिरोधात्मक भौतिक संरचनाहरुको निर्माणवाट जोखिम न्यूनीकरण अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- भबन निर्माण संहिता कडाइका साथ लागु गर्दै निजी भवन संरचनाहरुलाई विपद् प्रतिरोधात्मक अनिवार्य रुपमा वनाउन लगाइने छ । यसका लागि भवन निर्माण मापदण्ड तथा नक्सापास कार्यविधि बनाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गरिने छ ।
- विद्यालय भवन, स्वास्थ्य संस्थाका भवन, कार्यालय लगायतका सार्वजनिक संरचनाहरुलाई विपद् प्रतिरोधात्मक वनाइने छ ।
- प्राकृतिक एवं साँस्कृतिक सम्पदाहरु, सार्वजनिक सम्पत्तिहरुको दिगो संरक्षणका लागि प्रवलीकरण गर्दै विपद् प्रतिरोधात्मक वनाइने छ ।
- न्यूनतम मापदण्ड नपुगेका तथा मापदण्ड विपरित निर्मित भौतिक संरचनाहरुको प्रवलीकरणका लागि प्रोत्साहित गरिने छ ।
- थोत्रा, पुराना एवं आकस्मिक सुरक्षाका उपायहरु पनि नभएका भौतिक संरचनाहरु विस्थापित गरी नयाँ संरचना निर्माणका लागि आवश्यक सहयोग उपलव्ध गराइने छ ।

रणनीति १.२ को विपद् जोखिमवाट जनजीवन सुरक्षित वनाउने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- वाढीपहिरो, नदी नियन्त्रण, भूकम्प, सम्भावित प्रकोप तथा विपद् लगायतका विषयमा विस्तृत अध्ययन, अनुसन्धान गरी जोखिमयुक्त संवेदनशील क्षेत्रहरुको पहिचान एवं नक्साङ्कन गर्दै भू—उपयोग योजना तर्जुमा गरिने छ ।
- भिरालो तथा पहिरो क्षेत्रमा वसोवास गर्ने घरपरिवार तथा वस्तीहरुलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गरिने छ ।
- एक घर १० विरुवा अभियानको रुपमा संचालन गरिने छ |

- समुदाय स्तरमा विपद जोखिम न्यूनीकरण सम्वन्धी जनचेतना, उद्धार समुह लगायत स्थानीय स्वयंसेवक, एवं समुदायिक संघसंस्थाहरुको क्षमता अभिवृद्धि गरिने छ ।
- विपद्का घटना हुनासाथ खोज, उद्धार, उपचार, अस्थायी आश्रय गृह, खानेपानी खाद्यान्न, लत्ताकपडा, राहत, मनोपरामर्श लगायतका प्राथमिक कार्यहरु प्रभावकारी एवं समन्वयात्मक रुपमा सञ्चालन गरिने छ ।

रणनीति २.१ को जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका उपायहरु प्रवद्र्घन गर्ने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्वन्धी जनचेतना कार्यक्रमहरुलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गरिने छ । यसका लागि सामुदायिक तथा टोल सुधार संस्थाहरु गठन गरि परिचालन गरिने छ ।
- विपद् जोखिम प्रकोप पहिचान गर्दै श्रोतनक्सा सहित जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्वन्धी गाउँपालिकाको रणनीतिक योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
- कृषि जमिनको उत्पादन तथा उत्पादकत्व अभिवृद्धिका लागि जैविक तथा गोठेमल, भिरालो जमिनमा गरासुधार, घाँसेगरा निर्माण, कृषि—वनलाई व्यवसायिक रुपमा प्रवद्र्घन गर्दै जलवायुमैत्री कृषि प्रविधिमा जोड दिइने छ । वार्षिक वालीपात्रो वनाई सोही अनुसार कृषिखेतीको व्यवस्था मिलाइने छ ।

रणनीति २.२ को जलवायु परिवर्तनका असर न्यूनीकरण गर्दै जनजीवनमा सहजता ल्याउने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- खाना पकाउदा दाउरा तथा परम्परागत चुल्होको सट्टामा सुधारिएको चुल्हो वा विद्युतीय तथा इण्डक्सन चुल्हो प्रयोग गर्न प्रेरित गर्दै सोको प्रयोगमा आवश्यक सहयोग उपलव्ध गराइने छ ।
- स्वच्छ ऊर्जामा आधारित उद्यम व्यवसायहरु विकास, विस्तार एवं प्रवद्र्घनका लागि सहकारी क्षेत्रसंग समन्वय गदै आवश्यक सहयोग उपलव्ध गराइने छ ।
- जलवायु परिवर्तनवाट हुन सक्ने सम्भावित क्षतिलाई न्यूनीकरण गर्न कृषकहरुलाई वाली एवं पशुपंक्षी वीमाको व्यवस्था मिलाइने छ र आवश्यकताका आधारमा सहयोग उपलव्ध गराइने छ ।

तालिका ४५:विपद व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रम तथा आयोजना

कार्यक्रमहरू	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रू.लाखमा)						बजेट प्रतिशत	दिविल संकेत	लैंगिक संकेत	जलबायू संकेत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा				
विपद प्रतिरोधात्मक संरचना निर्माण												
भवनसंहिता कार्यान्वयन ः जनचेतना कार्यक्रम	पटक	५	२	२	२	२	२	१०	४.२	१३	३	२
सार्वजनिक भवन, संरचना प्रवलीकरण	संख्या	७	५	५	५	५	५	२५	१०.४	१३	३	२
क्षतिन्यूनीकरण												
विपद मानवीय क्षति राहत कोष तथा आश्रयगृह निर्माण	संख्या	२	३०	३०	३०	३०	३०	१५०	६२.५	१३	३	२
नमूना अभ्यास सञ्चालन	पटक	५		५			५	१०	४.२	१३	३	२
उद्धारटोली,सामुदायिकसंस्था, स्वयंसेवीको क्षमता अभिवृद्धि	पटक	२	५		५			१०	४.२	१३	३	२
जलवायुपरिवर्तन अनुकूलन												
जनचेतनाअभिवृद्धि कार्यक्रम	पटक	५	५	५	५	५	५	२५	१०.४	१३	३	२
वार्षिक कृषिवाली पात्रो निर्माण	पटक	५	१	१	१	१	१	५	२.१	१३	३	२
जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्वन्धी रणनीति कार्ययोजना तर्जुमा	पटक	१	५					५	२.१	१३	३	२
विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलताको जम्मा			५३	४८	४८	४३	४८	२४०				

७.४.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ४६: विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनः नतिजा खाका

प्रमुख नतिजा सूचक	इकाइ	आधार वर्ष २०८०/०८१	लक्ष्य परिणाम					सूचनाको स्रोत	पूर्वानुमान
			८१/०८२	८२/८३	८३/०८४	८४/८५	८५/०८६		
प्रभाव तहः	विपद् व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउँदै जोखिमनाट हुने क्षतिलाई न्यूनीकरण गरी जनजीवन सुरक्षित भएको हुने								
१ विपद् एवं जलवायु परिवर्तनबाट हुँदै आएको क्षति न्यूनीकरण दर	प्रतिशत	०	५	७	१०	१५	२१	वार्षिक प्रगति समीक्षा	जनचेतनामा अभिवृद्धि हुने
१असर तहः.	विपद् जोखिम न्यूनीकरणविपद् प्रतिकार्य एवं पुर्नलाभ प्रभावकारी भएको हुने ,								
विपद् जोखिमबाट भएको क्षति	रू लाखमा	१००	९०	७५	६५	६०		राहत वितरण अभिलख	प्रतिरोधात्मक संरचानाहरूको निर्माण हुने
११ प्रतिफल.	विपद् प्रतिरोधात्मक संरचना निर्माणबाट जोखिम न्यूनीकरण भएको हुने								
विपद् प्रतिरोधात्मक भौतिक संरचनाहरू	प्रतिशत	०	१	२	३	४	५	वार्षिक प्रगति समीक्षा	पर्याप्त बजेटको व्यवस्था
आपतकालीन उद्धारका लागि एम्वुलेन्सको व्यवस्था	संख्या	०	०	०	०	०	१	वार्षिक प्रगति समीक्षा	पर्याप्त बजेटको व्यवस्था
२ असर तहः .	जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका उपायहरू अवलम्वन गर्दै क्षति न्यूनीकरण भएको हुने								
जलवायु परिवर्तनको असरबाट भएको क्षति	प्रतिशत	१०	९	८	७	६		वार्षिक प्रगति समीक्षा	पर्याप्त बजेटको व्यवस्था
२१ प्रतिफलः.	जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका उपायहरू प्रवर्दधन भएको हुने								
सञ्चालित सचेतना कार्यक्रम	संख्या	०	१	२	३	४	५	वार्षिक प्रगति समीक्षा	पर्याप्त बजेटको व्यवस्था भएको हुने
व्यवस्थित तालतलैयापोखरी ,	संख्या	०	०	१	२	३	३		
अपेक्षित उपलब्धि	योजना कार्यान्वयनबाट जलवायु अनुकुलन योजना तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएको हुने छ । गाउँपालिका स्तरीय विपद्								

	व्यवस्थापन समित क्रीयाशील भएको हुने छ । विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा वृद्धि भई सञ्चालनमा आएको हुने छ । विपद् आपतकालीन भन्डारण व्यवस्था भएको हुने छ । विपद् नक्साङ्कन भएको हुने छ । सबै वडामा समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएको हुने छ । विपद्जन्य क्षति आधाले कम भएको हुने छ ।

परिच्छेद — आठ सुशासन तथा संस्थागत विकास

स्थानीय तह योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ अनुसार सुशासन तथा संस्थागत विकास अन्तर्गतका प्रमुख क्षेत्रहरुमा सुशासन, ऐन कानुन तथा न्यायिक व्यवस्था, वित्तीय श्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापन, मानव संशाधन विकास, संस्थागत विकास तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाह र योजना व्यवस्थापन रहेका छन् । उपरोक्त प्रमुख क्षेत्रहरुको बिद्यमान अवस्था, समस्या तथा चुनौतिहरुको विश्लेषण गरी आगमी ५ वर्षका लागि लक्ष्य, उद्देश्य एवं लक्ष्य परिमाण निर्धारण गरिएको छ र सोको प्राप्तिका लागि अवलम्बन गर्नुपर्ने रणनीति तथा कार्यनीति एवं प्रमुख कार्यक्रमहरुको तर्जुमा भएका छन् ।

८.१ संस्थागत विकास तथा सुशासन

८.१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान २०७२ अनुसार राज्यले सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम वनाउने, निष्पक्ष, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त वनाउने, जनउत्तरदायी र सहभागितामूलक वनाउने, राज्यवाट प्राप्त हुने सेवा सुविधा माथि जनताको समान र सहज पहुँच सुनिश्चित एवं सुशासनको प्रत्याभूति गर्ने नीति अंगिकार गरेको छ । १६ औं राष्ट्रिय योजनामा सुशासन र सवल लोकतन्त्रलाई दीर्घकालीन लक्ष्यका रुपमा ग्रहण गरिएको छ भने प्रमुख सम्वाहकका रुपमा सार्वजनिक सेवाको सुदृढीकरण लाई लिइएको छ र दीर्घकालीन राष्ट्रिय रणनीतिका रुपमा शासकीय सुधारलाई । त्यसैगरी राष्ट्रिय योजनामा जवाफदेहीता, पारदर्शी, जनउत्तरदायी, सहभागितामूलक, गुणात्मक प्रतिस्पर्धामा आधारित समतामूलक र सदाचारयुक्त, स्वअनुशासित शासन प्रणालीलाई संस्थागत गर्ने, सेवा प्रवाहमा छिटो, सहज वनाउने, विद्युतीय शासन प्रणाली विकास विस्तार गर्ने र गुणस्तरीय सेवामा नागरिकको पहुँच सुनिश्चित गर्ने परिकल्पना गरिएको छ । यसैगरी स्थानीय नीति तर्जुमा गर्ने, ऐन, कानुन, मापदण्डहरु निर्माण गर्ने, कार्यान्वयन गर्ने एवं नियमन गर्ने र यसरी कानुनहरु निर्माण गर्दा संघीय एवं प्रादेशिक कानुनहरुको अधिनमा रही तर्जुमा गर्नुपर्ने जिम्मेवारीहरु पनि स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

८.१.२ समस्या तथा चुनौती

संस्थागत स्वमुल्यांकन तथा वित्तीय सुशासनमा उल्लेख्य सुधार हुन नसक्नु, कर्मचारी पर्याप्त नहुनुस्वीकृत , हरेक योजनामा नागरिक द्वारा मुल्याङ्कन गरिने ,बजेट बजेट पुस्तिका र सुचना पाटीमा प्रकासित नहुनु भौगोलिक अवस्था अनुसारको स्थानीय दररेट अनुसार काम ,सार्वजनिक परिक्षण लगायत अन्य मुल्याङ्कन नहुनु गर्न नसक्नु, तर्जुमा भएका नीति, ऐन एवं कानुनहरु पूर्णरुपमा कार्यान्वयनमा कमि, एकल अधिकार क्षेत्र अन्तर्गतका निर्देशिका, कार्यविधि एवं मापदण्डहरु पूर्ण रुपमा निर्माण नहुनु, नीति, ऐन निर्माणको क्रममा सरोकारवाला, स्थानीय संघ संस्था तथा नागरिक समाजहरुसंग छलफल तथा अन्तरक्रियाको कमि, सार्बजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण जस्ता सुशासन मापन गर्ने औजारको प्रयोगमा कमि सदाचार प्रवर्धन, सुशासनयुक्त

समाज तथा संस्कार निर्माण गर्नु, नियम उल्लङ्घन, कानुनको अपहेलना, लापरवाही जस्ता पक्षहरुको नियन्त्रण तथा सुधार ल्याउनु, वित्तीय स्रोतको पूर्ण उपभोगमा कमि हुनु, वित्तीय सुशासन पूर्ण रुपमा पालाना गर्नु, अनुमानित तथा यथार्थ वित्तीय स्रोत बीच मेल नखानु, अन्तरिक स्रोतको अवस्था कम्जोर हुनु, प्रभाबकारी योजना ब्यबस्थापन हुन नसक्नु, वडा कार्यालयहरू व्यवस्थित नहुनु, कर्मचारीहरूको क्षमता , विकासमा कमी रहेको ,कार्यालयहरूमा CCTV र ईकर्मचारीहरू लामो समयसम्म विदामा वस्ने ,हाजिरीको व्यवय्था नहुनु- गरेकोले गर्दा सेवाप्रवाहमा कमी सेवा सुविधा सम्बन्धी जनतामा सम्म सुचनाको अभाव, आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरु हुन् ।

८.१.३ सम्भावना तथा अवसर

स्थानीय संघ, संस्था, नागरिक समाज, गैसस, टोल विकास संस्था, सामुदायिक संस्थाहरु थप क्रियाशील हुन सक्ने, स्थानीय सरोकारवालाहरु, निजी क्षेत्र लगायत राजनीतिक दलहरु विकास कार्यमा हातेमालो, रचनात्मक सहयोग, स्थानीय प्राकृतिक स्रोतको उच्चतम प्रयोगबाट वित्तीय स्रोत अभिबृद्धि गर्न सहयोग पुग्ने, योजना ब्यबस्थापनका लागि गाउँपालिकाले आवस्यक नीतिगत सुधार गर्न सक्ने, आदि यस क्षेत्रका प्रमुख सम्भावना तथा अवसरहरु रहेका हुन् ।

८.१.४ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : जनसहभागितामूलक सुशासनको प्रवद्र्घन एवं प्रत्याभूति भएको हुने ।

उद्देश्य

- स्थानीय ऐन, नियम, कानुनहरुको निर्माण गरी प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्नु
- सार्वजनिक सेवामा पारदर्शिता, जवाफदेहिता उत्तरदायित्व कायम गर्दै सुशासन प्रवद्र्घन गर्नु
- अन्तरिक स्रोतको दिगो ब्यबस्थापन आधारशिला तयार गर्नु
- योजना ब्यबस्थापनलाई प्रभाबकारी बनाउनु

रणनीतिहरु

१.१ पालिकाको नीति, ऐन एवं कानुनहरु समयसान्दर्भिक, व्यवहारिक वनाउने

१.२ सार्वजनिक सेवा प्रबाहलाई सहज, जवाफदेहिता, उत्तरदायी एवं पारदर्शिता कायम गर्ने

१.३ अन्तरिक स्रोत को दिगो ब्यबस्थापन गर्ने

१.४ योजना ब्यबस्थापनलाई प्रभाबकारी बनाउने

कार्यनीतिहरु

रणनीति १.१ को नीति, ऐन कानुनहरुलाई व्यवहारिक, समयसान्दर्भिक वनाउने अन्तर्गतको कार्यनीति

- आवश्यकताका आधारमा स्थानीय सरकार प्रभावकारी रुपमा सञ्चालनका लागि विभिन्न नीति, ऐन एवं कानुनहरु निर्माण गरिने छ । यसरी ऐन कानुनहरु निर्माण गर्दा सरोकारवालाहरुको सहभागिता, परामर्श एवं सम्वाद गरिने छ ।
- गाउँपालिकावाट निर्मित ऐन, कानुनहरुमा विषयक्षेत्रगत विज्ञहरुसंग राय सल्लाह लिदै आमनागरिकवाट पनि सुझाव, प्रतिक्रिया लिने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- नीति, ऐन कानुनहरु तर्जुमा गर्दा संघीय एवं प्रदेशका विद्यमान नीति, ऐन कानुनहरुलाई आधार मानी त्यस्ता नीति, ऐन कानुनहरुसंग नवाझिने र वेग्लै दोहोरो अर्थ नलाग्ने गरी तर्जुमा गरिने छैन ।
- संघ र प्रदेश सरकारसंग समन्वयमा संविधान अनुसार व्यवस्था गरिएका साझा अधिकारका ऐन, कानुनहरु तर्जुमा गरिने छ ।
- सभा एवं गाउँकार्यपालिका प्रति उत्तरदायी हुने सवै समिति, उपसमितिहरुको जिम्मेवारी, अधिकार क्षेत्र एवं सञ्चालन विधि सम्वन्धी कानुनहरु तर्जुमा गरी क्रियाशील वनाइने छ ।

रणनीति १.२ को सार्वजनिक सेवा प्रबाहलाई सहज, जवाफदेहिता, उत्तरदायी एवं पारदर्शिता कायम अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- डिजिटल सुशासन कायम गर्दै सेवा प्रबाहलाई पारदर्शी तथा सहज बनाइने छ
- सार्वजनिक सुनुवाई नियमित रुपमा सञ्चालन गरिने छ र नागरिकका सुझाव, प्रतिक्रियाहरुलाई कार्ययोजना वनाई गम्भिरतापूर्वक कार्यान्वनय गरिने छ ।
- आयोजना कार्यान्वयन पश्चात लाभान्वित समुदायको सहभागितामा सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण एवं लैङ्गिक परीक्षणलाई नियमित रुपमा सञ्चालन गरिने छ ।
- पालिकाका निर्णयहरु, वार्षिक वजेट, कार्यक्रम, योजनाहरु त्यसका प्रगतिहरु नियमित रुपमा अद्यावधिक गर्दै वेवसाइटमा अपलोड गरी सार्वजनिक गरिने छ ।
- गाउँपालिका को संगठन विकास सर्वेक्षण गरि अनुसार को दरबन्दी अनुरुपको जनशक्ति परिपूर्ति गर्न सरोकारवाला मन्त्रालयसँग समन्वय गरिने छ |

रणनीति १.३ः अन्तरिक स्रोत को दिगो ब्यबस्थापन गर्ने कार्यनीतिहरु

- गाउँपालिकाको राजस्व सङ्कलनलाई ब्यबस्थित बनाइने छ
- गाउँपालिका को अन्तरिक राजश्व शिर्षक अनुसार सुत्रमा प्रविष्ट गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ |
- अन्तरिक स्रोतको दिगो ब्यबस्थापनका लागि कर तथा गैर कर राजश्व का क्षेत्र को सबलीकरण मा जोड दिईने छ |
- आन्तरिक राजश्व अभिवृद्धिका लागि राजश्व शाखाको व्यवस्था गरिने छ
- गाउँपालिका को राजश्व सुधार कार्ययोजनाको प्रभाबकारी कार्यान्वयनमा जोड दिईने छ
- कृषि, पशुपालन जडिबुटी, जलस्रोत जस्ता क्षेत्रलाई अन्तरिक स्रोत अभिबृद्धिका दिगो आधारका रुपमा विकास गरिने छ
- संघ र प्रदेश सरकार बाट प्राप्त हुने सशर्त, समपुरक, बिशेस लगायतका अनुदानलाई गाउँपालिकाको अन्तरिक स्रोत वृद्धि हुने क्षेत्रमा प्रयोग गरिने छ

रणनीति १.४ योजना ब्यबस्थापनलाई प्रभाबकारी बनाउने सम्बन्धि कार्यनीति

- गाउँपालिकाबाट संचालित योजनालाई ब्यबस्थित बनाउन उपभोक्ता समितिको क्षमता अभिबृद्धि गरिने छ
- उपभोक्ता समिति लाई गाउँपालिका को दर्ता प्रकृयामा ल्याइने छ | दर्ता भएका स्थाई प्रकृतिका उपभोक्ता समितिलाई आयोजना संचालन सम्बन्धि बिशेष तालिमको व्यवस्था गरिने छ |
- नौ वटै वडामा टोल विकास संस्थालाई निश्चित मापदण्ड बनाइ आयोजना कार्यान्वयनमा सहभागी गराइने छ
- आयोजना कार्यान्वयन लाई ठेक्का वा उपभोक्ता समिति मार्फत सम्पन्न गर्न निश्चित मापदण्ड बनाइने छ

तालिका ४७: कार्यक्रम तथा आयोजना: सुशासन तथा जवाफदेहिता

कार्यक्रमहरू	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रू.लाखमा)						बजेट प्रतिशत	दिविल संकेत	लैंगिक संकेत	जलबायू संकेत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा				
सुशासन तथा जबाफदेहिता प्रवद्र्धन कार्यक्रम												
थप नीति, ऐन, कानुनहरु तर्जुमा	संख्या	१०	२	२	२	२	२	१०	४.५०	१६	३	३
पालिकाका ऐन, कानुनहरुमा अन्तरक्रिया कार्यक्रम	संख्या	२	१	१				२	०.९०	१६	३	३
कानुन शाखा स्थापना तथा क्षमता अभिवृद्धि	पटक	५	५	५	५	५	५	२५	११.२६	१६	३	३
कानुनी साक्षरता कार्यक्रम	पटक	५		४				४	१.८०	१६	३	३
पारदर्शिता, जवाफदेहिता तथा सुशासन प्रवद्र्घन								०	०.००	१६	३	३
सार्वजनिक सुनुवाई	पटक	२०	५	५	५	५	५	२५	११.२६	१६	३	३
आयोजनाहरुको सार्वजनिक परीक्षण	पटक	५	४	४	४	४	४	२०	९.०१	१६	३	३
आयोजना स्थल सूचना पाटी राख्ने	संख्या	१०	२	२	२			६	२.७०	१६	३	३
सामाजिक परीक्षण	संख्या	१	१०					१०	४.५०	१६	३	३
लैससास परीक्षण	संख्या	५	२	२	२	२	२	१०	४.५०	१६	३	३
सुशासन प्रवद्र्घन								०	०.००	१६	३	३
न्यायिक समितिका पदाधिकारी एवं कर्मचारीहरुको क्षमता विकास	पटक	५	१०	१०	१०	१०	१०	५०	२२.५२	१६	३	३
जनप्रतिनिधि क्षमता विकास	पटक	५	१०	१०	१०	१०	१०	५०	२२.५२	१६	३	३
सामुदायिक संस्था,नागरिक समाज गैसस लगायतका संस्थाहरुमा सुशासन प्रवद्र्घन								०	०.००	१६	३	३

आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि निर्माण	संख्या	१	१०					१०	४.५०	१६	३	३
सुशासन, ऐन नियम तथा जवाफदेहिताको जम्मा			**६१**	**४५**	**४०**	**३८**	**३८**	२२२				

तालिका ४८:कार्यक्रम तथा आयोजनाः वित्तीय स्रोत व्यबस्थापन

कार्यक्रमहरू	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रू.लाखमा)						बजेट प्रतिशत	दिविल संकेत	लैंगिक संकेत	जलबायू संकेत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा				
वित्तीय श्रोत पूँजी निर्माण क्षेत्रमा परिचालन												
पूँजी निर्माण क्षेत्रमा लगानी प्रवद्र्घनकार्यक्रम	संख्या	१०	१०	१०	१०	१०	१०	५०	२७.७८	१६	३	३
निजी, सहकारी क्षेत्रसंग सहकार्य	संख्या	१०	२०	२०	२०	२०	२०	१००	५५.५६	१६	३	३
आन्तरिक आय अभिवृद्धि								०	०.००	१६	३	३
करका दायरा विस्तार कार्यक्रम	संख्या	५	१	१	१	१	१	५	२.७८	१६	३	३
करका श्रोतहरु पहिचान अध्ययन	संख्या	१	२					२	१.११	१६	३	३
करदाता डाटावेस तयार	संख्या	१	२					२	१.११	१६	३	३
आर्थिक ऐन निर्माण, परिमार्जन तथा संशोधन	संख्या	१	१०			५		१०	५.५६	१६	३	३
कर प्रशासन सुदृढीकरण								०	०.००	१६	३	३
कर शिक्षा कार्यक्रम	संख्या	५	१	१	१	१	१	५	२.७८	१६	३	३
राजस्व परामर्श समितिका सदस्य एवं कर्मचारी क्षमताविकास	संख्या	२	१			२		३	१.६७	१६	३	३
राजस्व प्रशासन प्रविधिमैत्री	संख्या	२	१			१		२	१.११	१६	३	३
आलेपको क्षमता विकास	संख्या							०	०.००	१६	३	३
वित्तीय सुशासन प्रवद्र्घन								०	०.००	१६	३	३

स्थानीय सार्वजनिक खर्च मापदण्ड निर्माण	संख्या							०	०.००	१६	३	३
करदातासंग अन्तरक्रिया कार्यक्रम तथा प्रोत्साहन	संख्या	१		१				१	०.५६	१६	३	३
वित्तिय श्रोत परिचालनको जम्मा			**३१**	**१९**	**२०**	**११**	**५**	**८६**				

तालिका ४९: कार्यक्रम तथा आयोजना : योजना व्यवस्थापन

कार्यक्रमहरू	**एकाइ**	**योजनाको कुल लक्ष्य**	**अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रू.लाखमा)**						**बजेट प्रतिशत**
			पहिलो आ.व.	**दोस्रो आ.व.**	**तेस्रो आ.व.**	**चौथो आ.व**	**पाँचौ आ.व**	**जम्मा**	
नीति तर्जुमा									
आयोजना कार्यान्वयन नीति गर्जुमा	संख्या	१	१०					१०	१३.३३
उपभोक्ता समिति परिचालन कार्यविधि निर्माण	संख्या	१		५				५	६.६७
ठेक्केदार परिचालन कार्यविधि निर्माण	संख्या	१		५				५	६.६७
स्थानीय खरिद योजना निर्माण	संख्या	१	५					५	६.६७
क्षमता अभिवृद्धि								०	०.००
उपभोक्ता समिति, ठेक्केदारको क्षमता अभिबृद्धि	संख्या	५	५	५	५	५	५	२५	३३.३३
समितिका सदस्यहरुको क्षमता विकास, प्रोत्साहन तथा सम्मान कार्यक्रम	संख्या	५	५	५	५	५	५	२५	३३.३३
योजना व्यवस्थापनको जम्मा			**२५**	**२०**	**१०**	**१०**	**१०**	**७५**	

८.१.५ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ५०: सुशासन तथा संस्थागत विकास : नतिजा खाका

प्रमुख नतिजा सूचक	इकाइ	आधार वर्ष	लक्ष्य परिणाम					सूचनाको स्रोत	पूर्वानुमान
		२०८०/०८१	८१/०८२	८२/८३	८३/०८४	८४/८५	८५/०८६		
प्रभाव तहः	जनसहभागितामूलक सुशासनको प्रवर्द्धन एवं प्रत्याभूति भएको हुने								
गाउँपालिकाको सेवाबाट सन्तुष्ट अनुभूति गर्ने सेवाग्राही	प्रतिशत	४०	५०	६०	७०	७५	८०	सेवाग्राही अभिमत पत्र	अनलाईन सेवा उपलव्ध हुने
असर तहः	स्थानीयहरूको सहभागितामा नीतिऐन कानूनहरू निर्माण भएको हुने ,								
सहभागितात्मक ढंगबाट निर्माण भएको ऐन कानून	संख्या	४	४	२	२	२	२		
११प्रतिफल.	स्थानीयहरूको सहभागितामा नीतिऐन कानूनहरू निर्माण भएको हुने ,								
पालिकाको एकल अधिकार अन्तर्गत निर्मित ऐन लगायत सवै कानूनहरू	संख्या	३१	३४	३६	३८	४०	४५		
अन्तरपालिका समन्वय र सहकार्यमा कार्यान्वयन भएका कानूनहरू	संख्या	०	०	१	१	३	४		
२. असर तहः	दिगो भरपर्दो तथा पूँजी निर्माणका क्षेत्रहरूमा वित्तीय श्रोत परिचालन गरी आन्तरिक राजस्वमा अभिवृद्धि भएको हुने								
२.१ आन्तरिक आयमा भएको वृद्धिदर	प्रतिशत	०	१०	१२	१३	१४	१५	राजस्व अभिलेख	कर प्रशासनप्रभावकारी हुन
प्रतिफल	वित्तीय श्रोत पूँजी निर्माणको क्षेत्रमा परिचालन भएको हुने								
कूल पूँजीगतमा भएको खर्च	प्रतिशत	३	४	५	७	८	१०	कार्यक्रम	अर्थपूर्ण सहभागिता

								सम्पन्न प्रतिवेदनहरू	भएको हुने
अपेक्षित उपलब्धि	नागरिकहरूको सेवा सन्तुष्टिको स्तरमा वृद्धि भएको हुनेछ । संस्थागत स्वमूल्याङ्कनमा ८० प्रतिशत अङ्क प्राप्त गरेको हुने छ । पालिकाको वेबसाइड अध्यावधिक भएको हुने छ । बेरुजुको आकार कुल खर्च रकमको २ प्रतिशतभन्दा कम भएको हुने छ । सामाजिक सुरक्षाका सेवाहरू बैङ्किङ प्रणालीबाट सञ्चालन भएका हुने छ । आन्तरिक राजस्व कुल बजेटको १५ प्रतिशत पुगेको हुने छ । पुजीनिर्माण को दर १० प्रतिशत सम्म पुग्ने छ |								

परिच्छेद -९ कार्यान्वयन ब्यबस्था

९.१ पृष्टभूमि

केदारस्यूँ गाउँपालिकाको आवधिक योजना (२०८०/८१-२०८५/०८६) को सफल कार्यान्वयनका लागि दक्ष मानव संसाधन, उचित वित्तीय स्रोत तथा प्रभाबकारी अनुगमन मुल्यांकन संरचना को आवस्यकता पर्दछ | यसका लागि गाउँपालिकाले उल्लिखित संयन्त्रको ब्यबस्थापनका लागि देहाय बमोजिमको ब्यबस्थापन गर्ने छ |

९.२ संस्थागत व्यवस्था तथा मानव संशाधन योजना

स्थानीय तहका काम कारवाहीहरु नागरिकहरुसंग प्रत्यक्ष सम्वन्ध राख्ने भएकाले सार्वजनिक सेवा प्रवाहहरुलाई गुणस्तरीय प्रभावकारी र सुलभ वनाउनु पर्ने प्रावधान स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को प्रस्तावनामा उल्लेख छ । यस अनुसार स्थानीय सरकारको संगठन संरचना चुस्त दुरुस्त, सक्षम नेतृत्व र दक्ष एवं अनुभवी मानव संशाधन हुनुपर्ने परिकल्पना गरिएको छ, जसवाट स्थानीय तहले कार्यकारिणी, व्यवस्थापिकीय अधिकार एवं आर्थिक कार्यप्रणालीलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्न सक्ने छ ।

आवधिक योजनाको सफल कार्यान्वयनका लागि स्थानीय स्तरमा सार्वजनिक सेवालाई गुणस्तरीय, प्रभावकारी एवं व्यवस्थित गर्नुपर्ने, प्रशासकीय संगठन तथा कर्मचारी व्यवस्थापन गाउँपालिकाले बिशेष जोड दिने छ । त्यसका लागि गाउँपालिकाले संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षणका आधारमा कर्मचारीका जिम्मेवारीको ब्यबस्थापन, आवश्यक दक्ष जनशक्ति व्यवस्थापन, वृत्ति विकास, क्षमता अभिवृद्धि, जनशक्तिको कार्य जिम्मेवारी बाँडफाँड गर्ने र प्रोत्साहन एवं दण्ड सजाय गर्नसक्ने छ ।

९.२.१ समस्या तथा चुनौती

- कमजोर संस्थागत संरचना
- अनुभवी, दक्ष कर्मचारी र पर्याप्त संख्यामा कर्मचारीको अभाव
- दरवन्दी अनुसार कर्मचारी अपुग
- कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धिका लागि तालिम, अनुशिक्षण, प्रशिक्षणको कमि
- समिति एवं उपसमितिहरु क्रियाशीलता एवं सक्रियातामा कमि
- सेवा प्रवाह चुस्तदुरुस्त, छिटोछरितो हुन नसकेको, परम्परागत कार्यशैली
- जनप्रतिनिधि, कर्मचारी एवं गैसस, विषयगत कार्यालय र सरोकारवालाहरुको क्षमताको अभाव
- नतिजामा आधारित कर्मचारी प्रशासनलाई पूर्णरुपमा कार्यान्वयनमा ल्याउनु
- संस्थागत संरचनालाई प्रभावकारी एवं स्वचालित वनाउनु
- सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई गुणस्तरीय, छिटोछरितो, न्यून लागत वनाउनु

९.२.२ सम्भावना तथा अवसर

- निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको गाउँपालिकाको प्रशासनिक भवन निर्माणको अन्तिम चरणमा पुगेको हुनाले सेवा प्रवाहमा सहजता आउने
- आवधिक योजना कार्यान्वयनकाका लागि संघ, प्रदेश लगायत निजि क्षेत्र, बिज्ञ समूह आदिसँग सहकार्य गर्न सकिने,
- विकास कार्यमा जनप्रतिनिधिहरुको सक्रियता वढदो, रचनात्मक सहयोग र आपसमा हातेमालो गरी वढ्ने सम्भावना
- जनप्रतिनिधिहरुको क्षमता अभिवृद्धिका लागि विभिन्न तालिम, गोष्ठीहरु सञ्चालन हुँदै आएको, अनुभव, सिकाइहरु एकअर्को पालिकाहरुसंग ग्रहण हुँदै आएको र जनप्रतिनिधिहरुमा प्रशासनिक विधि प्रक्रियाहरुमा अभ्यासत भइसकेको सन्दर्भमा नीति, कार्यक्रमहरु तर्जुमा तथा डिजाइनमा प्रभावकारी आउन सक्ने
- कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धिका लागि तालिम, अनुशिक्षण, प्रशिक्षणहरुमा सहभागिता हुँदै आएको, वृत्तविकास, प्रोत्साहन, उत्कृष्ट कर्मचारी सम्मान र पुरस्कार गर्ने अभ्यासवाट वार्षिक नीति कार्यक्रमहरु प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन हुन सक्ने

९.२.३ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति र कार्यनीति

लक्ष्य : संस्थागत सुदृढीकरण विकासवाट गुणस्तरीय सेवा प्रवाह प्रभावकारी भई नागरिकहरुको सन्तुष्टिमा अभिवृद्धि भएको हुने

उद्देश्य

१. मानव संशाधनमा व्यवसायिक क्षमता अभिवृद्धि गर्दै संगठनात्मक संरचनाहरु क्रियाशील वनाउनु
२. संस्थागत विकास लाई प्रभाबकारी तथा चुस्त बनाउनु

रणनीतिहरु

१.१ सीपयुक्त, दक्ष एवं व्यवसायिक जनशक्ति विकास गर्ने
१.२ संगठनात्मक संरचनालाई प्रभावकारी रुपमा क्रियाशील वनाउने
१.३ संस्थागत ब्यबस्थालाई गुणस्तरीय एवं प्रभावकारी वनाउने

कार्यनीतिहरु

रणनीति १.१ को मानव संशाधन दक्ष एवं व्यवसायिक वनाउने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- गाउँपालिकाको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षणका आधारमा संगठन संरचना निर्माण, दरवन्दी सिर्जना एवं भर्ना, कर्मचारी कार्य विवरण तयार पारिने छ ।
- तालिम, अनुशिक्षण, गोष्ठी लगायतका माध्यमवाट मानव संशाधनको क्षमता अभिवृद्धि गरिने छ ।
- कर्मचारीहरुको वृत्ति विकासलाई सुनिश्चित गरिने छ ।

- कार्यसम्पादन प्रभावकारीताको आधारमा उत्कृष्ट कर्मचारीलाई सम्मान एवं पुरस्कृत गरिने छ र सोही अनुसार दण्ड, सजायको व्यवस्था पनि गरिने छ ।

रणनीति १.२ को संगठनात्मक संरचनालाई प्रभावकारी रुपमा क्रियाशील वनाउने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

- गाउँकार्यपालिका प्रति उत्तरदायी हुने समितिहरु गठन गरी क्रियाशील वनाइने छ । यसका लागि आवश्यक जनशक्ति लगायत साधन श्रोतको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- समिति, उपसमितिहरु समावेशीकरणको सिद्धान्तका आधारमा सवै पक्षहरुको प्रतिनिधित्व हुनेगरी गठन गरिने छ र आवश्यकताका आधारमा विषयक्षेत्रगत विज्ञहरुको समेत समावेश गरिने छ ।
- प्रभावकारी रुपमा परिचालनका लागि गठित समिति, उपसमितिहरुको जिम्मेवारी, अधिकार क्षेत्रहरु निर्धारण गरी समितिहरुको कार्यसम्पादन नियमावली तर्जुमा गरिने छ ।
- समिति तथा उपसमितिका सदस्यहरुको क्षमता विकासका लागि अभिमुखीकरण, तालिम एवं अनुशिक्षण कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ ।
- देश भित्रका तथा विदेश का स्थानीय तहसँग भगनी सम्वन्ध स्थापित गरिने छ र स्थानीय सरकार सञ्चालनमा प्राप्त भएका ज्ञानसीप, सिकाइ लगायतका वारेमा अनुभवहरु आदनप्रदान गरिने छ ।

तालिका ५१ः जनशक्ति व्यबस्थापन कार्यक्रम तथा आयोजना

कार्यक्रमहरू	एकाइ	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रू.लाखमा)						बजेट प्रतिशत	दिविल संकेत	लैंगिक संकेत	जलबायू संकेत
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा				
जनशक्तिको क्षमता विकास												
तालिम, अनुशिक्षण, प्रशिक्षण कार्यक्रम	पटक	५	१०	१०	१०	१०	१०	५०	११.६३	१६	३	३
उत्कृष्ट कर्मचारी सम्मान एवं पुरस्कृत	पटक	५	२०	२०	२०	२०	२०	१००	२३.२६	१६	३	३
कर्मचारी वृत्त विकास कार्यक्रम	पटक	५	५	५	५	५	५	२५	५.८१	१६	३	३
कर्मचारी प्रोत्साहन कार्यक्रम	संख्या	५	१०	१४	१५	२०	१०	६९	१६.०५	१६	३	३
करार तथा बिज्ञ कर्मचारी भर्ना	संख्या	२	२०	१५	१५	१५	१५	८०	१८.६०	१६	३	३
संगठनात्मक संरचना निर्माण								०	०.००	१६	३	३
बिज्ञ समूह को गठन	संख्या	४	५	५	५	५	५	२५	५.८१	१६	३	३
समिति, उपसमितिहरुको जिम्मेवारी तथा कार्यविधि निर्माण	संख्या	१	१०					१०	२.३३	१६	३	३
समितिका सदस्यहरुको क्षमता विकास कार्यक्रम	पटक	५	५	५	५	५	५	२५	५.८१	१६	३	३
सेवा प्रवाहलाई गुणस्तरीय वनाउने								०	०.००	१६	३	३
कम्प्युटरमा आधारित सफ्टवेयर निर्माण	संख्या	१		१				१	०.२३	१६	३	३
सेवा प्रवाहलाई प्रविधिमैत्री बनाउने	संख्या	१	५		५			१०	२.३३	१६	३	३
मोवाइल एप्स निर्माण	संख्या	२	३	४	३			१०	२.३३	१६	३	३
सेवाप्रवाहमा पहुँच अभिवृद्धि								०	०.००	१६	३	३
नागरिक अभिमत सङ्कलन	संख्या	५	५	५	५	५	५	२५	५.८१	१६	३	३
संस्थागत संरचना तथा मानव संसाधन विकासको जम्मा			**९८**	**८४**	**८८**	**८५**	**७५**	४३०				

९.३ बिषयक्षेत्र अनुसार अनुमानित बजेट

केदारस्यूँ गाउँपालिकाको योजना तर्जुमा कार्यशालाले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ देखि ०८५/८६ सम्मका लागि गाउँ गौरब योजना का लागि १ अर्ब ३१ करोड तथा क्षेत्रगत आयोजनाका लागि ३ अर्ब २९ करोड ६७ लाख गरी कुल ४ अर्ब ६० करोड ७७ लाख बजेट आवस्यक पर्ने अनुमान गरेको छ ।

गाउँपालिकाले क्षेत्रगत रुपमा कुल क्षेत्रगत बजेट को ३६.७२ प्रतिशत आर्थिक क्षेत्रमा, ३२.३३ प्रतिशत सामाजिक क्षेत्रमा, १६.५४ पुर्बाधारमा, ९.८६ वन वातारण तथा विपद व्यबस्थापन र ४.५४ प्रतिशत संस्थागत विकास को क्षेत्रमा खर्च गर्ने निर्णय गरेको छ ।

तालिका ५२:बिषयक्षेत्र गत अनुमानित बजेट

क्र.सं.	विषयगत क्षेत्र उपक्षेत्र	अनुमानित बजेट लागत (रू.लाखमा)						बजेट प्रतिशत	सहकार्य गर्ने निकाय			
		पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व	पाँचौ आ.व	जम्मा					
	गाउँ गौरवका आयोजना	२७०	३७०	८१०	९००	६४०	२९९०	१४.९७				
१.०	**आर्थिक क्षेत्र**	१४४०	१४५५	१५४५	१३६६	१४८५	७३३६	३६.७२				
१.१	कृषि तथा पशुपन्छी	९८५	९९५	१०१०	९९१	९९५	४९७६	२४.९१	गापा	संघ	प्रदेश	
१.२	सिंचाई	६०	५०	६०	६०	६०	२९०	१.४५	गापा	संघ	प्रदेश	
१.३	पर्यटन, संस्कृति तथा सम्पदा	१८५	१३०	१७५	९५	१८०	७६५	३.८३	गापा	संघ	प्रदेश	
१.४	उद्योग, व्यापार, व्यावसाय तथा आपूर्ति	१७०	२१०	२२०	१६०	१९०	९५०	४.७६	गापा	संघ	प्रदेश	निजि क्षेत्र
१.५	श्रम, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षा	४०	७०	८०	६०	६०	३५५	१.७८				
२.०	**सामाजिक क्षेत्र**	१३८२	१३७०	१२६९	१२०४	१२३४	६४५९	३२.३३				
२.१	स्वास्थ्य तथा पोषण	२९१	३९१	२९१	२४१	२७१	१४८५	७.४३	गापा	संघ	प्रदेश	
२.२	शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवतन	५०८	४४३	४६३	४४३	४६३	२३२०	११.६१	गापा	संघ	प्रदेश	
२.३	खानेपानी तथा सरसफाइ	२४६	२६१	२६१	२६१	२६१	१२९०	६.४६	गापा	संघ	प्रदेश	समुदाय
२.४	महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्ग	१५२	१४०	१३९	१३४	१३४	६९९	३.५०	गापा	संघ	प्रदेश	
२.५	युवा तथा खेलकुद	१८५	१३५	११५	१२५	१०५	६६५	३.३३	गापा	संघ	प्रदेश	

३.०	**पूर्वाधार क्षेत्र**	५२०	६२५	७३५	५८५	८४०	३३०५	१६.५४				
३.१	बस्ती, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण	२१०	२७०	४२०	२२०	३२०	१४४०	७.२१	गापा	संघ	प्रदेश	
३.२	सडक, पुल तथा यातायात	२१०	२०५	१९५	२९५	४३५	१३४०	६.७१	गापा	संघ	प्रदेश	
३.३	जलश्रोत, विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	५५	५५	५५	५५	५५	२७५	१.३८	गापा	संघ	प्रदेश	
३.४	सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि	४५	९५	६५	१५	३०	२५०	१.२५	गापा	संघ	प्रदेश	
४.०	**वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन क्षेत्र**	३८०	४५०	४२०	३२५	३९५	१९७०	९.८६				
४.१	वन तथा जैविक विविधता	१३५	१३०	५५	२५	७५	४२०	२.१०	गापा	संघ	प्रदेश	
४.२	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	१७०	२१०	२३०	१९५	२१०	१०१५	५.०८	गापा	संघ	प्रदेश	
४.३	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	२२	६२	८७	६२	६२	२९५	१.४८	गापा	संघ	प्रदेश	समुदाय
४.४	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	५३	४८	४८	४३	४८	२४०	१.२०	गापा	संघ	प्रदेश	समुदाय
५.०	**संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्र**	२३२	१८२	१७०	१६८	१५५	९०७	४.५४	-	-	-	-
५.१	सुशासन, ऐन नियम तथा जवाफदेहिता	६१	४५	४०	३८	३८	२२२	१.११	गापा	-	-	-
५.२	संस्थागत संरचना तथा मानव संसाधन विकास	९८	८४	८८	८५	७५	४३०	२.१५	गापा	-	-	-
५.३	वित्तीय श्रोत परिचालन	४८	३३	३२	३५	३२	१८०	०.९०	गापा	-	-	-
५.४	योजना व्यवस्थापन	२५	२०	१०	१०	१०	७५	०.३८	गापा	-	-	-
	जम्मा योजना बजेट	३९५४	४०८२	४१३९	३६४८	४१०९	१९९७७	१००.००				
	गाउँपालिका गौरव तथा विषयगत क्षेत्र जम्मा बजेट						२२९६७					

९.४ स्रोत अनुमान र प्रक्षेपण

केदारस्यूँ गाउँपालिकाको आर्थिक बर्ष २०७९/८० को अनुमानित बजेट २६ करोड ४१ लाख (चालु खर्च बाहेक) रहेकोमा चालु आ ब २०८०/८१ मा २६ करोड ८५ हाराहारी बजेट परिचालन हुने अनुमान गरिएको छ | बिगतका तीन बर्षको वृद्धिको दर (करिब ७ प्रतिशत) लाई आधार मानी आगामी पाँच आर्थिक बर्षमा संघिय र प्रदेशबाट प्राप्त हुने राजश्व बाँडफाँड सहितका अनुदान प्रतिशतले र आन्तरिक राजश्व १५ प्रतिशतका दरले वृद्धि अनुमान गरि गाउँपालिकाको बजेट प्रक्षेपण गरिएको छ (तालिका ५२: स्रोत अनुमान र प्रक्षेपण) |

तालिका ५३: स्रोत अनुमान र प्रक्षेपण (लाखमा)

बजेट कोड	विवरण	२०७९/८० को यथार्थ	प्रतिशत	२०८०/८१ को अनुमान	२०८१/८२ को प्रक्षेपित	२०८२/८३ को प्रक्षेपित	२०८३/८४ को प्रक्षेपित	२०८४/८५ को प्रक्षेपित	२०८५/८६ को प्रक्षेपित	जम्मा राजश्व परिचालन
	आन्तरिक राजस्व	६०	२	६५	७५	८६	९९	११४	१३१	५६९
१३३११	वित्तीय समानीकरण अनुदान	१३११	५०	११३७	१२१७	१३०२	१३९३	१४९०	१५९५	८१३३
१३३१२	सशर्त पुँजीगत (संघीय सरकार)	१५७	६	१६९	१८१	१९३	२०७	२२२	२३७	१२०९
११४११	संघीय सरकारबाट राजस्व बाडफाट प्राप्त आय	९०८	३४	८९०	९५२	१०१९	१०९०	११६७	१२४८	६३६६
१३३११	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त वित्तीय समानीकरण अनुदान	९३	४	९८	१०५	११२	१२०	१२८	१३७	७०१
१३३१३	सशर्त पुजीगत (प्रदेश सरकार)		०	५८	६२	६६	७१	७६	८१	४१५
११४५६	राजस्व बाँडफाट (प्रदेश सरकार)	१५	१	१६	१७	१८	२०	२१	२२	११४
१३३१७	समपुरक अनुदान (संघ)		०	८०	८६	९२	९८	१०५	११२	५७२
१३३१७	समपुरक अनुदान (प्रदेश)	७२	३	३२	३४	३७	३९	४२	४५	२२९
१३३१७	विशेष अनुदान (संघ)	२५	१	१००	१०७	११४	१२३	१३१	१४०	७१५
१३३१७	विशेष अनुदान (प्रदेश)			४०	४३	४६	४९	५२	५६	२८६
	जम्मा	२६४१	१००	२६८५	२८७८	३०८६	३३०८	३५४८	३८०५	१६६२६

स्रोत : केदारस्यूँ गाउँपालिका, लेखा शाखा, २०८१

कुल परिचालित बजेट मध्ये २० प्रतिशत चालु (प्रशासनिक खर्च) र ८० प्रतिशत पुजीगत आय परिचालन हुने अनुमान गरिएको छ | यो अनुमान बिगतका आर्थिक बर्षहरुको चालु र पुँजीगत खर्च को प्रवृतिका आधारमा गरिएको हो | जस अनुसार आवधिक योजना कार्यान्वयनको अवधिमा १ अर्ब ६६ करोड २६ लाख राजश्व परिचालन हुने देखिन्छ | (तालिका ५४ : बजेट बर्गिकरण)

तालिका ५४: बजेट बर्गिकरण

क्र. सं.	विवरण	२०७८/७९ को यथार्थ रु. हजारमा	%	२०८०/८१ को प्रक्षेपण	२०८१/८२ को प्रक्षेपण	२०८२/८३ को प्रक्षेपण	२०८३/८४ को प्रक्षेपण	२०८४/८५ को प्रक्षेपण	२०८५/८६ को प्रक्षेपण	आवधिक योजना को जम्मा
१	**बजेटको वर्गीकरण**									
1.1	चालु खर्च	३५७६	२०	५३७	५७६	६१७	६६२	७१०	७६१	३३२५
1.2	पुँजीगत खर्च	२०६४	८०	२१४८	२३०३	२४६८	२६४७	२८३८	३०४४	१३३००
जम्मा बजेट		५६४०	१००	२६८५	२८७८	३०८६	३३०८	३५४८	३८०५	१६६२६

९.५ न्यून हुने स्रोत व्यवस्थापन

गाउँकार्यपालिकाको योजना तर्जुमा कार्यशालाले गाउँगौरबका आयोजनाको लागि २९ करोड ९० लाख र क्षेत्रगत आयोजनाका लागि १ अर्ब ९९ करोड ७७ लाख वित्तीय स्रोतको अनुमान गरेको भए पनि गाउँपालिकाको प्रक्षेपित राजश्व परिचालनबाट प्राप्त हुने आय अनुमानित क्षेत्रगत व्यय भन्दा ६२ करोड ९६ लाखले कम हुने देखिन्छ । त्यसका लागि गाउँपालिकाले आगामी आर्थिक बर्ष २०८१/८२ देखि २०८५/८६ सम्म न्युनतम ९ करोड देखि १३ करोड सम्मको अतिरिक्त स्रोत जुटाउनु पर्ने देखिन्छ ।(तालिका ५६)

तालिका ५५:अपुग स्रोत सम्बन्धि विवरण

शिर्षक	आर्थिक वर्ष					बजेट (रू.लाखमा)
	२०८१/८२	२०८२/८३	२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	
कूल स्रोत परिचालन	२८७८	३०८६	३३०८	३५४८	३८०५	१६६२५.६१
कूल लगानी अनुमान	३९५४	४०८२	४१३९	३६४८	४१०९	१९९३२.
गाउँ गौरबका आयोजना	२७०	३७०	८१०	९००	६४०	२९९०.
स्रोतको न्यूनता	-१३४५.८५	-१३६६.४	-१६४०.५३	-१०००.०३	-९४३.५८	-६२९६.३९

९.६ स्रोत परिचालन रणनीति

अनुमानित क्षेत्रगत लगानी अनुमान भन्दा आय परिचालन करिब ६२ करोड ९६ लाखले कमी हुने हुदा गाउँपालिकाले उक्त अपुग स्रोतको ब्यबस्थापन गर्न देहायका रणनीतिहरु अवलम्बन गर्ने छ ।

१. संघ तथा प्रदेश सरकारः गाउँपालिकाका गौरबका आयोजना, पूर्वाधारक्षेत्र संग सम्बन्धित आयोजना, तथा कृषि क्षेत्र संग सम्बन्धित आयोजना को कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिकाले संघ र प्रदेश सरकारसँग सहकार्य र समन्वयलाई अगाडि बढाउने छ । कुल अपुग स्रोतको ४० प्रतिशत स्रोत संघ र प्रदेश सरकारसँग सम्बन्धित निकाय बाट परिपूर्ति गरिने छ ।
२. अन्तरपालिकाः केदारस्यूँ गाउँपालिकासँग सिमाना जोडिएका र समान स्वार्थका आयोजनामा सहकार्य गर्न पहल गरिने छ । अन्तरपालिका सहकार्यबाट कुल अपुग राजश्वको १५ प्रतिशत परिपूर्ति गरिने छ ।
३. गाउँपालिका ले अन्तर्राष्ट्रिय पालिका संग भगिनी सम्बन्ध स्थापित गरिने छ ।
४. दातृ निकायः संघ सरकार सँगको सहकार्यमा विभिन्न दातृ निकायहरुबाट पनि करिब १० प्रतिशत बराबरको स्रोत जुटाईने छ ।
५. सहकारी, जनसहभागिता (श्रम दान): स्थानीय सहकारी, निजिक्षेत्र तथा जनसहभागिताका माध्यमबाट ५ प्रतिशत स्रोतको ब्यबस्थापन गरिने छ ।
६. अन्तरिक राजश्व अभिबृद्धिका लागि कर का दयारा र दर समायोजन गर्ने

७. पालिकाले तुलनात्मक लाभका क्षेत्र पहिचान गरि स्रोत अभिबृद्धि गर्ने
८. अनुत्पादक क्षेत्रमा हुने लगानी कटौती गर्ने
९. जग्गालाई लिज प्रणाली विकास गर्ने

तालिका ५६:स्रोत परिचालन रणनीति

क्र.सं.	स्रोत	योजना अवधिमा हुने लगानी (रु लाखमा)	प्रतिशत
१	सरकारी (प्रदेश तथा संघीय सरकार) क्षेत्र	९१६८.८०	४०.००
२	सहकारी क्षेत्र	४५८४.४०	२०.००
३	निजी क्षेत्र	२२९२.२०	१०.००
४	गै.स.स.	२२९२.२०	१०.००
५	उपभोक्ता समूह, सामुदायिक संस्था	११४६.१०	५.००
६	अन्तर स्थानीय तह साझेदारी	३४३८.३०	१५.००
	कुल	२२९२२.००	१००

९.७ आवधिक योजना कार्यान्वयन

गाउँपालिकाले बृहत छलफलद्वारा तयार पारेको पञ्चवर्षिय आवधिक योजनाको सफलता यसको कार्यान्वयन सँग जोडिएको छ । एक तर्फ दीगो विकास लक्ष्यले सन २०३० सम्मका लागि सम्पुर्ण देशहरुले प्राप्त गर्नु पर्ने आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार, वातावरणीय तथा संस्थागत विकासका सूचकहरु तोकेको छ भने संघीय सरकारले पनि सन २१०० सम्ममा प्राप्त गर्ने गरी समृद्धि र सुखका लक्ष्य तोकेको छ । यी सबै लक्ष्यको व्यवहारिक प्राप्ति गाउँपालिकाको योजना कार्यान्वयनको प्रभावकारीतामा भर पर्दछ । तसर्थ गाउँपालिकाले उल्लेखित दीगो तथा राष्ट्रिय लक्ष्यको स्थानीयकरण प्रस्तुत आवधिक योजनाको कार्यान्वयन बाट गर्नु पर्ने हुन्छ ।

९.७.१ कार्यान्वयन कार्ययोजना

योजना तर्जुमा कार्यशालाले तर्जुमा गरेको आवधिक योजनालाई गाउँसभाले अनुमोदन गरी सम्बन्धित शाखा तथा वडा कार्यालयहरुलाई त्यसको अख्तियारी पठाउनेछ । शाखा तथा वडा कार्यालयहरुले आवधिक योजनामा उल्लिखित लक्ष्य, उद्देश्य, सूचकका आधारमा बनेका रणनीति तथा कार्यनीतिहरुलाई ध्यानमा राखी भावी योजना कार्यान्वयनको खाका तयार पार्नु पर्ने हुन्छ ।

९.७.२ मार्गदर्शन तयारी

गाउँसभाबाट अख्तियारी प्राप्त कार्यक्रमको सफल र प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि प्रत्येक शाखाले आफनो शाखासँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरुको मार्गदर्शन तयारी गरी गर्नु पर्ने हुन्छ । मार्गदर्शनका साथसाथै आवश्यकता अनुसार खर्चको अख्तियारी पनि पठाउनु पर्ने हुन्छ ।

९.७.३ कार्यान्वयन विधिको छनौट

गाउँसभाबाट अख्तियारी प्राप्त कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनका लागि विद्यमान संघीय तथा स्थानीय कानुनका आधारमा कार्यक्रम कायान्वयन गर्ने व्यक्ति वा संस्था (उपभोक्ता समिति, ठेक्केदार, करार, गैसस आदि) लाई कार्यक्रमको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक सम्झौता गरी गाउँकार्यपालिकामा पठाउनु पर्ने हुन्छ । कार्यक्रमहरु गाउँसभाबाट स्वीकृत भएपछि सोही बमोजिम कार्यान्वयन गर्नु पर्ने हुन्छ । यसरी कार्यक्रम कार्यान्वयनको प्रक्रियामा लैजादा गाउँपालिकाले कार्यक्रम कार्यान्वयन ईकाईबाट प्रगती प्रतिवेदन लिनेछ ।

९.७.४ अख्तियारी

आवधिक योजनाको अन्तिम प्रतिवेदनलाई गाउँ कार्यपालिकाले गाउँसभाबाट पारित गरेपछि उक्त योजनाको वार्षिक कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयनमा लैजानु लैजाने छ । वार्षिक कार्ययोजना तयार पार्नका लागि गाउँपालिका अध्यक्षले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई अख्तियारी दिनेछ । प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले मध्यकालिन खर्चसंरचनालाई आधार बनाई क्रमागत रुपमा कार्यन्वयन गर्ने गरी आयोजनाहरुको रोलक्रम मिलाएर राख्नु पर्ने हुन्छ । प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले प्राथमिकता व्यवस्थापन गरिएका आयोजनाहरुको कार्यान्वनमा विषयगत शाखा तथा वडा कार्यालायहरुसँग कार्यक्रम माग गर्नुपर्ने हुन्छ । माग भई आएका कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनकालागि गाउँकार्यपालिकाले सम्बन्धित शाखा तथा वडा कार्यालयलाई अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने हुन्छ ।

९.७.५ वार्षिक कार्यान्वयन कार्ययोजना

आवधिक योजनाले परिकल्पना गरेका आयोजनाहरुलाई मध्यकालिन खर्च संरचनालाई आधार बनाई गाउँपालिका प्रशासनले वार्षिक कार्यक्रम कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयनमा लैजानु पर्ने हुन्छ ।

९.७.६ अनुगमन प्रतिवेदन र समीक्षा

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ बमोजिम गाउँ कार्यपालिकाले आयोजनाहरु कार्यान्वयनको समय सापेक्ष अनुगमन गरी त्यसबाट प्राप्त तथ्यहरुको चौमासिक रुपमा समीक्षा गरी आयोजना कार्यान्वयनको प्रभावकारीता बढाउन भूमिका खेल्नु पर्ने हुन्छ; ।

९.८ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना

९.८.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको आवश्यकता

अनुगमन तथा मूल्याङकन प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १४ ले अध्यक्ष र उपाध्यक्षको काम कर्तव्य र अधिकारमा योजना तथा कार्यक्रमको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण गरी सोको प्रतिवेदन बैठकमा पेस गर्नुपर्ने कानुनी व्यवस्था गरेको छ । त्यस्तै उपाध्यक्षको अध्यक्षतामा अनुगमन समितिको समेत प्रबन्ध भएको देखिन्छ । जिल्ला समन्वय समितिले पनि अनुगमन र वार्षिक समीक्षा गर्नुपर्ने संस्थागत र कानूनी व्यवस्था भएको छ । त्यस्तै ऐनको दफा ८४ ले प्रमुख

प्रशासकीय अधिकृतले प्रमुखको निर्देशनमा अनुगमन तथा मूल्याङकन गर्ने गराउने कानूनी व्यवस्था गरेको छ ।

९.८.२ अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको जिम्मेवारी

गाउँकार्यपालिकाको आवधिक योजनाको प्रभाव, असर, प्रतिफलको नतिजा मापन तथा संचालित कार्यक्रमको प्रक्रिया अनुगमन गरिनेछ । प्रक्रिया अनुगमन तथा प्राप्त नतिजाको मापन गर्ने जिम्मेवारी गाउँकार्यपालिकाको हुनेछ भने यस कार्यमा सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन समितिलाई परिचालन गरिनेछ । आवधिक योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङकनको जिम्मेवारी तथा विधि देहायअनुसार रहेका छनः

- गाउँकार्यपालिका तथा विषयगत समिति
- सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन समिति
- जिल्ला समन्वय समिति
- विषयगत शाखा उपशाखा, परियोजना, संघ संस्था
- नागरिक समाज संस्था तथा तेश्रो पक्ष

आवधिक योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङकनका साधन तथा विधि देहायअनुसार रहनेछन ।

- स्थलगत अनुगमन ।
- कार्ययोजना (लक्ष्य) र प्रगति बीच तुलना ।
- नागरिक अनुगमन ।
- सहभागितामूलक मध्यावधि समीक्षा ।
- सहभागितामूलक अन्तिम समीक्षा (तेश्रो पक्षबाट मूल्याङ्कन) ।

९.८.३ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रिया

आवधिक योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङकन प्रक्रिया देहाय बमोजिम हुनेछ ।

तालिका ५७: आवधिक विकास योजनाको अनुमगन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रिया

के अनुगमन गर्ने ?	कसले अनुगमन गर्ने ?	कहिले अनुगमन गर्ने ?	कसरी अनुगमन गर्ने?
• कार्यक्रम वा प्रक्रिया अनुगमन	• सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति, वडा समिति, सरकारी र गैसस, परियोजना	• पटके, मासिक, चौमासिक र वार्षिक	• स्थलगत अनुगमन गर्ने, • चौमासिक कार्ययोजनाको लक्ष्य र प्रगति, विवरणको तुलना गर्ने, • स्थलगत अनुगमन गर्ने,
• प्रतिफल अनुगमन	• गाउँ कार्यपालिका, सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति	• चौमासिक, अर्धवार्षिक, वार्षिक र मध्यावधि	• वार्षिक कार्ययोजनाको लक्ष्य र प्रगति, विवरणको तुलना गर्ने, • नतिजामूलक अनुगमन खाका अनुसार नतिजा मापन गर्ने, • सहभागितामूलक छलफल गर्ने, • नतिजामूलक अनुगमन खाका अनुसार नतिजा मापन गर्ने, • नमूना सर्वेक्षण गर्ने,
• असर तह अनुगमन	• सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति र तेश्रो पक्ष	• वार्षिक, मध्यावधि र अन्तिम वर्ष	• सहभागितामूलक छलफल गर्ने, • नतिजामूलक अनुगमन खाका अनुसार नतिजा मापन गर्ने, • नमूना सर्वेक्षण गर्ने,
• प्रभाव तह मूल्याङ्कन	• सुपरिवेक्षण तथा मूल्याङ्कन समिति र तेश्रो पक्ष	• मध्यावधि र अन्तिम वर्ष	• सहभागितामूलक छलफल गर्ने, • नतिजामूलक अनुगमन खाका अनुसार नतिजा मापन गर्ने, • नमूना सर्वेक्षण गर्ने,

अनुसूचीहरु

अनुसूची १ : योजना बैंक

वडा न. १ अन्तर्गतका आयोजना						
आयोजना	अनुमानित लागत लाखमा	आयोजनाको सङ्केतिकरण				
		प्राथमिकीकरण	रणनीतिक स्तम्भ	दिबिल	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
उन्नत बिउबिजन वितरण, पोली हाउस तथा लिफ्ट सिचाई आयोजना	५०	२	२	१	१	३
उन्नत जातका बोका वितरण	२०	१	२	८	१	३
बेमौसमी तरकारी खेती विस्तार	१००	१	१	२	१	३
रैथाने कृषि उपज बिक्रि केन्द्र स्थापना	१००	२	१	२	१	३
देउरा त्रिवेणीधाम तथा उद्यान निर्माण आयोजना	५०	२	२	८	१	३
जडिबुटी प्रशोधन सम्बन्धि घरेलु उद्योगस्थापना	५०	१	१	२	१	३
जडिबुटि तथा जुस उत्पादन कपाल कटिंग, बेकरी, मौरी पालन लगायत सिपमुलक तालिम	४०	२	१	२	१	१
गर्जेपानी र बेताल मा.विमा शैक्षिक गुणस्तर अभिबृद्धि कार्यक्रम	४०	२	३	६	१	३
भवानी मा.वि डुडिल विद्यालय भवन, शौचालय तथा घेरवार निर्माण	१००	१	३	४	१	३
बर्थिग सेन्टर निर्माण डुडिलचौर	२५	२	४	५	१	३
देउरा खानेपानी ब्यबस्थापन आयोजना	५०	१	३	३	१	३
रुला सिम बगाल खानेपानी आयोजना	५०					
कालाढुङ्गा खानेपानी निर्माण	२५	१	४	५	१	३
डुडिल कनाडा खानेपानि मर्मत	२५	२	३	६	१	३
रायल खानेपानि निर्माण तथा मर्मत	२०	१	३	४	१	३
बेताल मा वि भवन, घेरवार तथा फिल्ड निर्माण	७५	२	४	५	१	३
सामुदायिक विद्यालयहरुमा भान्षा कोठा व्यवस्थापन	३०	१	३	३	१	३
चिन्नेखोला बैल्चाक रायल खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२५					
चौडाला खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	३०	१	४	५	१	३
गर्जेपानि मा वि भवन तथा घेरवार निर्माण	१००	१	३	४	१	३

रनिदुर्गे आ वि शैक्षिक व्यवस्थापन	२०	२	४	५	१	३
ब्रिगेट उत्पादन कार्यक्रम	५०	१	३	३	१	३
सामुदायिक वनहरु संरक्षण तथा बृक्षारोपण कार्यक्रम	१००	१	३	३	१	३
काप्रीगाउँ खानेपानी निर्माण	२०	१	४	५	१	३
चौडाम खानेपानी मर्मत तथा निर्माण	५०	२	३	६	१	३
डुडिलचौर खानेपानी निर्माण	५०	१	३	४	१	३
देउरा खेलकुद मैदान निर्माण	५०	२	४	५	१	३
मत्स्य विकास कार्यक्रम	५०	१	३	३	१	३
देउरा बजार सार्वजनिक शौचालय निर्माण	४०	१	३	३	१	३
चौडाला सिचाइ नहरा निर्माण तथा मर्मत	५०	१	३	३	१	३
भगवती मन्दिर घेरबार तथा पदमार्ग निर्माण चौडाला	३०	१	३	३	१	३
नमादेउ मन्दिर निर्माण कनाडा	३०	१	३	३	१	३
भगवती मन्दिर निर्माण, घेरबार तथा पदमार्ग चौडाम	३०	१	३	३	१	३
भगवती कालिका मन्दिर निर्माण डुडिलचौर	३०	१	३	३	१	३
पुराना पञ्चे बाजा संरक्षण तथा प्रवर्धन	१०	२	४	५	१	३
पूर्वाधार विकास						
देउरा चौडाम सडक कालोपत्रे	१५०	१	५	९	२	३
डुडिला कनाडा सडक स्तरोन्नती	८०	१	१	२	२	३
रायल चौडाला सडक	५०	२	५	९	२	३
देउरा बजार सार्वजनिक शौचालय (जमिन सहित)	३०	२	५	९	२	३
त्रिवेणी धाम विद्युतिय सव दाह गृह	१००	२	५	८	२	३
देउरा सिचाई	५०	१	५	९	२	३
बगर सिंचाइ नहर	३०	२	५	८	२	३
झल्ला सिंचाइ नहर	५०	१	५	९	२	३
जुइल पश्चिम रायल सिंचाइ नहर	५०	२	५	८	२	३
चौडामबगर सिंचाइ नहर	४०	१	५	९	२	३
पथुडा सिंचाइ नहर	४०	२	५	८	२	३
बिली सिंचाइ नहर	३०	१	५	९	२	३
कनडा डुडिल सिम सिचाई	१००		५	५	२	३
वन तथा वातारणब्यबस्थापन						
देउरा बजार फोहोरमैला व्यवस्थापन	१००	१	७	१५	३	१
नयाँ बगर ,जुवालीखेत आडेवान्ना तटवन्धन	१००	१	७	१५	३	१

गर्जेपानी मा वि बचाउ सेती नदि तटबन्धन	१५०	१	७	१५	३	१
देउरा सेती तटवन्धन	५००	१	७	१५	३	१
विली बगर तटवन्धन	१००	१	७	८	३	१
चौडाम बगर सेति तटवन्धन	१००	२	७	१५	३	१
झल्ला तटबन्धन	१००					
पथुडा रायल तटबन्धन	१००	२	७	४	३	१

वडा न २ अन्तरगत का आयोजना						
आयोजना	अनुमानित लागत लाखमा	आयोजनाको सङ्केतिकारण				
		प्राथमिकीकरण	रणनीतिक स्तम्भ	दिबिल	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
आर्थिक विकास						
मौरी पालन पकेट क्षेत्र विस्तार	४०	२	२	१	१	३
बाखा तथा पशुपक्षि पालन पकेट विस्तार	४०	१	२	८	१	३
भटमास तथा दलहन पकेट क्षेत्र विस्तार	४०	१	१	२	१	३
तरकारी खेती विस्तार कार्यक्रम	३०	२	१	२	१	३
महादेव मन्दिर तथा पार्क निर्माण	५०					
लेख खौला रङ्गायाज धार्मिक तथा पर्यटकिय क्षेत्र विकास कार्यक्रम	३०	२	२	८	१	३
तेल उत्पादन उद्योग	३०	१	१	२	१	३
परम्परागत सिप संरक्षण तथा आरन उद्योग	४०	२	१	२	१	१
फलफूल उत्पादन तथा बजारीकरण कार्यक्रम	३०	१	१	२	१	३
रैथाने बाली उत्पादन तथा बजारीकरण	५०	२	१	२	१	१
सामाजिक विकास						
वडा न २ अन्तरगतका सामुदायिक विद्यालयहरुको शैक्षिक गुणस्तर अभिबृद्धि कार्यक्रम	३०	२	३	६	१	३
आधारभुत स्वास्थ्य भवन तथा घेरवार निर्माण	१००	१	३	४	१	३
अमृत आ वि फिल्ड तथा घेरवार	५०	१	३	३	१	३
नमादेव मन्दिर तथा घेरवार निर्माण	५०	२	३	६	१	३
मष्टा आ वि भवन,फिल्ड,शौचालय तथा घेरवार निर्माण	५०	१	३	४	१	३
नमोदव आ.वि चिरगाउँ फिल्ड, घेरवार तथा भवन निर्माण	५०	२	३	६	१	३
वडास्तरीय खेल मैदान निर्माण गर्न े	५०	१	३	४	१	३
वडा नं.२ को जुवमा विर्सती मेलाको लागि पूर्वाधार निर्माण	३०	१	३	३	१	३
पुर्वाधार विकास						
वागथला कोटीगाउँ वडा सडकको स्तरउन्नती गर्ने (डिपिआर भएका)	१५०	१	५	९	२	३

हस्साडा लेख खौला खानेपानी आयोजना	१००					
लेखखैला रङ्गायाज पर्यटकिय स्थलमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण	१५	१	१	२	२	३
रत्नखोला सिचाई कुलो निर्माण (डिपिआर भएको)	१००	२	५	९	२	३
कोटीगाउँ सिचाई कुलो निर्माण	१००	१	१	२	२	३
जुव वस्ती विकास कार्यक्रम	३०	२	५	९	२	३
जुव दलित सामुदायिक भवन निर्माण	३०	१	१	२	२	३
भाडि नवादेव पदमार्ग निर्माण	२०	२	५	९	२	३
विभिन्न वस्तिहरुमा टोल विकास कार्यक्रम	५०	१	१	२	२	३
घरबले सिचाई कुलो निर्माण	३०	२	५	९	२	३
चौमाल, कौशाडी, सिनरखोला, इनढुङ्गा, नौलाघर, ओखडगाउँ, गड्डेनी, तल्लो बाक्रु, नाउका पानी, सिचाई पोखरी निर्माण	५०	१	१	२	२	३
काकरतोला, बाक्रु, जुव, महरगाउँ, पटौटा खानेपानी निर्माण	४०	२	५	९	२	३
ओखडगाउँ, चौवाता, बाईतोली, मजेगाँडा र कोटीगाउँ खानेपानी निर्माण	४०	१	१	२	२	३
कोटीगाउँ गोगनपानी सामुदायिक वन वडा कार्यालय पदमार्ग	२०	२	५	९	२	३
वडा कार्यालय भवन निर्माण	१५०	१	१	२	२	३
वन वातारण तथा विपदब्यबस्थापन						
जुव बस्ती बचाउ कार्यक्रम	६०	१	७	१५	३	१
विभिन्न सामुदायिक वनहरुको संरक्षण तथा बृक्षारोपण कार्यक्रम	९०	१	७	१५	३	१
बजुवा बगर बचाउ कार्यक्रम	९०	१	७	१५	३	१
कोटीगाउँ बस्ती बचाउ कार्यक्रम	५०	१	७	१५	३	१
खोर गाउँ खोला तटवन्धन	३०	१	७	१५	३	१

वडा न ३ अन्तर्गत का आयोजना						
आयोजना	**अनुमानितलागत लाखमा**	**आयोजनाको सङ्केतिकारण**				
		प्राथमिकीकरण	**रणनीतिक स्तम्भ**	**दिबिल**	**लैंगिक संकेत**	**जलवायु संकेत**
व्यावसायिक बाख्रा पालन पकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रम	५०	२	२	१	१	३
भैसी पालन कार्यक्रम	४०	१	२	८	१	३
आलु पकेट क्षेत्र विस्तार कार्यक्रम	४०	१	१	२	१	३
व्यवसायिक मौरी पालन पकेट क्षेत्र विकास	४०	२	१	२	१	३
केदार पर्यटकीय क्षेत्र पदमार्ग निर्माण	५०	२	२	८	१	३
जडिबुटी प्रशोधनउद्योग स्थापना	३०	१	१	२	१	३
भटमासको तेल उत्पादन उद्योग	३०	२	१	२	१	१
आलु चिप्स साना उद्योग	३०	२	१	२	१	१
गडिगाउँ हस्साडा फलफूल विकास कार्यक्रम	३०	२	१	२	१	१
सामाजिक विकास						
नमादेव मा. वि. भाडिकोट भवन, घेरवार निर्माण, फिल्ड विस्तार तथा शैक्षिक सुधार कार्यक्रम	१००	१	३	४	१	३
भाडिकोट आधारभूत स्वास्थ्य भवन निर्माण तथा स्वास्थ्य स्तरोन्नती कार्यक्रम	१००	१	३	४	१	३
महादेव आ. वि. गडिगाउँ भवन तथा शौचालय निर्माण	५०	१	३	४	१	३
केदार आ. वि. हस्साडा भवन, शौचालय तथा घेरबार निर्माण	५०	१	३	४	१	३
भवानी आ. वि. पोखरा भवन शौचालय तथा घेरवार निर्माण	५०	१	३	४	१	३
बालमैत्री वडा घोषणाका लागि भौतिक संरचना निर्माण	३०	१	३	४	१	३
पूर्वाधार विकास						
सार्वजनिक शौचालय निर्माण	१५	१	५	९	२	३
रायल झडखेत सडक निर्माण	३०	२	५	९	२	३
ठुलीबान देखी डाफ्रुँ मैतोली देखि २ नं वडा सम्म सिंचाइ नहर निर्माण	२००	१	५	९	२	३
भुमको खोला देखी डाफ्रु मैतोली सिचाई कुलो	१००	१	१	२	२	३

लामखेत देखि तिनुज्युला सिंचाइ नहर	७०	२	५	९	२	३
थारखोला, कालीकुडा, गैरकोल्ला ओराडी गाउँ सिचाइ कूलो	७०	१	१	२	२	३
गडिगाउँ सिंचाइ कूलो निर्माण	४०	२	५	९	२	३
झडखेत सिंचाइ कूलो निर्माण	३०	१	१	२	२	३
तलबाडा सिंचाइ कूलो निर्माण	३०	२	५	९	२	३
विभिन्न टोलहरुमा बस्ती विकास कार्यक्रम	५०	१	१	२	२	३
मैतोली, भान्ना, डाफ्रु, हस्साडा खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	३०	२	५	९	२	३
गडिगाउँ, झडिखेत, कापडी खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	३
मैतोली नमादेव, भगवती तथा बाठपाला मन्दिर निर्माण र घेरबार	३०	२	५	९	२	३
डाफ्रु भुमिदेव मन्दिर निर्माण	२०	१	१	२	२	३
दलित बस्ती बाठपाला मन्दिर निर्माण	१०	२	५	९	२	३
गडिगाउँ महादेव मन्दिर निर्माण	१०	१	१	२	२	३
वन तथा वातारण						
तलबाडा काठखेत मैतोली भू-क्षय नियन्त्रण	१००	१	६	१५	३	१
ठूलीबान-गडिगाउँपानीका मुहानहरुको संरक्षण कार्यक्रम	२०	१	७	१५	३	१
विभिन्न सामुदायिक बनहरुको संरक्षण तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	५०	१	७	१५	३	१

वडा न ४ अन्तर्गतका आयोजना						
आयोजना	अनुमानित लागत लाखमा	आयोजनाको सङ्केतिकारण				
		प्राथमिकीकरण	रणनीतिक स्तम्भ	दिबिल	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
व्यवसायिक तरकारी खेती विस्तार कार्यक्रम	५०	२	२	१	१	३
फलफुल खेती प्रवर्धन कार्यक्रम	४०	१	२	८	१	३
व्यवसायिक मौरी पालन कार्यक्रम	४०	१	१	२	१	३
मत्स्य विकास कार्यक्रम	३०	२	१	२	१	३
बाख्रा पालन तथा खोर निर्माण कार्यक्रम	८०	२	२	८	१	३
दलहन खेती उत्पादन तथा बजारीकरण	२०	१	१	२	१	३
रैथाने बाली उत्पादन तथा बजारीकरण	५०	२	१	२	१	३
सामाजिक विकास						
शिक्षोदय मा वि विद्यालय भवन, शौचालय, घेरबार निर्माण तथा फिल्ड विस्तार कार्यक्रम	१५०	२	३	६	१	३
जगन्नाथ मा वि विद्यालय भवन, शौचालय, घेरबार निर्माण तथा फिल्ड विस्तार कार्यक्रम	१५०	१	३	४	१	३
सिद्धिगणेश आ वि विद्यालय भवन, शौचालय, घेरबार निर्माण	४०	१	३	३	१	३
भुवनेश्वरी आ वि विद्यालय भवन, शौचालय, घेरबार निर्माण	७०	२	३	६	१	३
घण्टेश्वरी आ वि विद्यालय भवन, शौचालय, घेरबार निर्माण	३०	१	३	४	१	३
बाँझ स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण तथा स्तरोन्नती	१००	१	३	३	१	३
सामुदायिक विद्यालयहरुको शैक्षिक गुणस्तर सुधार कार्यक्रम	१००	२	३	६	१	३
सामुदायिक विद्यालयहरुको भान्छाकोठा व्यवस्थापन	१००	१	३	४	१	३
वडास्तरीय खेलकुद तथा अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन	२०	१	३	३	१	३
पूर्वाधार विकास						
सार्वजनिक शौचालय निर्माण	३०	१	५	९	२	२
स्युँकोट भवानी मन्दिर तथा पदमार्ग निर्माण	२०					

ऐतिहासिक तथा पुरोतात्विक महत्वका क्षेत्र विकास, मन्दिर निर्माण तथा पर्यटन प्रवर्धन कार्यक्रम	१००	१	१	२	२	२
रुवाकाँडा सडक निर्माण	३०	२	५	९	२	२
सैन्स्यूँ गाउँ ग्रामिण सडक निर्माण	१५	२	५	९	२	२
छिन्लेक सुदाडा खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	१	५	९	२	२
बखेत खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०					
सैन्स्यूँ खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
रुवाकाँडा खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	२	५	९	२	२
तलखेत मूल्या बागथला खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	२	५	९	२	२
रिकुडा खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	१	५	९	२	२
खेतकुचा, जडिबगर खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०					
बागलागाउँ, तल्लो बागथला निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
रोतागडा-सैन्स्यूँ सिंचाइ कूलो निर्माण	१००	२	५	९	२	२
ओदालबगर सिंचाइ कूलो निर्माण	४०	२	५	९	२	२
खलाबगर सिंचाइ कूलो निर्माण	४०	१	५	९	२	२
कोइरेली सिंचाइ कूलो निर्माण	४०					
बाबुनको कोइरेली सिंचाइ कूलो निर्माण	३०	१	१	२	२	२
सैन्स्यूँ बगर सिंचाइ कूलो निर्माण	३०	२	५	९	२	२
जडिबगड सिंचाइ कूलो निर्माण	३०	२	५	९	२	२
खेतकुचा सिंचाइ कूलो निर्माण	३०	१	५	९	२	२
खेतकुचा-बगरमाडु सिंचाइ कूलो निर्माण	३०					
बखेत मल्लो सिंचाइ कूलो निर्माण	५०	१	१	२	२	२
बखेत माँझ सिंचाइ कूलो निर्माण	३०	२	५	९	२	२
बखेत दलित बस्ती सिंचाइ कूलो निर्माण	१५	२	५	९	२	२
सौबगर सिंचाइ कूलो निर्माण	२०	१	५	९	२	२
तल्लो बागथला सिंचाइ कुलो निर्माण	२०					
बागलागाउँ सिंचाइ कूलो निर्माण	२०	१	१	२	२	२
तलखेत सिंचाइ कूलो निर्माण	२०	२	५	९	२	२
तल्लो मूल्या सिंचाइ कूलो निर्माण	२०	२	५	९	२	२
मल्लो मूल्या सिंचाइ कूलो निर्माण	२०	१	५	९	२	२
छिन्लेक सिंचाइ कूलो निर्माण	२०					

द्वाडा सिंचाइ कूलो निर्माण	२०	१	१	२	२	२
सुदाडा सिंचाइ कूलो निर्माण	२०	२	५	९	२	२
सुदाडा सिंचाइ कूलो निर्माण	२०	२	५	९	२	२
सुदाडा सिंचाइ कूलो निर्माण	२०	१	५	९	२	२
रुवाकाँडा सिंचाइ कूलो निर्माण	२०					
सुदाडा गौरा खलो निर्माण	२०	१	१	२	२	२
बाँझ बचत तथा ऋण सहकारी संस्था भवन निर्माण	२०	२	५	९	२	२
सामुदायिक भवन निर्माण (३) ओटा	८०	२	५	९	२	२
विभिन्न बस्तीका टोल विकास कार्यक्रम	७५	१	५	९	२	२
धुराली कालेआम सिंचाइ कुलो	२०	१	५	९	२	२
वन तथा वातारण						
फोहोरमैला व्यवस्थापन	५०	१	१	२	२	२
कालंगा नदि तटवन्धन आयोजना (विभिन्न बजार क्षेत्र, विद्यालय,खेतीयोग्य जमिन र बस्ती)	१५०	२	५	९	२	२
विभिन्न सामुदायिक बनहरुको संरक्षण सम्बर्धन र वृक्षारोपण	७०	२	५	९	२	२

वडा ग ५ अन्तर्गतका आयोजना						
आयोजना	अनुमानित लागत लाखमा	आयोजना सङ्केतिकरण				
		प्राथमिकीकरण	रणनीतिक स्तम्भ	दिबिल	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
आर्थिक विकास						
फलफुल उत्पादन तथा बजारीकरण	३०	२	१	२	१	३
कृषि उपज संकलन केन्द्र	४०	२	२	८	१	३
तरकारी खेती पर्वध्दन कार्यक्रम	४०	२	१	२	१	३
उन्नतजातको बाख्रा तथा गोठ सुधार कार्यक्रम	८०	२	२	८	१	३
मौरी पालन व्यवसायिक कार्यक्रम	३०	२	१	२	१	३
व्यवसायिक गाई भैसी पालन	२०	२	२	८	१	३
पार्क निर्माण	२५	२	१	२	१	३
तामा तथा सिल्भरको भाडाकुडा निर्माण साना उद्योग	२०	२	२	८	१	३
सामजिक विकास						
रत्न मा वि पाउटा भवन, शौचालय निर्माण तथा मर्मत	१००	२	४	५	१	३
जनजागृती आ. वि. भवन, शौचालय, घेरवार निर्माण तथा मर्मत	५०	२	४	५	१	३
भवानी मा. वि. बाँझ भवन, शौचालय, घेरवार, खानेपानी निर्माण तथा मर्मत, फिल्ड विस्तार	१५०	२	४	५	१	३
जानकी आ.वि. भवन, शौचालय, घेरवार, खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	३०	२	४	५	१	३
लालिगुराँस आ.वि. भवन, शौचालय, घेरवार, खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	३०	२	४	५	१	३
सुल्जन आ.वि. भवन, शौचालय, घेरवार, खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	३०	२	४	५	१	३

जनचेतना आ.वि. भवन, शौचालय, घेरवार, खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	३०	२	४	५	१	३
सामुदायिक विद्यालयहरुमा भान्षा कोठा व्यवस्थापन	३०	२	४	५	१	३
सामुदायिक विद्यालयहरुमा शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि कार्यक्रम	१००	२	४	५	१	३
आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्रको भवन निर्माण तथा स्तरोन्नती	१२०	२	४	५	१	३
बर्थिङ सेन्टर स्तरोन्नती	३०	२	४	५	१	३
स्वास्थ्य संस्था भन्दा १ घण्टा भन्दा बढी दुरीका सबै टोलमा खोपकेन्द्र स्थापना	३०	२	४	५	१	३
खेल मैदान निर्माण	४०	२	४	५	१	३
पूर्वाधार विकास						
वडा कार्यालय भवन निर्माण	१५०	१	१	२	२	२
वडा कार्यालय सम्म जोड्ने सडक	५०	१	१	२	२	२
बाँझ सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	३०	१	१	२	२	२
निजार खोला सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	३०	१	१	२	२	२
बगडी सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	३०	१	१	२	२	२
रिठाली खोला सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	३०	१	१	२	२	२
बिनाडिगाड बिरालीसैन सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	३०	१	१	२	२	२
जाडे पातल सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	३०	१	१	२	२	२
बहुराडी सिचाइ पोखरी निर्माण	३०	१	१	२	२	२
बाँज सिचाइ पोखरी निर्माण	१०	१	१	२	२	२
सिडेचुला सिचाइ पोखरी निर्माण	५	१	१	२	२	२
सिडेचुला खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	१०	१	१	२	२	२
बिरालीसैन खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
चौडेल्ली खानेपानी निर्माण तथा	२०	१	१	२	२	२

मर्मत						
गुरेना खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
बहुराडी खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	५०	१	१	२	२	२
जाडेपातल खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	१०	१	१	२	२	२
पाउटा खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	१०	१	१	२	२	२
बगडी खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	१०	१	१	२	२	२
गुरेना खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	१०	१	१	२	२	२
बाँझ खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	५०	१	१	२	२	२
समरकाँडा सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	३०	१	१	२	२	२
समरकाँडा खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	४०	१	१	२	२	२
बगडि खोलाका सिचाइ कुलाहरु निर्माण तथा मर्मत	८०	१	१	२	२	२
सामुदायिक भवन निर्माण ३ वटा	९०	१	१	२	२	२
आरम निर्माण	२०	१	१	२	२	२
दलित बस्ती विकास कार्यक्रम	३०	१	१	२	२	२
सैन्स्यूँ बाँज विनाडा भाड्सैन, भामचौर सडक निर्माण तथा स्तरोन्नती	१००	१	१	२	२	२
बगडी, समरकाँडा,गुरेना सडक निर्माण	६०	१	१	२	२	२
चौडेल्ली वडा कार्यालय सडक निर्माण	३०	१	१	२	२	२
सबै टोलमा बस्ती बिकास कार्यक्रम	८०	१	१	२	२	२
धुतधुते चौउल्नी नहर निर्माण	४०	२	५	९	२	२
वन तथा वातारण						
खानेपानी मुहान संरक्षण कार्यक्रम		१	७	१५	३	१
सबै समामुदायिक वनहरु संरण तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	५०	१	७	१५	३	१
सेडिखोला तटवन्धन	५०	१	७	१५	३	१
भुक्षे नियन्त्रण कार्यक्रम	५०	१	७	१५	३	१
बगडीखोला तटवबन्धन	५०	१	७	१५	३	१

वडा न ६ अन्तर्गतका आयोजना						
आयोजना	अनुमानित लागत लाखमा	आयोजना सङ्केतिकरण				
		प्राथमिकीकरण	रणनीतिक स्तम्भ	दिबिल	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
आर्थिक विकास						
व्यावसायिक बाख्रा पालन तथा खोर निर्माण	६०	२	२	१	१	३
भैसी पालन तथा गोठ सुधार कार्यक्रम	४०	१	२	८	१	३
फलफुल खेति प्रवर्द्धन कार्यक्रम	४०	१	१	२	१	३
व्यवसायिक आलु उत्पादन तथा बजारीकरण	४०	२	१	२	१	३
रैथाने बाली उत्पादन तथा प्रवर्द्धन	५०	१	१	२	१	३
अल्लो, भाँगो उत्पादन प्रशोधन र लघु उद्योग कार्यक्रम	७०	२	१	२	१	३
टिमुर, अदुवा, सिस्नु उत्पादन तथा बजारीकरण	४०	१	१	२	१	३
जडिबुटी उत्पादन उत्पादन संकलन तथा प्रसोधन कार्यक्रम	५०	२	१	२	१	३
होमस्टे प्रवर्द्धन	२०	२	२	८	१	
सामजिक विकास						
आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्रको भवन निर्माण तथा स्तरोन्नती	१५०	२	३	६	१	३
चन्द्रोदय मा.वि. भवन, शौचालय, घेरवार, खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	१५०	१	३	४	१	३
केदार आ.वि. भवन, शौचालय, घेरवार, खानेपानी निर्माण तथा मर्मत र फिल्ड बिस्तार	९०	१	३	३	१	३
सरस्वती आ.वि. भवन, शौचालय, घेरवार, खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	५०	२	४	५	१	३
भुमिदेव आ.वि. भवन, शौचालय, घेरवार, खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	५०	२	४	५	१	३
नवजोति आ.वि. भवन, शौचालय, घेरवार, खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	४०	२	४	५	१	३

सरस्वति आ.वि. विनाडा भवन, शौचालय, घेरवार, खानेपानी निर्माण तथा मर्मत र फिल्ड निर्माण	१५०	१	३	३	१	३
रोतागडा बालकक्षा भवन, शौचालय, घेरवार, खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	५०	२	४	५	१	३
विभिन्न विद्यालयहरुमा भान्सा घर व्यवस्थापन	५०	१	३	३	१	३
विभिन्न विद्यालयहरुमा शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि कार्यक्रम	१००	२	४	५	१	३
वडा स्तरीय खेलकूद तथा अतिरिक्त कृयाकलाप प्रतियोगिता कार्यक्रम	२०	१	३	३	१	३
खेल मैदान निर्माण	५०	२	४	५	१	३
स्थानीय भाषा संस्कृति संरक्षण कार्यक्रम	२०	२	४	५	१	३
पूर्वाधार विकास						
बागला, सुदाडा थापागाँउ देखि वडा कार्यालय जोड्ने सडक विस्तार र स्तरोन्नती	५००	१	५	९	२	२
विनाडा भाड्सैन सडक निर्माण	५०	१	१	२	२	२
बागथाला, बखेत, रोतागडा, भाड्सैन सडक निर्माण	२००	१	१	२	२	२
रोतागडा सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	३०	१	१	२	२	२
बखतधार सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
गडिया बखतधार सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
सिंराल्ली सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
कोलधाण सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
बाँसकाट्टे सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
गाँजरी सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
गैरा सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
सेला सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
ठेगगणान सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
घोणादाउना सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
थापागाउँ सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	५०	१	१	२	२	२
उपरगाउँ सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
मल्लासैन सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
भाड्सैन सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	३०	१	१	२	२	२
घाणाहाल्ले सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	३०	१	१	२	२	२

त्याडीगाउँ सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	३०	१	१	२	२	२
बैसेल्ली सिचाइ कुलाहरु निर्माण तथा मर्मत	५०	१	१	२	२	२
सल्याडी सिचाइ कुलोहरु निर्माण तथा मर्मत	५०	१	१	२	२	२
विनाडा सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	५०	१	१	२	२	२
भट्टाधार सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
उस्कलधार सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
विनाडा खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
मुस्मेली खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
भाड्सैन, सल्लेधार खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
त्याडीगाउँ खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
उपरगाउँ खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
थापागाउँका खानेपानीहरु निर्माण तथा मर्मत	३०	१	१	२	२	२
गाँजरी खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
रोतागडा बखतधार खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
सिडराल्ली सिराड खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	१	१	२	२	२
पोखरचौर सिचाइ पोखरी निर्माण	५	१	१	२	२	२
दहसैन सिचाइ पोखरी निर्मा	१०	१	१	२	२	२
विभिन्न बस्तीहरुमा टोल विकास कार्यक्रम	१००	१	१	२	२	२
थापागाउँ केदार पदमार्ग	२०	१	१	२	२	२
सामुदायिक भवनहरु निर्माण	७०	१	१	२	२	२
वन तथा वातारण						
सामुदायिक वनहरुको संरक्षाण तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	७०	१	७	१५	३	१
विभिन्न पानी मुहान संरक्षण कार्यक्रम	५०	१	७	१५	३	१
रोतागडा बस्ती बचाउ कार्यक्रम	५०	१	७	१५	३	१
थापागाउँ बस्तीबचाउ कार्यक्रम	३०	१	७	१५	३	१
आलीबाटा जोलाढुङ्गा तटबन्धन	३०	१	७	१५	३	१
विनाडा दलित बस्ती बचाउ	१०	१	७	१५	३	१
विभिन्न जडिबुटि उत्पादन, संकलन तथा प्रशोदन साना उद्योग	७०	१	७	१५	३	१

वडा न ७ अन्तर्गत का आयोजना						
आयोजना	अनुमानित लागत लाखमा	आयोजना सङ्केतिकरण				
		प्राथमिकीकरण	रणनीतिक स्तम्भ	दिबिल	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
आर्थिक विकास						
व्यवसायिक भेडा बाखापालन तथा खोर निर्माण आयोजना	८०	२	२	१	१	३
व्यवसायिक आलु उत्पादन क्षेत्र विकास कार्यक्रम	६०	२	२	८	१	३
ठुलागोदा ताल, थुम डोलारी, चुनाराचौर, काँडाचौर, भामचौर, कैलास क्षेत्र संरक्षण, धार्मिक तथा पर्यटन क्षेत्र विकास कार्यक्रम	६०	२	१	२	१	३
होमस्टे प्रवर्द्धन	२०	२	१	२	१	३
अल्लो भाङगे उत्पादन, प्रशाोधन तथा कपडा उघोग संचालन	८०	१	२	८	१	३
जडिबुटि उत्पादन, संकलन, प्रशोधन साना उद्योग संचालन	५०	२	१	२	१	३
ओखर, स्याउँ खेती उत्पादन तथा बजारीकरण	४०	२	१	२	१	३
व्यवसायिक टिमुर, लसुन उत्पादन कार्यक्रम	३०	२	१	२	१	३
रैथाने बाली उत्पादन तथा बजारी करण	५०	२	१	२	१	३
सामजिक विकास						
कैलाश भवानी मा.वि. भवन, शौचालय, घेरबार, फिल्ड निर्माण तथा मर्मत	१५०	२	३	६	१	३
सुर्मा भवानी मा.वि. भवन, शौचालय, घेरबार, फिल्ड निर्माण तथा मर्मत	१००	१	३	४	१	३
माहादेव आ.वि. भवन, शौचालय, घेरबार, फिल्ड निर्माण तथा मर्मत	६०	१	३	३	१	३
बालविकास आ.वि. भवन, शौचालय, घेरबार, फिल्ड निर्माण तथा मर्मत	६०	२	४	५	१	२
विभिन्न विद्यालयहरुमा भान्साकोठा व्यवस्थापन	४०	१	३	३	१	२

सामुदायिक विद्यालयहरुको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि कार्यक्रम	५०	१	५	९	२	२
आधारभुत स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण तथा मर्मत र स्तरोन्नती	१००	१	५	९	२	२
स्वास्थ्य केन्द्रबाट १ घण्टा भन्दा बढी दुरी बस्तीहरुका लागि खोप केन्द्र स्थापना	१०	१	५	९	२	२
डोलारी मन्दिर तथा परिसर निर्माण	४०	१	५	९	२	२
पूर्वाधार विकास						
भामचौर सौर्य लिफ्ट खानेपानी विस्तार तथा मर्मत	५०	१	५	९	२	२
काँडाचौर सौर्य लिफ्ट खानेपानी विस्तार तथा मर्मत	५०	१	५	९	२	२
च्वाबन काँडाचौर, भामचौर खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	१००	१	५	९	२	२
सुङरे भामचौर खानेपानी निर्माण	४०	२	५	९	२	२
खिकिरी खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	१०	१	५	९	२	२
कोटेली खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	१०	१	५	९	२	२
सुङ्गरे खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	१०	२	५	९	२	२
जसुडा, पारिवगर, डोप्के, पिपिरपाटा दोभान खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	३०	१	५	९	२	२
डाँडाइजर, दहसैन खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	४०	१	५	९	२	२
खड्का खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	५	१	५	९	२	२
जसुडा सिचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत	२०	१	५	९	२	२
पारिजसुडा सिचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत	२०	१	५	९	२	२
डोप्के सिचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत	२०	१	५	९	२	२
दलित बस्थि सुधार तथा आयआर्ज कार्यक्रम	२०	१	५	९	२	२
दोमाल सिचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत	१०	१	५	९	२	२
खिकिरी सिचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत	१०	१	५	९	२	२
बगुर स्याउखेती आकासे पानी पोखरी निर्माण	१०	१	५	९	२	२
भामचौर पोखरी निर्माण	१०	१	५	९	२	२
छिप्यान खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	१०	१	५	९	२	२
हदालेखाली डोलारी पदमार्ग	१०	१	५	९	२	२
बिभिन्न बस्तीहरुमा टोल विकास कार्यक्रम	८०	१	५	९	२	२
सामुदायिक तथा क्लव भवनहरु निर्माण	८०	१	५	९	२	२

पर्यटकिय पार्क निर्माण	८०	१	५	९	२	२
वन तथा वातारण						
सामुदायिक वनहरु संरक्षण तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	६०	१	७	१५	३	१
पानी मुहानहरु संरक्षण कार्यक्रम	५०	१	७	१५	३	१
जसुडा देखि कोटेली तटबन्धन	५०	१	७	१५	३	१

वडा न ८ अन्तर्गत का आयोजना						
आयोजना	अनुमानित लागत लाखमा	आयोजना सङ्केतिकरण				
		प्राथमिकीकरण	रणनीतिक स्तम्भ	दिबिल	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
आर्थिक विकास						
व्यवसायिक बाख्रा, पशु पालन तथा खोर गोठ सुधार कार्यक्रम	५०	२	२	१	१	३
व्यवसायिक फलफुल खेती उत्पादन र बजारीकरण	८०	१	२	८	१	३
नर्सरी तथा विरुवा उत्पादन तथा वितरण कार्यक्रम	४०	१	१	२	१	३
व्यवसायिक आलु, पिडालु र चोतो उत्पादन तथा बजारी करण	५०	२	१	२	१	३
व्यवसायिक मसला बाली बिस्तार कार्यक्रम	३०	२	१	२	१	३
रैथाने बाली उत्पादन, संकलन तथा बजारीकरण	५०	२	१	२	१	३
अल्लो भाँङ्गो उत्पादन, प्रशोधन तथा कपडा उद्योग	८०	२	१	२	१	३
दालबाली उत्पादन तथा बजारीकरण	३०	२	१	२	१	३
पुष्प व्यवसाय विकास आयोजना	१५	२	१	२	१	३
तेल उत्पादन साना उद्योग संचालन	२०	२	२	८	१	३
आलुचिप्स उत्पादन तथा बजारीकरण	२०	१	१	२	१	३
सामजिक विकास						
कैलास मा.वि. फिल्ड, घेरबार तथा शौचालय निर्माण	१००	२	३	६	३	१
महादेव आ.वि. भवन फिल्ड, घेरबार शौचालय निर्माण तथा मर्मत	६०	१	३	४	३	१
मौभेरी आ.वि. भवन फिल्ड, घेरबार शौचालय निर्माण तथा मर्मत	४०	१	३	३	३	१
केदार आ.वि. भवन फिल्ड, घेरबार शौचालय निर्माण तथा मर्मत	८०	२	४	५	३	१

डाँडाबाघ आ.वि. भवन फिल्ड, घेरबार शौचालय निर्माण तथा मर्मत	३०					
नमादेव आ.वि. भवन फिल्ड, घेरबार शौचालय निर्माण तथा मर्मत	३०	२	४	५	३	१
बाँठपाली आ.वि. भवन फिल्ड, घेरबार शौचालय निर्माण तथा मर्मत	३०					
बाँठपाली आ.वि. खेती भवन फिल्ड, घेरबार शौचालय निर्माण तथा मर्मत	२०	१	३	३	३	१
बिभिन्न सामुदायिक विद्यालयहरुमा भान्साकोठा व्यवस्थापन	८०					
बिभिन्न सामुदायिक विद्यालयहरुमा शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि कार्यक्रम	१००					
खेल मैदान निर्माण	६०	२	४	५	३	१
आधारभुत स्वास्थ्य भवन निर्माण तथा स्तरोन्नती	१२०	२	४	५	३	१
स्वास्थ्य केन्द्रबाट १ घण्टा दुरीका बस्तीहरुका लागि खोप केन्द्र स्थापना	२०					
पूर्वाधार विकास						
ढोडेखेत गण्डकी लोतु केदार सडक विस्तार	१३०	१	५	९	२	२
ग्रामिण सडक निर्माण	९०	१	१	२	२	२
सार्वजनिक शौचालय निर्माण	२०	२	५	९	२	२
लोतु बस्तीहरुका लागि खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	४५	२	५	९	२	२
सुकानाउला खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२५	२	५	८	२	२
रजाडा खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२५	१	५	९	२	२
धारी खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	२	५	८	२	२
भडार खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	१	५	९	२	२
सिराडि खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	१०	२	५	८	२	२
मल्लेसी, घडायन, तलिखेत खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	२	५	८	२	२
दलित टोलित बस्ती तथा आयआर्जन कार्यक्रम	५०	२	५	८	२	२
संस्कृति प्रवर्द्धन कार्यक्रम	१५	२	५	८	२	२
खेती खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	१०	२	५	८	२	२
सिलङ्गी खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	१०	२	५	८	२	२

डोप्के, सान्काट्टे खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	१०	२	५	८	२	२
टोट्का खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	५	२	५	८	२	२
अर्थाराला खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	१०	२	५	८	२	२
अथराला सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	१०	२	५	८	२	२
भडार सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	४०	२	५	८	२	२
सुकानाउला सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	५०	२	५	८	२	२
धारी सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	५०	२	५	८	२	२
सिराडी सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	५०	२	५	८	२	२
घडायन सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	५०	२	५	८	२	२
मल्लेसी सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	५०	२	५	८	२	२
खेती सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	५०	२	५	८	२	२
तलिखेत सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	४०	२	५	८	२	२
सिलङ्गी सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	८०	२	५	८	२	२
सान्काट्टे सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	४०	२	५	८	२	२
डोप्के सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	२०	२	५	८	२	२
दसिल्का सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	४०	२	५	८	२	२
चुच्चुपाटा सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	३०	२	५	८	२	२
सल्लेधार सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	१०	२	५	८	२	२
बिभिन्न बस्तिहरुमा टोल विकास कार्यक्रमहरु	८०	२	५	८	२	२
दलत बस्तीहरुमा टोल विकास तथा आय आर्जनका कार्यक्रमहरु	४०	२	५	८	२	२
सामुदायिक कल्व, समुह भवन निर्माण	५०	२	५	८	२	२
वडा कार्यालय भवन निर्माण	१५०	२	५	८	२	२
रजाडा बाँठपाला मन्दिर निर्माण	६०	२	५	८	२	२
टुडिखेला खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	३०	२	५	८	२	२
टुडिखेल पार्क तथा पोखरी निर्माण	५०	२	५	८	२	२
लोतु बस्तीका लागि सिचाई पोखरीहरु निर्माण	५०	२	५	८	२	२
केदार, कैलास, रजाडा सौल्याल पदमार्ग	३०	२	५	८	२	२
बिभिन्न पुरातात्वीक मठमन्दिर निर्माण तथा संरक्षण कार्यक्रम	८०	२	५	८	२	२
भण्डार रजाडा पदमार्ग	५०	२	५	८	२	२
वन तथा वातारण						

बिभिन्न सामुदायिक वन हरुको संरक्षण तथा वृक्षारोपण	७०	१	७	१५	३	१
गण्डकी पन्सान तलिखेत टबन्धन	१००					
गण्डकी बजार बचाउ कार्यक्रम	५०	१	७	१५	३	१
वडा नं. ८ का सम्पुर्ण बस्तीहरु (सुकानाउला, मल्लेसी, खेती, सिलङ्गी, सिराडी, बगर) बचाउ कार्यक्रम	२५०	१	७	१५	३	१
पानीका मुहानहरु संरक्षण कार्यक्रम	५०	१	७	१५	३	१
बगिन्याडी सुन्नापहिरो रोकथाम वृक्षारोपण तथा तटबन्ध	३०	१	७	१५	३	१

वडा न ९ अन्तर्गत का आयोजना						
आयोजना	अनुमानित लागत लाखमा	आयोजना सङ्केतिकरण				
		प्राथमिकीकरण	रणनीतिक स्तम्भ	दिबिल	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
आर्थिक विकास						
व्यवसायिक पशुपालन(बाख्रा, जर्सिगाईभैसी बगुंर, कुखुरा)	७०	२	२	१	१	३
रैथानेबाली संरक्षण तथाप्रर्वद्दन (मार्सी धान फापर, जौं,कागुनो,भागों, त्रीकुलो, भनिरो)	५०	१	२	८	१	३
व्यवसायिक तरकारी खेति(बेबैसमी तथामैसमी) आयोजना	५०	१	१	२	१	३
व्यवसायिक फलफुल खेती (डाग्रन फ्रुट, सुन्तला दाते ओखर केरा, आँप, लिचि, कटहर र अमिलो जातका फलफुलहरु उत्पादन तथा बजारिकरण	१०	२	१	२	१	३
पुष्प व्यवसाय विकास आयोजना	१५	२	२	८	१	३
गौडेआम पौडी रयाप्टिङ विकास कार्यक्रम	२०	१	१	२	१	३
भैरव पर्यटकिय क्षेत्र विकास तथा व्यवस्थापन	२०	२	२	८	१	३
जडीबुटी तथा तेल प्रशोधन केन्द्रस्थापना	८०	१	१	२	१	३
आधुनीक तयारी पोशाक निर्माणउद्योग	३०	२	२	८	१	३
		२	१	२	१	३
सामाजिक विकास						
प्राविधिक शिक्षलय व्यवस्थापन	१००	२	३	६	१	३
ई लर्निंग सेन्टर सहित विज्ञानप्रयोगशाला निर्माण	७०	२	३	६	१	३
आधुनिक सेवा सहित अस्पतालनिर्माण	३००	१	३	४	१	३
कुपोषण न्यूनिकरण लागि बिशेषपौष्टिक आहार उत्पादन वितरण केन्द्र स्थापना	२०	१	३	३	१	३
भैरव मा.वि. भवन, फिल्ड, शौचालय, घेरबार निर्माण तथा मर्मत	१००	२	४	५	१	३
जवा आ.वि. भवन, फिल्ड, शौचालय, घेरबार निर्माण तथा मर्मत	५०	२	४	५	१	३

नवादेव आ.वि. भवन, फिल्ड, शौचालय, घेरबार निर्माण तथा मर्मत	५०	२	४	५	१	३
कैलास बालबिकास केन्द्र भवन, फिल्ड, शौचालय, घेरबार निर्माण तथा मर्मत	५०	२	४	५	१	३
खाती बिनाडा बालबिकास केन्द्र स्थापना	३०	२	४	५	१	३
सामुदायिक विद्यालयमा भान्सा कोठा व्यवस्थापन	५०	२	४	५	१	३
त्याडी आ.वि. भवन, फिल्ड, शौचालय, घेरबार निर्माण तथा मर्मत	५०	२	४	५	१	३
दलित उत्थान तथा पछ्यौली पेशाप्रवर्धन	५०	१	३	३	१	३
बिपन्न एकल दलित महिला सिपप्रर्वद्दन र उद्यमशिलता कार्यक्रम	५०	२	४	५	१	३
झोता खेलमैदान निर्माण तथा स्तरोन्नती	२००	२	४	५	१	३
डुडिलचौर खेलमैदान निर्माण तथा स्तरोन्नती	५०	२	४	५	१	३
स्थानीय भाषा संस्कृतिको उत्थानप्रचार प्रसार	१०	२	४	५	१	३
संगित विद्यालयको विकास	२०	१	३	३	१	३
पूर्वाधार विकास						
जुइल सेकु रजाडा लोतु गण्डकी सडक निर्माण	६००	१	५	९	२	२
झोता बजार रीगंरोड निर्माण	५०	१	१	२	२	२
जुइली गाड खाती विनाडा सडकनिर्माण तथा मर्मत	५०	२	५	९	२	२
सेकुसौल्या खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	४०	२	५	९	२	२
झोता खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	५०	२	५	९	२	२
एकिकृत दलित बस्ती निर्मण	५०	२	५	९	२	२
पौडि जिउला सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	५०	२	५	८	२	२
झोता सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	५०	१	५	९	२	२
सेकालीकुलो निर्माण तथा मर्मत	५०	१	१	२	२	२
रुला डुडीलचौर सेकु नहर सिचाईकुलो निर्माण तथा मर्मत	६०	२	५	९	२	२
बगर कालिपछाइ सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	३०	२	५	९	२	२
जुइल पूर्व सिचाइ नहर निर्माण तथा मर्मत	१५०	२	५	९	२	२
धामीलेख खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	१०	२	५	९	२	२

थाला खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	१०	२	५	९	२	२
धामीलेख खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	१०	२	५	९	२	२
पौडी कालिपछ्याइ खानेपानी	१०	२	५	९	२	२
जुइल खानेपानी खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	४०	२	५	९	२	२
सुडिखोला खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	२	५	९	२	२
मल्लो गल्लेख खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	२	५	९	२	२
कालापोखा डाँडा खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	२	५	९	२	२
गल्लेख खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	२	५	९	२	२
थाला सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	३०	२	५	९	२	२
कुलिवान सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत	२०	२	५	९	२	२
डुडिलचौर खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	३०	२	५	९	२	२
ज्याडा खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	२०	२	५	९	२	२
ढोडेखेत जुइल घोरेटो बाटो निर्माण	१०	२	५	९	२	२
झोता जुइल घोरेटो बाटो निर्माण	१०	२	५	९	२	२
पौडिकोट पदमार्ग निर्माण	१०	२	५	९	२	२
बिभिन्न टोलहरुमा सामुदायिक भवन निर्माण	६०	२	५	९	२	२
डुडिलचौर सेकु डिप बोरिङ सिचाइ योजना निर्माण	१००	२	५	९	२	२
पारिगडा देखि जवा आ.वि सम्म घोरेटो बाटो निर्माण (PCC)	१०	२	५	९	२	२
बिभिन्न पुरातात्वीक मठमन्दिर निर्माण तथा संरक्षण कार्यक्रम	१००	२	५	९	२	२
खातीबिनाडा खानेपानी निर्माण तथा मर्मत	३०	२	५	९	२	२
खाती बिनाडा सिचाइ कुलो निर्माण तथा मर्म	६०	२	५	९	२	२
बिभिन्न टोलहरुमा बस्ती बिकास कार्यक्रम	८०	२	५	९	२	२
सबै खानेपानी मुहानहरु संरक्षण	५०	२	५	८	२	२
वन तथा वातारण						
जुइलीगाड तटवन्धन	३००	१	७	१५	३	१
सेतीनदी संरक्षण Retaining wallनिर्माण	१००	१	७	१५	३	१
सामुनायिक वनहरुको संरक्षण तथा वृक्षारोपण	५०	१	७	१५	३	१
सेतीनदि झोता बजार भैरव मा. वि. बचाउ तटवन्धन	५००	१	७	१५	३	१
पौडि जिउला बचाउ बागखोला तटबन्धन	८०	१	७	१५	३	१

निर्माण						
झोताबजार फोहोरमैला ल्याडफिल र डम्पिगं साइट निर्माण	५०	१	७	१५	३	१
वृहतवृक्षारोपाण कार्यालय (अमला रिठ्ठाधुर्पी)	२०	१	७	१५	३	१
जोखिम वस्ती बचाउ कार्यक्रम	५०	२	७	१५	३	१
सुडीखोला बगर आमदाना घटटेबगर तटवन्धन	८०	२	७	१५	३	१

अनुसूची २: आधार नक्सा (GIS Map)

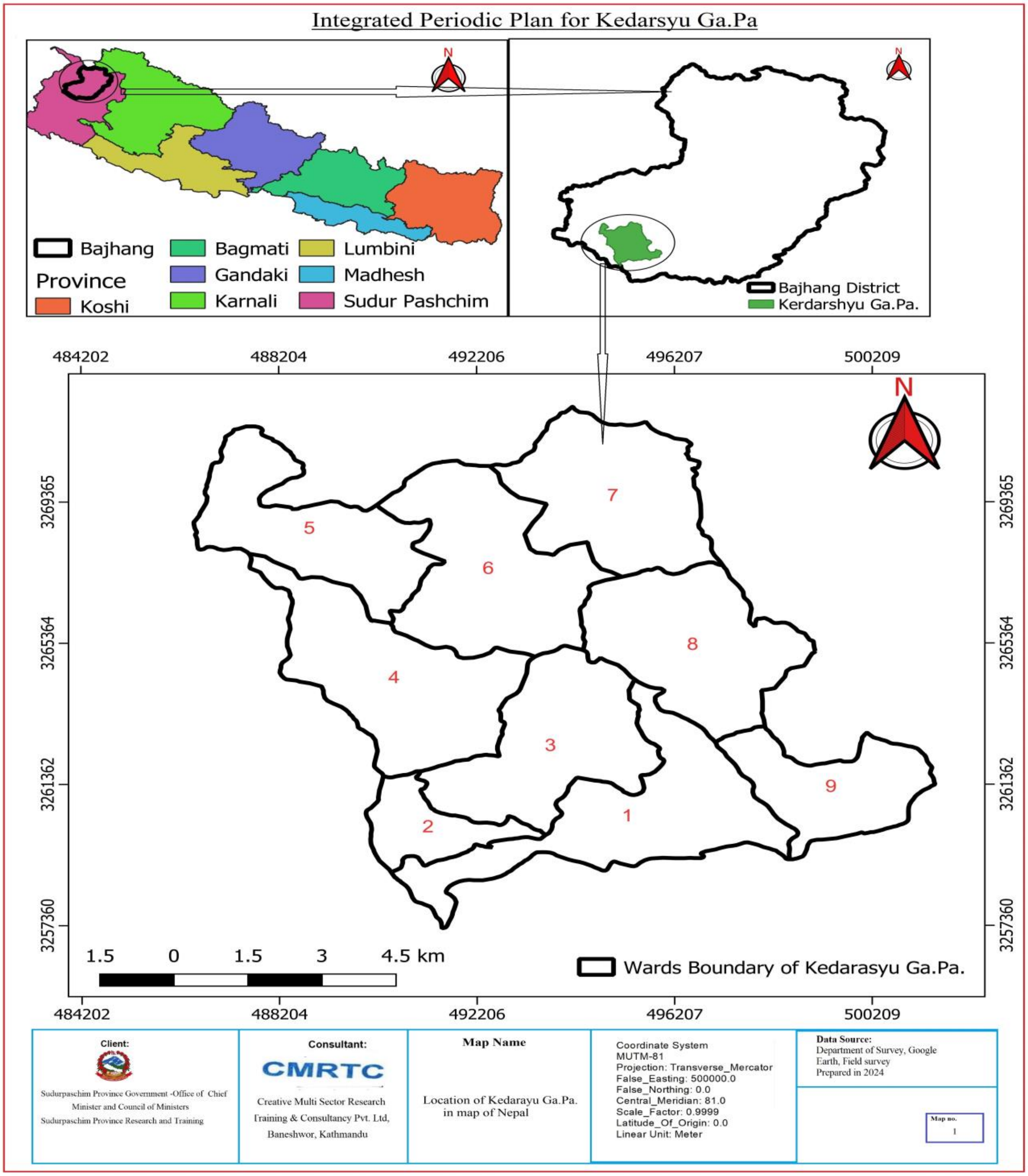

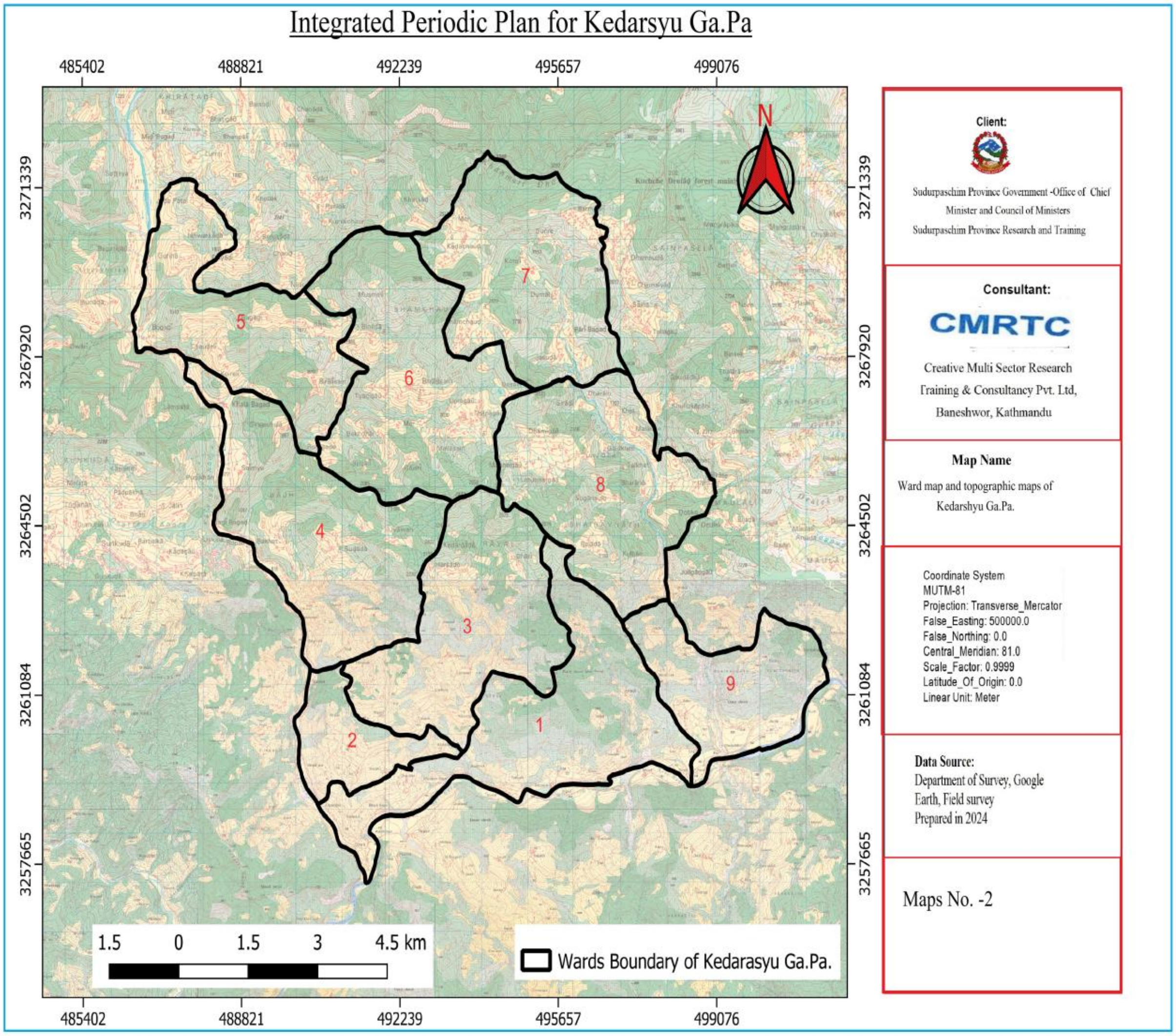
Integrated Periodic Plan for Kedarsyu Ga.Pa
485402
488821
492239
495657
499076
3271339
3267920
3264502
3261084
3257665
N
5
6
7
8
4
3
9
1
2
1.5 0 1.5 3 4.5 km
Wards Boundary of Kedarasyu Ga.Pa.
Client:
Sudurpaschim Province Government -Office of Chief Minister and Council of Ministers
Sudurpaschim Province Research and Training
Consultant:
CMRTC
Creative Multi Sector Research Training & Consultancy Pvt. Ltd, Baneshwor, Kathmandu
Map Name
Ward map and topographic maps of Kedarshyu Ga.Pa.
Coordinate System
MUTM-81
Projection: Transverse_Mercator
False_Easting: 500000.0
False_Northing: 0.0
Central_Meridian: 81.0
Scale_Factor: 0.9999
Latitude_Of_Origin: 0.0
Linear Unit: Meter
Data Source:
Department of Survey, Google Earth, Field survey
Prepared in 2024
Maps No. -2

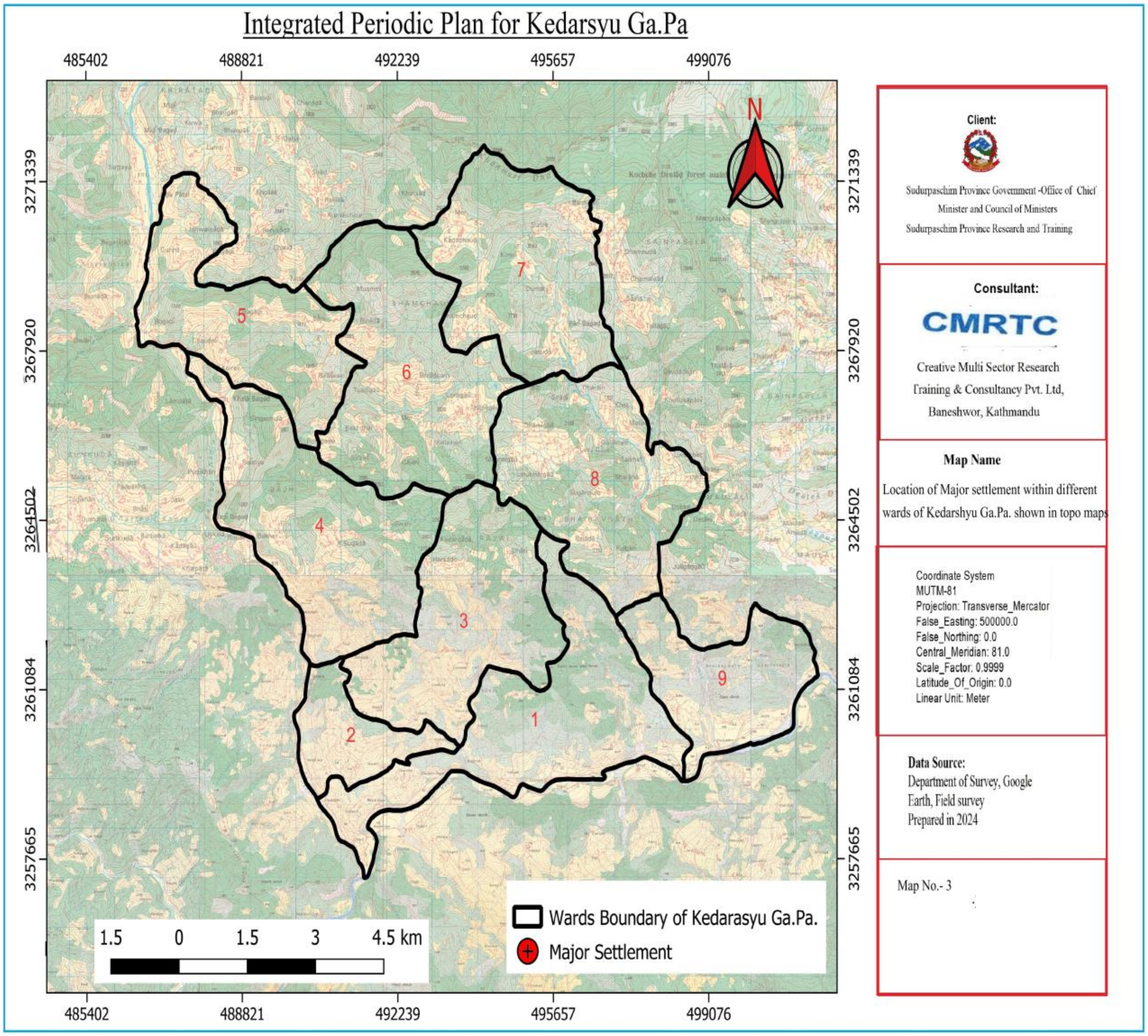
Integrated Periodic Plan for Kedarsyu Ga.Pa
485402
488821
492239
495657
499076
3271339
3267920
3264502
3261084
3257665
N
Client:
Sudurpaschim Province Government -Office of Chief Minister and Council of Ministers
Sudurpaschim Province Research and Training
Consultant:
CMRTC
Creative Multi Sector Research Training & Consultancy Pvt. Ltd, Baneshwor, Kathmandu
Map Name
Location of Major settlement within different wards of Kedarshyu Ga.Pa. shown in topo maps
Coordinate System
MUTM-81
Projection: Transverse_Mercator
False_Easting: 500000.0
False_Northing: 0.0
Central_Meridian: 81.0
Scale_Factor: 0.9999
Latitude_Of_Origin: 0.0
Linear Unit: Meter
Data Source:
Department of Survey, Google Earth, Field survey
Prepared in 2024
Map No.- 3
Wards Boundary of Kedarasyu Ga.Pa.
Major Settlement
1.5 0 1.5 3 4.5 km
1
2
3
4
5
6
7
8
9

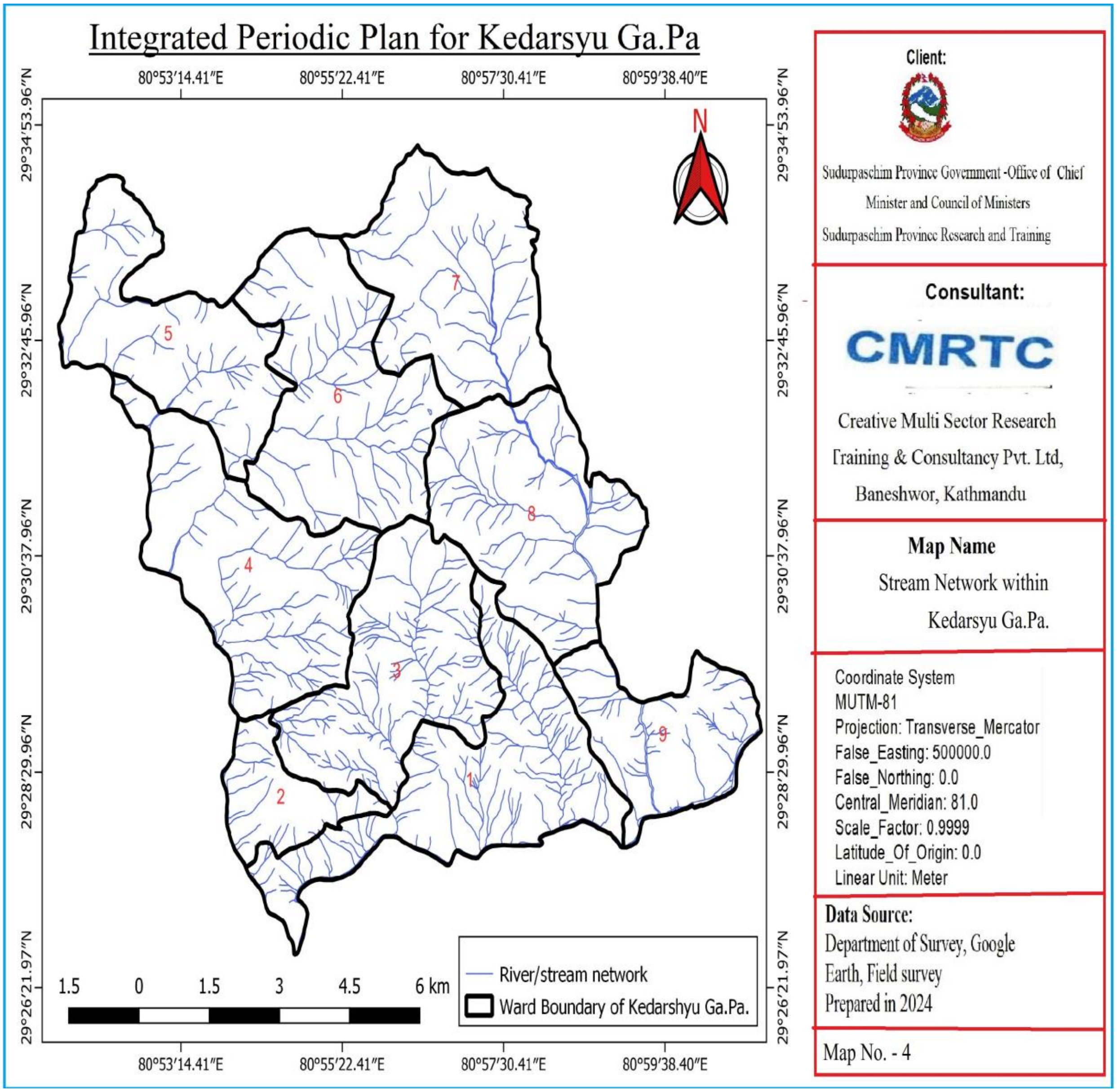
Integrated Periodic Plan for Kedarsyu Ga.Pa
80°53′14.41″E
80°55′22.41″E
80°57′30.41″E
80°59′38.40″E
29°34′53.96″N
29°32′45.96″N
29°30′37.96″N
29°28′29.96″N
29°26′21.97″N
N
1
2
3
4
5
6
7
8
9
1.5 0 1.5 3 4.5 6 km
River/stream network
Ward Boundary of Kedarshyu Ga.Pa.
Client:
Sudurpaschim Province Government -Office of Chief Minister and Council of Ministers
Sudurpaschim Province Research and Training
Consultant:
CMRTC
Creative Multi Sector Research Training & Consultancy Pvt. Ltd, Baneshwor, Kathmandu
Map Name
Stream Network within Kedarsyu Ga.Pa.
Coordinate System
MUTM-81
Projection: Transverse_Mercator
False_Easting: 500000.0
False_Northing: 0.0
Central_Meridian: 81.0
Scale_Factor: 0.9999
Latitude_Of_Origin: 0.0
Linear Unit: Meter
Data Source:
Department of Survey, Google Earth, Field survey
Prepared in 2024
Map No. - 4

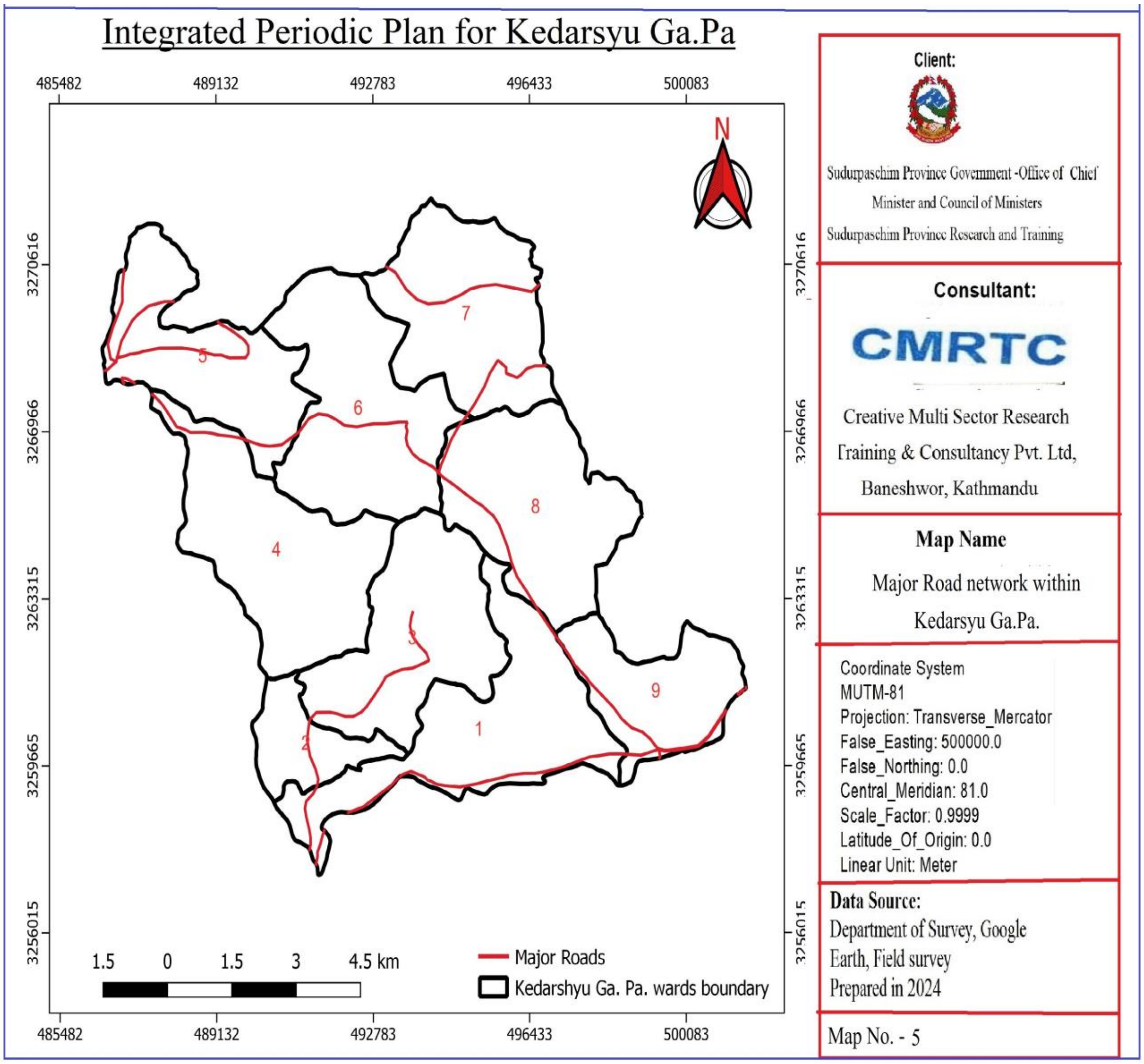
Integrated Periodic Plan for Kedarsyu Ga.Pa
485482
489132
492783
496433
500083
3270616
3266966
3263315
3259665
3256015
N
5
6
7
4
8
3
2
1
9
1.5 0 1.5 3 4.5 km
Major Roads
Kedarshyu Ga. Pa. wards boundary
Client:
Sudurpaschim Province Government -Office of Chief Minister and Council of Ministers
Sudurpaschim Province Research and Training
Consultant:
CMRTC
Creative Multi Sector Research Training & Consultancy Pvt. Ltd, Baneshwor, Kathmandu
Map Name
Major Road network within Kedarsyu Ga.Pa.
Coordinate System
MUTM-81
Projection: Transverse_Mercator
False_Easting: 500000.0
False_Northing: 0.0
Central_Meridian: 81.0
Scale_Factor: 0.9999
Latitude_Of_Origin: 0.0
Linear Unit: Meter
Data Source:
Department of Survey, Google Earth, Field survey
Prepared in 2024
Map No. - 5

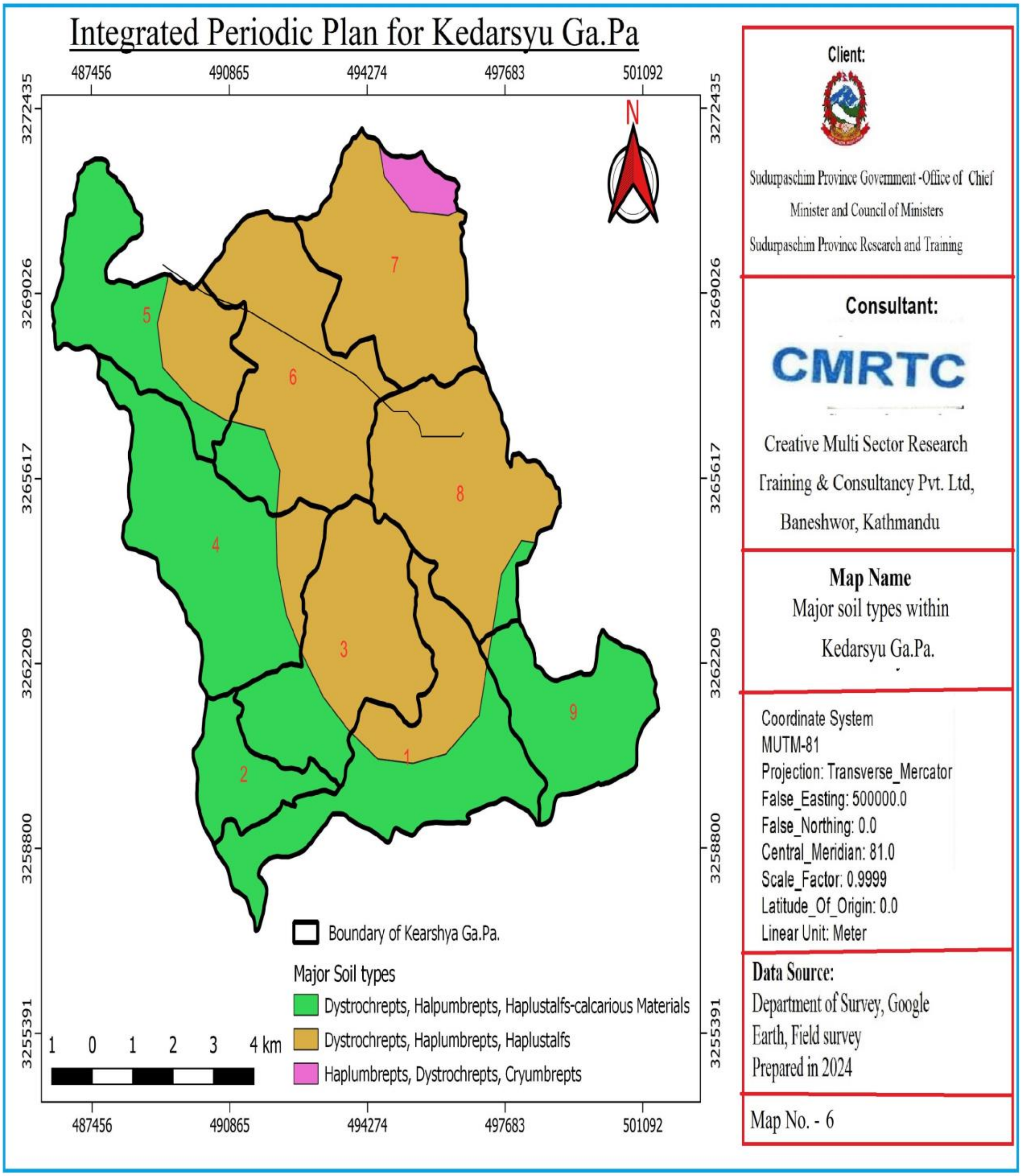
Integrated Periodic Plan for Kedarsyu Ga.Pa
487456
490865
494274
497683
501092
3272435
3269026
3265617
3262209
3258800
3255391
N
1
2
3
4
5
6
7
8
9
Boundary of Kearshya Ga.Pa.
Major Soil types
Dystrochrepts, Halpumbrepts, Haplustalfs-calcarious Materials
Dystrochrepts, Haplumbrepts, Haplustalfs
Haplumbrepts, Dystrochrepts, Cryumbrepts
1 0 1 2 3 4 km
Client:
Sudurpaschim Province Government -Office of Chief
Minister and Council of Ministers
Sudurpaschim Province Research and Training
Consultant:
CMRTC
Creative Multi Sector Research
Training & Consultancy Pvt. Ltd,
Baneshwor, Kathmandu
Map Name
Major soil types within
Kedarsyu Ga.Pa.
Coordinate System
MUTM-81
Projection: Transverse_Mercator
False_Easting: 500000.0
False_Northing: 0.0
Central_Meridian: 81.0
Scale_Factor: 0.9999
Latitude_Of_Origin: 0.0
Linear Unit: Meter
Data Source:
Department of Survey, Google
Earth, Field survey
Prepared in 2024
Map No. - 6

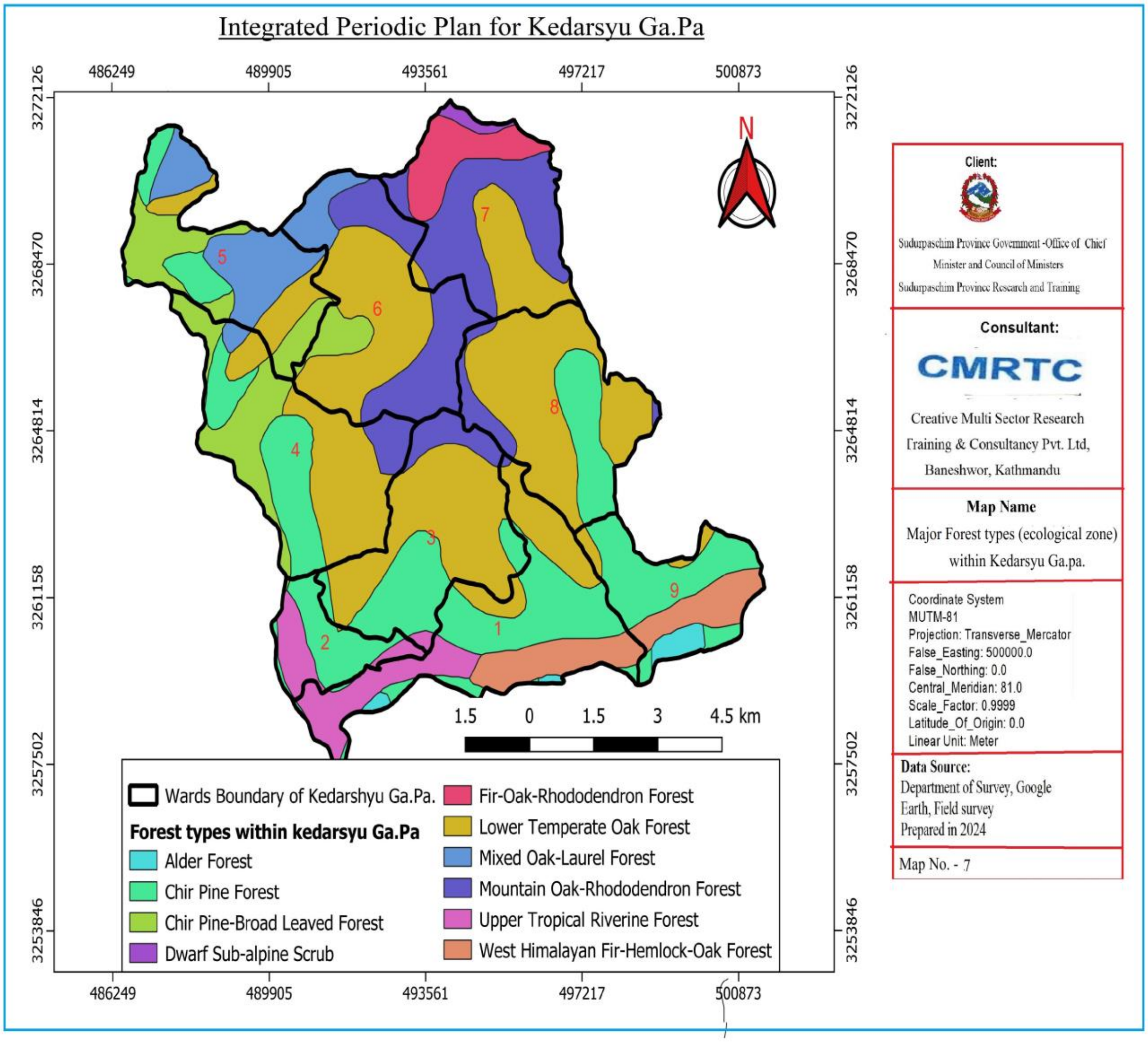
Integrated Periodic Plan for Kedarsyu Ga.Pa
486249
489905
493561
497217
500873
3272126
3268470
3264814
3261158
3257502
3253846
N
1
2
3
4
5
6
7
8
9
1.5 0 1.5 3 4.5 km
Wards Boundary of Kedarshyu Ga.Pa.
Forest types within kedarsyu Ga.Pa
Alder Forest
Chir Pine Forest
Chir Pine-Broad Leaved Forest
Dwarf Sub-alpine Scrub
Fir-Oak-Rhododendron Forest
Lower Temperate Oak Forest
Mixed Oak-Laurel Forest
Mountain Oak-Rhododendron Forest
Upper Tropical Riverine Forest
West Himalayan Fir-Hemlock-Oak Forest
Client:
Sudurpaschim Province Government -Office of Chief Minister and Council of Ministers
Sudurpaschim Province Research and Training
Consultant:
CMRTC
Creative Multi Sector Research Training & Consultancy Pvt. Ltd, Baneshwor, Kathmandu
Map Name
Major Forest types (ecological zone) within Kedarsyu Ga.pa.
Coordinate System
MUTM-81
Projection: Transverse_Mercator
False_Easting: 500000.0
False_Northing: 0.0
Central_Meridian: 81.0
Scale_Factor: 0.9999
Latitude_Of_Origin: 0.0
Linear Unit: Meter
Data Source:
Department of Survey, Google Earth, Field survey
Prepared in 2024
Map No. - 7

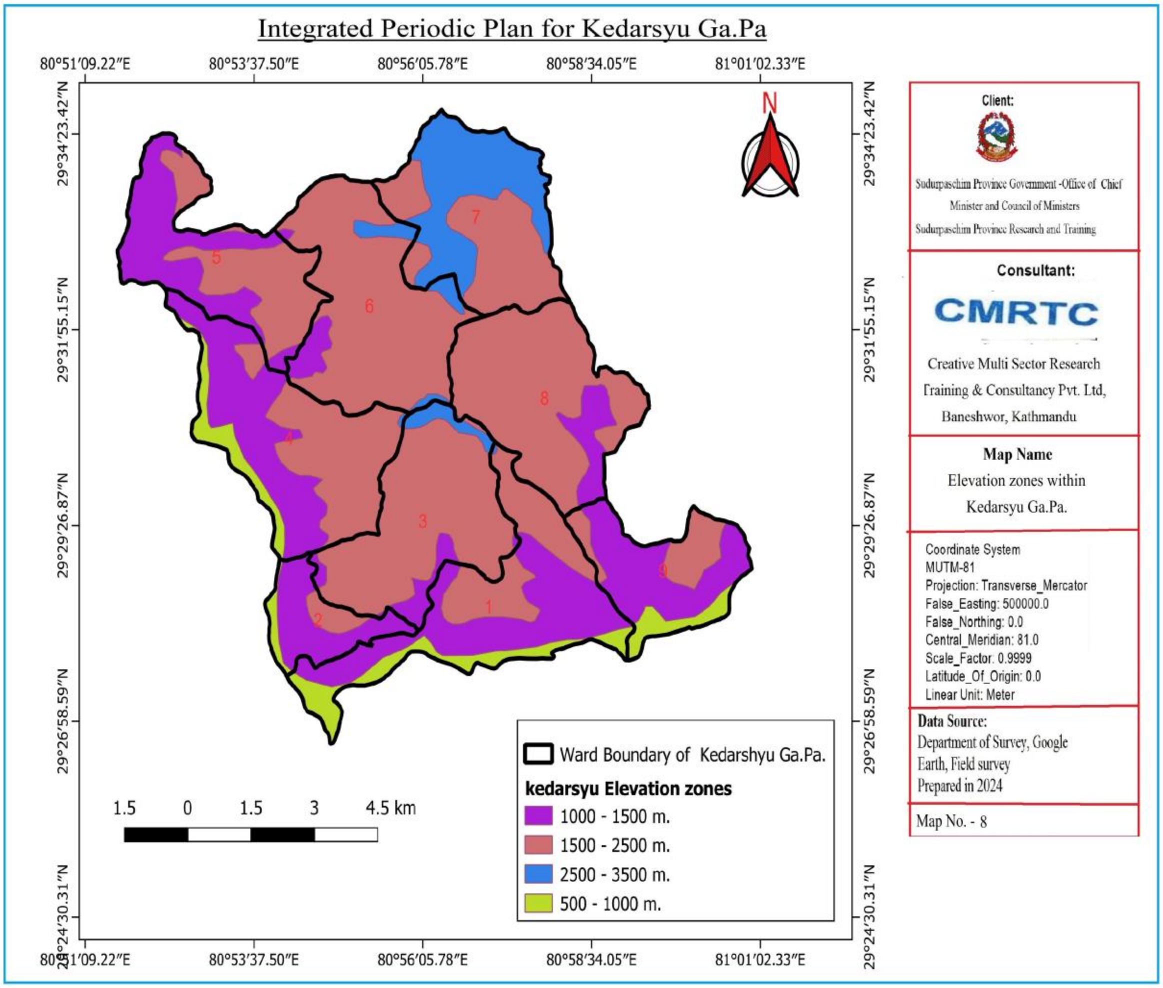
Integrated Periodic Plan for Kedarsyu Ga.Pa
80°51′09.22″E
80°53′37.50″E
80°56′05.78″E
80°58′34.05″E
81°01′02.33″E
29°34′23.42″N
29°31′55.15″N
29°29′26.87″N
29°26′58.59″N
29°24′30.31″N
N
1
2
3
4
5
6
7
8
9
Ward Boundary of Kedarshyu Ga.Pa.
kedarsyu Elevation zones
1000 - 1500 m.
1500 - 2500 m.
2500 - 3500 m.
500 - 1000 m.
1.5 0 1.5 3 4.5 km
Client:
Sudurpaschim Province Government -Office of Chief Minister and Council of Ministers
Sudurpaschim Province Research and Training
Consultant:
CMRTC
Creative Multi Sector Research Training & Consultancy Pvt. Ltd, Baneshwor, Kathmandu
Map Name
Elevation zones within Kedarsyu Ga.Pa.
Coordinate System
MUTM-81
Projection: Transverse_Mercator
False_Easting: 500000.0
False_Northing: 0.0
Central_Meridian: 81.0
Scale_Factor: 0.9999
Latitude_Of_Origin: 0.0
Linear Unit: Meter
Data Source:
Department of Survey, Google Earth, Field survey
Prepared in 2024
Map No. - 8

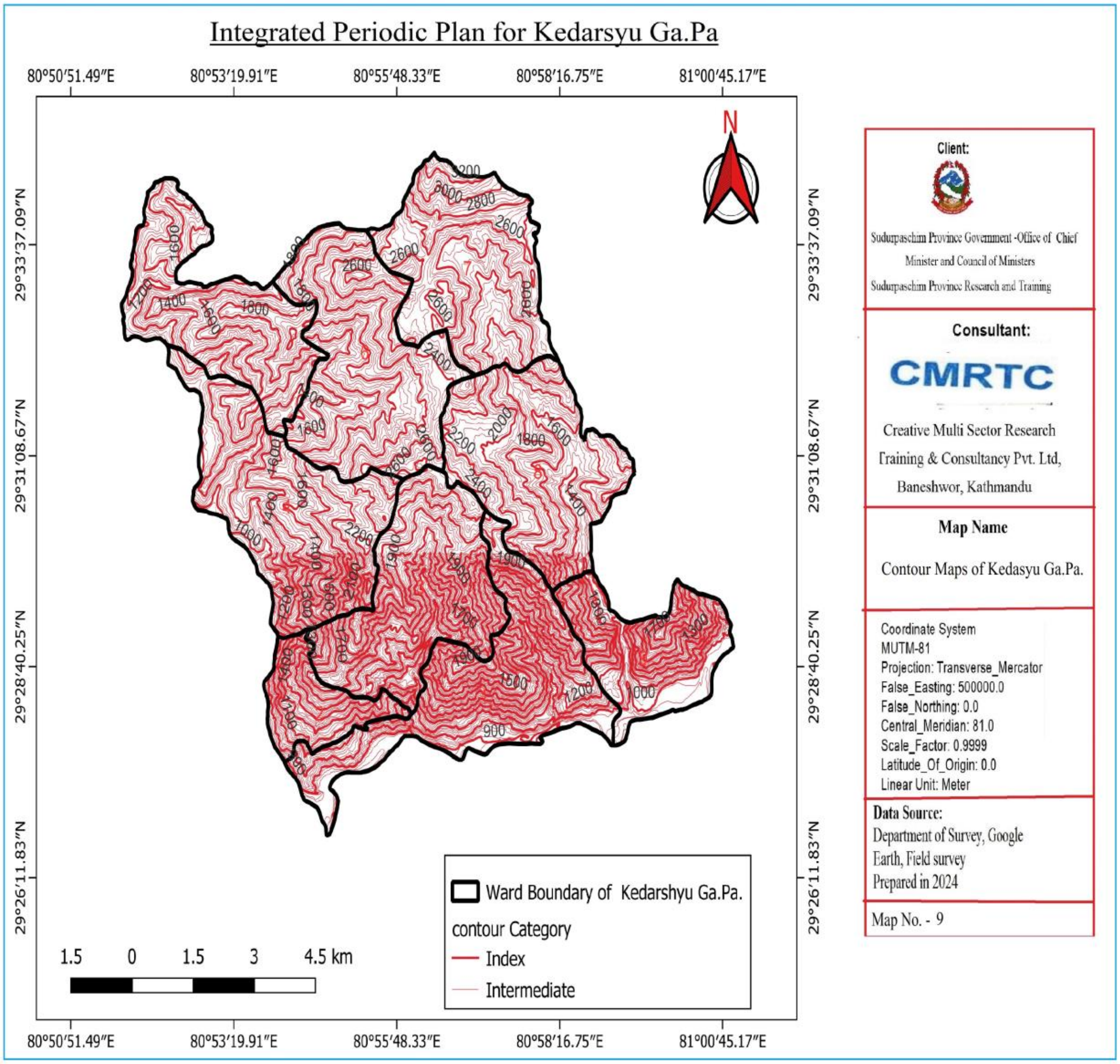
Integrated Periodic Plan for Kedarsyu Ga.Pa
80°50′51.49″E
80°53′19.91″E
80°55′48.33″E
80°58′16.75″E
81°00′45.17″E
29°33′37.09″N
29°31′08.67″N
29°28′40.25″N
29°26′11.83″N
N
Client:
Sudurpaschim Province Government -Office of Chief Minister and Council of Ministers
Sudurpaschim Province Research and Training
Consultant:
CMRTC
Creative Multi Sector Research Training & Consultancy Pvt. Ltd, Baneshwor, Kathmandu
Map Name
Contour Maps of Kedasyu Ga.Pa.
Coordinate System
MUTM-81
Projection: Transverse_Mercator
False_Easting: 500000.0
False_Northing: 0.0
Central_Meridian: 81.0
Scale_Factor: 0.9999
Latitude_Of_Origin: 0.0
Linear Unit: Meter
Data Source:
Department of Survey, Google Earth, Field survey
Prepared in 2024
Map No. - 9
Ward Boundary of Kedarshyu Ga.Pa.
contour Category
Index
Intermediate
1.5 0 1.5 3 4.5 km

अनुसूची ३: आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला उपस्थिति विवरण

मिति २०८१।०१।१० गते यस केदारस्यु गाउँ पालिकाको अध्यक्ष / प्रमुख श्री गणेश ब० बोहरा ज्यू को अध्यक्ष्यतामा बसेको आवधिक योजना तर्जुमा २०८१/८२ देखि २०८५/८६ को अभिमूखिकरण कार्यशाला गोष्ठीमा देहायका महानुभावहरुको उपस्थितिमा तपसिल बमोजिमको निर्णयहरु समेत गरियो ।

क्र.स	नाम	पद, ठेगाना	हस्ताक्षर
१	श्री गणेश बहादुर बोहरा	गा.पा. अध्यक्ष	
२	श्री मनिषा धामी	गा.पा. उपाध्यक्ष	[illegible]
३	श्री पदमराज उपाध्याय	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	[illegible]
४	श्री बीर बहादुर भण्डारी	१ नं वडा अध्यक्ष	[illegible]
५	श्री झोर बहादुर बिष्ट	२ नं. ,, ,,	[illegible]
६	श्री बिरे बहादुर खाती	३ नं ,, ,,	[illegible]
७	श्री कल्याण मल्ल	४ नं. ,, ,,	[illegible]
८	श्री मोहन हमाल	५ नं. ,, ,,	[illegible]
९	श्री जय बहादुर धामी	६ नं ,, ,,	
१०	श्री चन्द्र बहादुर धामी	७ नं. ,, ,,	[illegible]
११	श्री धुरेश बहादुर जेठारा	८ नं. ,, ,,	[illegible]
१२	श्री नन्दलाल बोहरा	९ नं ,, ,,	[illegible]
१३	श्री जुनदेवी आरेखडा	का.पा. सदस्य	[illegible]
१४	श्री चन्द्रकला देवी दमाई	,, ,,	[illegible]
१५	श्री रम्भु बोहरा	,, ,,	[illegible]
१६	श्री कमला थापा	,, ,,	[illegible]
१७	क. ललित रावल	नेकपा (एमाले) पार्टी प्रतिनिधी	[illegible]
१८	कुमार भण्डारी	ने.क.पा. माओवादी केन्द्र प्रतिनिधी	[illegible]
१९	कुमार जंग ब० सिंह	ने०का प्रतिनिधी	[illegible]
२०	प्रशान्त रवि. के.	पो.प. सहजकर्ता	[illegible]
२१	कमल धामी	कम्प्युटर अपरेटर	[illegible]
२२	सुनिल चौधरी	अ. इ. ई, बाघिला	Sunil

केदारस्यूँ गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
देउरा, बझाङ
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

क्र.स	नाम	पद, ठेगाना	हस्ताक्षर
२३)	नरेश राना मगर	सब-इन्जिनियर, सल्यान	
२४	लोकराज पाण्डेय	प्राविधिक	
२५	सत्यराज पाध्या	नायब प्राविधिक सहायक	
२६	कैलाश बहादुर बलायर	सि.अ.हे.व. देहेला	
२७	हर्क न्यौपाने		
२८.	कालुराम चौधरी	लेखापाल, केदारस्यूँ	
२९	लोकराज रावल	सूचना/प्र. अधिकृत	
३०	उपेन्द्र मल्ल	कृषि अधिकृत	
३१	गिरीराज उप्रेती	का. ले. प. सहायक पाँचौं	
३२	धर्म बहादुर बोरा	पु. वि. वि.	
३३	अम्बीका महत		
३४	गोविन्दसिंह ठगुन्ना	प्र. प्रौ. राष्ट्रिय/रा.प.	
३५	ललित कु. मल्ल	इन्जिनियर	
३६.	धनराम जोशी	ना.क	
३७.	केशवराज भट्ट	शिक्षा अधिकृत	
३८	उत्तम बजगाई	गा. ले. केदारस्यूँ गापा	
३९	कु. निर्मला वि. क.	कार्यपालिका सदस्य केदारस्यूँ-४	
४०	तरबहादुर वि.क.	बक्ला	
४१	धनराम बोहरा	MIS operator	

प्रस्तावहरु

□. निर्देशक समिति, विषयगत समिति, सहजीकरण समिति तथा focal person तोक्ने सम्बन्धमा ।

□. विविध सम्बन्धमा

निर्णयहरु

□. प्रस्ताव नं.१ माथि छलफल गर्दा ...देवारस्यूँ...गाउँ...पालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने प्रयोजनका लागि देहाय बमोजिमको सदस्यहरु रहने निर्देशक समिति गठन गर्ने निर्णय गरियो ।

निर्देशक समिति:

संयोजक- .... अध्यक्ष श्री

उपसंयोजक – ....उपाध्यक्ष श्री

सदस्य सचिव - प्र.प्र.अधिकृत श्री

सदस्य- कार्यपालिका सदस्य, वडा नं.१ वडा अध्यक्ष्य श्री

सदस्य- कार्यपालिका सदस्य, वडा नं.२ वडा अध्यक्ष्य श्री

सदस्य- कार्यपालिका सदस्य, वडा नं.३ वडा अध्यक्ष्य श्री

सदस्य- कार्यपालिका सदस्य, वडा नं.४ वडा अध्यक्ष्य श्री

सदस्य- कार्यपालिका सदस्य, वडा नं.५ वडा अध्यक्ष्य श्री

सदस्य- कार्यपालिका सदस्य, वडा नं.६ वडा अध्यक्ष्य श्री

" " " " ७ " "

" " " " ८ " "

" " " " ९ " "

यसै गरी ....देवारस्यूँ..................गाउँ. पालिकाको सभाले निर्णय गरेबमोजिम विषयगत समितिको निरन्तरता दिने निर्णय गरियो ।

विषयगत समिति

आर्थिक विकास समिति

सामाजिक विकास समिति
भौतिक पूर्वाधार विकास समिति
वन वातावरण विकास समिति
संस्थागत विकास तथा सुशासन समिति

......केदारस्यूँ.......गाउँ.....पालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा सहजीकरण देहायबमिजिमको हुने गरी निर्णय गरियो ।

सहजीकरण समिति

संयोजक – प्र.प्र.अधिकृत श्री

सदस्य – आर्थिक प्रशासन शाखा प्रमुख श्री

सदस्य सचिव – शाखा प्रमुख, पूर्वाधार तथा वातावरण व्यवस्थापन शाखा

साथै आवश्यकता अनुसार विभिन्न विषयगत शाखा प्रमुख ज्यूहरु लाई आमन्त्रण गर्न सकिने निर्णय गरियो ।

..केदारस्यूँ........गाउँपालिका..को आवधिक योजना तर्जुमाको लागि ~~प्रशासन~~ पूर्वाधार शाखा प्रमुख श्री ईं.ललित.........मल्ल..... लाई फोकल पर्सन तोक्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं.२:

प्रस्ताव नं.२ माथि छलफल गर्दा ..केदारस्यूँ..........गाउँपालिका.को आवधिक योजना निर्माण सम्बन्धि स्तरीय अभिमुखीकरण तथा छलफल कार्यक्रम देहाय बमोजिमको मितिमा गर्ने निर्णय गरियो ।

वडा नं. १ मिति १९..... गते

वडा नं. २ मिति ....१८............ गते

वडा नं. ३ मिति ......23.......... गते

वडा नं. ४ मिति .....20.......... गते

वडा नं. ५ मिति ....२०.......... गते

वडा नं. ६ मिति ....२१.......... गते

वडा नं. ७ मिति १७ गते

वडा नं. ८ मिति २२ गते

वडा नं. ९ मिति १९ गते

यसै गरी पालिका/परामर्शदाता संस्थाबाट उपलब्ध गराईएका फर्महरुमा वडा स्तरीय छलफल गरी सम्बन्धित वडाका आयोजनाहरुको विवरण भारी मिति ....भित्र प्रशासन शाखा/सूचना प्रबिधि शाखामा उपलब्ध गराउने निर्णय गरियो ।

फारम १२

आवधिक योजना तर्जुमा मा सहभागि व्यक्तिहरुको नामहरु भर्नु होला

(१) आर्थिक विकास समिति :

१. कार्यपालिका सदस्य - संयोजक

२. श्री वीर बहादुर रवाति - सदस्य

३. श्री चन्द्र बहादुर थापा - सदस्य

४. श्री चन्द्रकला देवी दमाई - सदस्य

५. .... - सदस्य

६. .... - सदस्य

७. कृषि वा पशु विकास शाखा संयोजक. ..- सदस्य सचिव

(२) सामाजिक विकास समिति :

१. कार्यपालिका सदस्य - संयोजक

२. श्री - शेर बहादुर - सदस्य

३. श्री - तस्वीर किं.क. - सदस्य

४. श्री - निर्मला कुमारी वि.क. - सदस्य

५. .... - सदस्य

६. .... - सदस्य

७. शिक्षा, स्वास्थ्य शाखा संयोजक .. - सदस्य सचिव

(३) पूर्वाधार विकास समिति :

१. कार्यपालिका सदस्य श्री विरेन्द्र भण्डारी संयोजक

२. ...मोहन ...थापा। - सदस्य

३. ....सुन देवी ...ओटपेड। - सदस्य

४. .... - सदस्य

५. .... - सदस्य

६. .... - सदस्य

७. पूर्वाधार बिकास शाखा प्रमुख.... .. - सदस्य सचिव

(४) वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति :

१. कार्यपालिका सदस्य श्री जय ब. थामी - संयोजक

२. ......सुरेखा ......बि. जेठारा - सदस्य

३. ....रम्भु......बोहरा - सदस्य

४. .... - सदस्य

५. .... - सदस्य

६. .... - सदस्य

७. वन, वातावरण शाखा संयोजक.... .. - सदस्य सचिव

५) सुशासन तथा संस्थागत विकास समिति :

१. कार्यपालिका सदस्य श्री-कल्यान मल्ल - संयोजक

२. श्री चन्द्र ब० धामी - सदस्य

३. श्री - कमला थापा - सदस्य

४. .... - सदस्य

५. .... - सदस्य

६. .... - सदस्य

७. प्रशासन वा लेखा प्रमुख. .... - सदस्य सचिव

६. प्राविधिक समिति

१. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री पदमराज उपाध्याय, - संयोजक

२. ललित व० मल्ल - सदस्य

३. राजेन्द्र भट्ट - सदस्य

४. नरेश राना मगर - सदस्य

५. हिम्मत भण्डारी - सदस्य

६. उपेन्द्र मल्ल - सदस्य

७. प्रशासन वा लेखा प्रमुख. धनराज जोशी - सदस्य सचिव

केदारस्यूँ गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
देउरा, बझाङ

मिति २०८१/०१/२८ गते यस ...केदारस्यूँ गा.पा....पालिकाको ...अध्यक्ष/... प्रमुख श्री ...[illegible]... ज्यू को अध्यक्ष्यतामा बसेको आवधिक योजना तर्जुमा २०८१/८२ देखि २०८५/८६ को योजना तर्जुमा गोष्ठीमा देहायका महानुभावहरुको उपस्थितिमा तपसिल बमोजिमको निर्णयहरु समेत गरियो ।

क्र.स	नाम	पद, ठेगाना	हस्ताक्षर
१	श्री गणेश बहादुर बोहरा	गा.पा. अध्यक्ष	
२	श्री - मनिषा थापी	गा.पा. उपाध्यक्ष	
३	श्री - पदमराज उपाध्याय	प्रमुख प्र. अधिकृत	
४	श्री - वीर ब० भण्डारी	१ नं. वडा अध्यक्ष	
५	श्री - शेर ब० विष्ट	२ " "	
६	श्री - विर ब० खाति	३ " "	
७	श्री - फक्याल मल्ल	४ " "	
८	श्री - जय ब० थामी	६ " "	
९	श्री - मोहन ठकुल्ला	५ " "	
१०	श्री - चक्र ब० थामी	७ " "	
११	श्री - सुरेश ब० जेठारा	८ " "	
१२	श्री - नन्दलाल बोहरा	९ " "	
१३	श्री - सुन देवी ओटखेडा	गा० पा० सदस्य	
१४	श्री - चन्द्रकला देवी दमाई	" "	
१५	श्री - रमभु बोहरा	" "	
१६	श्री - कमला थापा	" "	
१७	श्री - कुमार जंग बहादुर सिंह	केदारस्यूँ १ देउरा नेका	
१८	श्री कुमार भण्डारी	केदारस्यूँ - १ जि.क.स. माओवादी	
१९	क० ललित रावल	पार्टी प्रतिनिधि (एमाले)	
२०	प्रशान्त वि.क.	पोषण सहजकर्ता	
२१	वल व थापी	कम्प्युटर अपरेटर	
२२	सुनिल चौधरी	अ.स.ई., बर्दिया	

क्र.स	नाम	पद, ठेगाना	हस्ताक्षर
२२)	नरेश राना मगर	सब-इन्जिनियर, स्वास्थ	[illegible]
२३	लोकराज पाण्डेय	प्राविधिक	[illegible]
२४	सत्यराज पाध्या	नायब प्राविधिक सहायक	[illegible]
२५	कैलाश बहादुर बलायर	[illegible]	[illegible]
२६	हर्के पधाली		[illegible]
२७	कालुराम चौधरी	लेखापाल	[illegible]
२८	लेखराज रावल	कृ.प्रा.[illegible]	[illegible]
२९	इन्द्र मल्ल	कृषि अधिकृत	[illegible]
३०	गिरीराज उप्रेती	आलेप सहायक पाँचौ	[illegible]
३१	सूर्य ब. थापा	उ.बि.पि.	[illegible]
३२	अम्बीका मल्ल		अम्बीका
३३	ललित बी. मल्ल	इन्जिनियर	[illegible]
३४	धनराम ओली	[illegible]	[illegible]
३५	केशवराज भट्ट	शिक्षा अधिकृत	[illegible]
	कु. निर्मला वि.क.	कार्यपालिका सदस्य	Nirmala
३६.		प्रवक्ता	[illegible]
३७.	तस्वीर वि.क.	नी.प्र. के.गा.पा.	[illegible]
३८.	उत्तम ब. भण्डारी	MIS operator	[illegible]
३९	धनराज बोहरा		

आज मिति२०८१।०२।२३ गते यस ....केदारस्यूँ.......गाउँपालिकाको ..अध्यक्ष.... प्रमुख श्री ..गणेश बहादुर बोहोरा..ज्यू को अध्यक्ष्यतामा बसेको एकीकृत आवधिक विकास योजना तर्जुमा २०८१/८२ देखि २०८५/८६ को मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुतीकरण,तथ्यांक तथा योजना प्रमाणिकरण कार्यशाला गोष्ठीमा देहायका महानुभावहरुको उपस्थितिमा तपसिल बमोजिमको निर्णयहरु समेत गरियो ।

क्र.स	नाम	पद, ठेगाना	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर
१.	गणेश बहादुर बोहोरा	अध्यक्ष गा.पा.	९८६५६२०२६०	
२.	मनिषा धामी	उपाध्यक्ष गा.पा.	9864328722	
३.	पदमराज उपाध्याय	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	९८५८४२८५३५	
४.	मोहन ठगुन्ना	वडा अध्यक्ष ५	9848589722	
५	चन्द्र बहादुर धामी	वडा अध्यक्ष ७	9842217119	
६	नन्दलाल बोहरा	" " ३	9843163417	
७.	विर बहादुर रवाल	" " २	९८६५९२२४८	
८	प्रेमबहादुर मल्ल	ने.क.पा. एमाले केदारस्यूँ इन्चार्ज	9861861554	
९	तस्वीर सिं ठ०	केदारस्यूँ गा.पा. प्रवक्ता	9765813795	
१०	विर ब० मजेटी	वडाअध्यक्ष १	९८६८६१६२०३	
११	प्रशान्त भण्डारी	युवा केदारस्यूँ-१	९८६८५०२०००	
१२	सर्प भण्डारी	प्रमुख केदारस्यूँ नेपालकारत	9863305190	
१३	प्रेम मल्ल	" " २ कार्यपालिका		
१४	बिष्णु ब. बोहरा	कृषक " -५	९८४९६९२२६०	
१५	शेर ब० बिष्ट	वडा अध्यक्ष . २	9868439520	
१६	काशिराम धामी	कृषक ५	9865940953	

क्र.स	नाम	पद, ठेगाना	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर
१७	धिरेन्द्र मल्ल	नि.कृ.पा. मत्स्योत्पादक कृ.गा.पं.उत्पादक	9866967397	[illegible]
१८	हर्के भण्डारी	कृषक किसान	9762474627	[illegible]
१९	प्रमानन्द जोशी	कृषक किसान	9842329739	[illegible]
२०	जङ्गी गुर्धामी	कृषक किसान	9865648362	जङ्गी गुर्धामी
२१	शान्ती कुमारी रेग्मी	नि.प. स्टे.प्र.	9865613996	[illegible]
२२	योगेश भण्डारी	रोजगार सहायक, ६३५	9746240893	[illegible]
२३)	रूपेन्द्र रसैली	IDS Nepal, ख.न.पा १०	9848478522	[illegible]
२४	रमेश बहादुर माली	DHS "	9848776865	[illegible]
२५	धर्म ब० जोरा	केदारस्युं गा०पा० उद्योग...	९८४८६९८१२०	[illegible]
२६	उत्तम ब० महराई	ला.दु. केदारस्युं गा.पा	९८४८४९५५३८	[illegible]
२७	काली महराई	फिल्ड प्राविधिक स (MPDS)	९८६८४२०२४४	[illegible]
२८	सुनिल चौधरी	अ.स.ई	9826530122	[illegible]
२९	सन्तोस बोहरा	सहकारी अध्यक्ष	9866507484	Santosh
३०	हर्कबहादुर थापा	निजामती... केदारस्युं गा०पा०	9745578837	[illegible]
३१	सत्यराज पाध्या	ना.प्रा.स. खलङ्गाला ३	9849967489	[illegible]
३२	जगदिश ब. बोहरा	अ.हे.ब. कुर्यार्डी न.पा ०४ बैतडी	9865718529	[illegible]
३३	सुशिल कु. चौहान	केदारस्युं गा.पा. ०४	9865672857	[illegible]
३४	नरेश ब जैठारा	" ८	९८६८४०८९३०	[illegible]
३५	उपेन्द्र मल्ल	" ०१	9851206057	[illegible]
३६	पूर्ण बहादुर के.सी	" ०४	9842784353	[illegible]

क्र.स.	नाम	पद, ठेगाना	सम्बपर्क नं.	हस्ताक्षर
३७	गिरीराज उप्रेती	अ.लै.प. केदारस्युँ १	९८४९५०६८८६	
३८	बल ब. धामी	कृ.अ. "	९८४८६८२२७९	
३९.	रण ब. धामी	कृ.अ.	९८६८४४३०५३	
४०-	ललित मल्ल	गा.पा. प्रतिनिधि	९८४८४१०६८२	
४१-	रम्भु बोहरा	कार्यपालिका सदस्य		२०७१
४२-	जनहरी ओखेडा	" "	९८०४२८०५१९	
४३ -	चन्द्रमति ऐयार्दु	" "		चन्द्रकला
४४-	हरिना ख्वाती	युवा कृषक		हरीना
४५.	प्रेमराज जोशी	शिक्षक	९८४४१६०३६६	
४६	दल ब० बोहरा	शिक्षक	९८४८२४३६८२	
४७	नरेश राना मगर	सब-इन्जिनियर, सत्यान	9863125093	
४८	प्रशान्त वि.क.	पोषण सहजकर्ता	9863367846	
४९	समन भण्डारी	कृ.प्रा.	9848601793	
५०	रवीन्द्र वियोगी	शिक्षक, भैरव मा.वि. झोता	9868714700	
५१.	अम्मर राज विष्ट	हे०अ. स्वास्थ्य चौकी	९८६८४८५०३४१	
५२.	समशेर थापा	वडा.का.वा. अध्यक्ष	९८६८२३१२०२५	Shmsher

निर्णयहरू

(१) विषयगत समितिका व्यक्तिहरूले थप छलफल गरी योजना बैंकलाई परिमार्जित गर्ने र उक्त परिमार्जित प्रतिवेदन उपाध्यक्ष ज्यूको रोहवरमा परामर्शदातालाई उपलब्ध गर्ने

(२) मस्यौदा प्रतिवेदन उपर आवश्यक छलफल गरी परिमार्जित गर्ने ।

अनुसूची ४ः वडागत उपस्थिति विवरण

केदारस्यूँ गाउँपालिका
(Kedarsyun Rural Municipality)
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
(OFFICE OF THE RURAL MUNICIPAL EXECUTIVE)

9858454835 प्र.प्र.अ.
18105000043 टोल फ्री नं.
Email: kedarasyumun@gmail
Email:-info@kedarasyumun.g
Website:www.kedarasyumun.

पत्र संख्या :- २०८०।०८१
चलानी नं. :- ११२४

देउरा, बझाङ
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

मितिः २०८१।०१।२३
ने.सं. ११४४ चौलागा, १२ आईतवार

विषयः- Field कार्य सम्पन्न बारे ।

श्री सुदूरपश्चिम प्रदेश अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण प्रतिष्ठान
प्रादेशिक तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम
पुन्ना, डोटी ।

प्रस्तुत विषयमा सुदूरपश्चिम प्रदेश अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण प्रतिष्ठान प्रस्तावक रही एकिकृत आवधिक विकास योजना तर्जुमा प्रक्रिया अन्तर्गतको फिल्ड सर्वेक्षण कार्य र वडागत रुपमा छलफल तथा अन्तक्रिया कार्य यस केदारस्यूँ गाउँपालिका अन्तर्गतका वडाहरुमा सम्पन्न गरेको व्यहोरा जानकारी गरिन्छ ।

पदमराज उपाध्याय
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

बोधार्थ
क्रियटिभ मल्टिसेक्टर रिसर्च ट्रेनिङ्ग एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.लि. बानेश्वर काठमाडौं ।

"व्यवसायिक र सिर्जनशिल प्रशासनःविकास समृद्धि र सुशासन"

आज मिति २०८१/०१/१९ गते यस ...केदारस्युँ........गाउँपालिकाको वडा न..१.... को अध्यक्ष श्री विरबहादुर...भण्डारी.. ज्यू को अध्यक्ष्यतामा बसेको आवधिक योजना तर्जुमा २०८१/८२ देखि २०८५/८६ की वडा कार्यशाला गोष्ठीमा देहायका महानुभावहरुको उपस्थितिमा तपसिल बमोजिमको निर्णयहरु तथा छलफल गरियो । विशेष उपस्थिति गा.पा. उपाध्यक्ष श्री मनिषा थापा ज्यू ।

क्र.स	नाम	ठेगाना	हस्ताक्षर
१-	विरबहादुर भण्डारी	केदारस्युँ - १	
२-	विक्रम बहादुर भण्डारी	,, - १	
३-	हेमन्त भण्डारी	,, - १	Hem
४-	गणेश बहादुर भण्डारी	,, - १	
५-	प्रकाश भण्डारी	,, - १	
६-	मानिकभण्डारी	,,	
७-	ललित रावल	,, २	
८-	धनलाल नेपाली	,, २	
९-	नरबहादुर भण्डारी	,, १	
१०-	तुलसी देवी भण्डारी	" १	K.Thulsi
११-	राजेन्द्र प्र० भट्ट	" १	
१२-	कमल कुमार मल्ल	,, १	
१३	कुन्ता देवी सिंह	,, १	
१४	स्वराज थापा	CAMP.KTM	
१५	चुडामणी अर्याल	.. ..	chand

केदारस्युँ गाउँ पालिका
१ नं.वडा कार्यालय
वैजरा, बझाङ
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

बिर बहादुर भण्डारी
वडा अध्यक्ष

आज मिति २०८१/०१/१८ गते यस केदारस्युँ गाउँपालिकाको वडा नं. २ को अध्यक्ष श्री छोर ब. विष्ट ज्यू को अध्यक्ष्यतामा बसेको आवधिक योजना तर्जुमा २०८१/८२ देखि २०८५/८६ को वडा कार्यशाला गोष्ठीमा देहायका महानुभावहरुको उपस्थितिमा तपसिल बमोजिमको निर्णयहरु तथा छलफल गरियो ।

क्र.स	नाम	ठेगाना	हस्ताक्षर
१	छोर ब. विष्ट (वडा अध्यक्ष)	केदारस्यु - २	[signature]
२.	जुन देवी औरवेडा (गा.पा. सदस्य)		जुन
३.	कमला रावल वडा सदस्य	" "	[signature]
४.	रामु लुहार वडा सदस्य	" "	[signature]
५.	रोशन खड्‌यत (वडा सचिव)	कुइगाल न.पा.-८ बझाङ	[signature]
६.	मोहन रावल (नै.का. वडा सभापति)	केदारस्युँ २ बझाङ	[signature]
७.	कवि रावल (ए.स. वडा सभापति)	" "	[signature]
८.	कल्पना भण्डारी रावल प्र.अ.	" "	[signature]
९.	दिनेश कुमार वि.क. प्र.अ.	" "	[signature]
१०.	धन बहादुर विष्ट प्र.अ.	अमृत आ.वि. केदारस्युँ -२	[signature]
११.	सत्यराज उपाध्याय (कृषि शाखा)	खप्तडछान्ना ३	[signature]
१२.	दुर्ग ब. धामी (भेटेरीनरी शाखा) केदारस्युँ ६		[signature]
१३.	खराज थापा	CDMS, KSM	[signature]
१४	चुडामणी [illegible]	"	[signature]

बिर बहादुर खाती
वडा अध्यक्ष

आज मिति २०८१/०१/२३ गते यस केदारस्युँ.........गाउँपालिकाको वडा न..३.. को अध्यक्ष श्री ..बिर..बहादुर..खाती.. ज्यू को अध्यक्ष्यतामा बसेको आवधिक योजना तर्जुमा २०८१/८२ देखि २०८५/८६ को वडा कार्यशाला गोष्ठीमा देहायका महानुभावहरुको उपस्थितिमा तपसिल बमोजिमको निर्णयहरु तथा छलफल गरियो ।

क्र.स	नाम	ठेगाना	हस्ताक्षर
१.	बिर बहादुर खाती	केदारस्युँ गा.पा.३	[signature]
२.	भक्ती बुढा मगर	” — ”	[signature]
३.	गोविन्द रावल (सानो)	” — ”	
४.	सरस्वती विष्ट	” — ”	[signature]
५.	कमली दमाई	” — ”	[signature]
६.	कविता विष्ट	” — ”	[signature]
७.	सुनिता खाती	” — ”	
८.	शान्ती भण्डारी	PYS	[signature]
९.	गंगा श्रेष्ठ	”	[signature]
१०.	गिता मल्ल	”	[signature]
११.	सुन्देस ओखेडा	केदारस्युँ गा.पा.३	[signature]
१२	गोविन्द बहादुर डाबल	केदारस्युँ १	[signature]
१३	प्रेम खाती	केदारस्युँ - ३	प्रेम.
१४	मान ब. खाती	केदारस्युँ - ३	[signature]
१५	चक्र ब. खाती	केदारस्युँ - ३	[signature]
१६	सत्यराज कोइराला	7HS	[signature]
१७	गोदावरी ताम्ता	केदार - ३	[signature]
१८	नवराज थापा	[illegible]	[signature]
१९	चुडामणी आर्याल	”	[signature]

केदारस्युँ गाउँपालिका
४ नं. वडा कार्यालय
सैन्स्युँ, बझाङ
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

का.वा. वडा अध्यक्ष

आज मिति २०८१/०१/२० गते यस केदारस्युँ.....गाउँपालिकाको वडा न..४.. को अध्यक्ष श्री शमशेर खाती...... ज्यू को अध्यक्ष्यतामा बसेको आवधिक योजना तर्जुमा २०८१/८२ देखि २०८५/८ को वडा कार्यशालां गोष्ठीमा देहायका महानुभावहरुको उपस्थितिमा तपसिल बमोजिमको निर्णयहरु तथा छलफल गरियो ।

क्र.स	नाम	ठेगाना	हस्ताक्षर
१.	श्री शमशेर खाती	केदारस्युँ-४	[signature]
२.	श्री गगन ब. भण्डारी	,, ,,	[signature]
३.	श्री गोरख ब. भण्डारी	,, ,,	[signature]
४.	श्री बसन्तराज जोशी	,, ,,	[signature]
५.	श्री गोरख ब. भण्डारी	,, ,,	[signature]
६.	श्री निर्मला देवी भण्डारी	,, ,,	[signature]
७.	श्री नरेन्द्र ब. खाती	,, ,,	[signature]
८.	श्री लाल ब. थापा	,, ,,	[signature]
९.		,, ,,	[signature]
१०.	श्री सुशील कुमार चौहान	केदारस्युँ वडा-नं. ४	[signature]
११.	श्री नरेन्द्र भण्डारी	,,	[signature]
१२.	श्री दिल ब. मंगल	,,	[signature]
१३.	श्री हिक्मत भण्डारी		[signature]
१४.	चुडामणी अर्याल	काठमाडौं	[signature]
१५.	श्री अमर भण्डारी	केदारस्युँ-४	[signature]
१६.	श्री पूर्ण ब. के.सी.	केदारस्युँ-४	[signature]
१७.	श्री शिवराज खाती	,,	[signature]
१८.	श्री नितिका खाती	,,	[signature]
१९.	श्री कर्ण ब. अधिकारी	,,	[signature]

आज मिति २०८१/०१/२० गते यस केदारस्यु.......गाउँपालिका को वडा न..५... को अध्यक्ष श्री ...मोहन बोहरा........ ज्यू को अध्यक्ष्यतामा बसेको आवधिक योजना तर्जुमा २०८१/८२ देखि २०८५/८६ को वडा कार्यशाला, गोष्ठीमा देहायका महानुभावहरुको उपस्थितिमा तपसिल बमोजिमको निर्णयहरु तथा छलफल गरियो ।

क्र.स	नाम	ठेगाना	हस्ताक्षर
१	नन्दलाल जोशी	वडा-५ गुरेना	नन्दलाल
२	धन ब. बोहरा	वडा-५ बगडी	[signature]
३	खड्क ब. बोहरा	वडा-५ सिंढेचौला	[signature]
४	काशिराम धामी	" [illegible]	[signature]
५	अमला गुरुधामी	" बिरालसैन	कमला
६	परम ब. बोहरा	५ केदारस्यु	[signature]
७	ईश्वर ब. बोहरा	५ केदारस्यु	ईश्वर
८	धिरज बोहरा	५ केदारस्यु	[signature]
९	इन्द्रजित बोहरा	५ केदारस्यु	इन्द्रजित
१०	ललित बोहरा	५ केदारस्यु	ललित बोहरा
११	बिष्नी बोहरा	वडा ५ बगडी	[signature]
१२	सुना दे. बोहोरा	"	सुना
१३	कल्पना बोहोरा	"	कल्पना
१४	मोहन बोहोरा	"	Mohan
१५	प्रति गुरुधामी	" बिरालसैन	प्रति
१६	लाल ब. बोहोरा	वडा ५ - सानननडांगा	[signature]
१७	काली कामी	वडा ५ - बांक	काली
१८	धनबहादुर भण्डारी	केदारस्यु ५ गोडोमल	[signature]
१९	चन्द्रबहादुर गुरुधामी	" बहुराडी	[signature]
२०	छलबहादुर बोहरा	" बांक	[signature]
२१	लक्ष्मी देवि जोशी	" गुरेना	[signature]
२२	रमेश प्रसाद जोशी	"	[signature]

आज मिति २०८१/०१/२० गते यस केदारस्यूँ गाउँपालिकाको वडा न. ५ को अध्यक्ष श्री मोहन ठगुन्ना ज्यू को अध्यक्ष्यतामा बसेको आवधिक योजना तर्जुमा २०८१/८२ देखि २०८५/८६ को वडा कार्यशाला गोष्ठीमा देहायका महानुभावहरुको उपस्थितिमा तपसिल बमोजिमको निर्णयहरु तथा छलफल गरियो ।

क्र.स	नाम	ठेगाना	हस्ताक्षर
२३	मोहन ठगुन्ना	वडा ५ वगडि	
२४	बसन्त बोहोरा	" चौलि	
२५	मकर घामी	छ.पा.गा.पा.	

जय बहादुर धामी
वडाअध्यक्ष

(छाप: केदारस्युँ गाउँपालिका ६ नं. वडा कार्यालय ... सुदूरपश्चिम नेपाल)

आज मिति २०८१/०१/२१ गते यस केदारस्युँ........गाउँपालिकाको वडा नं. ०६ को अध्यक्ष श्री जय ब. धामी...... ज्यू को अध्यक्ष्यतामा बसेको आवधिक योजना तजुमा २०८१/८२ देखि २०८५/८६ को वडा कार्यशाला गोष्ठीमा देहायका महानुभावहरुको उपस्थितिमा तपसिल बमोजिमको निर्णयहरु तथा छलफल गरियो ।

क्र.स	नाम	ठेगाना	हस्ताक्षर
१.	जय ब. धामी (वडा अध्यक्ष)	केदारस्युँ ०६	[illegible]
२.	कमला थापा (वडा म. से.)	〃	[illegible]
३.	गोपी कुँधामी	〃	गोपी
४.	रमेश कुँधामी	〃	[illegible]
५.	राम कुँधामी	〃	[illegible]
६.	गउमती देवि कुँधामी	〃	गोती
७.	च्यन कुँधामी	〃	चने
८.	कल्पना नेपाली	〃	[illegible]
९.	प्रजिवन नेपाली		[illegible]
१०.	रमिता कडायत	〃	रमिता
११.	रजन नेपाली	〃	रजन
१२.	मदन कुँधामी	〃	[illegible]
१३	जय ब: कुँधामी	〃	[illegible]
१४	सन्तु दमाई	〃	सन्तु
१५	नवराज थापा	〃	[illegible]
१६	चुडामणी अर्याल	CMRF-KTM 〃 〃	[illegible]

चन्द्र बहादुर धामी
वडा अध्यक्ष

आज मिति २०८१/०१/१७ गते यस केदारस्युँ गाउँपालिकाको वडा नं.०७. को अध्यक्ष श्री चन्द्र व. धामी ज्यू को अध्यक्ष्यतामा बसेको आवधिक योजना तर्जुमा २०८१/८२ देखि २०८५/८६ को वडा कार्यशाला गोष्ठीमा देहायका महानुभावहरुको उपस्थितिमा तपसिल बमोजिमको निर्णयहरु तथा छलफल गरियो ।

क्र.स	नाम	ठेगाना	हस्ताक्षर
१.	चन्द्र वहादुर धामी	केदारस्युँ ०७	[signature]
२.	कृष्ण राज तिवारी	केदारस्युँ ०७	
३.	विरेन्द्र दौल्याल (हेडसर)	,, ,,	[signature]
४.	विकास खड्का (ना.प.स)	,, ,,	[signature]
५.	नरेश धामी (स्वास्थ्य)	,, ,,	[signature]
६.	सोभान धामी (क	,, ,,	[signature]
७.	रलु वोहरा	,, ,,	[signature]
८.	सेर वहादुर धामी	,, ,,	[signature]
९.	नर वहादुर वोहरा	,, ,,	[signature]
१०	पदम वोहरा	,, ,,	[signature]
११.	प्रेम वोहरा	,, ,,	[signature]
१२.	चक्र वोहरा	,, ,,	[signature]
१३	चन्ने वोहरा	,, ,,	[signature]
१४	लाले वोहरा	,,	[signature]
१५.	धनशेर धामी	,, ,,	[signature]
१६.	अशोक वोहरा	,, ,,	[signature]
१७	मान व धामी	,, ,,	[signature]
१८	दिपक कुमार धामी	,, ,,	[signature]
१९	लाल वहादुर धामी	,, ,,	[signature]
२०	महेस धामी	,, ,,	[signature]
२१	दिले धामी	,, ,,	[signature]
२२	जयमले वोहरा	,,	[signature]
२३	गगन धामी	,,	[signature]

२४ नवराज थापा — CRANT, BTM [signature]
२५ चुडामणि अर्याल — ,, [signature]

आज मिति २०८१/०१/२२ गते यस केदारस्यूँ..........गाउँपालिकाको वडा नं. ८ को अध्यक्ष श्री सुरेस ब.जेठारा........ ज्यू को अध्यक्ष्यतामा बसेको आवधिक योजना तर्जुमा २०८१/८२ देखि २०८५/८६ को वडा कार्यशाला गोष्ठीमा देहायका महानुभावहरुको उपस्थितिमा तपसिल बमोजिमको निर्णयहरु तथा छलफल गरियो ।

क्र.स	नाम	ठेगाना	हस्ताक्षर
१.	सुरेस ब.जेठारा	केदारस्यूँ ८	
२.	मदनराज जोशी	,,	
३.	धन ब. बोहरा	,,	
४.	नवराज थापा	कैलाश मा.वि. प्र.अ.	
५.	धुर्व ब. बोहरा	केदारस्यूँ ८	
६.	उदय बोहरा	,,	
७.	नरेस ब. बोहरा	,,	
८	गणेश ब. मल्ल	अ पोवट मोता	
९	प्रेमराज जोशी	,, — ,,	
१०	परुली बोहरा	,, — ,,	परुली
११	गजेन्द्र ब. खत्री	,,	
१२	[illegible]	[illegible]	
१३	चुडामणि कार्की	,,	

आज मिति २०८१/०१/२६ गते यस ...केदारस्युँ...... गाउँपालिकाको वडा नं.०९. को अध्यक्ष श्री ...नन्दलाल...बोहरा.. ज्यू को अध्यक्ष्यतामा बसेको आवधिक योजना तर्जुमा २०८१/८२ देखि २०८५/८ को वडा कार्यशाला गोष्ठीमा देहायका महानुभावहरुको उपस्थितिमा तपसिल बमोजिमको निर्णयहरु तथा छलफल गरियो ।

क्र.स	नाम	ठेगाना	हस्ताक्षर
०१	नन्दलाल बोहरा	केदारस्युँ - ०९	[signature]
०२	विनोद ब० गिरी	"	[signature]
०३	शान्ति बोहरा	"	[signature]
०४	लक्ष्मी चोकरी जोशी	"	[signature]
०५	धर्मराज गिरी	"	[signature]
०६	पदम कलायत		[signature]
०७	अतित थामी	"	[signature]
०८	भागरथी कु० चन्द	"	[signature]
०९	मिलन नेपाली	"	[signature]
१०	नरेश ब० थामी	"	[signature]
११	शेर ब० साह		[signature]
१२	वल ब० दमाई		[signature]
१३	पार्वती देवी गिरी	"	[signature]
१४	सुनराज कोइराला	"	[signature]
१५	मदनराज गिरी	"	[signature]
१६	राजेन्द्र कुमार गिरी	केदारस्यु ०९	[signature]
१७	कलक ब० रावत	"	[signature]
१८	नृपेन्द्र वि० क०	"	[signature]
१९	चुडामणि अर्याल	CMRD, KTM	[signature]
२०	नवराज थापा	CMRD, KTM	[signature]

अनुसूची ५: फोटो

केदारस्युँ गाउँपालिकाको
एकीकृत आवधिक विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी
पालिकास्तरीय अभिमुखिकरण कार्यशाला

केदारस्युँ गाउँपालिका
एकीकृत आवधिक विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी
वडा स्तरीय छलफल कार्यक्रम

केदारस्युँ गाउँपालिका
एकीकृत आवधिक विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी
वडा स्तरीय छलफल कार्यक्रम